
IHS

No. 128

Ex libris Joh. Heke

O quando !
Usquequo !
Heu mihi !

O utinam
Ah ! o !
Eheu !

PIA DESIDERIA

TRIBVS LIBRIS COMPREHENSA

1. *Gemitus animæ penitentis*
2. *Vota animæ Sanctæ*
3. *Suspiria animæ amantis*

Authore

R.P. HERM. HVGONE
Soc. Iesu.

Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum Psal. 41

Desiderium habens dissolui et esse cum Christo ad Philip. 1

Utinam saperent et intelligerent Deuter. 32

Quis dabit capiti meo aquam lacrimas

Daniel vir desideriorum Dan. 13

ANTVERPIÆ
Apud LVCAM DE POTTER
Cum Gratia et Privilegio.

REVERENDO
ADMODUM IN CHRISTO
DOMINO
D. ANTONIO FRANCISCO GAILLARD,
CELEBERRIMI CÆNOBII NORBERTINI
IN POSTEL,
MODERATORI DIGNISSIMO.

PIus noster Hugo, Amplissime Domine, jamdiu sub prælo suspiravit, pium desiderans cultorem ac tutorem, ut ab impiorum morsibus tutus, & ipse piè coleret, & quietè protegeret. E' millè unum reperit sub quo quiesceret, nempè amplitu-

 dinem

dinem Veſtram, quæ pietatem ab incunabulis mirificè coluit; & etiamnum pios contra circumlatrantium morſus piè amplectitur, fovet, tuetur. Perſpexit olim bis tuam Brabantia pietatem, dum in Arendoncq. Munia Paſtoralia eximiâ pietate obiiſti, quæ & incredibili animi conſtantiâ contra omnes inſultus conſolidaſti: ſuſpexit Colonia, obſtupuit Arenſtenium, dum in Ejil, in Deneburgh, ſingulari pietate præfuiſti & profuiſti. Nunc pietatem tuam delibat Poſtella, quæ unanimi Fratrum conſenſu

Te

Te Rectorem ac Patrem postulavit, elegit, agnoſcit. Verum enim verò quam mirabiliter inter alias tuas dotes emineat in poſtellâ excolens & exculta pietas, non ſolum tui omnes , verumetiam irrationabilia clamant. Teſtatur templi Sanctuarium, ſe quondam mutum, nunc tua pietate & cura reſonare piis pſalmorum melodiis. Tuam pietatem piè proclamant ſuſpenſæ quondum, nunc operâ tuâ ſolutæ campanæ. Pietatis tuæ teſtis eſt cathedra , & quæ nunc Floret (tanquam non exiguum pietatis Fulcrum)

 Theo-

Theologiæ Paleſtra ; Teſtis denique pietatis tuæ eſt illa, quæ per te viget in monaſterio diſciplina. Jure ergo Pius noſter Hugo, Ampliſſime Domine, ad te ſuſpirat, te deſiderat; unum precor, ut deſiderantem recipias, ut ſub te quieſcat, te colat, & Tu eum colas, & Tui eum per Te, ut & Tu, & Tui aliquando in Fine deſideriorum Hugonis, Deo, in omnes æternitates quieſcant. Ita voveo.

Rev. Adm. D. Veſtræ

Devotiſſimus.

LUCAS DE POTTER.

THO-

THOMAS DEKENS,
Præpositus Provincialis Societatis Jesu per Flandro-Belgicam.

CUm Pia Desideria, à R. P. *Hermanno Hugone Societatis* Jesu *Sacerdote conscripta, & cum debita approbatione sæpius excusa sint, potestate ab admod. Reverend. Patre nostro Goswino Nikel mihi factâ, ut typis recudantur, permitto. In quorum fidem has literas manu meâ subscriptas, officii mei sigillo munivi. Antverp. 5. Aprilis Anno 1657.*

Thomas Dekens.

Approbatio Cenſoris.

HÆc Pia Deſideria, Gemitus, & Vota Suſpiria Animæ Chriſtianæ, Elegiis, Emblematis, & SS. Patrum ſcriptis illuſtrata à R. P. Hermano Hugone Societatis Jesu Presbytero, pererudita ſunt & ſolida, atque perlucidam ſemitam continent; quâ æterna Veritas, & vera Charitas, & chara Æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris & in umbrâ mortis ſedent, ad dirigendos pedes ſuos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus Novembris, M. DC. XXIII.

Henricus Smeyers S. Theologiæ Licentiatus Scholaſticus Bruxellenſis Librorum Cenſor.

SUM-

SUMMA PRIVILEGII.

CAROLUS II. *Dei gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Arragoniæ, utriusque Siciliæ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ &c. Comes Flandriæ, Arthesiæ &c. Diplomate suo sanxit, ne quis citra voluntatem* LUCÆ DE POTTER *Typhographi Antverp. librum, cui titulus est,* PIA DESIDERIA, à R. P. Germanno Hugone Soc. JESU, Presbytero edita, *proximo sexennio imprimat, alibive impressum in hasce ditiones invehat venalémve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum, & aliâ gravi pœnâ multabitur, uti latius patet in literis datis Bruxellæ*

Signat

LOYENS.

DESI-

DESIDERIO
COLLIUM ÆTERNORUM
CHRISTO JESU
IN QUEM

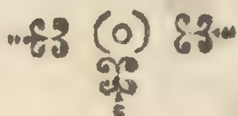
Desiderant Angeli prospicere
AMORI ET DESIDERIO SUO
Vir Desideriorum.

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est abscon-ditus. *Psalm.* 37.

Quot mihi clàm tacitis mens æstuet anxia votis,
Indicio potuit discere nemo meo.
Nemo, nisi arcani qui pectoris intima lustrat.
Quem fugit humani nulla latebra sinus.
Ille, meos gemitus, mea scit suspiria solus,
Ille, oculis etiam perspecat ima suis.
Ecquis in alterius sua sensa profuderit aurem,
Sit nisi secreti proditor ipse sui?
Si tamen ulla foret speranda hâc arte medela.
Ars desideriis hæc foret una meis.
Sed neque depositas levat auris amica querelas,
Nec desiderii hâc fit ab arte modus.

Cæpe-

Cœperat, heu! natos Rachel ululare peremptos;
Mox, ubi nil flendo profuit, abstinuit.
Scilicet ipse suas facit ignis, editque favillas,
Quásque pluit, nubes ipsa resorbet aquas:
Sic meliùs, proprios quos fudi, combibo fletus,
Inq́ suum recidit tutiùs unda sinum.
Quæ mea sint igitur, dum tristè gemo, lamenta,
Non nisi nos soli novimus, ille, & ego.
Quid voveam, tacitis dum compleo littora votis,
Non nisi nos soli novimus, ille, & ego.
Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt,
Non nisi, non nisi nos novimus, ille, & ego.
O quoties fictas animus gerit histrio partes;
Et pugnant animo frónsque calórque suo!
Dum patitur tragicos mens personata cothurnos,
Sæpius in mimo Roscius ore salit.
Nulla fides lacrymis, lacrymæ simulare docentur,
Nec nisi vis falli, risibus ulla fides.
Solvor ut in fletus, putat omnia tristia vulgus;
Solvor ut in risus, omnia læta putat:
Fallitur ah! nostri neque scit mendacia vultus,
Cùm lætor, lacrymor; rideo, cùm doleo.
Vix tibi tot, Protheu, quot sunt simulantibus ora,
Vota quibus larvam dant, adimúntque suam.
Nemo meos Gemitus, Vota aut Suspiria novit;
Nemo, duo nisi nos, & duo sufficimus.

LIBER

LIBER PRIMUS.

GEMITUS ANIMÆ POENITENTIS.

LIBER

Anima mea desiderauit te nocte. Isaiæ 26.

Liber Primus.

I.

Anima mea desideravit te in nocte. *Isaiæ 26.*

HEi mihi quam densis nox incubat atra tenebris!
Talis erat, Pharios quæ tremefecit agros,
Nubila, lurida, squallida, tetrica, terribilis nox;
Nocturno in censu perdere digna locum.
Non ego tam tristes Scythico, puto cardine lunas,
Tardat ubi lentas Parrhasis Ursa rotas:
Nec tot Cimmerio glomerantur in æthere nubes,
Unde suos Phœbus vertere jussus equos:
Nec reor invisi magis atra palatia Ditis,
Fertur ubi nigrâ nox habitare casâ.
Nam licet hîc oculis nullam dent sidera lucem,
Non tamen est omni mens viduata die:
Nocte suam noctem populus videt ille silentûm,
Et se, Cimmerii, Sole carere vident:
Arctica cùm senos regnavit Cynthia menses,
Dat fratri reduci septima luna vices.
Ast me perpetuis damnat sors dira tenebris;
Nulláque vel minimo sidere flamma micat.
Et neque (quod cæcis unum solet esse levamen)
Ipsa suam noctem mens miseranda videt.

Quin tenebras amat ipsa suas; lucémque perosa,
Vertit in obscœnæ noctis opaca diem.
Nempe suas animo furata Superbia flammas,
Nubilat obscuro lumina cæca peplo.
Nec finit Ambitio nitidum clarescere solem,
Fuscat & ingenuas Idalis igne faces,
Heu, quoties subit illius mihi noctis imago,
Nox animo toties ingruit atra meo!
Sors oculis nostris melior, quibus ordine certo,
Alternas reparant lunaque solque vices!
Nam quid agat ratio, quid agat studiosa voluntas,
Quas habet, ut geminos mens peregrina duces?
Major, habere oculos, dolor est, ubi non datur uti,
Quàm, quibus utaris, non habuisse oculos.
Qui dolet oppressus lapsis velocius umbris
Lætior aggreditur manè viator iter.
Sed nimis hæc longas tenebris nox prorogat horas,
Quæ tibi mane negat cedere, Phœbe, diem.
Cum redit Arctoo Titan vicinior axi,
Exultat reducis quisque videre jubar.
Scilicet Auroræ gens vertitur omnis in ortus,
Quisque parat primus dicere, Phœbus adest.
Sic ego, sæpè oculos tenui sublimis Olympo,
Aspiciens, gemino qui jacet orbe, Polum.
Et dixit tam sæpè; Nitesce, nitesce meus Sol!
Sol mihi tàm longos obtenebrate dies!
Exorere, exorere, & medios saltem exere vultus,
Vel scintilla tui sola sat esse potest.
Quin etiam tanti si luminis abnuis usum,
Sufficiet radios expetiisse tuos.

Anima mea desideravit te in nocte.
Isaiæ 2.

a ERat enim tempus quando non cognoscebam te. Væ tempori illi quando non cognoscebam te! Væ cæcitati illi quando non videbam te? Illuminasti me lux mundi, & vidi te.

b Serò te cognovi lumen verum, serò te cognovi. Erat autem nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ: ita ut videre non possem solem justitiæ, & lumen veritatis. Involvebar in tenebris filius tenebrarum. Tenebras meas amabam, quia lumen non cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & ad tenebras per tenebras ambulabam. Quis me eduxit? ubi eram homo cæcus sedens in tenebris & umbrâ mortis? Quis accepit manum meam ut inde me educeret? Quis est ille illuminator meus? Non eum quærebam, & ipse quæsivit me: Non vocabam eum, & ipse vocavit me. Vocasti enim me nomine tuo, intonasti desuper voce grandi in interiorem aurem cordis mei; Fiat lux, & facta est lux: & discessit nubes magna, & liquefacta est nubes tenebrosa, quæ operuerat oculos meos, & vidi lucem tuam, cognovi vocem tuam, & dixi: Verè Domine tu es Deus meus qui eduxisti me de tenebris, & umbrâ mortis, & vocasti me in admirabile lumen tuum; & ecce video. Gratias tibi ago illuminator meus, & conversus sum, & vidi tenebras in quibus fueram, & abyssum tene-

a *August. Soliloq. c. 31.* b *Ibid. c. 38.*

tenebrosam in quâ jacueram, & contremui, & expavi, & dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus jacui! Væ, væ cæcitati illi in quâ videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator & liberator meus, quoniam illuminasti me, & cognovi te. Serò cognovi te veritas antiqua. Serò te cognovi veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te.

a Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui nescis occasum, in quâ ambulant filii tui sine offensione, & sine quâ omnes qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

b Nox quippe est vita præsens, in quâ quamdiu, per hoc, quod interna conspicimus sub incertâ imaginatione, caligamus. Propheta namque ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens: *Anima mea desideravit te in nocte.* Ac si apertè diceret: In hâc obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubilo circumscribor.

c Facile enim homini est, quidlibet desiderare à Domino, & ipsum Dominum non desiderare.

d Habet namque mundus iste noctes suas, & non paucas. Quid dico, quia noctes habet mundus,

a *August. Soliloq. c.17.* b *D.Gregor. in Job. c.22.* c *August. in Ps.76.* d *Bernard. in Cant. serm.75.*

dus, cùm pænè totus ipse sit nox, & totus semper versetur in tenebris. Nox est, Judaica perfidia; nox, ignorantia Paganorum; nox, hæretica pravitas; nox, etiam Catholicorum carnalis animalisve conversatio. An non nox, ubi non percipiuntur ea quæ sunt spiritus Dei? Frustra per has noctes, justitiæ solem & lumen quæritis veritatis, id est sponsum; quia nulla societas luci ad tenebras.

a Nobis ergo unde in his tenebris veritas: Unde charitas, in hoc sæculo nequam, in mundo, qui totus positus est in maligno? Putas erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit utique si convertamur ad Christum, ut velamen de cordibus auferatur: hic est enim de quo scriptum est: *Habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.*

b Gratias illi, qui me quæsivit fugitivum, qui me vocando ab interitu revocavit, qui fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim est, quamdiu ista vita agitur. Quomodo est nox illuminata? Quia Christus descendit in noctem. Accepit Christus carnem de isto sæculo, & illuminavit nobis noctem; perdiderat enim drachmam mulier illa, *accendit lucernam.* Sapientia Dei perdiderat drachmam. Quid est drachma? Numus: in quo numo imago erat ipsius Imperatoris nostri. (Factus enim homo ad imaginem Dei, & & perierat) Et quid facit mulier sapiens? *Accendit lucernam.* Lucerna de luto est, sed habet lucem quâ inveniatur drachma. Lucerna ergo sapien-

a *Bern. de Ascens. Domini serm. 6.* b *August. in Psal. 138.*

ſapientiæ, caro Chriſti eſt. De luto facta eſt; ſed verbo ſuo lucet, & invenit perditos; *& nox illuminatio in deliciis meis.* Facta eſt mihi nox in deliciis. Deliciæ noſtræ Chriſtus.

a O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas! Tu es Deus meus, tibi ſuſpiro die ac nocte. Et cùm te primùm cognovi, tu aſſumpſiſti me, ut viderem eſſe, quod viderem, & nondum me eſſe qui viderem. Et reverberaſti infirmitatem aſpectus mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inveni longè me eſſe à te in regione diſſimilitudinis.

II.

Deus tu ſcis inſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. *Pſal. 68.*

SI tibi ſtultitiæ nulla eſt patientia noſtræ,
Omnia conſilio qui ſapiente regis;
Nullus ab offenſo veniam ſibi Numine ſperet,
Nullus enim culpâ, ſtultitiáque vacat.
Hæc etiam excelſas afflat contagio mentes,
Et ſua ſtultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid ſimulaſſe juvat? ſemel inſanivimus omnes,
Ingenua humani ſtemmatis illa nota eſt:
Et pater & mater generis primordia noſtri,
Maxima ſtultitiæ ſigna dedêre ſuæ.
Credite poſteritas, fatali vendita pomo es;
Stultiùs hâc aliquid venditione fuit?

Nec

a *Auguſt. lib. 7. Conf. cap. 10.*

Deus tu scis insipientiam meam et delicta mea a te non sunt obscondita. Psal 68.

Nec minùs inſanus, magni patrimonia cenſus
Perdidit eſuriens, munere pultis, Eſau.
Et Salomon tactam ſenſit vertigine mentem,
Dum caſtam inſano vertit amore domum.
Non igitur magni fallunt oracula regis,
Stultorum innumerum qui docet eſſe gregem.
Legiferi neque vana canunt præſagia vatis,
Queis defleta hominum tanta ruina fuit.
O ſaperent, ait, & cauti ventura viderent!
Non adeò in vitium cerea turba foret.
Quis (niſi deſperent) quosdam dixiſſe putaret,
Nullum, qui terris imperet, eſſe Deum?
Quilibet ut peccet (aliàs peccare timeret)
Eſſe ſibi nullum fingit in orbe Deum.
Ipſa igitur noſtros avertunt crimina ſenſus.
Nullus & in vitium, ſit niſi ſtultus, abit.
Sed neque jam gliſcens ſtat in hoc dementia paſſu;
Præcipiti pejus truditur acta pede.
Extruimúsque domos, cœlòque educimus arces,
Ceu data perpetuò terra colenda foret:
Craſtina lux coget vitæ ſtatione moveri;
Quis neget inſanas nos fabricaſſe domos?
Conſerimus platonos, diſponimus ordine lauros,
Areolas hortis dividimúsque ſuas:
Quæ ſtolidi ſerimus, vix tertius aſpicit hæres,
Quo tibi qui carpet tum tua poma nepos?
Sic puto, dat ſenibus puerilis natio riſum,
Cùm fabricat luteas, parvula turba caſas:
Ludicra ſollicitis ſervet reſpublica curis,
Hic fœnum, hic paleas convehit, ille trabes;
Aggerit hic gravido plumas & ſtramina plauſtro,
Hujus erat teſtâ quærere munus aquam.

Et sibi tum structæ gratantur, mœnibus urbis;
Magnaque se pueri regna locasse putant.
Hæc videt, ac ridet quæ transit grandior ætas,
Vixque graves sese virque senéxque tenent.
Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
Regnaque pro nidis, quæ fabricamus, habent,
Hæc quoque sub stolido sapientia nata cucullo.
Tam variis nullum vestibus esse modum:
Pauca vel hoc studio peregrinus ad oppida currat,
Inveniet vestes per loca quæque novas,
Si sedeant uno semel omnes fortè theatro,
Quos sua dissimiles palla chlamysque, facit,
Ridiculis videat plenissima pulpita mimis,
Rideat & socii pallia quisque sui. (auri?
Jam studium gemmarum & habendi quis furor
Sudat in hoc hominum nocte, diéque labor.
Quid tamen est aurum, fulvæ nisi pulvis arenæ?
Gemmaque quàm vitrei gutta gelata maris?
Ambit & has tantâ gens stulta cupidine gazas,
Seu foret hinc miseris una petenda salus.
Ecce tibi minimo cœlum venale labore,
Et cœlum hoc pretio, quantula turba petit?
Heu genus insanum! terras præponitis astris,
Ignotis nimiùm dona caduca bonis!
Quis pueros (lusu si vel tàm turpiter errent)
Orbilii meritos aspera sceptra neget?
Nempe sciunt levibus quid distent æra lupinis,
Ut semel abjectas deseruêre nuces.
Nos mage desipimus, cùm parva crepundia, cœlo,
Prô pudor! & fluxas pluris habemus opes.
O medici mediam stolidis pertundite venam!
Stultitiæ queat hic proximus esse furor.

Sed

Sed videt hæc magnus qui temperat arbiter orbem,
Nostraque stultitiæ nomine, multa tegit.
Et mea propitius deliria plurima transit,
Multaque scit cæcâ dissimulanda manu.
Et qui jus adimat, novit Prætoris egere,
Ne perdam, patrias qui mihi servet opes,
Ergo adeat sanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitiæ custos esto vel ipse meæ.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. *Psal.68.*

a STULTISSIMUS *sum virorum, & sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum.*

b *Utinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ.*

Stultitia (enim) colligata est in corde pueri.

c (Sed) vis noscere quis sit insipiens, & quis stultus? Respondeo; insipiens est qui se à Paradisi gaudiis peregrinum esse non considerat, & se exulem in hoc exilio non attendit: stultus est, qui licet ista cognoverit, liberari tamen à mundi miseriâ per vitæ meritum non intendit.

d Dic ergo te stultum, & sapiens eris. Sed dic, dic, & intus dic, quia sic est ut dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & coram Deo non dicere. Prorsus quod ad te ipsum pertinet, quod ad tua; tenebrosus. Quid est enim

a *Prov.30.* b 2. *ad Cor.11.Prov.22.* c *Tom.9. August. in spec. pec. cap. 8.* d *Aug.serm.8. de Temp. cap.5.*

enim aliud, esse stultum, nisi esse tenebrosum in corde?

a Quis est stultus ille qui tanquam luna mutatur, nisi Adam in quo omnes peccaverunt?

b Insipientiam quoque (David) stultum suum factum nominat, ab insipientiâ procedens. Omne enim peccatum per stultitiam fit. Qui igitur in peccatis perseverant, inque eis consistentes gaudent, & se oblectant ac deliciantur, nihilo dissimiles porcis sunt sese in volutabro luti provolentibus. Docet autem in quibus fuerit, cùm incideret in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum est, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum:* tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam sustinebat perturbationem pravo confusa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulsor, obducta; adeò ut in *insipientiam* inciderit, ideò dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ.* Conturbatum itaque cor ejus, quoniam in *insipientiâ* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat:

c Rectè (autem) peccatum *insipientiam* vocavit, nemo enim sapiens id aliquando committit.

d Nihil peccato pejus; insipientes fecit eos, qui anteà intellectu, & sapientiá multâ præditi fuerant.

a (Et

a *August. epist.119.* b *Basilius hom.1. Ps.37.* c *Orig. in Psalm 37.* d *Chrysost. hom.17. in Genes.24.*

a (Et certè) malitia omnis ex *ſtultitiâ* oritur; ſiquidem ſuperbus & iracundus (quoniam ſapientiâ carent) his affectibus abſumuntur, ideò inquit Propheta: *Non eſt ſanitas in carne meâ à facie inſipientiæ meæ:* ut omne peccatum è *ſtultitiâ* ortum habere demonſtret: nam qui virtuti ſtudet, qui Deum timet, is ſapientiſſimus eſt. *Initium*, inquit, *ſapientiæ timor Domini.* Quod ſi ita eſt, malus, qui Dei timorem non habet, ſine dubio non eſt ſapiens. Qui hac verâ caret ſapientiâ; ſtultiſſimus eſt.

b Nihil enim ab inſanientibus differunt, qui terrenas res, & brevi duraturas tanquam in ſomnis ſuſpicantur. Videntur divitiis affluere, cùm nullis affluant, in deliciis eſſe, cùm non ſint: neque ante ſe deceptos intelligunt, quàm ab inſania liberentur.

c Delirare tibi videor, cùm hæcce loquor; anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni conſilii magnæque prudentiæ) excogitas quotidiè genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura fortaſſis & de eloquio, de juris conſultatione, de militiâ; addis, & de fœnore primò hoc à te quæro, ſcis eum poſſeſſurum cui ſervas? aut ſi nondum natus eſt, ſcis naſciturum? ſervas filiis; incertum eſt, an futuris, an poſſeſſuris?

d Sed quid eſt, dic quæſo, ſtultius homine qui laborat, & ſe excruciat, & tantas opes congregat, ut ex ejus laboribus, alii ſe voluptate

a *Chryſoſt. hom. 41. in cap. 6. Joan.* b *Chryſoſt. hom. 4. in Joan.* c *Auguſtin. in Pſal. 38.* d *Chryſoſt. in Pſal. 48.*

expleant? Quid eſt autem; *ſimul inſipiens & ſtultus peribunt?* Hic mihi videtur verba facere de impiis, qui toti rebus præſentibus affixi ſunt, easque ſuſpiciunt; de futuris autem nihil philoſophantur, ea de cauſa vocans eos *inſipientes.*

a *Vocaverunt nomina ſua in terris ſuis.* Ecce aliud genus amentiæ; ædificiis, agris, & balneis ſua nomina inſcribere, & putare ſe magnam conſolationem ex eo accipere, & umbram pro rei veritate conſequi.

b *A gloriâ ſuâ exturbati ſunt.* Quidnam poteſt cum hac conferri ſtultitiâ, quando ea faciunt de quibus puniuntur, pro quibus ignominiâ afficiuntur.

c Lignum quidem quod plantaſti, manet; domus quam ædificas, & ipſa manet; faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cùm hæc fiant, tanquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi quid Salomon dicat: *Ædificavi mihi domos*, inquit, *plantavi hortos & viridaria, vineas, natatorias aquarum.* Sed quid ait poſt hæc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non ſimpliciter vanitas, ſed per excellentiam. Et quæſo credamus, & res apprehendamus in quibus non eſt vanitas: ſi ſplendida reſpicias ædificia, & horum te fallit aſpectus, ſtatim in cœlum reſpice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis quod hæc *formicarum* *ſint*

a *Chryſ. in Pſal. 48.* b *Ibidem.* c *Chryſ. hom. 55. ad pop. Antioch.*

ſint & culicum opera: contemplare ſpectaculum; aſcende ad cœleſtia, illinc ædificiorum diſce ſplendorem, & hæc nihil eſſe invenies, ſed *parvulorum ludibria puerorum*, verùm non fuerunt pueri, ut de re ullâ utili curam gerant.

a Ita etiam quidem ſemper volunt ludere, humique ſemper jacent & humi ſerpunt ac reptant, & quæ humi ſunt, nempe terrena, affectant. Pueri autem ſæpè, cùm nos loquamur de rebus neceſſariis, eorum quæ dicuntur, nihil ſentiunt, ſed ſemper rident: ita etiam quidam, quando de regno loquimur, rident. Pueri, rurſus, quando latronem viderint, & quæ ſunt intus auferentem, non ſolùm non prohibent, ſed etiam arrident inſidiatori. Sin autem calathulum aut ſiſtra abſtuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, ſe dilacerant, & ſolum pulſant. Ita etiam quidam, videntes diabolum paterna omnia auferentem, rident, ad eum tanquam ad amicum accurrentes: ſi quiſquam autem aut poſſeſſiones, aut divitias, aut puerile aliquid abſtulerit, ſe diſcerpunt. *b Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Nolite pueri effici ſenſibus.* *c* Parvi enim pueri, parva quidem hianti ore ſtupent & mirantur; rerum verò valde magnarum, non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici;* hoc eſt, *inſipientes,* ubi oportet eſſe ſapientes.

d Pueris quidem iis, qui ſunt adhuc paulò minores, patres præbent ejuſmodi: calceos, ve-

a *Chryſ. hom.4. in 1. ad Corinth. cap.1.* b *Pſal. 93. 1. ad Cor.14.* c *Chryſoſt. hom. 36. in hunc locum.* d *Chryſoſt. hom. in Pſalm. 4.*

ſtes, aureas quasdam bracteas & armillas. Poſtquam autem creverint; illis eis ablatis dant alia majora. Ita etiam fecit Deus: nos à parvis illis & puerilibus abducens, ea quæ ſunt in cœlis pollicitus eſt. Ne hæc ergo quæ fluunt & prætercurrunt, admireris, nec ſis puſilli & abjecti animi.

a Sed majorum nugæ negotia vocantur; puerorum autem talia cùm ſint, puniuntur à majoribus.

b Beatus vir cui nomen Domini ſpes ejus, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas. Qui non reſpicit hæc beatus eſt, qui autem reſpicit, *inſanus* atque *furioſus eſt*, & ideò reſipiſcat unusquisque à furore ſæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animamque perturbant, *ut compos eſſe non poſſit.*

c Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris [Domine.]

d Ipſos namque fatuos videmus (quos vulgò moriones vocant) ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æſtimatione, pretioſiores eſſe cordatis. Et ſuum parvulum filium, à quo garriente talia pater lætus exſpectat, provocat; ſed dum ſpes ſubeſt incrementorum, & ingenii lumen acceſſurum creditur ætatis acceſſu, fit ut convicia parvulorum, etiam in parentes, non ſolùm injurioſa non ſint, verùm etiam grata atque jucunda. [Quid] quòd in hæc etiam concitentur ſtudio ridendi, & vanitate majorum? nam plerumque illa ætas, jam patrem,

a *Aug. Con.* 1. *cap.* 9. b *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 5. c *Pſalm.* 24. d *Auguſt. l.* 1. *de peccat. mer. cap.* 35.

Miserere mei Deus quoniam infirmus sum Sana me Domine quoniam conturbata sunt ossa mea Ps. 6.

trem, matremq́ue agnoſcens, neutri eorum audet maledicere, niſi ab altero eorum, aut ab utroque, vel permiſſa vel juſſa.

III.

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum: ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea. *Pſal.6.*

Conquerar! an ſileam? juſtas habet ira querelas,
Heu ſine Pœoniâ ſola relinquor ope!
Non ego, juſſa licet juratis credere verbis,
Speraſſem, cordi non magis eſſe tibi.
Siccine tardus ades, neq́; noſtra pericula tangunt?
Quæ potuit tantæ cauſſa fuiſſe moræ?
O mea ſpes! Numen quo non præſentius ægris,
Sic potis es noſtri non memor eſſe mali?
Nunc aderant pariter Podalyrius, atque Melampus,
Phillyrides Chiron, Pœoniúsq́; ſenex.
Multáque præterea comitata Machaone turba;
Quique aliquod medicâ nomen ab arte gerunt;
Tu ſolus deeras morborum publica cura,
Póſtque tot Hippocrates ultimus ecce venis.
O mea ſpes! numen quo non præſentius ægris,
Sic potis es noſtri non memor eſſe mali?
Omnibus eſt oris viſus color indice linguâ,
Omnibus admotâ vena notata manu:
Nil, ajunt, vitale rubet, neque lanquida certas
Vena notat, pulſu præmoriente moras.
Idque ego plus ipſis deprendo medentibus ægra.
Deſtituit medicos ars ſua, méque ſalus.

Quid-

Quidnam igitur ſperem fugientibus orba Magi-
Morbus ubi vincit ſævior artis opem? (ſtris,
Cæca per infectas ſerpunt contagia venas,
Imáque ſubſidit lapſus in oſſa dolor;
Et caput & cubiti ſe ſuſtentare recuſant,
Tinctáque vix Baccho vena medente redit.
Et jam vix animæ ſupereſt pars ultima noſtræ,
Heu paror inferiis proxima pompa meis!
Denique qui morbos cupit omnes diſcere noſtros,
Copia quod fieri non ſinit, ille cupit,
Hic ſtatus, hæc rerum facies miſeranda mearum
Nec juvor ullius, qui medeatur, ope. (eſt,
Aſpice vix noſtram poteris dignoſcere formam;
Vultus abeſt vultu, ſéque nec ipſe refert.
Lumina ſuffoſſis retrò fugêre cavernis,
Magnáque purpureis facta ruina genis:
Nec quisquam hanc ferro potuit compeſcere noxã,
Quin caput & faciem carperet atra lues.
Tetrica quid memorem vigilis faſtidia lecti?
Quáque manu tangi vulnera cruda timent?
Vulnera prôh nullis mulcenda Machaonis her-
Qualia, quæ ſecuit barbarus enſis, hiant: (bis?
Vulnera, ſecretas animi populantia fibras,
Quæ nullus medicâ claudat hiulca manu.
Nempe graves, mea ſunt, quæ feci, vulnera noxæ,
Vulnera trux animæ carnificina meæ.
Adde, quod intus, apum dirus mihi turgeat hy-
drops,
Lentáque quod meditor nauſea tardet opus.
Tenſaque ventoſi propè rumpant ilia factus,
Et veneris tacitus pectora cancer edat.
Hæc ego ſæpè dedi variis tractanda Magiſtris,
Semper at oblatæ cura fefellit opis.

Scilicet

Scilicet ipse suas, hic tentet inaniter artes,
Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.
Quique potestates succorum notat & usum,
Una salus ægris spésque, Epidaure, tuis.
Nec juvet hic Chiron, operosæ viribus herbæ,
Nec summum medici numen Apollo chori.
Officium tanto cedit minus omne dolori,
Non habet hic ullum succus, odórve locum.
Quas igitur spectem, vestri nisi Numinis, aras,
Funeribus nullis quas Libitina notat?
O mea spes! Numen quo non præsentius ullum!
Ecce tuam veneror, mortua pænè, manum.
Sanus Apollineâ non indiget arte vel herbâ,
Lege Machaoniæ, qui dolet, artis eget.
Mens mihi læsa dolet plus simplice vulneris ictu;
Ne doleat, vires experiare tuas.
Illa ego sum, Solymis quam prædo cruentus arenis,
Stravit, & immiti diffidit ense latus.
Tu Samarita, mero; Tu vulnera mitis olivo
Obline, barbaricâ vulnera facta manu;
Quósque Levita negat, medicos inverge liquores,
Crescet ab infuso rore, meróque salus.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Psal. 6. vers. 3.

a ÆGROTUS sum, ad medicum clamo, cæcus sum, ad lucem propero; mortuus sum, ad vitam suspiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita,

a *Aug. soliloq. cap. 2.*

tu vita, JESU NAZARENE; miſerere mei fili David; miſerere mei fons miſericordiæ. Audi quid ad te clamet infirmus; Lux quæ tranſis, exſpecta cæcum; præbe ei manum ut ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

a Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæſo, manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quicquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine eſt ſanitas & infirmitas mea. Illam precor ſerva, iſtam ſana. *Sana me Domine & ſanabor: ſalvum me fac & ſalvus ero.* Tu qui infirma ſanas & ſanata conſervas. Tu qui nutu tuo reſtauras diruta & collapſa.

b Utinam tibi Domine, aliquæ filiæ Hieruſalem nuncient languores meos; ſi qui ſunt in me qui commendari tibi digni ſunt; nam multi ſunt in me indigentes curati. O me felicem ſi aliquis Centurio cæleſtis dicat tibi: *Domine puer meus jacet paralyticus in domo, & malè torquetur!* utinam Domine ſtatim reſpondeas: *Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & ſanabor.* Verbo enim ades, quia verbum es.

c Medicinas de terrâ, propter ſingulas quasque ſuas corruptelas creaſti. Singula ſolatia ſingulis malis obviantia præparaſti; quoniam es miſericors & miſerator.

d Hei mihi, Domine, miſerere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abſcondo. Medicus es, æger ſum, miſericors es, miſer ſum.

a Nun-

a *Auguſt. medit. c. 36.* b *Guilb. Abb. ſerm. 46. in Cant.* c *Aug. ſoliloq. cap. 20.* d *Auguſt, lib. 10. conf. c. 28.*

a Nunquid non potens eſt manus tua Deus omnipotens ſanare omnes languores animæ meæ?

b Multas infirmitates habet anima noſtra. Quot peccata, tot infirmitates.

c Ægrotat humanum genus, non morbis corporis, ſed peccatis.

d Non modò enim paralyſi diſſolvi, verùm etiam peccare, languor eſt, & longè illa languore deterior, ac tantò utique, quantò eſt corpore anima præſtantior.

e Præſta mihi Domine medicinam, unde mea poſſint curari vulnera; viſita me infirmum, cura me ægrum, ſana me languentem, & ſuſcita me mortuum.

f Varios ſiquidem languores habemus animarum, & hi ſunt quibus (Chriſtus) principaliter vult mederi.

Propterea enim illas ægritudines ſanat, ut iſtas ſcilicet de noſtris animabus expellat.

g Animæ languor peccatum eſt, unde dixit Propheta: *Sana animam meam, quia peccavi tibi*, languor animæ noſtræ ſuperbia eſt, avaritia eſt.

h Etiam in typo mulieris illius, ſocrus Simonis & Andreæ, variis criminum febribus, caro noſtra languebat, & diverſarum cupiditatum immodicis æſtuabat illecebris. Nec minorem febrem

a *Aug.lib.10.conf.c.30.* b *Hieron.in Pſal.162.* c *Aug.ſerm.59.de verbis Domini, c 11.* d *Chryſ.hom.14. in cap.4. Matth.* e *Aug.med.cap.40.* f *Chryſ.in c.4. Marc. hom.14.* g *Amb. tract. de 42.manſionibus.* h *Amb.l.4. in c.4.Luc.*

febrem amoris esse dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammat: febris enim nostra avaritia est: febris nostra, libido est, eò quòd ignitæ sint cupiditates: febris nostra, iracundia est: febre libido flagrantior est, graviusque præcipitat & inflammat.

a Vexabat enim nos morbus gravis ac febris vehemens, decumbebamusque, non in lecto, sed in ipsamet vitiositate, perinde ac in stercore. In improbitate voluptabamur, scatentes ulceribus, fœtorem spirantes, squalidi, incurvi, umbræ potiùs quàm homines.

b Quin jacet toto orbe, ab Oriente usque ad Occidentem, grandis ægrotus, sed ad sanandum grandem ægrotum descendit omnipotens medicus. Humiliavit se usque ad mortalem carnem, tanquam usque ad lectum ægrotantis.

c Vidit in stercore jacentem, à vermibus exulceratum, à febri & fame oppressum, nullo non morbi genere laborantem. Nam & febris vexabat (hoc est enim improba cupiditas) & inflammationes urgebant (hoc enim arrogantia) & quædam insatiabilis fames occupabat (hoc enim avaritia) & sanies undique (hoc enim scortatio) & cæcitas oculorum (hoc enim idololatria) & surditas & stupor (hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui) & multa deformitas (hoc enim vitiositas) triste nimirum quiddam & morbus gravissimus. Vidit, absurdiùs (quàm insanientes soleant) loquen-

a *Chrys. in c. 3. ad Philip. serm. 11. digressione morali.* b *Aug. serm. 39. de verbis Domini, c. 11.* c *Chrys. in c. 3. ad Philip. serm. 11.*

quentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitiositate; nec tamen abominatus est, non amarior factus, non aversatus est, non odio prosecutus; Dominus enim erat, & opus suum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretiosa pharmaca;

a Et quia ipse est & verbum Dei, ægris suis non herbarum succis, sed verborum sacramentis medicinam conquirit.

b Erat namque Archiatros, qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

c Noverat, venâ inspectâ, quid intùs ageretur in ægroto.

d Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus & sanctus ægrotæ animæ incantator. *Salvum*, inquit, *fac servum tuum Deus meus sperantem in te. Miserere mei Domine, quia clamavi ad te totâ die.* Bonus autem Pædagogus, qui est sapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus est cœlum) universi figmenti curam gerit, ejusque corpori & animæ medetur: qui est omni ex parte sufficiens medicus, humanæ naturæ servator: *Surge*, inquit Paralytico, & sublato, in quo jaces, grabato, *vade domum*; & qui priùs erat infirmus, extemplò sanus & firmus evasit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex sepulchro exiit, qualis erat antequam moreretur, meditatus resurrectionem.

e Ideò autem tot salvavit febricitantes, tot langui-

a *Orig. hom. 1. in Levit. c. 12. & 13.* b *Orig. hom. 1. in Psal. 37.* c *August. in Psal. 43.* d *Clem. Alex. l. 1. Pædagog. c. 2.* e *Aug. vel quis alius lib. de verâ & falsâ Pœn. c. 5.*

languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, ne desperet de se peccator: medicum se vocat, & non sanis sed malè habentibus opportunum.

a Et sicut ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; sicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam similia: sic Dei sapientia hominem curans, seipsam exhibuit ad sanandum; ipsa medicus, ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum. Serpentis sapientiâ decepti sumus, Dei stultitiâ liberamur. Jam verò similia, quasi ligamenta membris & vulneribus nostri adhibita, illa sunt, quod per fœminam deceptus, per fœminam natus; homo homines mortales; morte mortuos liberavit.

b Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prædo & tyrannus, vel à Hierusalem in Hiericho descendentem, vel alibi uspiam inermem & imparatum nactus, usque adeò sauciavit.

c Clama: *Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi:* sanat te Deus, confitere tantùm vulnus tuum. Jaces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fovet, urit, secat; æquanimiter tolera, tantùm noli attendere nisi ut saneris; sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est.

d Vulnus, medicum quærit, Medicus confessionem exigit.

a Con-

a *August. de doctrina Christ. lib. 1. c. 14.* b *Naz. orat. 16.* c *Aug. hom. 12.* d *Ambr. in Psal. 40.*

a Convertere ad me, ait Dominus, *Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filiæ populi mei?* grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ.

b Totum enim genus humanum, est ille homo, qui jacebat in viâ semivivus, à latronibus relictus; quem contempsit transiens Sacerdos & Levites; & accessit ad eum currandum eique opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster JESUS CHRISTUS.

c Ideò unusquisque nostrûm, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum nostrum JESUM CHRISTUM (*qui sanat omnes infirmitates nostras*) Et cum Prophetâ dicat: *Sana me Domine & sanabor, salva me, & salvabor,* dicat & cum David: *Sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.*

d Omnis enim qui medicum non agnoscit, phreneticus est. Nam quoties phreneticos videmus medicis contumeliam facere, resistere sanitati, nolle curari, deridere veram curam?

e Currite ad medicum dum potestis; ne, cùm velitis, non possitis.

f Si adhuc quibusdam perturbationibus anima quatitur post remissionem peccatorum, languor est; *sanat & omnes languores tuos.* Sanabuntur

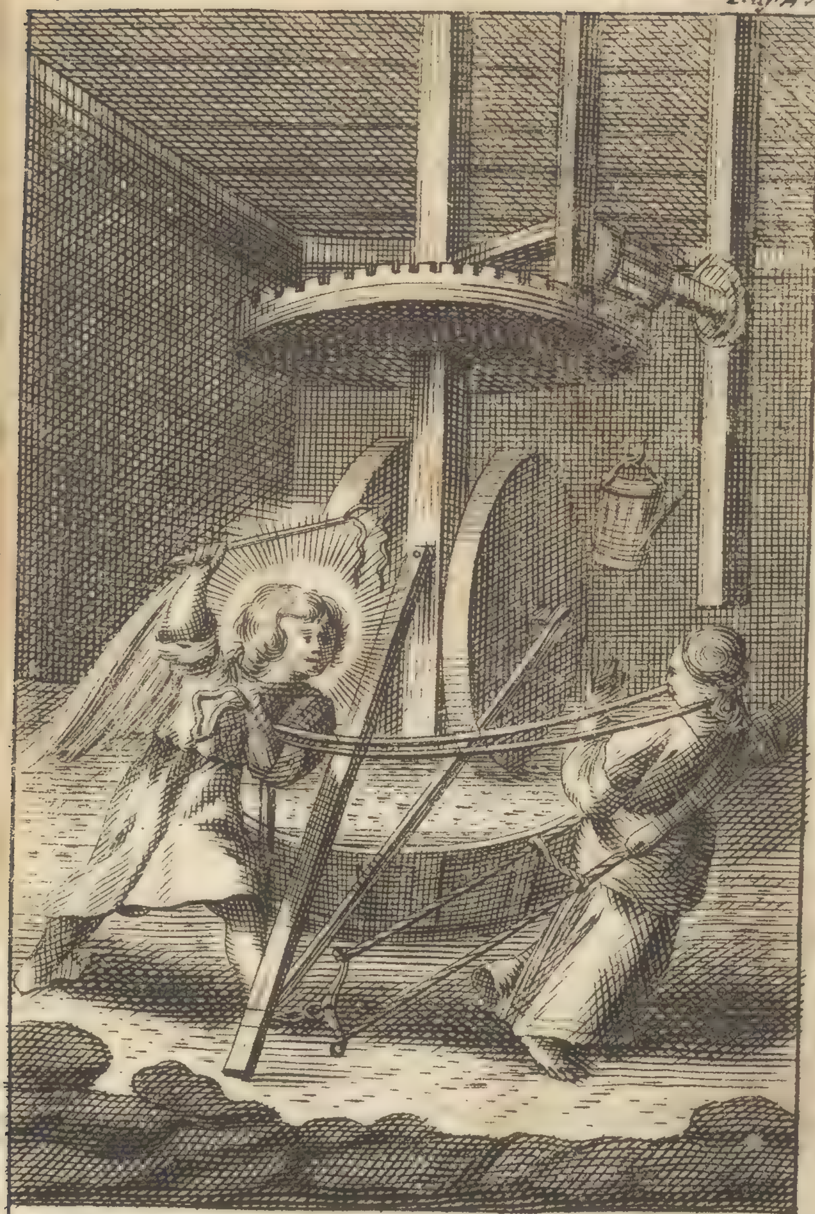
a *Ambr. ad Virgin. lapsam cap.8.* b *August. serm.37. de verbis Dom.* c *Ambr. de 42. mans. mansion.3.* d *Chrysost. in Psal.26.* e *Ibidem.* f *August. in Psal.102.*

buntur omnes languores tui, noli timere. Magni ſunt, inquies; ſed major eſt medicus. Omnipotenti medico nullus languor inſanabilis occurrit; tantùm tu curari te ſine; manus ejus ne repellas, novit quid agat. Non tantùm delecteris cùm fovet, ſed etiam toleres, cùm ſecat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans ſanitatem: ferto ergo manus ejus, ô anima, quæ benedicis eum, non obliviſcens omnes retributiones ejus, *ſanat enim omnes languores tuos.*

a Planè committamus nos medici manui, non enim errat, ut ſanum pro putri ſecet. Novit quod inſpicit, novit vitium quia ipſe facit naturam: quid ipſe condidit, quid de noſtrâ cupiditate acceſſit, diſcernit, ſcit de ſano homini præceptum dediſſe, ne languorem incurreret; dixiſſe in Paradiſo, hoc manduca, & hoc noli. Non audivit ſanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel ægrotus ut ſurgat.

b Quiſquis ergo es, ô Chriſtiane, qui ſanitatem jactas, & te vulneratum fuiſſe diſſimulas, qui integritate gaudes, & te ægrotum fuiſſe non meres, qui te deſtitutum jacuiſſe non reſpicis, ſed erectum in Eccleſia gloriaris; ama CHRISTUM qui te à prædonibus liberavit, dilige Dominum qui te proſtratum jacentemque erexit. Dilige, inquam, Dominum qui te in Eccleſiæ ſtabulum, per ſemetipſum, invexit; qui rectori ſtabulario commendavit; qui duos denarios, hoc eſt, legem & Evangelium in eruditionem tuam

a *Auguſt. in Pſal. 40.* b *Chryſ. in cap. 10. Luc. hom. de Samar.*

Vide humilitatem meam et laborem meum et dimitte universa delicta mea. Ps. 24.

tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: *Ecce sanus es.* Dominus enim caram tuam salutem habet, qui propter te in sæculum venit, & te à nefandis latronibus liberavit.

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea. *Psal.24.*

ASpicis, heu sævus! nostris neq; tangere curis?
Aspicis, & credi vis tibi, me quòd ames?
Futilis ignaro cantetur fabula vulgo;
Sentit amicorum vulnera, quisquis amat.
Aspicis & pateris; neque cura est ulla juvandi;
Verus amor promptam non ita tardat opem.
Aspice, quàm turpi subigar damnata labore,
Aspice, cui tandem colla premenda jugo.
Si foret ingenuâ saltem labor indole dignus,
Nec nimis abjectæ vilius artis opus.
Multa meos casus magnorum exempla levarent,
Et faceret propriam, sors aliena, levem.
Sæpè Ducum proavos, Regésque noverca coëgit
Augustas operi sors adhibere manus:
Protæa frenantem septemplicis ostia Nili,
Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem.
Dextra Syracusii sceptris assueta Tyranni
Sic ferulas, pueris sceptra verenda tulit.
Flenda exempla quidem, tamen haud ducenda pudori,
(Non etenim miseris sunt sua fata probro.)

Ast mea non lacrymis, sed digna pudore ruina est,
Quæ roto serviles, spontè subacta, molas.
Qualis ab infidâ Samson detonsus amicâ,
Circuit indignas, hoste jocante rotas.
Atq; utinam famulas tantùm damnaret ad artes!
Explerem ingenuâ sordida pensa manu:
Turpibus at servum vitiis addicere pectus,
Exulis asperius mancipiique jugo est.
Ah pudet! & (duplicis nova quæ mihi causa ruboris)
Ipsa meum damnans execror author opus.
Vix benè pertæsum est, rursumq; revolvitur error,
Crescit & attextis nexa catena malis.
Scilicet illa manet plectendas ultio noxas,
Admissum sequitur culpa secunda scelus.
O quàm sæpè meo sensi hæc discrimina damno!
Nec tamen est damni mens revocata metu.
Nempe trahor vario studia in diversa duello,
Ut ratis ambiguis jam pila facta Notis.
Et trahit hinc (vitii quæ lena comesq;) voluptas?
Quique subit vitium, retrahit inde dolor.
Sæpiùs illa tamen redit è certamine victrix,
Assiduus vitio sit licet ille comes.
Sic habet alternos virtus, vitiumq; triumphos,
Et meus æterno vertitur orbe, labor.
Tu super hæc etiam loris servilibus instas,
Addis & in pœnas verbera dura meas;
Pœnáque cùm culpæ sit culpa, secunda peractæ
Suppliciis pœnas adjicis usque novas.
Nempe Ixionius non est modò fabula gyrus,
Vincta sed æternæ vertor in orbe molæ.
Aspicis hæc durus nostro neque tangere fato?
Aspice, & in pœnas mitior esto meas.

Vide

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea. *Psal. 24.*

a *IN quantam tribulationem deveni! in quos fluctus tristitiæ, in quâ nunc sum, qui jucundus eram & dilectus in potestate meâ! nunc verò reminiscor malorum quæ feci.*

b *Vide humilitatem meam*, attende dejectionem infirmitatis meæ.

c Contrarietas culpæ facta est homini pondus pœnæ; ut corruptioni suæ malè liber serviat, qui benè servus de incorruptionis libertate gaudebat.

d *Nunc etenim menti cedit caro, nuncque vicissim*
Mens carnem sequitur. ——————
Namque bonum cupiens, facit id tamen ipsa quod odit;
Servitium lachrymis persequiturque grave.

e Quamvis (enim) quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abjectos abjectissimus, cùm à peccato vincitur, quemadmodum enim si Rex quispiam barbarorum servus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato vivit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit; nihil enim tam præter rationem est; quàm peccatum; unde ait Propheta, *Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus.*

 a Sanè

a *Mach.6.* b *Beda in Psal.24.* c *Greg. c.22. in c.7. Job.* d *Nazianz. carm. de animæ calamitatibus.* e *Chrysost. hom.9. in epist.1. ad Cor.10.4.*

a Sanè si intelligamus spiritualiter, quæ sit Ægyptiorum servitus; agnoscimus, quia servire Ægyptiis, non aliud est, quàm obnoxium fieri carnalibus vitiis, in quod utique unumquemque non extrinsecus illata necessitas cogit, sed segnities animi & libido ac voluptas corporis subegit, cui se animus per concordiam subdit. Denique & Salvator de libertate & servitute in Evangelio disserens, ita loquitur: *Omnis*, inquit, *qui peccat servus est peccati.*

b Sicut ergo Ægyptus (ita terrena provincia) filiis Israël, domus dicitur servitutis, ad comparationem Judææ & Jerusalem (quæ eis domus efficitur libertatis) ita ad comparationem cœlestis Hierusalem (quæ ut ita dicam; mater est libertatis) totus hic mundus, & omnia quæ in hoc mundo sunt, domus est servitutis.

c Quid ergo mirum si mundus multa vapulat? servus est, sciens voluntatem Domini sui & faciens digna plagis; non ergo recuset vapulare multis, quoniam si non vult audire præceptorem injustè, justè patietur ultorem; vel non murmuret contra castigatorem, cùm videat se plagis dignum, ut misericordiam mereatur.

d *Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.*

e Ergóne bestiæ sumus nos? bestiæ prorsus. *Homo*

a *Orig. hom. 16. in cap. 67. Genes.* b *Hom. 8. in cap. 15. Exod.* c *August. serm. 12. de verbis Domini.* d *Prov. 26. v. 3.* e *Bernard. serm. 3. super* Qui habitant in adjutorio.

Homo cùm in honore esset, non intellexit, compa-ratus est jumentis insipientibus.

Asinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cum jeiunare consentis, urget gulæ illecebra; cùm vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic Asino?*

a Eadem peccatores spiritualiter feremus, quæ (Samson) carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ita enim nobis, vt illi hostis illudet, a *& vertendis molis velut asinos deputabit.* Vnde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum jugo Christi dignum faciamus *asinariâ molâ*) admonet per Prophetam; *nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Homo enim, ut alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum, comparatur jumentis & similis efficitur.* Quod in Rege Babylonio videmus evidenter expletum, qui stoliditatis impiæ & vecordis superbiæ pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. Etenim homo in errore positus & in justitiâ relapsus, justè ut Samson sapientiæ pariter & gratiæ virtute desertus, cæcitate punitur & *molâ*, quia dignus est *opere jumentario*, qui semetipsum lumine rationis orbaverit, & in similitudinem belluarum, corporis servus, abiecerit. Considera hujusmodi mortalium vitam, & tota tibi species *jumenti molentis* occurrat. Ut ille panis oculos corporis, sic iste sordibus vitæ suæ oculos mentis obsutus, per errores

a *Bernard. serm. 5. de Ascens.* b *Paulin. ep. 4. ad Severum.*

ſuorum ſenſuum, quaſi circa *ambages molarum* laborioſa miſer ſtatione verſatur; uſui ſuo vacuus, laborioſus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditatum ſuarum, & ipſe ſibi carcer eſt obſeſſus tenebris erroris ſui, & conſcientiæ ſqualore concretus in ſemetipſo *piſtrini ergaſtulum* patitur, ſaxum cordis ſui pertinaciâ iniquitatis induratum quaſi *molam verſat*, farinam hoſtibus ſuis, de corruptâ animæ ſuæ fruge, conficiens; quia ſicut ſcriptum eſt: *peccator de animâ ſuâ currit.* Ita qui peccatum operatur de molâ vitæ ſuæ, hoſtile triticum molit ut Zabulum paſcat, cui panis eſt anima, quæ ſibi fames eſt.

a Sunt autem & *molarum differentiæ*, ut ſint quædam earum humanæ, aliæ aſinariæ. Et humana quidem eſt illa de qua ſcriptum eſt: *Duæ erunt molentes ad unam molam, una aſſumetur & altera relinquetur.*

b Diſcutiamus ergo quæ molant, quid molant quidve piſtrinum ſit: & fortaſſe mundus iſte piſtrinum eſt, quod in eo humani corporis forma referatur, in quo anima noſtra velut quodam carcere includitur, panem ſi conſulat boni, operatura cœleſtem. In hoc ergo piſtrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & gravi humore corruptum, non poteſt interiora ab exterioribus ſeparare, & ideò relinquitur, quia ejus ſimilago diſplicuit.

a Aſina-

a *Orig. tract. 5. in Mat. cap. 18.* b *Ambr. in cap. 17. Luc.*

a Aſinaria autem mola non irrationabiliter dici poteſt graviſſimum hominis malum, quod ſemper deorſum trahit.

b Nam quid per *molam aſinariàm*, niſi actio terrena ſignatur, quæ dum colla mentis per ſtulta deſideria conſtringit, hanc *in laboris circuitum* mittit.

c Molendinum enim labor eſt hujus ſæculi;

d Et molendinum puto dictum mundum iſtum, quia rotâ quâdam temporum volvitur, & amatores ſuos conterit.

e Teſtatur Samſon Allophylis captus, qui poſtquam oculos perdidit, *ad molam* deputatus eſt; quia nimirum maligni ſpiritus poſtquam tentationum ſtimulis intùs aciem contemplationis effodiunt, foras *in circuitum laborum mittunt.*

f Et quare in *molendino?* quia in iſto mundo verſantur: ubi *molendinum* intelligitur, quia *ſic vertitur mundus iſte, quo modo mola.*

g Quare in *molendino?* quia defuncti in ſæculo, *circuitu* rerum temporalium, tanquam *molâ* detinentur.

h Et trahebat me poſt ſe, *in circuitu*, de vitio in vitium, & de luto in lutum.

 a Unde

a *Origen. tractat. 5. in Matth. cap. 18.* b *Gregor. lib. 6. moral. cap. 26. in cap. 3. Job.* c *Auguſt. ſerm. 107. de tempor.* d *Auguſt in Pſ. 36.* e *Gregor. 7. moral. 16. in cap. 6. Job.* f *Auguſt. in Pſalm. 132.* g *In Pſalm. 99.* h *Auguſt. ſoliloq. cap. 6.*

a Unde bene quoque per Psalmistam dicitur, *Deus meus, pone illos ut rotam*, ut rota ponuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris missi*, dum ea quæ antè sunt negligunt, & ea quæ deserenda sunt sequuntur, ex posterioribus elevantur, & in anterioribus cadunt.

b Hinc est enim quod per Psalmistam dicitur: *in circuitu impii ambulant*; quia dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

c Miser ego homo! quis me liberabit à calumniâ hujus pudendæ servitutis? miser sed liber, liber quia homo, miser quia servus, & pro servitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se, cùm esset libera, servam fecit peccati, peccato assentiendo, quia qui facit peccatum servus est peccati.

V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverum reduces me. *Job. 10.*

ERgóne cœlituûm jam nata oblivia regnis?
Quis Ganymedæo miscuit illa scypho?
Quid facit immemores ad nostra negotia Divos?
Lethæas Superi fortè bibistis aquas?
Oblita es mea lux, aut vis oblita videri,
Cùm dubitas proprium quale creâris opus.

Si

a *Gregor. lib. 16. moral. cap. 30. in cap. 24.*
b *Gregor. lib. 2. moral. cap. 4. in 1. cap. Job.*
c *Bernard. hom. 81. in Can.*

Memento quæso, quod sicut lutum feceris me et in pulverem reduces me! Job. 10.

Si nescis referam; si scis, cur fingere pergis?
Me Tua de luteâ dextera fecit humo.
Quæris ubi? toto lucus est notissimus orbe:
Primus ubi pater est conditus, hortus erat.
Fons ubi de riguis argenteus exilit herbis.
Quadruplicíque suas flumine findit aquas.
Scire lubet tempus? minimo post tempore, falsas
Cum maris aggeribus terra coegit aquas.
Addo, (quod historiæ facit, hâc quoque parte, probandæ)
Puniceo rubuit Dædala gleba solo.
Hinc tribus es modicam digitis admensus arenam,
Primaque massa mei corporis illa fuit.
Nec primis erit his natalibus exitus impar,
Nil nisi pulvis eram, nil nisi pulvis ero.
Sic faber argillam Samiis dum repperit agris,
Ædificat facili pocula ficta luto
Principio, terræ segmenta ligonibus urget,
Inde levi madidam flumine mollit humum;
Denique materiem pernix rota versat in orbem,
Amphoraque admota nascitur arte manus;
Nascitur, at mediâ vix amphora vixerit horâ,
Frangitur, inq; suam fracta recurrit humum.
Haud magè firma meæ fundamina condita vitæ,
Et levis extremos finiet umbra dies.
Cur igitur, veluti fugæ non satis incitet annos,
Præcipites glomerat mobile tempus equos?
Sponte, meus pulvis, nimis heu cito sponte fatiscit,
Et mea, non ullo, vita premente fugit!
Si mihi, seu vitreâ concrevit Olympus ab unda.
Cælite crystallo membra gelata forent!

Aut quales memorant, cœlestia lumina, stellas,
Quas suus è liquidis condidit author aquis:
Aut foret Angelicæ munus, sine corpore, vitæ,
Elisiis qualem mentibus esse ferunt!
Sperarem Angelicis æqualia sæcula lustris,
Cœlestésque annos, sideriósque dies.
Sed data squamigeræ mage fortia corpora turmæ
Quam peperit viridi Doris aquosa patri.
Quin etiam volucres cujus melioribus ortæ,
Plumea queis nitidæ membra dedistis aquæ.
O utinam rigidis mihi stent adamantibus artus,
Aut durent nervos firma metalla meos!
Felices Scythiæ fato meliore sorores,
Fama quibus fulvo finxit ab ære manus,
Cuique fuit solo corpus penetrabile talo,
Ærea nam reliquum lamina corpus erat:
Sed quid ago, damnóque mei cunabula limi?
Aut queror è fragili corpora ficta luto?
Non bene vasa suo faciunt convicia fabro,
Nec faber ipse suum jure refutat opus.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. *Job 10.*

a SURGE, *& descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam, dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto, manibus suis: conversusq; fecit illud vas alterum; sicut placuerat in oculis ejus, ut faceret, & factum*

a *Hieremiæ 18.*

ctum est verbum Domini ad me dicens: Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël, ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos, in manu mea.

a Volens Propheta, Dei ostendere potentiam & hominis fragilitatatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil potest adversus Deum, sicut nec lutum adversus figulum; unde Rom. 9. dicitur: *nunquid potest figmentum ei qui se finxit, dicere. Quid me fecisti sic?* & Isaiæ 45. *Væ, qui contradicit fictori suo, testa de samiis terræ. Numquid dicet lutum figulo suo, Quid facis?* & Isaiæ 64. *Et nunc Domine Pater noster tu es; nos verò lutum; & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos*, igitur in domum figuli descendere, est considerare fragilitatem carnis suæ. Corpora autem nostra dicuntur vasa, quia continent liquorem sive thesaurum pretiosissimum, scilicet spiritum ad imaginem Dei creatum. 2. Rom. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Deus autem est figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur super rotam? vel propter corporis instabilitatem; vel quia idem est principium & finis ibidem, secundum illud Genesis 3. *De terrâ es, & in terram ibis.*

b Ut lutum ergo homo factus est; quia de limo est ad conditionem sumptus. Quod sanctus vir benè pietati judicis objicit, cùm postulans

a *Hugo Cardin. in hunc locum.* b *Gregor. lib. 10. mor. cap. 36. in cap. 10. Job.*

lans dicit: *Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Ac si apertè dicat: Infirmitatem carnis considera, & reatum iniquitatis laxa. Vbi aptè quoque mors ejus carnis adjungitur, cùm protinus subinfertur: *& in pulverem deduces me.* Ac si patenter postulet, dicens: Memento, quæso, quòd per carnem à terrâ venio, & per ejus interitum ad terram tendo.

a Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum possint congruere, libet ut breviter replicando monstremus. *Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippè homo noster interior existit: quia Sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, ut ad intellectum sui conditoris erigatur; humana namque cogitatio, quæ peccati sui sterilitate aruit, per vim Sancti Spiritus, quasi irrigata terra, viridescit. Sed sæpè, dum præceptis superni doni virtutibus, sine interruptione utimur, ad privatam fiduciam, usu continuæ prosperitatis elevamur: unde fit plerumque, ut idem qui sublevaverat, parumper spiritus deserat, quatenus ipsum sibi homines ostendat. Quod sanctus vir protinùs exprimit, cùm subjungit, *& in pulverem deduces me.*

Quia, cùm per subtractionem spiritus mens aliquantulum in tentatione deseritur, quasi ab humore pristino, terra siccatur; ut infirmitatem suam derelictus sentiat, & sine infusione supernæ gratæ, quantum homo aruit, agnoscat: qui aptè quoq; reduci ad pulverem dicitur, quia dimis-

a *Gregor. ibid. cap. 37.*

dimiſſus ſibi, cujuslibet aura tentationis raptatur.

a Hoc ergo (ſicut dignum erat) perpendentes homines ſancti, pulchra plaſmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipſum Creatorem, ſuum plaſten; ſeipſos autem lutum appellavefunt; eleganti confeſſione, lacrymosâ declamatione: *Et nunc Domine*, inquit Iſaias, *Tu pater noſter es & nos lutum, & fictor noſter, & opera manuum tuarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plaſtes noſter Deus. *Nunquid ſicut figulus iſte, non potero vobis facere, domus Iſraël? ecce ſicut lutum in manu figuli, ita vos, in manu mea, domus Iſraël.* Oſtenderat enim illi figulum facientem opus ſuum ſuper rotam: *Et diſſipatum eſt*, inquit, *vas quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis, converſusque fecit illud, vas alterum, ſicut placuerat in oculis ejus, ut faceret.* Hinc idem qui ſuprà dicit Iſaias: *Væ qui contradicit fictori ſuo, teſta de ſamiis terræ.* Hæc & illis ſimilia ſciens ille Jurisperitus cœleſtis Paulus ait: *O homo tu quis ei qui reſpondeas Deo? Nunquid poteſt figmentum dicere ei qui ſe finxit; Quare me feciſti ſic? Aut nunquid non habet poteſtatem figulus; facere de eodem luto, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

b Magnum reverentiæ documentum, magnum & congruum taciturnitatis & continentis linguæ inſtrumentum. Deus plaſtes noſter eſt, nos autem lutum. Monet hoc vehe-

 menti

a *Rupertus lib. 2. cap. 20. in Gen.* b *Rupertus lib. 1. in Jeremiam cap. 10.*

menti increpatione Apoſtolus vas electionis, placitumque æterni figuli opus, monet, inquam, nos, & mittit huc, ut cum Prophetâ iſto, præſens divinæ poteſtatis exemplar videamus. Cùm enim abjectionem fratrum ſuorum Iſraëlitarum congemuiſſet; *Quid ergo, inquit, dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? abſit*, nimirum ut hæc diceret, ipſe quoque mente humili; in iſto Prophetâ, deſcenderat in domum figuli, & viderat quod domus Iſraël lutum eſſet, æquè ut omne cœnum gentium; & quia non pro debito, ſed pro ſolâ gratiâ *Deus figulus omnium*, ſumpſit Abraham, cùm eſſet lutum Chaldaicum, & ex illo, & ex ſeminis ejus maſsâ luteâ, fecit quæ voluit vaſa miſericordiæ, vaſa honoris & gratiæ. Quid amplius illi debebat, quàm univerſo luto generis Adæ? hoc ille ſapiens & humilis, & ideò verè ſapiens, quia humilis, viderat & humiliter ſentiebat; quia non propter figuli inertiam, ſed propter incomprehenſibilem Juſtitiam, rebelle lutum in manu ejus diſſipatum fuerat. Porrò ut ad ſpectandam ſimilitudinem figuli revertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognovit figmentum noſtrum, ſuſcipiendo pulverem noſtrum, tunc ipſe faciebat opus è luto manibus ſuis ſuper rotam adhibitis digitis ſuis, id eſt, donis Spiritus Sancti, ut perfecta jam in plenitudine temporis vaſa, theſauros ſuſciperent miſericordiæ & honoris. Sed auſum eſt infelix lutum blaſphemare figuli ſui digitos. Quid igitur? Nimirùm figulo juſtiſſimè

digitos ſuos foris contrahente, & cum totâ manu feriente, diſſipatum eſt vas, diſſipatione validâ.

a Num quæram igitur quis fecit me? Tu Domine feciſti me, ſine quo factum eſt nihil, tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi ago Domine Deus meus, per quem vivo ego, & per quem omnia vivunt, quoniam feciſti me. Gratias tibi plasmator mei, quia manus tuæ fecerunt me & plasmaverunt me.

b Noviſti figmentum noſtrum figulus noſter, & omnes quaſi lutum in manu tuâ.

c Nempe figmentum fragilius, quàm vaſa quæ illâ rotatione finguntur.

d Igitur quia ſic voluit, & ſic ſapientia dictavit, unum de quo cæteri propagarentur, formavit hominem de limo terræ, de limo, inquam, terræ. Manifeſtum eſt hoc, quia ſecundùm corpus, homo terra eſt. *Terra* enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

e Novit, quid fecerit, quomodo lapſum ſit; quomodo reficiendum ſit, quomodo adoptandum ſit, quomodo ditandum ſit. Ecce facti ſumus de limo. Primus homo de terrâ, terrenus, ſecundus homo de cœlo, cœleſtis.

f Noſce tamen teipſum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Canticorum: *Ni cognoveris te formoſa in mulieribus.* Cognoſce te anima

a *Auguſt. ſoliloq. cap. 31.* b *Auguſt. ſoliloq. cap. 20.* c *Auguſt. lib. 5. de civit. cap. 3.* d *Rupertus lib. 2. cap. 21. in Geneſ.* e *Auguſt. in Pſal. 102.* f *Ambroſ. in Pſalm. 118.*

anima quia non de terrâ, non de luto es, quia insufflavit in te Deus animam viventem. Attende tibi, ut lex dicit tibi, id est, Animæ tuæ: sæcularia te & mundana non teneant; terrestria non morentur; ad illum totâ intentione festina, ex cujus inspiratione consistis.

a Cognosce te anima, quia non de terra, non de luto es, quia insufflavit in te Deus, & fecit te in animam viventem. Opus magnificum est homo, Dei inspiratione formatum. Disce homo, ubi grandis, ubi pretiosus sis vilem te terra demonstrat, sed gloriosum virtus facit, fides rarum, imago pretiosum. An quicquam tàm pretiosum, quàm imago Dei est?

VI.

Peccavi: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? *Job 7.*

Et juvat & merui: pleno scelus ore fatendum est,
Culpa mea est nullo digna patrocinio.
Peccavi, fateor, nec quæ malè crimina feci,
Ullo fucari posse colore, puto.
Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudoris,
Publica flagitiis debita pœna meis.
Ecce manus ultrò supplex tibi porrigo victas,
Quæ mihi sit, tantùm pœna luenda rogo.
Quid tibi vis faciam? *vis trudam pectus in enses.*
Aut cladi statuam mœsta trophæa meæ;

Vis

a *Ambros. ibid. oct. 10.*

Peccaui; quid faciam tibi ô custos hominum quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

Vis tua centenis cumulari altaria libis?
Aut pia fumosis thura micare focis?
Aut meus ipse tuas mavis, cruor imbuat aras,
Hostia criminibus substituenda meis?
Ah, foret illa meæ vix par quoque victima noxæ!
Namque meo est omnis crimine pœna minor.
Non tamen est sanas tantus tibi fervor in iras,
Quas lenire cruor solus & ara queant:
Sæpè tuus parti superatæ mucro pepercit,
Et conservato nomen ab hoste tulit.
Non sinit ingenium tantos tibi surgere motus,
Quantis pro merito culpa pianda foret.
O bene terrigenûm custos, *telaque mundi*
Publica suspendi tot cui vota salus!
En tua se mediâ clementia monstrat in irâ,
Quâque manu gladios hâc quoq; tendis opem.
Si pateris (quamvis summo mea causa patroni
Eloquio, melior nullius esse queat)
Pauca tamen pro me, vel pro te: (quòd magis optem)
Ne tua fors etiam sit mala causa, loquar.
Non nego, peccavi; *communis at hic fuit error:*
Damnáne communis criminis una luam?
Cùm ruerent alii, malè quo suus impetus illos
Impulit, in flammas Bacche *Venúsque tuas?*
Dextra suum fulmen, quamvis vibrata, remisit,
Tensáque pro gladio lenis oliva fuit.
Cur mihi perpetuo contra adversâre duello,
Ceu gladiator ego, túque lanista fores?
Non satis est, culpam fassas tibi tendere palmas,
Criminibúsq; iram promeruisse tuam?
Quid? quod & egregii dederim tibi muneris ansam,
Materies laudis, dum mea culpa, tua est.

Nam

Nam nisi peccassem, quid tu concedere posses?
Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccavi: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? Job. 7.

a FAmosa lucta & totius ore Ecclesiæ per orbem celebrata, quâ homo cum Deo luctatus est.

b Sicut enim sunt quædam arma Dei, in quibus esse dicitur lorica Justitiæ & gladius Spiritus, & scutum Fidei; ita etiam sunt arma diaboli, quibus indutus homo peccator. A contrariis igitur intelligamus contraria, & statuamus duos milites armatos; unum militem Dei, alterum militem Diaboli. Et si quidem miles Dei habet loricam justitiæ, sine dubio miles diaboli contrariam huic gerit injustitiæ loricam. Et si miles Dei in galeâ coruscat salutis, è contrario peccator (qui est miles diaboli) galeâ perditionis indutus est. Ita ergo est gladius quidam Spiritus Sancti, in his qui militant Deo; est autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc evaginare dicuntur peccatores.

c Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritus Sancti?

d Quomodo autem putandi sunt peccatores evaginare gladium? dum jam impudenter, & absque ullo verecundiæ velamento iniquitates suas

a) *Rupert. in Gen. l. 8. c. 6.* b *Orig. in Ps. 36. hom. 2.* c *Ambr. in Psal. 36.* d *Orig. hom. 2. in Psalm. 36.*

ſuas perpetrant, nec erubeſcunt aut reverentur, nec tanquam in vaginâ nequitiam ſuam recondunt & contegunt, ſed ſuperbo & elato ſpiritu, velut gladium quendam denudant.

a Cum agno pugnaverunt qui Eccleſiam Dei perſecuti ſunt.

b Hæc pugna cœpta eſt à principio mundi in Cain & Abel.

Tetendit [impius] adverſus Deum manum ſuam, & contra omnipotentem roboratus eſt.

c Sunt namque nonnulli, qui etſi aliquando agere contra Omnipotentis Dei judicium nituntur, ipſa impoſſibilitate explendæ voluntatis ſuæ fracti, ad ſemetipſos reſpiciunt; atq́; ad eum, quem contemnere voluerant, convertuntur; & qui diſcedere longè poterant, ſi quod vellent implere valuiſſent, per hoc aliquando ſalvantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; unde ad ſe reducti, cujus ſint conditionis, aſpiciunt, & plangunt ſe contraria veritati voluiſſe.

d Sic Saulum Eccleſiam proſequentem Deus de cœlo vocavit, proſtravit, tanquam percuſſit.

e Nam qui omnia noſtra moderatur, ac diſpenſat Deus, nobis per malitiæ viam incedentibus occurrit, offendicula objiciens, quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

f Sed & nonnulli ſunt, qui hoc quod perversè

a *Ambr. in 17. Apoc.* b *Hugo Card. in eund. locum Job. 13.* c *Greg. in hunc locum.* d *Aug. l. 22. cont. Fauſtum c. 70.* e *Baſilius hom. 13. in Pſ. 48.* f *Greg. loco jam citat.*

versè contra Deum appetunt, justo Dei judicio implere nequiùs permittuntur, & cùm eos malitia accendit, potentia roborat, tanto jam semetipsos in errore cognoscere nequeunt, quanto in rebus affluentibus extra se semper per potentiam trahuntur; de quorum intentione dicitur: *Tetendit adversus Deum manum suam, contra Omnipotentem roboratus est.*

a [Sed] contra Deum pugnare non est facile.

b Tu [igitur anima mea] *ne existimes tibi impunè futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris.*

c Job, cujus rei gratiâ, dimicaret, nesciebat; nesciebat quoniam ei gymnasium palæstra erat proposita; sermonem ad judicem vertit, animæque oculum ad alta dirigit, non blasphemans sed orans cum lacrymis; *Ut quid me posuisti contrarium tibi?*

d Tunc autem sibi contrarium Deus hominem posuit, cùm homo Deum peccando dereliquit. Justus verò conditor hunc sibi contrarium posuit, quia inimicum ex elatione deputavit.

e Et ecce fatetur [Job] malum quod fecit, sed bonum, quod Deo in recompensationem debeat offerre, non invenit; quia ad abluendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma est, nisi hanc misericordia parentis foveat. Cur [ergo] quasi contrarium tibi hominem

a *Ecclef. 46.* b *Mach. 1. c. 7.* c *Chrys. hom. 4. de patientiâ Job.* d *Greg. in cap. 7. Job lib. 8. cap. 22.* e *Greg. in cap. 7. Job lib. 8. cap. 21. & 22.*

Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum Iob. 13.

nem despicis, qui certus scio, quia perire ipsum, quem despicere crederis, non vis?

a Peccavi peccatum grande, & multorum sum mihi conscius delictorum; nec sic despero, quoniam ubi abundaverunt delicta, superabundavit & gratia.

b Miser ego homo? quis me liberabit à calumniâ hujus pudendæ servitutis? miser; sed liber, quia similis Deo, miser, quia contrarius Deo. O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi? posuisti cùm non prohibuisti: Alioquin ipse me posui, & factus sum mihimet gravis. Justissimè quidem ut hostis tuus, sit hostis meus, & qui tibi repugnat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ipsi contrarius sum.

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? *Job 13.*

ERgo meus tantæ causam tibi præbuit iræ
Qui condonandus leniter error erat?
Credideram torvos tantùm te fingere vultus,
Nec nisi compositis os simulare minis.
Scilicet ut flenti genitrix negat ubera nato,
Sed negat, ut lacrymis sæpiùs illa petat.
Aut qualis puero fugiens negat oscula nutrix,
Oscula, quæ toties, dum sugit ille, dedit.
Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,
Utq; magis sequerer, fingere velle fugam.

At

a *Aug. manual. c.23.* b *Bern. serm.81. in Cant.*

At geritur video, dicto res seria bello,
Falsa, nec, ut rebar larva, sed ira fuit.
Avertísque oculos, dedignarísque videri.
Pax veluti nunquam concilianda foret.
Et fugis, ut viso fugit eminus hostis ab hoste,
Aut quem fulmineo dente lacessit Aper.
Seu timeásque oculis visus facessere nostris
Oculis oppositâ lumina cauta manu.
Quo precor hanc tanto merui pro crimine pœnam,
Ut velut indignans ora videnda neges?
An quia peccavi, vultu frustraris amantem?
Ah! vultu nunquam qui mihi torvus erat.
Aut mea ne magicas jaculentur lumina flammas,
Sibilet aut nostro Regulus ore, times?
Anteveni tutis Cyrceos visibus orbes,
Vibratámque oculo pelle nocente necem.
Donec enim verso me dedignabere vultu,
Te, dolor, irato vivere, major erit.
Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,
Luminibus possum Phœbe carere tuis:
Pulchra tuos oculos contemnere Cynthia possum,
Qui pascunt reliquas igne nitente faces;
Attamen absque tuis oculis, mea vita, meum cor
Vivere, non aliter quàm sine corde, queo.
Cense igitur aliquas quibus obruor anxia curæ;
Si tam dura oculis pœna carere tuis?
O quantò! ó quantò mihi grandius hoc tormentum est,
Te quod amen mea lux, me tamen haud redames!

Cur

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? Job. 13.

a QUare faciem tuam avertis, gaudium meum per quod gaudeo? ubi es abſconditus, pulcher, quem deſidero? odorem tuum haurio, vivo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & reviviſco; ſed *cur faciem tuam abſcondis?* fortè dicis; *Non videbit me homo & vivet.* Eia Domine, moriar, ut te videam; videam, ut hîc moriar. Nolo vivere, volo mori; diſſolvi cupio, & eſſe cum CHRISTO; mori deſidero ut videam CHRISTUM; vivere renuo, ut vivam cum CHRISTO.

——— Lumen perſæpè tuenti,
Numinis æterni, nubes denſiſſima, ſeſe
Protinùs injecit mediam, ſéque abdidit ingens
Fulgor, & ardentem fixit mihi corde dolorem,
Ut mihi jam propiùs poſito ſe præpete curſu
Eripuit, cepítque fugam. Cur iſtud? Amari
An quod à me ſemper cupiat, cupidèque requiri?
Namque ita moris habent homines quoque.

c Si quis enim offenderit ſervulorum, avertere ab eo vultus ſolemus. Si apud homines hoc grave dicitur, quantò magis apud Deum? vides enim quòd faciem ſuam Deus à Cain muneribus avertit. Ideò David orat ut flagelletur potiùs quàm *projiciatur à facie Dei.* Ideò juſtus ait: *Vultum tuum Domine requiram,* grande ergo ſupplicium, projici à facie Dei. Projectus eſt Adam de Paradiſo; neque immeritò,

a *Aug. ſoliloq. c.1.* b *Nazianz. de virtute humanâ.* c *Ambr. Apolog. pro David.*

ritò, ipſe enim antè *ſe abſconderat à facie Dei.* Exivit & Cain à facie Dei, quia putavit Deum eſſe fallendum, ut crimen negaret. Quomodo projiciat Deus à facie ſuâ, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

a Igitur quæ Anima ſemel à Deo didicit in intimis ſuis Dei præſentiâ ſuſpirare, & *quærere faciem ejus ſemper*, talis anima, neſcio, an vel ipſam gehennam ad tempus experiri horribiliùs pœnaliúſve ducat, quàm poſt ſpiritualis ſtudii hujus guſtatam ſemel ſuavitatem, exire denuò ad illecebras, vel potiùs moleſtias carnis: audi enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus es*, inquit, *Domine, ſperantibus in te, animæ quærenti te.* Audi & alium ſimilem huic: *Tibi dicit cor meum; exquiſivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.* Ab hoc bono, ſi quis avertere ſanctam illam animam conaretur, puto, haud ſecus accepiſſet, quàm ſi de Paradiſo, & ab ipſo introitu gloriæ, conſpiceret deturbari.

b Eſt enim [CHRISTUS] fulgor æternus animorum, quem ideò Pater miſit in terras, ut ejus illuminati vultu, æterna & cœleſtia ſperare poſſimus, qui antè terrenâ caligine tenebamur incluſi.

c Deſiſte [ergo anima] hominis habere peccata, & videbis faciem meam; qui enim faciem meam videt, debet eſſe ſine peccato. Eſto Angelus, hoc eſt, divini miniſter imperii; obſequere

a *Bern. ſerm. 35. in Cantic.* b *Ambr. in Pſ. 43.* c *Ambr. in Pſal. 118.*

quere mandatis Domini: cùm fueris Angelus, videbis faciem Domini, ipſe Dominus JESUS ait: *Beati mundi corde, ipſi enim Deum videbunt:* advertis quid à te exigatur ut videas Deum? Emunda igitur cor tuum.

a [Sed] avertere à nobis Deum faciem ſuam putamus, quando ſumus in aliquibus afflictionibus conſtituti.

b Ne timeas, ô Sponſa, ne deſperes, ne exiſtimes te contemni, ſi paulisper tibi ſubtrahit Sponſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur tibi in bonum, & de acceſſu & receſſu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad conſolationem, recedit ad cautelam.

c O bona abſconſio, quæ efficitur perfectio! Gloria mea, Deus meus, abſcondis theſaurum tuum, ut incites cupidum; recondis margaritam; ut augeas quærentibus amorem; differs dare, ut doceas petere; diſſimulas audire petentem, ut facias perſeverantem, quod planè indicat illa flebilis, quæ tuum in ſepulchro natum CHRISTUM, inter mortuos, quærebat vivum, durantibus adhuc tenebris; quam accenderas ut quæreret, ſed quærenti diſparebas ut perſeveraret: perſeveravit ſperans, & ſperavit perſeverans? & quia in ſpe perſeveravit, videre te meruit. Beata viſio & plena exultatio.

d Placare, obſecro, & miſerere mei, & *non avertas faciem tuam à me*, qui pro me redimendo *non avertiſti faciem tuam ab increpantibus & conſpuentibus in te.*

a *Ambr. in Pſal. 43.* b *Bern. in ſcala.* c *B. Anſelmi medit. cap. 5.* d *Aug. med. cap. 39.*

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? *Hierem. 9.*

QUis mihi det, liquidas caput hoc vertatur in undas,
Tótque fluat guttis, quod ſtetit antè, comis;
Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,
Ripa nec, ut fluctus exſpatientur, obeſt.
O mea, ſi ſubitò, duo flumina, lumina fiant!
Sat capiet geminas alveus aptus aquas.
Ille meis totus lacrymis non ſufficit imber,
Perpetuò flentis, qui rigat ora ſenis.
Capta nec Andromache, quâ lumina proluit undâ,
Illa meis lacrymis unda ſat eſſe poteſt.
Nec tua, Ieſſide, lacrymati balnea lecti,
Balnea nocturnis humida ſemper aquis.
Nec quibus es ſolitus jejunia paſcere, guttæ,
Nocte, dieque tuus quæ tibi panis erant:
Illa nec illuvies plorabilium lacrymarum
Quam pluit in Domini Magdala mœſta pedes:
Nec (tibi, qui geminis inaraverat humida ſulcis
Lumina) fons mœſtæ, Petre perennis aquæ.
Sed tua, Nile, velim ſeptemplice flumina rivo,
Cùm vagus Iſiacos obruis amnis agros.
Aut qualis madidum cùm mergit Aquarius añum,
Totáque in hybernas aſtra liquantur aquas;
Aut potius trepidas qualis ruit imber in urbes,
Omnia cùm pluvio clauſtra recluſa Iovi.
Culminaq; & turres & acuta cacumina, cautes,
Et nemora, & montes, nil niſi pontus erant.

Hos

Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrimarum, et plorabo die ac nocte! Hierem. 9.

6198

28

Hos oculis voveam gravidis mihi currere nimbos,
Et caput hoc, totus fiat ut Oceanus.
Aut saltem tu geminos tabescere lumina rivos,
Perpetuóve meas amne natare genas.
Nec siccari oculos, nisi cùm stupor obstitit illis,
Finiat ut lacrymas ultima gutta meas.
Felices nimiùm, vitreæ, gens cærula, nymphæ,
Membra quibus fluido sunt liquefacta vitro!
Vósque paludosis mutatæ fontibus artus,
Quas vetus est quondam fama professa nurus.
Cur mihi non liquidis stillant quoq; brachia rivis,
Glaucáque muscosis fluctuat unda comis?
Illa ego sum, fontem quæ non admittor in ullum,
Illa ego sum frustrà quæ liquor esse velim.
O utinam! celerem vertar, novus Acis, in amnem,
Qui, Galatæa, tuo flumen amore fuit.
Aut aliquod, fieri jubeat me Biblida, Numen,
Quod fieri jussit Biblida, fontis aquam!
Aut, Acheloë, tuâ liceat mihi ludere formâ,
Hercule decepto, cùm leve flumen eras!
Non ego tunc, Acheloë, precaria corpora ponam,
Taurus, ut exuto fluminis ore, puter.
Et licet obscuri fuerim nisi nominis amnis,
Non ego me nomen vile fuisse, querar.
Jugis aquæ largus tantùm mihi suppetat imber,
Cætera, securum nomen honoris erit.
Tum mea inexhaustos deducent lumina rivos,
Pindus ut æstivâ de nive, voluit aquas.
Perq; fluent lacrymæ, veluti vaga flumina vultum,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec nisi flere meis oculis erit ulla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina mersa meis.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9.

a SI totus vertar in fletum, & nequaquam guttæ sint lachrymarum, sed abundantia fluminis, non satis dignè flevero.

b Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? ut præveniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula; & pondus catenarum prementium, stringentium, urentium, nec consumentium. Heu me mater mea, ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

c Nescit flere qui flenda committit; & cùm sit ipse lacrymabilis, non habet culpæ lacrymas suæ.

d Axa suspirans, à patre terram irriguam petit, quia à creatore nostro, cum magno desiderio, quærenda est lacrymarum gratia. Hinc irriguum superius accipit anima, cùm sese in lacrymis cœlestis Regni desiderio, affligit: irriguum verò inferius accipit, cùm inferni supplicia flendo, pertimescit.

e Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtutum magister, docuisti nos verbo & exemplo gemere ac flere; dicens: *Beati qui lugent, quoniam*

a *Hieron. in c 9. Hierem.* b *Bern. serm. in 16. Cant.* c *Ambr. in Psalm. 118.* d *Greg. lib. 3. dial. c. 34. & lib. 6. registri.* e *Aug. med. cap. 36.*

niam ipsi consolabuntur. Tu flevisti defunctum amicum, & lacrymatus es valdè super perituram civitatem. Rogo te, bone JESU, per illas pretiosissimas lacrymas tuas, & per omnes miserationes tuas, da mihi gratiam lacrymarum quam multùm desiderat & appetit anima mea, quia sine dono tuo, non possum habere eam: sed per Spiritum sanctum tuum, qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti Patribus nostris, quorum vestigia debeo imitari, ut plangam me in omni vitâ meâ, sicut ipsi se planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguum superius & irriguum inferius, ut *sint mihi lacrymæ panes die ac nocte.* Da mihi, dulcissime, fontem irriguum fontemque perspicuum, in quo lavetur assiduè istud iniquitatum holocaustum. Da mihi gratiam lacrymarum benedicte & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione misericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tuâ, ut iste calix tuus inebrians & præclarus satiet sitim meam.

a Lacrymæ siquidem sunt peccati diluvium & mundi piamentum.

b Et sicut torrens, diversa obstacula diruit, sic lacryma ferventis desiderii, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & cursum suum ad Deum peragit, usque dum perveniat ad aspectum Dei. Ecclesiastici c. 35.

a *Nazianz. orat. 3.* b *Hugo Card. in cap. 9. Hier.*

a Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt? A maxillâ enim ascendunt, usque ad cœlum.

b Percute Domine, percute, obsecro hanc durissimam mentem meam, piâ & validâ cuspide dilectionis tuæ, & altiùs ad intima penetra potenti virtute; & sic *de capite meo educ aquam immensam, & de oculis meis verum fontem lachrymarum* jugiter manantem ex nimio affectu, desiderio visionis pulchritudinis tuæ; ut lugeam die ac nocte, nullam in præsenti vitâ recipiens consolationem.

c Da mihi, quæso, lacrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorum meorum possint solvere vincula, & cœlesti jucunditate semper repleant animam meam. Venit mihi in mentem alterius mulieris devotio mira, quæ in sepulcro jacentem, præ amore quærebat, quæ recedentibus discipulis de sepulcro non recedebat, quia sedebat ibi tristis ac mœrens. Si ergo ita flevit, & in fletu perseveravit mulier, quæ viventem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei tangebat; quomodo me plangere & in planctu persistere debet anima, quæ te redemptorem suum jam cœlo præsidentem, & ubique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere & flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, teque toto desiderio videre concupiscit?

IX.

a *Vers. 16. Vers. 19.* b *Aug. med. cap. 37.* c *Aug. med. cap. 36.*

Dolores inferni circumdederunt me, preoccuparerunt me laquei mortis Psal. 17.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. *Psal. 17.*

Ergo iterum Actæon aliquis nova fabula fiet
Infelix canibus præda voranda suis?
En, mihi mens nemorum studiis juvenilibus arsit,
Et perit studiis mens promptè capta suis.
Mens fuit, ancipites venatu pellere curas;
Non tamen in sylvis, pulchra Diana, tuis.
Sylva mihi rabidis non est latrata molossis,
Lustra nec infestâ sollicitata cane.
Nec juga Taygeti neque Mænala territa cornu,
Nec fulvus volucri cuspide stratus aper.
Nec mea Partheniis circumdata retia sylvis,
Nec meditata feris callida lina dolos.
Numquam ego vel pedicas, venabula tela, vel arcus,
Ulláve Spartanæ Virginis arma tuli.
O utinam mens ista mihi, Dictynna, fuisset!
Non ego nunc prædæ cingerer arte meæ.
Heu quibus imprudens studii mihi torpuit ætas!
Quin potiùs, nemorum crura notata rubis?
Cur quæsita tuis mihi præmia, Bacche, trapetis?
Aut agitata tuis præda, Cupido, jugis?
Non tantùm pharetram neq; tantum tela Cupido,
Cauta sed, ut fallas, fila plagásque geris.
Pampineos tantùm neque concutis Euie thyrsos,
Sunt quoque, quêis capias ebria crura, doli.
Dùm surgit Dalilæ Samson malè tonsus ab ulnis,
Vincta Philisthæo brachia fune tulit.

Cùm jacet ignoto Noë superatus Iaccho,
Compede succiduos stringis Iacche pedes.
Idalis, ecce, suis jam me quoque cassibus ambit,
Quæ toties votis præda petita meis. (gor!
Hei mihi, quot circum pedicarum indagine cin-
Seu fera venantûm præpete septa globo.
Scilicet illa fuit spectri feralis imago,
Antonio; celsi vertice visa jugi?
Cùm patuêre, oculi collecta sub unius ictum
Omnia quæ mundo didita regna jacent;
Omnia, ceu parvâ tellúsque polúsque tabellâ,
Pictáque stant minimo corpora tota vitro:
Omniáque hæc ingens obsepserat undique rete,
Multáque furtivis stamina sparsa viis.
Quisque suas fraudes, sensit sua vincula quisque;
Hic caput, ille pedes vinctus, & ille manus.
Sic sua deceptum laquearat quemque voluptas
Ut visco stolidæ decipiuntur aves.
Ah! sua nexilibus tendit mors undique tramis
Retia, arachnæo callidiora dolo.
Utq; sedet nigro venator araneus antro,
Insidians pennis, stridula musca, tuis:
Sensit ubi motâ, trepidare, cubilia, tela,
Emicat, & trepidam raptat in antra feram:
Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps,
Pennipedi meditans vincla dolosa gregi.
Linigeros abdit vicino gramine vallos,
Spargit & in nitido plurima grana solo.
Et circum inclusas secretâ crate volucres,
Quæque canant vinctæ compede, ponit aves.
Hæ, saltu, & cantu; levis ille foramine buxi;
Hæ socias, prædam decipit ille suam.

Venantûm haud aliter ſcelerum comitata corona
Implicat inſidiis mors ſua quemque ſuis,
Quique ſuper laqueos niſus dare corpora ſaltu,
Heu miſer, in ſtygias præcipitatur aquas!

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. Pſal. 17.

a ECce Domine Deus meus, mundus totus plenus eſt concupiſcentiarum laqueis, quos paraverunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

b Venatione ceperunt me quaſi avem inimici mei gratis.

c Avis enim quæ deſcendit ex alto, vel quæ in altum ſe extollere non poteſt, frequenter aut laqueis capitur, aut viſco fallitur, aut quibuscunq; irretitur inſidiis: ſic quoque & anima noſtra. Laqueus, in auro; viſcus in argento, nexus, in prædio; clavus eſt in amore. Dum aurum petimus, ſtrangulamur; dum argentum quærimus, in viſco ejus hæremus; dum prædium invadimus, alligamur. Quin etiam mulieris decus, dum tentat, aſtringit.

d Sed qui ſunt venatores iſti? venatores utiq; peſſimi & nequiſſimi, callidiſſimi & crudeliſſimi. Venatores qui cornu non ſonant ut audiantur, ſed ſagittant in occultis immaculatum. Ipſi Rectores ſunt tenebrarum harum, aſtutiſſimi verſutiâ

a *Aug. ſoliloq. cap.* 12. b *Hierem. Thren.* 3. c *Ambr. de bono mortis c.* 5. d *Bern. ſerm.* 3. *ſuper* Qui habitat in adjutorio.

versutiâ & malitiâ diabolicæ fraudis; ita ut, sicut est ante venatorem bestia; sic ad eorum comparationem sit quilibet astutissimus hominum.

a O anima fragilis ad resistendum, facilis ad cadendum, difficilis ad surgendum! qualiter istius adversarii laqueos evadere poteris, quem tantis subtilitatibus præditum agnoscis?

b Intellige quia in medio laqueorum ambulas, & subtus machinas transeas imminentes. Omnia retibus plena sunt; Diabolus laqueo cuncta complevit.

c Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras variis implevit decipulis, ad capiendas animas nostras, & quis effugiet? laqueos posuit in divitiis, laqueos posuit in paupertate, laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigiliâ, laqueos posuit in verbo & in opere, & in omni viâ nostrâ.

d *Abscondita est in terrâ pedica ejus, & decipula illius super semitam.* In terrâ pedica absconditur cùm culpa sub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe insidians ostendit humanæ menti, in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum; ut ejus animam stringat, quatenus videat quid est quod concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoste super semitam decipula ponitur, quando in actione

a *Bonavent. cap. 1. soliloq.* b *Orig. hom. 2. in Cantic.* c *Aug. soliloq. c. 16.* d *Greg. lib. 14. mor. c. 6. in c. 18. Job.*

Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens Ps. 142.

Nam quamvis miseris bonus es, veniæq; paratus,
Attamen in sontes jure severus agis,
Et tibi tam justâ pendet lanx utraque librâ,
Par sit ut ex æquo gratia, parq; rigor.
Nec sinis affectus, captiváque pectora duci,
Nec subigunt animum lenia verba tuum.
Nec, si caussidici vox incantaverit aures,
Facundâ minimum diluat arte nefas.
Perdidit hic cassas facundia, Suadáque vires,
Et silet hoc omnis gratia muta loco.
Nec prece, nec pretio, nec fraude, nec arte, nec astu
Prostitit hoc unquam vendita causa foro.
Quis secet intrepidus tam duro Judice lites,
Aut tantùm impavidus pareat ante Deum?
Non ego si sævi vocer inter ovilia Martis,
Dura tui metuam septa, Gradive, fori.
Nec trepidem (licet ipsa decem citet hasta virorum
Ne mea, centeno judice, caussa labet.
Nec tua, (causarum scopulos) infamia, Cassi,
Pulpita, si jubet Prætor, iniqua querar.
Nec Rhadamantææ verear subsellia rixæ,
Scamnáque Dyctæi litigiosa senis.
Nec, quibus inclusas tenet arbiter Æacus umbras,
Infernis dubitem jura subire plagis.
Quilibet in caput hoc dictet suffragia judex,
Et ferat immites quælibet urna notas:
Causarum mihi tot lingua est inflata trophæis,
Se putet ut nullo cedere posse foro.
Unius at timuit solummodo Judicis urnam,
Judicis & testis qui vice solus agit.
Qui semel ut sævâ sententia lata tabella est,
Nec prece, nec lacrymis, triste retractat opus.
O du-

O durum; ô fatale reis, miserique tribunal!
Quo Judex rigido tam gravis ore sedet!
Dicitur attonitis & ternâ luce supinis
Hunc oculis Ægathon extimuisse diem.
Utq; sibi noxæ Paulus non conscius esset,
Hoc tamen est veritus judice stare nocens.
Quique sui Salomon doctissimus audiit ævi,
Mens pura est, quenquam dicere posse, negat.
Quin sacer hâc etiam trepidus formidine Psaltes;
Judice te, tutus quis reus, inquit, erit?
Quique tot adversos tulit æquo pectore casus,
Vix fore clara satis sidera; Jobus ait.
Si trepidant igitur, tanto censore, columnæ,
Quo stabunt tabulæ, ligna caduca pede?
Sique tremunt pavidæ nutante cacumine cedri,
Quâ spe parva suam sylva tenebit humum?
Frigidus, heu! refugit toto corpore sanguis,
Aspectus quoties hæc subit urna meos.
Non secus ac visâ cùm victima fortè securi,
Decepto refugit verbere tunsa caput.
Parce precor, neq; jus mihi dic hâc cognitor urnâ
Sancta Themis caussâ qua cadat ipsa suâ.

Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens! Psalm. 142.

a NOn litigemus; nolo tecum habere caussam, ut ego proponam justitiam meam, tu convincas iniquitatem meam. Indignum est tibi, cum servo tuo intrare in judicium, nec quidem cum

a *August. in Psalm. 142.*

cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in judicium Domine Deus meus. Quantumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & pravus invenior; *ne intres in judicium cum servo tuo:* misericordiâ indigeo, fugitivus redeo, pacem quæro.

a Dignum ducis, super hujuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in judicium?

b Vocat te: in judicium venies. Quid responsurus es ei, qui nisi iterum tibi donet, peristi? ideò S. David judicium refugit, misericordiam poscit, dicens: *& ne intres in judicium cum servo tuo.*

c Quid enim tam pavendum, quid tam plenum anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm judicandum astare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Judice sententiam. *Horrendum est,* ait Apostolus, *incidere in manus Dei viventis.*

d Ipse est autem testis & Judex, Judex & testis, quem nulla conscientia peccatrix effugere potest. Omnia enim nuda & aperta sunt oculis ejus.

e Et sicut illi, qui è carceribus educuntur, una cum ipsis catenis ad judicium protrahuntur, sic omnes animæ, cùm hinc emigraverint, variis peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur tribunal.

a [Et

a *Rupert.l.5.in c.8 Apoc.* b *Greg.l.9.mor.c.24. in c.9.Job.* c *Ambr.præf.in 4.l.super Evang.Luc.* d *Chryss.hom.33.* e *Hieron.epist.1.ad Heliod.*

a [Et ecce ego] jam jam præsentabor ante districtum judicem de operibus meis rationem redditurus. Væ mihi misero cùm venerit dies illa judicii, & aperti fuerint libri, in quibus omnes mei actus & cogitationes Domino præsentandæ recitabuntur. Tunc demisso capite præ confusione malæ conscientiæ in judicio, coram Domino, stabo trepidus & anxius, utpotè commemorans scelerum commissa meorum. Tunc anima inveniens oculos clausos, & os, aliosque corporis sensus per quos solemus egredi & delectari in his exterioribus, revertetur ad se, & cadet sub se: & quia amore mundi & carnis voluptate, Dei amorem dereliquerat, derelinquetur à Deo misera in horâ tantæ necessitatis, atque dæmonibus tradetur in inferno crucianda. [Anima mea] ingenti horrore concutitur, & multiplicibus cogitationum æstibus agitatur, cùm urgente solutione carnis, & subductis è medio omnibus, se & illum terminum considerat, cui appropinquat; & post paululum hoc invenit quod in perpetuum mutari non poterit.

b Neque enim tunc immeritò cujuslibet anima terretur, quando post pusillum hoc invenit quod in æternum mutare non possit. Consideramus quippe quod viam vitæ præsentis nequaquam sine culpâ transire potuimus. Consideramus etiam, quia nec hoc quidem, sine aliquo reatu nostro est, quod laudabiliter gessimus, si remotâ pietate judicemur. Quis enim nostrûm

a *Bern. med. cap.* 2. b *Greg. lib.* 24. *mor. cap.* 2.

nostrûm vitam præcedentium Patrum valeat vel superare vel assequi. Et tamen David dicit, *Ne intres in judicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Paulus cùm diceret, *Nihil mihi conscius sum*; cautè subjunxit: *Sed non in hoc justificatus sum.* Joannes dicit: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Jacobus ait: *In multis offendimus omnes.* Quid ergo facient tabulæ, si tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia stabunt, si hujus pavoris turbine etiam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis appropinquans nonnunquam terrore vindictæ etiam justi anima turbatur.

a Quantâlibet enim justitiâ polleant, nequaquam sibi ad innocentiam vel electi sufficiunt, si in judicio districtè requirantur: sed hoc tunc ad solatium suæ ereptionis inveniunt, quod nequaquam se posse sufficere humiliter sciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gladio se tantæ animadversionis abscondunt, & quo terrorem venturi Judicis præstolantes continuo timore trepidant, eo indesinenter agitur ut paratiores fiant.

b Noli, quæso, piissime Domine, scribere adversum me amaritudines meas, ut *intres in judicium cum servo tuo, sed secundùm multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.* Væ mihi misero, cùm venerit dies Judicii, & aperti fuerint libri conscientiarum, cùm dicetur

a *Greg. cap. 23. in cap. 7. Job.* b *Aug. med. cap. 39.*

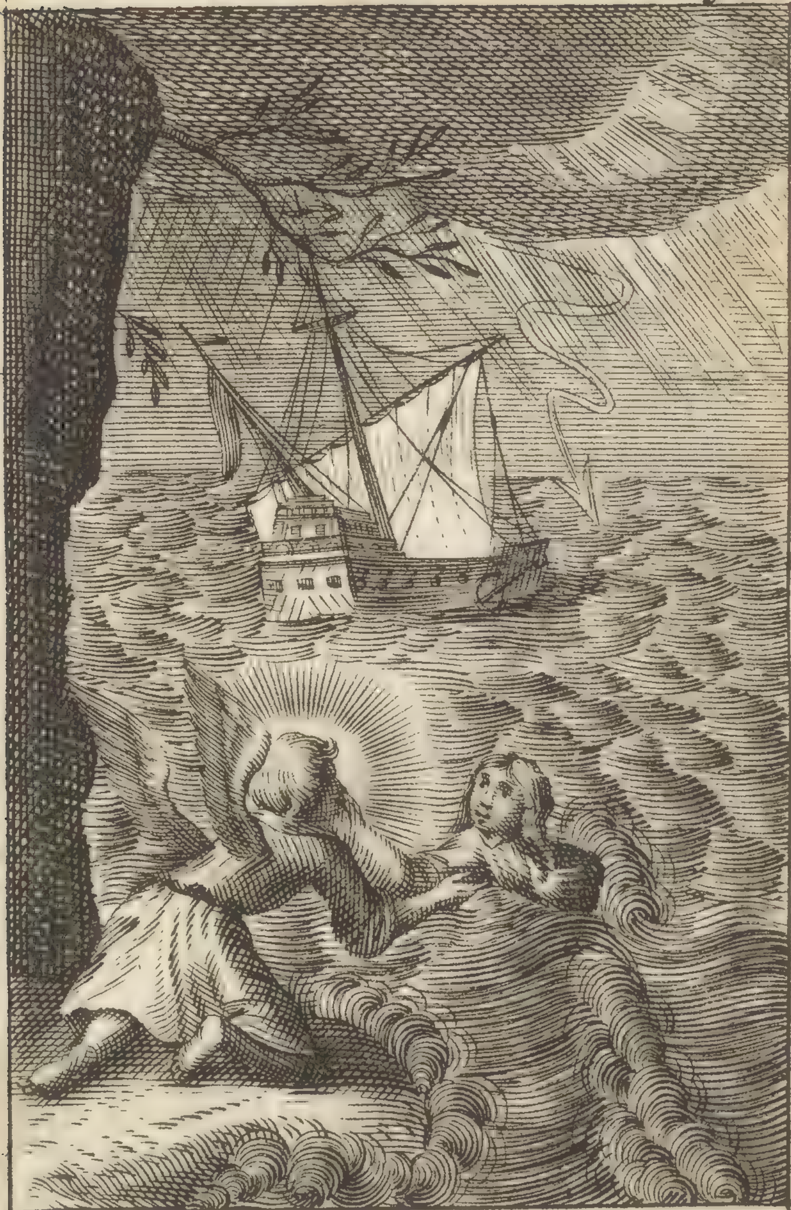
dicetur de me: *ecce homo & opera ejus*, quid faciam tunc, Domine Deus meus, cùm cœli revelabunt iniquitatem meam, & adversum me terra consurget? Ecce nihil respondere potero, sed demisso capite, præ confusione, coram te stabo trepidus & confusus. Heu me miserum, quid dicam! clamabo ad te Domine Deus meus, *Quare jacens consumor?* Plange anima mea, sicut vidua super virum pubertatis suæ, ulula misera & plora, quoniam dimisit te sponsus tuus? Miserere, ne desperem, sed te spirando respirem; & si ego commisi unde me damnare potes, tu non amisisti unde salvare soles, ne memineris, dulcissime JESU, tuæ justitiæ adversus peccatorem tuum, sed esto memor benignitatis tuæ adversus creaturam tuam; ne memineris iræ adversus reum, sed memor esto miserationis tuæ adversus miserum, obliviscere superbum provocantem, & respice miserum invocantem. Quid enim est JESUS nisi Salvator?

XI.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. *Psal. 68.*

ONimis instabilis dubii inconstantia Ponti,
Qui tot pellicibus carbasa fallis aquis!
Nempe fluis vitreis refluísque argenteis undis,
Mentitûrque tuus dura metalla liquor.
Nonnunquam placidus, tacitæ stas more paludis,
Nec magis ulla lacu stagna modesta jacent.

Sæpè

Non me demergat tempestas aquæ, neq; absorbeat me profundum! Psal. 68.

Sæpè tibi horrificat vix summum fluctibus æquor,
Cùm levis exiguo stringitur unda Noto.
Mobilibúsque salit circum cava ligna choreis
Subsiliúntque levi vela petulca rate.
Quin sinis æratis findi freta mollia rostris,
Utq; tibi canas tonsa flagellat aquas:
Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,
Tot teneris remis, terra quot ipsa votis.
Et tua, ne quâ parte, fides suspecta laboret,
Marmora perspicuo pandis aperta sinu:
Ceu crystallineo nequeat fraus esse profundo,
Aut lateat vitreo nullus in amne dolus. (pim,
Ecce ubi discinctam jam non tenet anchora pup-
Auráque remigio prona secundat iter;
Quàm cito deserto discessit littore pinus,
Et jam nulla domus, nulla videtur humus;
Improvisa ratem medio circum æquore cingunt,
Hippotadæ laxis agmina missa cavis.
Non secus ac sævâ servus damnatus arenâ
Opprimitur Libycis præda voranda feris.
Aut nemorum latebris deprensus fortè viator,
Prædonum subitò cingitur orbe latus.
Tum surgit tumidis præsagum fluctibus æquor,
Venturóque tremit discolor unda metu:
Mox ubi decertant simul Africus simul & Eurus,
Et Notus & Boreas incubuêre salo;
Finditur abruptus varia in divortia pontus,
Distrahit ut fluctus quæque procella suos.
Et patet horrendo præceps Neptunus hiatu
Mersurus pelago circumeunte ratem.
Heu! gemit hic tumido pendens trabs anxia fluctu,
Et perit, undecimâ si prior unda venit.

Aut

Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,
Tam citò de placido sæva fit unda mari.
Sed mihi, mentito simulata est fabula ponto,
Non ego de vestris, Tethy, querebar aquis.
Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis,
Nec mihi de regnis, Æole verba tuis.
Nec mihi, de levibus, temerarie Typhi, carinis
Ire quibus liquidum primus es ausus iter.
A patrio numquam soluit mea littora puppis,
Nec vidi virides, Numina falsa, Deos.
Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
Qui facit hanc artem, quam facit, arte luat.
Quem cecini pontus, mea vita, simillima ponto est,
Quæque tulit puppis, illa ego, puppis eram.
Æolidæ magno stantes circum agmine fratres,
Sunt animi motus, gens violenta, mei.
His ventis, hâc nave, per hæc ego cærula currens,
Tot sensi humanis rebus inesse vices.
O fallax nimiùm mendaci vita sereno,
Quæ nigra de lætis tam citò regna facis?
Nulla deest Venerum tibi copia, nulla lepôrum,
Omnia blanditiis, lætítiisque fluunt.
Dum furit intus amor venisque agitata libido,
Tristi nihil, fraudem fraude tegente, patet.
Ast modò, cùm stygio vitiorum erumpere fluctu,
Hísque animum ventis asseruisse lubet;
Tunc videt, heu! quanto fuerit mens hausta profundo,
Quoq; gemit, scelerum quàm grave sentit onus.
Atque utinam: ut, liquidis Pelagi qui mergitur undis,
Exerit Oceano térque quatérque caput;

Sic

Sic imo ſcelerum merſus ſemel æquore mentem,
Submerſas ſuperis tendet ab amne manus!
Sed velut in tetrum lapſus telluris hiatum,
Quem ſimul & putei tracta ruina tegit;
Aut gelidas fracto ſubiit qui marmore cruſtas,
Nequicquam obſtructo flumine tentat iter:
Non aliter, prono ſcelerum qui vortice raptus
Vix tulit à ſuperis, unus & alter, opem.
Aſpicis, ut certem pugnantibus, una, duobus;
Bella movente Noto, bella movente ſalo?
Aſpicis, ut caput hoc prope mergat & Auſter & unda,
Jámque mercaturas ducere cogar aquas?
Aſpicis hanc animam gemino ſucccumbere fato?
Nec tua ſunt velis aſtra ſecunda meis?
Aſpice nec rabido luctantem deſere ponto,
Naufraga nec medio lina relinque freto.
Tende manum potiùs miſeræ, Palinure, natanti,
Et mento digitos ſubde vocate tuos.

Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum. Pſal. 68.

[a] QUam diu miſer jactabor in fluctibus mortalitatis meæ, clamans ad te, Domine, & non audies? Audi clamantem Domine *de hoc mari magno*, & adhuc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo *maris hujus* educti, ad te, *Deum*, *portum tutiſſimum* pervenire meruerunt! ô verè felices, qui de *pelago* ad *littus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium

a *Aug. ſoliloq. c. 35.*

palatium pervenerunt, optatâ jam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per *maris hujus magni fluctus procellosásque voragines navim trahimus!* ignorantes, an ad portum salutis pervenire valeamus!

a Pater misericordiarum, audi ejulatum pupilli tui,& porrige manum tuam,optimam adjutricem, ut retrahat me *de profundis aquarum, & de lacu miseriæ & de luto fæcis*, ne peream vidente misericordiâ oculorum tuorum, aspiciente clementiâ viscerum tuorum, sed evadam ad te, Dominum Deum meum.

b Pelagus enim longè lateq; protensum *hæc vita*; & quemadmodum in mari universo sinus diversi, aliis atque aliis tempestatibus commoventur præcipuè: velut Ægæum ventis exasperatur; Thyrrenum verò fretum propter angustias; Charybdis autem quæ est Libyen versus, propter stagna Syrtes & brevia. Pontus magnitudine fluctuum atq; impetu; Hispanicus Oceanus, quia invius, carentiâ portuum & locorum ignorantiâ intricatus, difficilis navigantibus est, similiter alia Pelagi pars, aliis de caussis: sic & in vitâ nostrâ fieri videmus.

c Navium quoque nomine *vita hominum transitoria* designatur: quemadmodum & in Job: *Dies mei*, inquit, *transierunt sicut naves, poma portantes.*

d Et huc, illucque *mentis nostræ navis* impellitur,

a *Aug. soliloq. c.37.* b *Chrysost. hom. 82. in Matth.* c *Rupert. l.5. in c.8. Apoc.* d *Greg. l.9. mor. c.24. in c.9. Job.*

pellitur, quia & Paradisi celsitudinem meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus.

a Quod autem mare abruptius quàm sæculum? tam infidum, tam mobile, tam profundum, tam immundorum spirituum flatibus procellosum?

b Quod à diversis peccatis & variis tentationibus, velut quibusdam fluctibus æstuat, de quo scriptum legimus: *Hoc mare magnum & spatiosum.*

c Nolite credere, nolite esse securi; licet in modum stagni fusum æquor arrideat; licet vix summa jacentis elementi spiritu terga crispentur; magnos hic campus montes habet. Intus inclusum est periculum, intus est hostis. In illo æstu, charybdis luxuriæ salutem rotat. Ibi ore virgineo, ad perpetranda naufragia scylla seu renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic Diabolus pirata, cum sociis portat vincula capiendis.

d In hoc magno sæculi hujus diluvio, ubi circumflantibus procellis non invenitur fida statio, & locus eminentior ubi pes columbæ aliquatenus valeat requiescere.

e Magnam faciunt tempestatem multitudines cupiditatum, quæ velut in quodam freto corporis navigantem hinc atque indè perturbat, ut gubernator sui esse animus non possit.

D *a* Mens

a *Ambr. præf. in 4. l. super Evang. Luc.* b *Chrys. hom. 33.* c *Hieron. epist. 1. ad Heliod.* d *Ambr. in orationib.* e *Ambr. Apolog. poster. pro Dav. c. 3.*

a Mens quippe humana, quot tentationes patitur, tot flatibus movetur. Hanc enim plerumque ira perturbat; cùm recedit ira, succedit inepta lætitia; luxuriæ stimulis urgetur; æstu avaritiæ longè latéque ad ambienda, quæ terrena sunt; tenditur; aliquando hanc superbia elevat, aliquando verò inordinatus timor in infimis deponit.

b [Ecce Domine] *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me*, & nisi tu (cui proprium est misereri semper & parcere) dexteram tuæ majestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum.

c Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum ejus tu mitigas.

d Magnus est puteus profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quisque si ceciderit, in altum cadet: metuenda ista res est vehementer. Si videris hominem fecisse iniquitatem, mersus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit: verè peccavi, fateor, non super eum clausit puteus os suum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim mali feci? factus est defensor peccati sui; clausit super eum puteus os suum, quà eruatur non habet.

e Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium nostrum & virtus, cujus lumen à longè, inter caliginosas nebulas, super maris procel-

a *Greg. l. 11. mor. c. 23. in c. 13. Job.* b *Aug. med. c. 39.* c *Psalm. 88.* d *August. in Psalm. 68.* e *Aug. soliloq. cap. 35.*

Quis mihi hoc tribuat ut inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus Iob. 14.

procellas, quaſi ſtellæ maris radius, oculos noſtros irradiat, ut dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, navim noſtram, tuâ dexterâ, clavo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tempeſtas aquæ, ne abſorbeat nos profundum*; ſed unco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te ſolamen unicum noſtrum; quem à longè (quaſi ſtellam matutinam, & ſolem Juſtitiæ) vix lacrymantibus oculis in litore cœleſtis Patriæ, nos exſpectantem videmus: exaudi nos *Deus ſalutis noſter, ſpes omnium finium terræ, & in mari longè.* In mari turbulento verſamur; tu in litore ſtans, aſpicis pericula noſtra: *Salvos nos fac, propter nomen tuum.* Da nobis Domine, inter Scyllam & Charybdin ita tendere & tenere medium, ut utroque periculo evitato, ſecuri perveniamus ad portum.

VII.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? *Job 14.*

QUis mihi ſecuris dabit hoſpita tecta latebris?
Tecta, quibus dextræ ſerver ab igne tuæ?
Heu! tuus ante oculos quoties furor ille recurſat,
Nulla mihi toties fida ſat antra reor.
Tunc ego ſecretus, umbracula frondea, ſylvas,
Luſtráque ſolivagis opto relicta feris.
Tunc ego vel mediis timidum caput abdere terris,
Aut maris exesâ condere rupe velim.

Tune voveam abstrusâ montis latuisse cavernâ,
Viva sepulcrales aut subiisse domos.
Aut nunquam aspectos Phœbo, Phœbæq; penates,
Aut habitasse tuos, nox tenebrosa, specus.
Dum quatit astriferos flammatus Juppiter orbes
Et jacit accensâ tela trisulca manu;
Tristia, ne noceant, metuendâ fulmina flammâ,
Daphnide, qui metuit, tempora cincta tegit.
Tu rubra cùm torques furibundâ spicula dextrâ,
Nulla juvant foliis laurea serta suis.
Nulla juvant tacitis frondosa cubilia sylvis,
Sylva tuis oculis omnis & umbra patet.
Clauserat obscuræ densis se frondibus umbræ,
Carpserat arboreas qui malè primus opes;
Ast ubi vicino vestigia Numine sensit,
Erubuit, luco proditus ipse suo.
Nulla juvat refugo spelunca immanis hiatu.
Hospita montivagis lustra nec ulla feris.
Mitia quæ sensit Medus puer antra leonum,
Effere Chaldæos antra dedêre neci.
Nulla juvant clausis spelæa obscura latebris
Fida nec umbrarum, senta, sepulchra, domus.
Avius occultâ deprendere, Lothe, cavernâ,
Et Cain è tumulo frater humate vocas.
Quid memorem ut tumidâ Jonas se merserit undâ,
Nec mersum stabili texerit unda fide?
Hauserat immani Jonam quæ bellua ventre,
Innocuo Jonam bellua ventre vomit.
Nulla fides vitreo pelagi, nisi vitrea, fundo;
Pervia perspicuo quid tegat unda freto?
Nulla fides clausis, Libitinæ longa sepulcris;
Produntur tumulis ossa sepulta suis.

Nulla fides tacitis, quas vallant saxa, latebris:
Tecta caverna suo sæpè retecta sono est:
Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus umbræ,
Ambo caducâ pars frónsque, nemúsque fide.
Nec mare, nec tellus, neque lustra, nec antra, nec astra.
Tuta nec illa mihi, quæ super astra, via.
Tu potes hoc tutis solus caput abdere claustris,
Dum tua deposito fulmine dextra vacet.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Job.14.

a QUò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam? Quis est locus recepturus fugitivum Dei? homines qui suscipiunt fugitivos, quærunt ab eis, à quo fugerint: & cùm servum invenerint alicujus Domini minùs potentis, tum sine ullo timore suscipiunt, dicentes in corde suo: non habet iste talem Dominum, à quo possit investigari; cùm autem audierint Dominum potentem, aut non suscipiunt, aut cum magno timore suscipiunt, quia homo potens falli non potest. Ubi non est *Deus?* quis fallit Deum? quem non videt Deus? à quo fugitivum suum non repetit Deus? quò ergo ibit fugitivus iste à facie Dei? vertit se huc atque illuc, quasi quærens locum fugæ suæ: *si ascendero in Cœlum, tu ibi es, si descendero in infernum ades?* Si me extulero, te invenio repressorem, si me abscondero, te invenio inquisitorem. Quò ergo

 iturus

a *Psalm.138. August. in hunc locum.*

iturus sum, ut à facie tuâ fugiam, id est, iratum te non sentiam? Hoc consilium: sic fugiam à facie tuâ, sic fugiam à spiritu tuo; ab ultore spiritu, à vindice facie, sic fugiam. Quomodo? si *recipiam pennas meas in directum, & habitavero in extremis maris.* Sic possum fugere à facie tuâ. Mirum si in extremis maris non est, qui nec apud inferos deest:

a Væ qui profundi estis corde ut à Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos & quis novit nos? Idcircò arbitrantur Deum sua nescire consilia, quia in tenebris sunt opera eorum, & dicunt: *Quis videt nos? & quis novit nos?* non recordantes ejus quod ad Deum dicitur: *Tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, & sicut tenebræ ejus, ita & lux ejus.*

b Considera illum de quo ait in Ecclesiastico Syrach! *homo transgrediens in lecto suo, dicens in animâ suâ: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, quem vereor?* hic qui se existimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commissa sua posse celari, umbram prætendit, sed frustrà latere se credit, cùm oculus Domini lucidior sole, occulta omnia deprehendat, tenebrosa illuminet & intimi cordis penetret conscientiam, atque in alta & profunda descendat. Vanus ergo, qui putat in tenebris esse se tutum, cùm lucem vitare non possit, quæ *lucet in tenebris, & tenebræ eam non*

a *Hieron. lib. 9. in c. 26. Isaiæ.* b *Ambr. l. 1. de interpell. Job. c. 3.*

non comprehendunt: quasi fugitivus itaque & malus mercenarius deprehenditur,&,antequam se occultat, agnoscitur,quia Domino omnia, antequam erant, cognita sunt, non solùm quæ facta; sed etiam quæ futura sunt.

a Hoc errore decepti Adam & Eva,audientes sonitum pedum deambulantes in Paradiso Dei, absconderunt se sub arbore.

b Primus [itaque] homo post culpam, inter arbores Paradisi, absconsus invenitur.

c Sic habes Adam abscondentem se,ubi Deum cognovit esse præsentem, & quæsitum latere voluisse, & vocatum à Domino eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc est, *Adam ubi es?* hoc est; cur te absondis? cur lates? cur fugis eum quem videre desiderabas? Ita gravis culpa est pœnitentiæ, ut sine judice, ipse se puniat, & velare se cupiat, & tamen apud Deum nuda sit,

d Quò te [Adam] duxerunt peccata tua, ut fugias Deum tuum, quem ante quærebas? Timor iste culpam fatetur, latebra prævaricationem.

e Cain quoque dicens: *si ejicis me hodie, à facie tuâ abscondar*, simili stultitiâ Deum arbitratus est ignorare. Et per Amos de impiis & peccatoribus dicitur: si *absconderint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo draconi; & mordebit eos.*

a *Hieron. l. 9. in c. 29. Isaiæ.* b *Greg. l. 33. mor. c. 3.* c *Ambr. l. 2. de pœn. c. ult.* d *Ambr. l. de Paradiso c. 14.* e *Hieron. l. 9. in c. 20. Isaiæ.*

a [Et tu] quò fugis Propheta [Jona?] non audisti quod David ait: *quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam?* In terram? sed Domini est terra & plenitudo ejus. Ad inferos? & ibi virtus tua non deerit. Ad Cœlum? ibi quoque te esse cognosco. In mare? & eò tendit dextera tua. Cùm navim fuisset ingressus turbantur maria, fluctus elevantur, & profundi pelagi arena monstratur; & sicut fidele mancipium, cùm servum fugâ lapsum, (nonnullis etiam communi Domino preciosis ablatis) omni animositate, contra ejus retentores insistit, nec antè derelinquit, nisi eum præsentaverit Domino; sic & mare, conservum agnitum, non alieno patrocinio, nullius postulato subsidio, sed propriâ virtute commotum, ut sibi redderetur, exposcit.

b *Nam qui putârat per mare evadi Deum*
Et navi celari, Deo,
Nunc iste & intra belluam mersam mari,
Adesse sensit arbitrum.
O digna sancto claustra fugitivo Dei!
Capitur mari quo fugerat;
Altumq́ vastæ missus in ventrem feræ,
Vivo tenetur carcere.
De nave jactus perit & undis navigat
Exul soli & hospes sali.
Spatiatur antro belluini corporis,
Captivus & liber reus.

c *Ingredere in petram, abscondere in fossâ humo, à facie*

a *Chrys. hom. de Jona.* b *Pauli. car. ad Cytherium.* c *Isaiæ* 2.

à facie timoris Domini, & à gloria majestatis ejus.

a Si [enim] umbrato repentè Cœlo solis claritas nostris aspectibus denegetur, & productis in nostram humilitatem nubibus, pluviæ terris immineant; si commotis, ut assolet, elementis, in rotam sui currus tonitrua concitentur, & hinc inde fulgurum jacula, palpebris terribiliter objecta corruscent, (quanquam & consuetudine illâ contingant) pavemus, contremiscimus, & proni ad terram, depositâ superbiâ, cervices submittimus: quid faciemus in illâ die miseri, quando revoluto Cœlo, cum Angelicis virtutibus, igneus Dominus totus adveniet? quando cadentibus desuper stellis, sol in tenebras, & in sanguinem luna mutabitur? quando montes sicut cera liquescent, quando terra ardebit, & arescent flumina, & maria siccabuntur, & contra rerum naturam consumpto divinitus humore, arditatem in aquis ignis operabitur? Quando peccatores *dicent montibus, Cadite super nos, & collibus, Tegite nos:* quando vocabunt homines mortem, & vocata non veniet; quando discrimina vertentur in vota, & quod semper oderunt homines concupiscent?

b Esto mihi [Domine] *in Deum protectorem & in domum refugii* domus refugii, tu mihi esto, Deus protector, domus refugii. Quò fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem montem? ad quam speluncam? ad quæ tecta munita?

a *Tomo 9. Hier. ep. ad Amic. In scientiâ divinæ legis.* b *August. in Psalm. 30.*

quam arcem teneam? quibus muris ambiar? quocunque iero, ſequor me. Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præter conſcientiam tuam. Tu mihi eris domus refugii, ad te confugio, nam à te, quo fugiam? Quocunque iero, ibi te inveniam; & ſi iraſceris, ultorem te invenio; ſi placatus es, adjutorem. Nihil mihi ergo reſtat, niſi ad te fugere, & non à te. Ut evadas hominem Dominum, quicunque ſervus eſt, fugis in ea loca, ubi non eſt Dominus tuus, ut evadas Deum, fuge ad Dominum; nam non eſt quò fugias Deum; præſtò ſunt omnia & nuda Omnipotentis oculis.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevî? dimitte ergo me, ut plangam paullulum dolorem meum. *Job 10.*

SCilicet, in magno cupis hoc me ponere lucro;
Addita quod vitæ pars quotacunque meæ.
Si numerata forent aliquot mihi luſtra vel anni,
Muneris hic poterat nomen habere favor:
Stamina ſed brevibus junxiſſe fugacia filis;
Obſecro, dic, pauci quantula ſumma, dies?
Nempe ita, qui vitam modò ducere cœperit infans,
Dicetur moriens, occubuiſſe ſenex,
Sic ſua nonnullis deſcripta eſt vermibus ætas,
Una quibus brevis eſt, integra vita, dies.
Sic aliquis numerat celeres ſibi floſculus horas,
Natali tumulant quem ſua fata die.

Floſcule

Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangã paullulum dolorem meum. Iob. 10.

Floſcule mane puer, mediâ vir, floſcule, luce;
Floſcule, ſub noctem, Sole cadente, ſenex.
Sic orerísque uno morerísque, ô floſcule, Phœbo;
Uno ſisque puer, virque, ſenéxque die.
Staret adhuc volucrum ſaltem rota lenta dierum,
Hora nec admiſſis qualibet iret equis;
Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis;
Floſculus, & totidem, diceret, herba fui.
Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,
Fluminis inq; modum, lubricus annus abit.
Menſtruus impulſis rapitur quoque ſolibus orbis,
Et fugiunt, nullo fræna tenente, dies.
Denique præcipitis rota concita vertitur horæ,
Nec remeare poteſt, qua ſemel hora fuit.
Invida res, tempus; ſua ſe per puncta trucidat;
Se pariter fugiens, ſe paritérque ſequens.
Qualis teda ſuo ſe flammea funerat igne,
Quæ ſibi fatalem congerit ipſa rogum.
Sic redit in proprium ſæclorum circulus orbem,
Flectitur inq; ſuas annua meta rotas,
Non fuit antiquis malè prodita fabula chartis,
Qua genitor ſobolem commolit ore ſuam:
Nempe vorax annos menſésque interficit ævum;
Séque fluendo parit; ſéque fluendo necat.
Hora diem, menſémque dies depaſcit eundo,
Bis ſeniſque ſenex menſibus annus obit.
Annus obit, menſésque dieſque, horæq; recedunt,
Et ſuus in ſe iterum tempora gyrus agit.
Ergo meo exiguum ſpatium concede dolori,
Non niſi conceſſo tempore fata quærar.
Non ego ſupremis tempus mihi riſibus oro,
Non facit ad riſus reſve, locuſve meos.

Pro lacrymis ſpatium, ſpatium pro planctibus opto,
Hæc mihi tantillæ, quam peto, cauſſa moræ eſt.
Ite igitur magnis, lacrymæ, mea, flumina rivis;
Ite, ferite truces ora ſinúmque manus.
Ite per os lacrymæ, ſævite in pectora palmæ;
Pars bona, dum ſtatis, temporis, ecce fugit.
Sentio, eunt lacrymæ, repetuntur, ſentio, planctus;
Jam flevi & planxi, ſiſtite; jam ſatis eſt.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paullulum dolorem meum. Job 10.

a QUid in hoc mundo ſtabile, quid perenne? Audi cujuſdam venerabilis viri vocem: *Tempus,* inquit, *vitæ meæ levius curſoribus fuit.*

b Cùm enim primùm homo peccavit, æternitas mortalitate mutata eſt, in nongentos & ampliùs annos; exinde paulatim recrudeſcente peccato, in breve tempus, hominum vita contracta eſt.

c *Breves dies hominis ſunt: numerus menſium ejus apud te eſt: conſtituiſti terminos, qui præteriri non poterunt.*

d Quare cautum ſe ac ſollicitum vivere oſtendit, qui brevitatem præſentis vitæ conſiderans, non ejus uſum, ſed terminum conſpicit; ut ex fine

a *Chryſ ep. ad Theodor. Mon. tom. 5.* b *Hieron ep. 21. ad Paulam.* c *Job 14.* d *Gregor. lib. 9. mor. cap. 44. in cap. 14. Job.*

fine colligat, nihil esse quod transiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur: *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum; qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita.* Igitur cùm culpa animum tentat, mens necesse est, ut brevitatem suæ delectationis aspiciat; ne ad vivacem mortem iniquitas rapiat, cùm constet quòd ad terminum citiùs mortalis vita percurrat.

a Sæpè etenim dum præsentis vitæ brevitas, quasi diu perseveratura diligitur, ab æternâ spe animus frangitur, & delectatus præsentibus, desperationis suæ caligine reverberatur.

[Sed] sancti viri, quia brevitatem vitæ indesinenter aspiciunt, quasi quotidie morientes vivunt, & tantò se solidiùs mansuris præparant, quantò & nulla esse transitoria semper ex fine pensant. Hinc quippe Psalmista, veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens; ait: *Pusillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit; *Homo, sicut fœnum, dies ejus.* Hinc Isaias ait: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus, sicut flos agri.*

b Attendat quid sit homo; non superbiat: *homo tanquam fœnum dies ejus.* Quid superbit fœnum, ad tempus modò florens, post paululum arescens? Quid superbit fœnum ad tempus vigens, & hoc ad parvum tempus, donec

a *Gregor. lib. 7. mor. cap. 20. in cap. 6. Job.*
b *August. in Psalm. 102.*

nec ſol candeſcat? *Sicut flos agri ita efflorebit.* Quàm exiguo tempore tranſeunt flores? & hoc eſt pulchrum in herbis. Hoc quod valde pulchrum eſt, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis ut flos fœnum arvit & flos decidit.

Quaſi flos egreditur & conteritur.

a Quid enim ſunt nati homines mundo, niſi quidam flores iu campo? tendamus oculos cordis, in hanc latitudinem mundi præſentis; & ecce quaſi tot floribus, quot hominibus plenus eſt: vita itaque in carne, flos in fœno eſt. Homo etiam more floris procedit ex occulto; & ſubitò apparet in publico; qui ſtatim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas oſtendit, ſed ariditas pulveris ab aſpectibus retrahit, quaſi flos apparuimus, qui non eramus? quaſi flos areſcimus, qui temporaliter apparebamus.

b [Imò] quid ab his beſtiolis diſtamus, quas ferunt apud Hypanim fluvium (qui ab Europæ parte in pontum influit) naſci atque unum diem vivere? ſicut ergo ex his ea quæ octavâ horâ mortua ſit, provectâ eſſet ætate mortua, quæ verò occidente ſole, decrepita, eò magis ſi etiam ſolſtitiali die, ſic ſi longiſſima ætas, cujusvis hominis conferatur cum æternitate, in multo minore brevitate, quàm illæ beſtiolæ reperiemur.

-- *a Quid*

a *In idem cap. 14. Job. Gregor.* b *Iſidor. Clarius orat. 10. de morte.*

——— *a Quid enim, mihi dicito, longum*
Hæc mortalis habet fatóque obnoxia vita?

b Tenes diem iſtum? ſi renuiſti heſternum, tenes & hodierum: ſed heſternum, inquis, non teneo, quia jam non eſt, iſtum autem teneo in quo ſum, & qui mecum eſt. Itáne? de iſto excidit tibi jam quantum à primâ luce tranſierit. Nónne iſte dies à primâ horâ cœpit? Da mihi primam horam ejus: Da mihi & ſecundam ejus, quia & fortè ipſa transvolavit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsâ nunc ſumus: Certè ergo ſunt iſti dies, & eſt tertia dies; & ſi tertiam dabis, non diem ſed horam dabis. Veruntamen ne hoc quidem tibi concedo, ſi mecum utcunque iſta tranſiliſti. Da mihi vel horam tertiam, ipſam mihi da in quâ es. Si enim aliquid ejus jam præteriit: & aliquid ejus adhuc reſtat; nec quod præteriit aliquid mihi potes dare; quia jam non eſt; nec quod reſtat, quia nondum eſt. Quid mihi de horâ iſtâ quæ nunc peragitur dabis? quid de illâ mihi dabis? Cui committam hoc verbum, ut dicam, eſt. Cùm dicis ipſum eſt; certè una ſyllaba eſt, & momentum unum eſt, & tres literas habes in ipſo ictu. Ad ſecundam hujus verbi literam non pervenis, niſi prima finita fuerit. Tertia non ſonabit, niſi & cum ipſa ſecunda tranſierit. Quid mihi de hâc unâ ſyllabâ dabis, & tenes dies, qui unam ſyllabam non tenes? momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. Torrens

a *Nazianz. in præcept. ad Virgines.* b *Auguſt. in Pſalm.* 38.

rens rerum fluit. Isti ergo dies non sunt, antè abeunt penè quàm veniunt, & cùm veniunt, stare non possunt. Jungunt se, sequuntur se, & non se tenent.

a Parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei.

b [Hinc] sancti viri, præsentis vitæ dies, nihil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in considerationem æternitatis figunt.

c Per horarum [namque] momenta crescimus atque decrescimus, nec in eodem manemus statu. Ipsum quoque quod loquimur, dictamus & scribimus, de vitæ nostræ parte prætervolat, qui dudum infans, subitò puer; qui puer, repentè juvenis; & usque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & antè se senem intelligit, quàm juvenem non esse miretur.

d [Denique] quicquid temporis vivitur, de spatio vivendi demitur, & quotidie fit minus, minusque quod restat; ut omninò nihil aliud sit tempus vitæ hujus, quàm cursus ad mortem, in quo nemo vel paululùm stare, nec aliquando tardiùs ire permittitur, sed omnes urgentur pari motu, nec diverso impelluntur accessu: neque enim cui vita brevior fuit, celeriùs diem duxit, quàm ille cui longior. Unde ex quo homo cœpit esse in hoc corpore, in morte est. Quid enim aliud, diebus, horis, momentisque singulis agitur, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus

a *Job* 7. b *Gregor. lib. 2. mor. cap. 20. in Job.* c *Hieron. lib. 11. in cap. 40. Isaiæ.* d *August. lib. 7. de civitat. Dei, cap. 10.*

pus post mortem, quod cum vita detraheretur; erat in morte.

a Benè itaque dicitur: *Dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum.* Quia nisi à reatu culpæ, quo nos ligavimus, misericorditer dimittemur, perfectè flere non possumus, hoc quod in nobis ipsis, contra nosmetipsos dolemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor plangitur, cùm tenebrosa illa inferni retributio, intento timore prævidetur.

b Sed sicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ita immoderata subducit; quâ mœror ipse quasi sine mœrore sit, qui afflicti mentem devorans, sensum doloris tollit;

c Sæpè namque peccator iniquitatis suæ vinculis ita constringitur, ut pondus quidem peccatorum toleret, sed tamen, quid tolerat, ignoret. Sæpè autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest, ut hunc in se mente liberâ & conversatione integrâ persequatur. *Flere ergo dolorem suum* non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere, hunc & gemere nequaquam vacat: *flere dolorem suum* non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desideriis carnis gravatur. Hujus doloris præsentia Prophetæ mentem cruciaverat, cùm dicebat: *Dolor meus contra me est semper; quoniam iniquita-*

a *Gregor. lib.17. mor. cap. 49.* b *Greg. lib.9. mor. cap.44. in cap.10. Job.* c *Ibidem.*

quitatem meam ego pronunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Tunc igitur ad *plangendum dolorem* nos Dominus *dimittit*, cùm & mala nobis, quæ fecimus demonſtrat, atque ad hæc eadem flenda quæ cognoſcimus, adjuvat.

a Hoc ſolùm ergò Domine, præſta, quod deprecor: Dimitte me, ut duobus menſibus circumeam montes, & plangam cum ſodalibus meis.

b Sexaginta dies plangere nobis demonſtrat planctum præſentis vitæ, dicente Domino: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Deſertum ergo plangimus hujus mundi (deſertum enim dicitur res ubi non manetur) quia ergo hîc non permanetur, deſertum dicitur. Plangendum eſt ergo in vitâ iſtâ caducâ, ruinis plenâ, caſibus obvolutâ; ut cùm plangimus, ſuſcipiat Dominus immolationem animæ noſtræ.

XIV.

Utinam ſaperent, & intelligerent, ac noviſſima providerent! *Deut. 32.*

PRô pudor! usque adeò eſt homini mens cœca futuri:
Ut niſi quæ videat, nulla pericla putet?
Scilicet hoc ſapere eſt, tantùm præſentibus angi,
Nec procul aſpectis conſuluiſſe malis!
Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;
Cùm ſonuêre tubæ, ſeriùs arma parat:
Navita, quas captat, præſagus proſpicit auras,
Anchora velivolum nec remoratur iter:

Quas

a *Judic. 11.* b *Chryſoſt. hom. de Jephte.*

Utinam saperent, et intelligerent ac, novissima providerent! Deut. 32.

Quas veniente metet segetes æstate colonus,
Credidit excultis, antè, colonus agris.
Provida quin etiam metuens formica senectæ,
Vectat in annonam paucula farra suam.
O quid agis, gens eventus, ignara futuri?
Tempora, quæ veniunt postuma, nulla times?
Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,
Aut cessant triplices volvere pensa colas?
Falleris; ah! nulli datur has placasse sorores;
Una licet parcat, de tribus, una secat.
Fœdera fors pacto sanxêre perennia clavo.
Concordes stabili vitáque mórsque fide?
Falleris, ah! nimiùm tibi pacta faventia fingis,
Non servant ullam vitáque mórsque fidem.
Antè, nivem fidis lambent incendia flammis
Juráque fœdifragis sanciet Auster aquis.
Antè, dies nocti pacem nox antè, diei
Servet, & infestis accubet agna lupis.
Omnia letifero latè Mors subjugat arcu,
Quidquid & hoc Phœbi vescitur igne necat.
Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum.
Omnis ab hâc cervix, cuspide, vulnus habet.
Hîc teneros Matrum capit inter brachia, natos,
Aut cunas, tumulum, cæde recente facit.
Hîc pueros, alibi configit arundo puellas;
Hîc juvenes; illic funerat illa senes.
Statáque jam nullo d scrimine, funera miscet.
Militis atque Ducis corpora mixta jacent.
Nec micat auratá tibi Crœse cadaver arenâ
Pulchrior aut tuus est, pulchra, Rebecca, cinis,
Aspice, quid cineres sint Cæsaris inter & Iri?
Omnibus en color est unus, & unus odor.

Quid juvat his igitur tantùm confidere rebus,
Ceu letbi imperio vita soluta foret?
Stat sua cuique dies, depleto ferrea fuso,
Seriùs aut citiùs quemlibet urna vocat.
Cogimur huc omnes, huc summus & infimus ordo,
Ibimus, emenso tempore quisque suo.
Ac tum si vacuas animus simul iret in auras,
Ut vapor in nebulas extenuandus abit!
Morsq; foret nostra quoque meta novissima vitæ,
Mors simul amborum corporis atque animi?
Quàm bona mors esset posituris morte dolores,
Quos nova post vitam, vitáve mórsve daret?
Quilibet extremam lætus properaret ad horam,
Et puto, vivendi vix superesset amor,
Sed dolor, heu! non est mors ultima linea rerum,
Non necat hic animum qui cremat ossa rogus.
At postquam è terris animo exhalata recessit,
Judicis extemplò sistitur ante pedes.
Ille sedet justúmque & inexorabile Numen,
Flammáque sunt oculi flammaq; fulva caput.
Illa (tremens, metuénsque oculos attollere Cœlo:)
Dura catenatâ vincula mente gerit.
Ille sinus animi, fibrásque introspicit omnes.
Quódque latet tacitum nocte favente nefas.
Illa scelus, convicta, suum pudibunda fatetur.
Nec videt, effugio, quem petat, esse locum.
Ille simul Judex, testis simul, & simul actor,
Comperti statuit criminis esse ream.
Illa memor nullis hanc flecti questibus aulam,
Heu! frustrà effusis se sepelit lacrymis.
O, quis tunc animæ sensus, quæ cura relictæ,
Nullus ubi pro se, jure patronus agit!

Nempe

Nempe vocat montes & inhoſpita culmina, cautes,
Antráque queis trepidum condat operta caput.
O Anima! ô Judex! ô non placabilis urna!
Quis ſecum hæc meminit, nec citò diriguit?
Sed nondum hoc tanti clauduntur fine dolores:
Altera adhuc reſtant, vitáque, morsq́, ſuper:
Vita perennanti quæ ſæcula protrahet ævo,
Mors longa extremum non habitura diem.
Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!
O quibus, ô quantis affluet illa bonis!
Illa, ſuas paſcit Divino nectare mentes;
Hæc, miſcet liquidâ pocula plena pice.
Illa, Chely Angelicâ vel gutture carmina fundit;
Hæc, gemit horrendis exululata ſonis.
Illa, agit æternas cœlo plaudente, choreas;
Hæc, ſalit ad colubros ſæva Megera, tuos.
Illa, nec æſtivis, gelidis nec aduritur aſtris;
Hæc furit immitis igne gelúque vadi.
Illa, per ætherios agit otia mollia campos;
Hæc, agit æterni triſte laboris opus.
Illa dolorum expers, mala nulla, nec aſpera ſentit;
Hæc, patitur dirum quidquid Avernus habet.
O felix opibus, felix tot vita triumphis!
O gravis, ô tantis mors metuenda malis?
Vel tua, vel tua, nos dubio manet alea jactu;
Alea non aliâ projicienda vice.
Ah ſubeant veſtri geminæ ſic pectora curæ,
Ut ſemel alterius ſors obeunda cadet!

Utinam

Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent. Deut. 32.

a O Gens sine consilio & sine prudentiâ! *Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent!*

Saperent, damnatorum multitudinem; salvandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria; scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.

Providerent, tria; scilicet mortis periculum, extremum judicium, & æternum supplicium.

b Sed oculos non vis habere nisi in præsentia.

c Perversa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit sibi mala sequentia, quia prævidere futura refugit, quæ præsentem lætitiam perturbant; dumque in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud quàm clausis oculis, ad ignem vadit, & indè dicitur per Paulum: *qui gaudent tanquam non gaudentes sint*; quia etsi qua est præsentis temporis, ita est agenda lætitia, ut nunquam amaritudo sequentis judicii recedat à memoriâ; quatenus dum mens pavida extremæ ultionis timore transfigitur, quantum tunc præsens lætitia, tantum pòst, ira subsequens temperetur: si extrema mala nostra formi-

a *Bonav. opusc. de contempt. sæculi.* b *August. in Ps. 48.* c *D. Gregor. hom. 39. in Evang.*

formidolosè & indesinenter aspicimus; juxta hoc quod per quendam sapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.*

a Sed quæ sunt novissima tua, quæ providere sollicitè debes? summa totius providentiæ est, utiq; illa terribilis hora, in quâ, misera anima tua, ex hoc corpusculo corruptibili timens est egressura, in illâ nimis metuendâ extremâ horâ; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladiis & armis auxilium ferre? Non enim erit tunc, qui consoletur te ex omnibus charis tuis, respicientibus etiam ad auxilium & adjutorium hominum; sed refugium tuum tantummodò est apud Deum. Reduc ergo fili mi, sedulus in memoriam illum extremum exitus tui diem, & antequam misera anima tua, de carcere carnis exeat, provideat, quò vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc est, quando ægrescit; ægrotando ægritudo crescit; peccator expavescit? cor contremiscit; caput obstupescit; sensus evanescit; virtus exarescit; vultus pallescit; facies nigrescit; oculus tenebrescit; auris surdescit; nasus putrescit? lingua fatiscit; os obmutescit; corpus tabescit; caro marcessit. Tunc carnis pulchritudo fœtor efficitur, & putredo tunc solvitur in cinerem, & vertitur in vermem.

Post hominem vermis, post vermem fœtor & horror:
Sic in non hominem vertitur omnis homo.

a Age

a *Speculo pec. cap. 5. Tom. 9. Aug.*

a Age jam, cùm ad illud ultimum Judicium venerimus, ab eo Judice judicandi, qui nec falli occultatione criminum poteſt, nec ad impunitatem promerendam muneris alicujus oblatione corrumpi, cùm cœperint omnium ſecreta revelari, & non ſolùm actus ac verba, ſed etiam ipſæ cogitationes oſtendi; quid faciemus ſub tanti Judicis majeſtate? quid excuſationis obtendere poterimus, quà nos defenſionis arte purgabimus? quæ nobis ſubventura eſt pœnitentia, quam in hâc carne contempſimus? quæ nos defenſura ſunt opera bona, quæ in hâc vitâ non fecimus? ad quos Apoſtolos, aut ad quos alios Sanctos confugituri ſumus, quorum exempla ſimul ac verba deſpexerimus. An fortè aliquos ibi fragilitas corporis excuſabit? ſed excuſationi eorum reclamabunt omnia ſanctorum exempla, qui cum fragilitate carnis, in carne vincentes, quod fecerunt, utique fieri poſſe, docuerunt. Quid ergo reſponſuri ſunt, ſi eis Dominus dicat, ſi potuiſtis, quare non reſtitiſtis deſideriis peccatorum? ſi non potuiſtis, quare meum, contra peccata, non quæſiſtis auxilium? Nónne ad hæc obmuteſcentibus & quid excuſationis referant non habentibus, dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, ubi erit fletus & ſtridor dentium, ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hæc & his ſimilia libenter audire vel legere, jugiter ante oculos mentis adducere; cogitare, quale malum ſit, ab illo gaudio

a *Proſper lib. 3. de vitâ contemplat.*

gaudio divinæ contemplationis excludi; beatissimâ Sanctorum omnium societate privari; fieri patriæ cœlestis extorrem, mori vitæ beatæ; morti vivere sempiternæ; in æternum ignem, cum diabolo & angelis ejus expelli, ubi sit mors secunda, damnatis exilium, vita supplicium; non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat; exundantis incendii terribiles crepitus pati? barathri fumantis amatâ caligine oculos obcæcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edacissimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa similia cogitare, nihil est aliud, quàm vitiis omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

a Attende ergo, in illâ terribili horâ de quâ loquimur, misera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox ministri, maligni illi scilicet diaboli, illa verè tartarea monstra velut leones rugientes ut rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorum, miseriæ & tribulationis; tremor, timor angustiæ & confusionis; dolor horrendæ visionis; tremor tremendæ mansionis; locus flentium, ubi stridor dentium, ubi morsus vermium, ubi clamor dolentium, ubi luctus gementium, ubi est vox clamantium peccatorum & dicentium; *Væ, væ nobis filii Evæ?* quid tunc proderit scientiæ jactantia, sæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

a *Cap. 7. Speculi peccat. tom. 9. Aug.*

a Dic mihi, ubi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiſcum erant? ex eis remanſit niſi cineres & vermes. Attende diligenter, quid ſunt, quid fuerunt? homines fuerunt ſicut tu, comederunt & biberunt, riſerunt, *duxerunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcenderunt.*

b [Imò] molliùs educata corpora graviùs fœtent poſt mortem.

c *Aſpera non Cyris, non Cræſis Parca pepercit,*
Híſque etiam, nuper ſub quibus orbis erat.
Te quoq; Alexander; victor graſſate per orbem,
Perdidit immodici copia ſumpta meri.
Inter defunctos, quidnam eſt diſcriminis? Oſſa
Et cineres Iri, Tantalidíſque, pares.
Par Conſtantino famulus meus (hic ego tantùm
Excipio tumulum) dives, inópſque, par es.
Atq; hic iſta quidem. Aſt alio quæ condit in ævo,
Ultima lux pravis, quis memorare queat?
Horrida flamma, gravis caligo à luce remotis,
Vermis, qui memores criminis eſſe facit.
Non natum eſſe, tibi melius, ſcelerate, fuiſſet,
Aut natum, prorſus more perire feræ,
Quàm mala tot paſſum in terris, ſævoſq; dolores;
Poſt, graviora iterum, tempus in omne pati.
Atque utinam matris me mors rapuiſſet in alvo!
Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.

d Ergo, ô anima, ſive vigiles, ſive dormias, ſemper in auribus tuis illa horribilis tuba reſonet:

a *Bern. lib. med. cap. 2.* b *Petr. Dam. epiſt. ad Blaucam. cap. 30.* c *Nazianz. de externi hominis utilitate.* d *Auguſt. ſoliloq. cap. 3.*

Defecit in dolore vita mea, et anni mei in gemitibus. Psal. 30.

met: *Surgite mortui, Venite ad judicium.* O anima nunquam excidat à tuâ memoriâ: *Ite maledicti in ignem æternum: Venite benedicti, percipite Regnum.* O quid poteſt lamentabilius & terribilius cogitari quàm *Ite?* & quid delectabilius exprimi quàm *Venite?* duæ ſunt voces, quarum nihil horribilius unâ, & nihil jucundius alterâ poterit audiri.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. *Pſalm.30.*

HOc erat ergo meis dominans Natalibus aſtrum,
Ut mihi lux fauſtâ nulla rediret ave!
Quàm levis optati me temporis aura fefellit;
Dum toties repeto; Craſtinus albus erit.
Nec tamen albus adhuc mihi craſtinus ille reluxit;
Quin, qui præteriit proximus, ater erat.
Credideram alternos vitæ ſuccedere caſus,
Inq; vices lætis cedere mœſta locum.
Utq; ſenerato detergis nubila cælo,
Cùm revehis clarum Cynthie pure diem;
Utq; maris reparas fugitivos, Cynthia, fluctus,
Cùm tingis refluo littora ſicca ſalo,
Sic ego venturi non felix temporis augur,
Omnia pro votis rebar itura meis.
At mea, quàm diſpar, quantoq; ſeverior illis,
Quas dat nupta viro, triſtitia eſt lacrymis!
Conjuge defuncto, bis denis menſibus, uxor
Sola domi queritur, conjugis orba, necem.

Post decimum finitur lugubria ponere mensem,
Et peplum niveâ vertere triste togâ.
Quis mihi transactus semel est sine luctibus annus?
Quis vacuus mensis? quis sine nube dies?
Nulla meis lex dat finémve, modúmve querelis;
Sed parit assiduus se, velut Hydra dolor.
Et planctu & lacrymis, gemituq; absumitur omnis,
Ipsáque pars minima est vita caduca, sui.
Sæpè quidem rabidis sunt æquora turbida ventis,
Sed brevis est, quoties magna procella furit:
Quásque rapit sylvis brumæ inclementia frondes,
Compensant viridi tempora verna comâ:
Et Notus obscuris quoties tegit æthera nimbis,
Lætior innubi mox redit ore dies:
Ast mihi perpetuos contexunt funera luctus,
Dempta nec est ullo synthesis atra die.
Mœstáque nec festo cessavit tibia cornu,
Pectus, ebur, pugni, plectra; querela, fides:
Hâc cytharâ, soles; hoc transigo pectine noctes;
His finibus, vitæ tempora fallo meæ.
O quoties vecto suspiria pectore rupi,
Cùm cuperem tacito mergere verba sinu!
O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis.
Lunáque quanta fuit, planctibus acta fuit!
Ne gemerem, memini, toties monuistis amici,
Multáque ne gemerem credite, facta mihi.
Libera lætitiæ suasistis frena remitti,
Illicò lætitiæ libera frena dedi.
Ast ubi singultum compescere risibus opto,
Risibus, heu, gemitus obstrepuêre meis!
Sæpè, volens placidas somno traducere noctes,
Perpetuò vigiles obruor imbre genas;

Dúmque

Dúmque diu nimiùm violentos comprimo fletus,
Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
Flumina, vos testes, vos nota cubilia, sylvæ,
Vósque cavæ valles, conscia vósque juga;
Vos testes, quoties suspiria vincere tentans,
Victa, reluctanti murmura corde dedi.
Quin etiam auditis permota ululatibus Echo;
Questibus audita est aggemuisse meis.
Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
Flevimus inq; vices, planximus inq; vices.
Ut Pandioniæ sibi dant responsa sorores,
Cùm cæsum, thalami labe queruntur Itym;
Et sedet hinc Progne ramo miserabile plorans,
Et sedet indè suum flens Philomela nefas:
Alteráque alterius sequitur suspiria questu,
Admissum lacrymans, utraque crimen avis.
Talis & Alcyone cùm naufraga vela mariti
Nequicquam scopulis littoribúsque canit;
Aut viduus, viridi nemoris sedet arbore turtur,
Comparis æterno murmure fata gemens.
Sic mihi fatidicæ nerunt quoque stamina Divæ,
Iret ut optato sidere nulla dies.
Utque adimant nullos, lamenta perennia luctus,
Aut cesset, caussâ deficiente, dolor.
Sed fuit ut primæ, gemitus, vox prima loquelæ;
Sit gemitus vitæ vox quoque summa meæ.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psalm. 30.

[a] QUamdiu est hîc in præsenti vitâ, habet gemitum & fletum unusquisque homo.

a *Hieron. in Psalm. 30.*

a Homo non à risu orditur hanc lucem, quid malorum ingressus sit nesciens, prophetat quodammodo: solùm, quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni aliquid monstrosus ille risus portendit. Prorsus quod scriptum est *b grave jugum super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturæ in matrem omnium.*

c Unde interrogemus pueros qui nascuntur, quare à ploratu incipiant: nascitur & statim plorat, & post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascens, Propheta suæ calamitatis erat, lacrymæ enim testes sunt miseriæ.

d Hoc homini tantùm firmum est expersq; senectæ,
Inde ex quo nascens fletibus ora rigat;
Per lacrymas testans, quas vitæ in limine fundit
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Est Regio (ut quondam Cretæa) ignara ferarum;
Est alia, hybernæ nescia terra nivis:
At, vacua adversis quod vitæ tempora rebus
Clauserit, haud quisquam dicere jure potest.

e In hujus vitæ miseriam intrasti lugens, dies tuos in dolore & ærumnâ petransisti; cum luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergo, in quantum sit ingressus tuus flebilis progressus tuus debilis, & egressus horribilis.

f Risum reputavi errorem, & gaudio dixi: Quid frustrà deciperis?

a Domi-

a *August. lib. 21. de civ. c. 14.* b *Ibidem.* c *August serm. 28. de verb. Apost.* d *Nazianz. carm. de humana naturâ.* e *Author. spec. pec. Tom. 9. August.* f *Eccles. 2.*

a Domini vox est ad suos dicentis: *Vos plorabitis & plangetis, sæculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & optanda pro devotione mœstitia.

b Lætitiæ enim tantùm nomen habent, cùm omnia sint in tristitiâ.

c *Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati.*

d An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione alienâ, & in Coloniam procul à patria positam amandati?

e *In abscondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lacrymam.*

f Asseverant Turturem castam & amatricem comparis esse, ita ut si quando evenerit, ejus masculum ab Aquilâ sive Aucupe capi, non se commiscere alteri, sed ipsum cupere, & ipsius præstolari adventum, & in amoris ejus exspectatione pendere. Hujus turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum dicens: *Vox turturis audita est in terra nostra.* O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ô gemitus cœlestem sponsum CHRISTUM ad semetipsum adducens!

g Vox turturis, amori canit & dilectioni; & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel præsenti gaudium, vel absenti affectum. Igitur

a *Chryss. serm. de martyrib. imitandis.* b *Chrys. hom.* 54. c 2.*Cor.*5. d *Chrysost. hom. in Psal.*118. e *Hierem.*13. f *Chrysost. tom.*5. *hom. de virtute.* g *Hugo de S.Victor. serm. de assumpt. Mar. tom.*2.

Igitur vox turturis tota de amore, & non novit aliud præter amorem turtur. Et quid ſonat vox turturis? quam ſignificationem habet vox turturis? quid dicit? Unum eſt quod ſonat vox turturis, & ſemper illud ſonat & reſonat, & non faſtidit unquam. Nunquam turtur vocem ſuam variat, nunquam canticum ſuum mutat, ſemper idem canit qui ſemper idem diligit. O vox turturis quàm dulcis es! & quis dignus erit audire vocem turturis? in ſolitudine canit turtur, & ſemper turtur ſolitudinem diligit, quia ſingularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox ejus, neque foris clamorem ſuum proferet. Intus reſonat, intrinſecus canit & non poſſunt audire turturem, niſi qui intus ſunt, qui elongant in ſolitudine, qui ſecretum inhabitant.

a Donec [autem] homines pro Dei cultu, mercedem tantùm in terrâ, & tantùm terram acceperunt, minimè ſe cognoverunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. Ita tamdiu non eſt vox turturis audita in terra noſtra. Ubi ergo Regni Cœlorum promiſſio facta eſt, tunc primùm manifeſtè ſonuit in terra vox turturis. Nam dum ſancta quæque jam Anima CHRISTI præſentiam ſuſpiraret, Regni dilationem moleſtè ferret, deſideratam patriam gemitibus & ſuſpiriis à longè ſalutaret, nónne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac caſtiſſimæ turturis, quæcunque anima in terris ita feciſſet? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita eſt in terrâ noſtrâ. Quid ni moveat mihi crebras

a *Bernard. ſerm. 59. in Cant.*

crebras lacrymas *& gemitus quotidianos* CHRISTI absentia? *Domine ante te omnè desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Laboravi in gemitu meo*, tu scis, sed beatus qui dicere potuit: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Non solùm autem mihi, sed & omnibus, qui diligunt adventum ejus, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse ajebat: *numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? venient autem dies, cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc lugebunt*, ac si diceret; & tunc vox turturis audietur. Ita est, JESU bone, venerunt dies illi; *nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit usque adhuc, revelationem filiorum Dei exspectans:* non solùm autem illa, *sed & nos ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei exspectantes Redemptionem corporis nostri.* Neque *vacui gemitus*, quibus è cœlo tam misericorditer respondetur: *Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.* Fuit & in tempore Patrum, *vox ista gementium:* sed rara, & penes quemque *suus gemitus.* Unde & dicebat quis: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi?* At ubi palam clamatum est, *Quæ sursum sunt quærite, ubi* CHRISTUS *est in dexterá Dei sedens*, ad omnes jam cœpit pertinere *gemitus ille turtureus*, & una omnibus esse *gemendi ratio.*

LIBER SECUNDUS.

VOTA ANIMÆ SANCTÆ.

I.

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. *Psalm. 118.*

COelestem dubitans , terrenumque inter Amorem,
Nescio quo statuam sub duce signa sequi.
Ille sub imperium, vocat hic ad pilea : pugnant
Dissimili nimiùm conditione duces :
Hinc vocor , hinc revocor , rursusque invitor utrinque
Non secus ac refluo quassa carina salo.
Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Impediúntque suo sistere vota loco.
Sit satis, ah ! tandem mala tot fastigia passæ,
Et sinar ad portus spem revocare suos !
O Deus ! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tuæ !
Non nego ; quod lubeat , magna est, optare , voluptas ;
Et modò posse Volo dicere ; Nolo, modò !
Frena nihil patitur minùs, atque libido vovendi,
Nec se lege sinunt libera vota premi,

Ut

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas Psalm 118.

Ut vagus exultim lorisque, lupisque solutus
Quoslibet in pastus currere gestit equus:
Aut stabulo ruit & viridi mox sternitur herbâ,
Deposito nimiùm bacula læta jugo;
Ast ubi mox revocat consueta ad arata colonus,
Excutit ille lupos, illa recusat onus.
Scilicet expetitur libertas una vovendi,
Quæ satis est, quamvis utilitate vacet.
Sic Phaëton, patriæ ruiturus ab axe quadrigæ,
Appetis ignotos flectere rector equos.
Sic quoque non solitis dum niteris altiùs alis
Icare, subjectis labere mersus aquis.
Quàm varia Superum lassas prece tundimus au- (res!
Cœlitibus puto nos sæpè movere jocum.
Ille vovet nuptam, nuptæ vovet ille sepulcrum;
Hic sobolem nasci postulat, ille mori:
Ille Patri mortem, Patri rogat ille salutem;
Hic fieri juvenis supplicat, ille senex.
Vix, puto, consentit centum de millibus unus;
Quin aliquis voto diffidet ipse suo.
Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,
Tam nova quisque sibi vota, precésque facit.
Sic ubi jam gravidas stimulant fastidia Matres;
Obscœnam satiant fercla pudenda famem:
Scilicet expetitur modò calx modò creta palato,
Et modò, quæ stomacho displicuêre, placent.
Quid desideriis ultra tot inanibus uror?
Quid jaculor nullo votáque, spésque scopo?
Este procul gemitus, procul anxia turba timores,
Sollicitæque preces, votáque, spésque procul.
O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tuæ.

 Concu-

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. Psalm. 118.

a Mirum est, quomodo concupiscatur desiderium; nec sit in nobis, cujus concupiscentia jam sit in nobis. Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, ut habeantur, quasi forinsecus inferatur? aut quomodo haberi ejus concupiscentia sine ipso potest, cùm non sit & ipsum quid aliud, quàm concupiscentia? Nam & desiderare, procul dubiò concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor? & tamen est; nam & ægrotus qui fastidio laborat concupiscit utique desiderare cibum, dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed quia non omnis concupiscentia desiderium est, concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit: desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed Dei justificationes absentes esse quomodo possunt? An & quando sciuntur, & non fiunt, absentes habendæ sunt? sæpè enim quid agendum sit, videmus; nec agimus, quia non delectat ut agamus, & concupimus ut delectet. Prævolat intellectus; & tardè sequitur, & aliquando non sequitur,

a *August. in Psalm. 118.*

ſequitur, humanus atque infirmus affectus. Ideo ergo deſiderare concupiſcebat, quæ bona eſſe cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

a Non dixit [autem] concupivi judicia; ſed, concupivi deſiderare: ſicut enim vitâ vivere, plus eſt, quàm vivere (vivere namque commune etiam hujus eſt vitæ; vita autem vivere, Beatorum eſt) ſic concupiſcere, ut deſideremus judicia Dei, plus eſt, quàm deſiderare judicia; concupiſcimus enim deſiderare, quaſi non ſit poteſtatis noſtræ deſiderium, ſed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate deſiderii judiciorum ſuorum, ſobrium auget affectum; cùm autem peccamus non concupiſcimus deſiderare judicia Dei. Unde etiam Dominus non otiosè ait: *Deſiderio deſideravi hoc paſcha manducare vobiſcum*; non ſolùm deſiderans, ſed etiam geminato deſiderio concupiſcens remiſſionem tribuere peccatorum. Concupiſcamus ergo & nos deſiderare judicia Dei.

b Nam ſicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem & Cupidinem appellaverunt Poëtæ, ſecundùm quem qui amat, in carne ſeminat: ita eſt & quidem ſpiritualis Amor, ſecundùm quem & ille interior homo amans in ſpiritu ſeminat.

c [Jam] diſcerne petitionem cordis tui, à petitionibus carnis; diſcerne quantum potes. Verbi gratiâ: cœcus eſt corpore; rogat ut illuminetur:

a *Auguſt. in Pſal. 118.* b *Orig. prolog. in Cant.* c *Auguſt. in Pſalm. 36.*

minetur: Petitio hæc carnis. Infirmatur, rogat se salvum fieri; salvus fit moriturus; & ista petitio carnis est, & si quæ sunt talia. Petitio cordis quæ est? sicut petitio carnis est, velle sibi præparari oculos, utique ad videndam istam lucem (quæ talibus oculis videri potest) ita petitio cordis, ad illam lucem pertinet; *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

a Sed homo, quasi pullum onagri se liberum natum putat; nam qui implere cuncta quæ desiderat per effrenatam libertatem quærit, quid aliud, quàm pullo onagri esse similis concupiscit; ut disciplinæ hunc lora non teneant, sed audenter inter vagos per sylvam desideriorum currat?

b Mens quoque nostra rebus mutabilibus subdita, & à semetipsâ variatur. Nam quærens quod non habet, anxia percipit, cumque habere cœperit, tædet hanc percepisse, quod quæsivit. Amat sæpè quod despexerat, despicit quod amaverat. Diu quærit, & parùm in his quæ invenerit, perseverat.

c Nos enim, nati in hujus peregrinationis ærumnâ, huc fastidiosi jam venimus; nescimus quid desiderare debeamus.

d Ac planè quid oremus, sicut oportet, nescimus. Alius vult conjugari; alius conjugio viduatus deinceps continenter eligit vivere; alius nullum concubitum nec in ipsis nuptiis experiri.

a Et

a *Greg. c.15. in c.12. Job.* b *Greg. c.22. in c.7. Job.* c *D. Greg. hom. 36. in Evang.* d *August. de orando Deo. Epist. 21. ad Proban. c.5.*

a Et ego inhiabam honoribus, lucris conjugio, & tu irridebas.

b Certè, qui dicit in oratione, verbi gratiâ: Domine multiplica divitias meas; aut, da mihi tantas, quantas illi vel illi dedisti; aut honores meos auge; aut fac me in hoc sæculo præpotentem atque clarentem, vel si quid hujusmodi est; & hæc dicit, eorum habens concupiscentiam, non id attendens, ut ex his, secundùm Deum prosit hominibus, puto eum non invenire in oratione Dominicâ, quo possit hæc vota coaptare: Quamobrem pudeat saltem petere, quæ non pudet cupere; aut si & hoc pudet, sed cupiditas vincit; quanto meliùs hoc petitur, ut etiam ab isto cupiditatis malo liberet, cui dicimus: *libera nos à malo.*

c Vides [ergo] aviditate omne malum exortum, cùm ipsum desiderium videlicet, non sustineat intra proprios terminos consistere;

Quidquid enim terminos à Deo statos transgreditur, id absurdarum ac minimè legitimarum rerum appetens est. Quemadmodum enim fieri sæpè videmus, ut qui ciborum appetitionem, quique impotenti siti correpti fuerint, ii & cœnum quoque nonnunquam ad bibendum appetant;

d Sic cor meum, cor vanum, vagum & instabile dum suo ducitur arbitrio, & divino caret consilio, in seipso non potest consistere, sed omni

a *Aug. Confess.6. c. 6.* b *August. de orando Deo. c. 12. Ep. 121. ad Proban.* c *Chrys. in Ep. ad Rom. c. 1. hom. 4.* d *Bernard. cap. 9. medit.*

omni mobili mobilius, per infinita distrahitur, & hac atque illac, per innumera discurrit; & dum per diversa requiem quærit, non invenit, sed in labore miserum, à requie vacuum manet: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat nova, destruit vetera, destructa coædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat & ordinat; quia vult & non vult, & nunquam in eodem statu permanet.

a Sed allide Domine concupiscentiam meam dulcedine tuâ, quam abscondisti timentibus te, ut concupiscam te concupiscentiis sempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior gustus ponat amarum dulce & dulce amarum.

II.

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas! *Psalm. 118.*

Quo ferar in tanto deprensa errore viarum.
Scitum ubi tam vario tramite fallit iter?
Hæc abit in dextram, tenet altera semita lævam,
Illa tumet in clivos, vallibus ista jacet:
Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
Et quos illa tegit, detegit illa dolos.
Quoque vel hæc tendat, vel quò se porrigat illa,
Exitus implexo fine videre vetat.
Non ita, quæ partes via se findebat in ambas,
Herculis ambiguum fecit euntis iter,
Nec totidem refluis Meander flectitur undis,
Ipse suis quamvis obvius erret aquis.

a *August. Soliloq.* c. 12.

Utinam dirigantur viæ mæ ad custodi-
endas iustificationes tuas, Psalm. 118.

Nec labyrinthæi tanta eſt fallacia tecti,
Curva licet variis flexibus antra tegat.
Heu graviora meos cohibent diſcrimina greſſus!
En geminâ dubiam parte pericla premunt:
Non ego quæ metuam divortia mille viarum,
(Solus Dædaleâ, qui fuit æde labor)
Sed præter varios curvis ambagibus orbes,
Nox etiam cæcas celat opaca vias;
Nulláque ſe preſſo monſtrant veſtigia ſigno,
Quâ populus trito calle, notârit iter.
Et licet explorem prætenſis obvia palmis,
Et vitem obſtantes, tubera dura, petras;
Vix ſatis inceptos auſim producere curſus,
Sed retinent timidum noxque, dolusq; gradum.
Laſſus ut ignotâ cùm fors regione viator
Opprimitur nebulâ præcipitante diem:
Nulláque jam toto collucent ſidera Cælo,
Nec propè ſunt ullæ, ruſtica tecta, caſæ;
Nulláque ſignato callem notat orbita ſulco,
Ulla nec humano ſemita trita pede;
Nec ſcit, an in ſylvas, an eat ruiturus in undas,
Longiùs inceptam ſi paret ire viam,
Tum validis mutos compellat vocibus agros
Si quis aberranti præſtet arator opem.
Utque vel è ſtabulis tacitíſque quis audiat antris,
Ingeminant longos, térque quatérque ſonos.
Omnis at in ſurdas clamor volat irritus auras,
Nulláque Paſtoris verba remiſſa ſonant.
O quis in his tendat mihi ſtamina fida periclis!
Quis Deus, in tantâ, ſit mihi nocte Pharos?
Iſacidas quondam per inhoſpita regna vagantes,
Inſolitas docuit clara columna vias:

Stella

Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
Parváque Bethlemiæ duxit in antra domus.
Quin recreant trepidos, fratrũ duo sidera, nautas:
Tu quoque mi gemini Castoris ede facem.
Gnosis aberrantem revocavit Thesea filo,
Sestáque Leandro fixit amica facem.
Ecce ego sum Theseus, vice tu mihi sis Ariadnes,
Cùmque ero Leander sis vice Sestiados.
Aspicis ut multi, vaga turba, per avia currant,
Et suus huc, illuc, quemlibet error agat?
Hic cadit ignotâ præceps Regione viarum,
Ille vago cæcum tramite versat iter:
Hic celerat cursus; hic passu deside lentat;
Sæpiùs ille suos fertque refértque, gradus:
Hic diversus abit, lateri comes ille propinquat;
Hic comitis ductu fallitur, ille suo:
Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbes,
Alter in obliquas volvitur usque vias:
Hic ratus ad certam cursu se tendere metam,
Decepto repetit limina prima pede:
Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,
Quódque tenere decet, vix tenet ullus iter.
O utinam, recto tendat mea semita ductu,
Nec fraus decipiat tramitis ulla gradum?
Qualis at excusso fugit irrevocabilis arcu.
Dum volat ad certum missa sagitta locum;
Talis in offenso festinet limite cursus,
Quâ tua nempe movent tendere jussa, viâ.
Esto igitur mea lux, quoties jaculabere, nervus.
Quémque petis jaculis lex tua sancta, scopus;
Quáque scopum cupies certius tetigisse sagitta,
Illa ego sim digitis lecta sagitta tuis.

Utinam

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas. Psalm. 118.

a HIeremias dicit: Scio *Domine, quia non est in homine via ejus; nec viri est ut ambulet & dirigat gressus suos.* Hinc & in Psalmis cùm quidam dixisset Deo: *tu mandasti mandata tua custodiri nimis*, continuò, non de se præsumpsit, sed optavit ut faceret. *Utinam*, inquit, *dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas.*

b Miles qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio viam carpit, nec voluntaria captat compendia, ne recedat à signis, sed itinerarium ab Imperatore accipit & custodit illud; præscripto incedit ordine, rectaq; viâ conficit iter, ut inveniat commeatum, parata sibi subsidia. Hanc legem viandi esse præscriptam, Christo ducente, sanctis commeantibus, recognoscas velim. Profecti sunt enim & Patres nostri de terra Ægypti, per longa spatia terrarum, quorum stativæ omnes, mansionesque descriptæ sunt. Advertimus ergo quis has ordinaverit mansiones, quomodo ambulare oporteret filios Israël. Præibat enim illos, per diem, Deus in columna nubis; noctu autem in columna ignis, ut viam ostenderet ambulantibus & tenebras dimoveret, lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

c Multæ enim sunt viæ & multa genera viarum;

a *August. l. 2. de oper. merit.* b *Ambr. in Psal. 118. Oct. 5.* c *Bern. serm. 11. super:* Qui habitat in adjutorio.

rum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occursu, errabit in via sua, qui viarum discretione caruerit? Scrutemur proinde vias nostras, etiam vias dæmonum, vias quoque Beatorum spirituum, & vias Domini investigemus.

a [Si enim] viam ingressus cùm veneris ad compitum aliquod: (& nescias quod iter ingredi debeas) stas & cogitas ipse tecum, utrùm primam, aut secundam, aut tertiam viam eligas quam sequaris, nec putas priùs adoriendum iter quàm animo deficiens; quanto magis animo debes ac mente consistere qui ad regnum cœleste tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illò ducit, non omnis eò dirigit ad Hierusalem illam quæ in cœlo est. Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent. Hæ sunt viæ de quibus legisti: *Quia sunt viæ quæ videntur viro recta esse, ultima autem ejus aspiciunt in profundum inferni.*

b Viæ igitur filiorum Adam in necessitate & cupiditate versantur. Ab utraque siquidem ducimur, & ab utraque trahimur, nisi quod videmur magis urgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter corpori tribuenda videtur, nec simplex illa est, *sed anfractus habens plurimos* plurimaque dispendia; nam compendia pauca admodum, si quæ tamen. In his quoque docetur quàm necesse habeat clamare ad Dominum, non de necessitate, sed de necessi-

a *Ambr. in Psalm. 118. Octon. 8.* b *Bern. serm. 11. super:* Qui habitat.

necessitatibus meis erue me. Non modò ab hâc viâ necessitatis, sed ab eâ quoque quæ cupiditatis est, optabit educi, quisquis non surdâ aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis avertere*, & item: *post concupiscentias tuas non eas.* Hæ sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent nisi cùm demergunt in profundum.

a Si invenisti vias hominum, illud quoque considera, ne fortè de his dictum sit: *Contritio & infelicitas in viis eorum*; ut sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caveamus; videamus, & fugiamus eas; siquidem via illorum, Præsumptio & Obstinatio. Quàm perverso & everso sunt corde filii hominum! quicunq; sectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias. Hæc enim tota adversum nos spiritualium colluctatio nequitiarum est, ut nos seducant, ut nos inducant in vias suas, ut deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est.

Quæ verò sunt sanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ, quas unigenitus enarravit dicens: *Videbitis Angelos ascendentes & descendentes super filium hominis.* Ascensio igitur & descensio viæ illorum. Ascensio propter se, descensio vel potiùs condescensio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias suas, cùm aperuit labia Prophetæ ut diceret: *Universæ viæ Domini misericordia & veritas.* Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit, in miseri-

a Ibidem.

misericordiâ scilicet & veritate. *Ab his itineribus incurvati sunt colles mundi*, superbi, Dæmones, Principes.

a Iste ordo est, alii præcedunt, alii sequuntur, Qui præcedunt exemplum se præbent sequentibus; numquid neminem sequuntur? Si neminem sequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipsum CHRISTUM. Et cernitis ordinatos gressus per Paulum Apostolum dicentem: *Imitatores estote sicut & ego* CHRISTI. Justi attendendo eos qui se in bono præcedunt, imitando sequuntur. Quomodo sequuntur? *Videbunt justi & timebunt.* Videbunt & timebunt sequi vias malas, cùm vident quosque meliores, jam elegisse vias meliores; & dicent in animo suo, quemadmodum solent dicere viatores, attendentes alios cum præsumptione ambulantes in viâ, ipsi adhuc incerti viæ, & quasi fluctuantes quò eant, dicunt sibi: Non frustrà illi hàc eunt, quando illò eunt, quò nos ire volumus. Et quare cum magnâ fiduciâ hàc eunt, nisi quia illàc ire perniciosum est. Videbunt ergo justi & timebunt. Angustam viam vident illàc; hàc vident paucos, illàc multos; sed si justus es, noli numerare; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias; noli eos attendere, multi sunt; pauci autem eunt per viam angustam.

b Reproborum [siquidem] *semitæ* semper *involutæ* sunt, ut pravis concupiscentiis dediti aut bona nulla appetant, aut appetentes infirmo desiderio

a *Augustin. in Psalm.* b *Greg. c. 17. l. 7. mor. in c. 6. Job.*

ſiderio ad hæc nequaquam mentis *liberos greſſus* tendant. Recta enim aut non incipiunt, aut in ipſo fracti itinere, adhæc minimè pertingunt, unde fit plerumque, ut ad morem ſuum, laſſati redeant, ſeſeque ab intentione animi in carnis voluptatibus ſternant, ſola quæ tranſeunt, cogitent; nulla quæ ſecum permaneant, curent.

a *Caput circuitus eorum?* quid eſt circuitus ipſorum? ut circumeant & non ſtent, in gyrum eant erroris, ubi iter eſt ſine fine: qui enim in longum it, aliunde incipit, alicubi finit; qui in gyrum it, nusquam finit. Ipſe eſt labor impiorum, qui demonſtratur in alio Pſalmo evidentiùs: *in circuitu impii ambulant.*

b Benè ergo de reprobis dicitur: *Involutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum,* quia recta quidem deliberando appetunt, ſed ad conſueta ſemper mala replicantur, & quaſi extra ſe tenſi, ad ſemetipſos per circuitum redeunt, qui bona quidem capiunt, ſed à malis nequidquam recedunt.

c Et quidam cadunt extra viam; ut ille qui nunquam fuit de Eccleſia. Quidam cadunt à viâ; unde hoc: *Melius eſt viam juſtitiæ non agnoſcere, quàm poſt agnitam retroire:* Quidam cadunt in viam, unde dicitur: *juſtus ſepties cadit in die.*

d Sed eſt multa differentia inter caſum Juſti & injuſti: *Juſtus,* inquit, *cùm ceciderit, non proſternitur.* Injuſtus, & qui ſpem non habet in Deo

a *Auguſt. in Pſal.* 139. b *Greg. lib. 7. moral. c.* 24. *in cap.* 6. *Job.* c *Bonav. in Pſal.* 36. d *Orig. hom.* 4. *in Pſalm.* 36.

Deo poſitam, ſi ceciderit, proſternitur, & non ſurgit, id eſt, ſi peccaverit, non pœnitet, & peccatum ſuum emendare neſcit.

a O tortuoſas vias! væ animæ audaci, quæ ſperavit, ſi à te receſſiſſet, ſe aliquid meliùs habituram! Verſa & reverſa; in tergum & in latera, & in ventrem, & dura ſunt omnia, & tu ſolus requies. Et ecce ades, & liberas à miſerabilibus erroribus, & conſtituis nos in viâ tuâ, & conſolaris & dicis: *Currite ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.*

b Meliùs *dirigebantur à Domino greſſus eorum*, quibus per noctem, ignis columna lucebat, per diem, nubis. Et tu merere factis, votiſque depoſce, ut *greſſus tui à Domino dirigantur, ne moveantur pedes tui.* Cavendum eſt quoq; ne rectam ſemitam derelinquas, *& diverticulate viarum tortuoſarum* decipiant. Ideò dicit: *Parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus.* Rectas faciamus animorum ſemitas, ne labamur, ne effundantur greſſus noſtri ſicut uxoris Loth, quæ poſt ſe reſpexit, & greſſus tenere non potuit, ſed effuſi ſunt. Non effundantur ſicut Ægyptiorum, quorum greſſum maris fluctus effudit. Nónne de his pulchrè dixeris: *Effuſi ſunt greſſus eorum*, quos benè vixiſſe pœnituit?

c O qui dereliquiſti ſemitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ô qui lætamini in malis, & gaudetis in everſione malâ, quorum ſemitæ pravæ, & *flexuoſi curſus eorum* ſicut lubricus & fluxuo-

a *Auguſt. confeſſ. 6. c. 16.* b *Ambr. in Pſal. 36.* c *Auguſt. in Pſal. 38.*

Perſice gresſus meos in ſemitis tuis: ut non moveantur veſtigia mea Pſalm.16,

fluxuosus author ipsorum, cur odisse cœpistis viam rectam! Non vos dixerit Dominus.

a O Domine qui lux es, qui es via, veritas & vita, in quo non sunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux, sine quâ tenebræ; via, sine quâ error; veritas, sine quâ vanitas, vita, sine quâ mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, ut videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem invium: videam veritatem & vitem vanitatem: videam vitam & vitem morem. *Illuminare*, inquam, *illuminare* huic cœco, *qui in tenebris & in umbrâ mortis sedet, & dirige pedes ejus in viam pacis!*

b [Fac] ut anima [mea] telum sit in manu potentis ad scopum supernum directum, [scio] esse eundem & sponsum nostrum & sagittarium; [fac] eandem item animam esse sponsam & telum, quâ ille tanquam telo utatur, dum eam bonum ad scopum diriget.

III.

Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. *Psal. 16.*

ERgo caduca gradum toties mihi tibia fallet,
Sternet & in planâ pes vitiosus humo?
Aspice, qui in Cœlis hominum vestigia spectas,
Firmaque fac presso stet mea planta solo.
Instruit implumes pennata Ciconia pullos,
Et docet aërias præpes inire vias.

F *Exem-*

a *August. Soliloq. cap. 4.* b *Nyssen. orat. 4. in Cant.*

Exemplo volucrum ſequitur modò filia Matrem,
Tutáque jam peragit, quod metuebat, iter.
Provocat expanſis ſobolem Jovis armiger alis,
Et jubet inſuetas ſollicitare plagas.
Mox præit, & pleno ſe jactat in aëra lapſu,
Remigio ſoboles ſubſequitúrque patrem.
Dum primùm ignotas tentat puer inſcius undas,
Corporis indoctum ſubere fulcit onus:
Mox opis oblitus, flumen ſine cortice tranat,
Flumen inexperto ſæpè ſed ore bibit:
Sæpiùs at doctis ubi plauſerit æquora palmis,
Ducit in immenſo brachia tuta ſalo.
Aſpice, qui in Cœlis hominum veſtigia ſpectas,
Aſpice, quâ nobis arte levetur iter:
Suſtineor fragili puerilia membra curuli,
Quæque vehunt ſocias ipſa propello rotas.
Nempe tripes baculi ſic ſtipite nititur ætas,
Quique ſenem vectat à ſene fertur equus.
Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;
De pedibus, tecum nulla querela meis:
Nec vitio plantæ, vitio neque crura laborant;
Saxa per & ſalebras tibia noſtra ſalit.
Non ego pennipedi dubitem certare Camillæ,
Iſſe per intactas quæ pede, fertur, aquas.
Quod queror, eſt animi vitium lacrymabile noſtri,
Qui, quibus incedat, languidus eſt pedibus.
Heu jacet afflictis, affectibus omnibus æger!
(Hi, quibus inceſſit, nempe fuêre pedes) (eſt,
Si quod iter, quamvis breve ſit, virtutis eundum
Mens mihi ſit minimæ laſſa labore viæ;
Crura forent fragilis veluti tu, Nile, papyrus,
Quæque ruit motâ canna paluſtris aquâ.

Rarus,

Rarus, at immodicus quandóque resuscitat ardor,
Et pede fulmineo stringere cogit iter: (dor;
Sed bene vix cœptum, currendi extinguitur ar-
Lampadis ut magno flammula parva Noto.
Ne tamen ignavis videar segnescere plantis,
Promoveo tardos pigra subinde gradus.
Ast mea tunc, caveam quisquam vestigia servet,
Ne puter immodicis ebria facta scyphis:
Scilicet in partes ita tibi claudicat ambas,
Semipedis claudi pes ut hiulcat iter.
Nunc volo, nunc nolo, nunc æstuo, nunc languesco,
Nunc stupet ut rigido mens religata gelu.
Impatiens igitur, cœpti sine fruge laboris,
Sæpè viæ medio, lassa retento gradum.
Sed neque, quâ languens statione resistere tento,
Instabilem valeo figere firma pedem.
Auferor adverso velut incita puppis ab æstu,
Quam neque vis remi nec sua vela juvant;
Damnáque sunt iterum vano redimenda recursu.
Irritus æterno sic redit orbe labor.
Nempe catenati, sic publica corpora, servi
Circumeunt toties, pendula tecta molæ.
It mola, pérque suos rapitur circumvaga gyros,
Sed perit his, quicquid conficit illa viæ.
Heu quid agam! neq; sueta vehi neq; currere docta,
Nec pedibus minimas utilis ire vias!
Magnum iter est Cœlo, magnis huc passibus itur;
Quid faciet lentis nostra quadriga rotis?
Tu spatia ingenti perlaberis ardua saltu,
Vastáque tergemini crura gigantis habes.
Eoum passu, Hesperiámque amplectere mundum,
Sub femur ut Rhodius vela Colossus agit:

Ast testudineo reptat mihi tibia gressu,
Aut chelis referor, Cancer adunce tuis.
Quid positas igitur sperem contingere metas,
Quæ metas refugo perdita sector equo?
O Deus, ambiguos trepidantis perfice gressus,
Vincat & applausis nostra quadriga rotis!

Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea. Psalm. 16.

a *In quo corrigit adolescentior viam suam?*

b SÆpè *etenim egregiâ dum spe subnixus, in altum*
Efferor, ac mediæ virtutis septa volatu
Transilio dirus, resupinum mentis ad ima
Præcipitem fundit Satanas; mihiq; accidit illud,
Quod solet huic, qui littoreâ dum incedit arenâ,
Haud certa elusis pedibus vestigia firmat.
Erigor ipse iterum, rursúsque in terga relabor,
Infelix magè, quàm prius; incedénsque labore
Perpetuo, trepidúmque fovens in corde pavorem
Vix gradior, citus at labens figo oscula terræ.

c *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*

d *Deduc me in viâ tuâ.*

e *Fac mihi viam in quâ ambulem.*

f Nam quis inter tot passiones hujus corporis, inter tantas illecebras hujus sæculi, tutum atque

a *Psal.*118. b *Nazianz. de vir. huma.* c *Psal.* 24. d *Psal.*85. e *Psal.*182. f *Ambr. de fugâ sæculi,* c. 1.

atque intemeratum ſervare poteſt *Veſtigium?* Reſpexit oculus, & ſenſum mentis avertit, audivit auris, & intentionem inflexit; inhalavit odor, & cogitationem impedivit; os libavit, & crimen retulit; tactus contigit, & ignem adolevit.

a [Quare] qui iter agit ad virtutem, multa ſunt quæ digredi habet & tranſire. Ergo & tu, qui ad CHRISTUM tendis (qui es Dei virtus) digredere luxuriam, ſcorta, adulterium; digredere furta, falſa teſtimonia; tum deinde digredere & avaritiam, & omnem pecuniæ cæterarumque malarum rerum concupiſcentiam; digredere mendacium, digredere ſtultitiam ſæculi.

b Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturæ eſt, ſed voluntatis: levem hanc reddamus, ne celeritati pedum reliquum pondus officiat. Doce pedes eſſe cautos; pavimentum enim multis locis eſt lubricum; ac ſi cadas, multa perdidiſti: attamen etſi cecideris, ſurge; licet enim & hoc pacto vincere. Nunquam lubricis rebus te committas, & non cades: ſuper ſolidas ac ſtabiles curre.

c In eo namque oſtendimus, quantâ ad Dominum cupiditate flagramus, ſi non ſolùm ad eum per tranquilla & mollia, ſed etiam per aſpera & dura tranſimus. Hinc namque Propheta ait: *Qui perfecit pedes meos, quaſi cervi.* Cervus enim cùm montium juga conſcendit, quæque

 aſpicit

a *Orig. hom. 4. in Pſal. 36.* b *Chryſ. in 3. c. ad Phil.* c *Greg. l. 26. mor. c. 10. in c. 35. Job.*

aspicit aspera, quæque se objiciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursus sui obstaculo, in superioribus elevatur; ita etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obsistere atq; obviare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more cervorum, despectis terrenorum sentibus, in superna se evehunt.

a Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorem hominem attendas, & pedibus, & scalis, & pennis. Nam si non pedibus; quomodo dicit homo interior: *Non veniat mihi pes superbiæ*: si non scalis; quid sunt quas vidit Jacob? si non pennis, quis est qui dicit: *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?* sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

b Stat [anima] manu verbi levata velut super duos pedes, devotionem & agnitionem. Stat, inquam, sed sibi putet dictum: *qui se existimat stare, videat ne cadat.* Putásne stare per se poterit, quæ surgere per se non potuit? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo de terrâ, *Confirma me*, inquiens, *in verbis tuis Domine*: Denique & probârat. Ejus ipsius illa vox fuit: *Impulsus, eversus sum ut caderem, & Dominus suscepit me.* Quæris, quis ille impulsor? non est unus, Impulsor Diabolus est, impulsor Mundus, impulsor Homo. Quis iste homo sit, quæris?

a *Aug. in Ps. 38.* b *Bern. serm. 23. in Cant.*

quæris? quisque sui. Noli mirari, usque adeò homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, ut non sit quod ab altero & impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus: manus tua, consensus tuus. Cùm igitur tres sint stanti imminentes strators; horum, Diabolus livore malitiæ; Mundus, vento vanitatis; Homo, semetipsum pondere suæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, sed non evertit, si quidem tuum tu illi negaveris assensum. Est & mundus impulsor; quia in maligno positus est; impellit omnes, sed solos evertit amicos suos. Ex quo satis claret, quàm sit Homo præcipuus impulsor sui, qui suo, sine alieno impulsu, cadere potest; alieno, absque suo, cadere non potest. Sed innixum verbo & indutum virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere, vel subjicere dominantem. Vis non timere impulsorem? *Non veniat tibi pes superbiæ*, & manus impellentis non moveat te. *Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*, ibi Diabolus & Angeli corruerunt. Denique *in veritate non stetit*, qui non innixus est verbo: & ideo fortassis sedere voluit, qui stare non valuit; dicebat enim: *sedebo in monte testamenti*. Ceterùm Deo aliter judicante nec stetit, nec sedit, sed cecidit, dicente Domino: *Videbam Satanam sicut fulgur de cœlo cadentem*; ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Cujus manu erigeris, ipsius necesse est virtute tenearis.

a Via noſtra ambulantes quærit ; ſed tria ſunt hominum genera, quæ odit : Remanentem, Retro-redeuntem, Abeuntem : ab his tribus generibus malis, Domino adjuvante vindicetur, & defendatur greſſus noſter. Jam verò cùm ambulantes ſumus, alius tardiùs ambulat, alius celeriùs, ambo tamen ambulant ; excitandi ſunt ergo Remanentes ; Retro-redeuntes revocandi ; Errantes in viam ducendi ; Tardi exhortandi ; Celeres imitandi. Qui non proficit, remanſit in viâ ; qui fortè à meliore propoſito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reverſus eſt retrò ; qui fidem deſerit, à viâ erravit. Cum tardis ſit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulantibus tamen. Quis eſt qui non proficit ? qui ſe putaverit eſſe ſapientem, qui dixerit, Sufficit mihi, quod ſum : qui non attenderit eum, qui dicit : *quæ retro oblitus, in ea quæ ante ſunt, extentus ſecundùm intentionem, ſequor ad palmam vocationis Dei in* CHRISTO JESU. Currentem ſe dixit, ſequentem ſe dixit, non remanſit, non retroſpexit : abſit ut erraverit, quia viam ipſe docebat, qui & tenebat, & oſtendebat.

b Beati ſunt qui non de præteritâ ſibi juſtitiâ blandientes, ſecundùm Apoſtolum, per dies ſingulos in virtute renovantur. Juſtitia enim Juſti non proderit ei, à quo die juſtus eſſe deſierit. Sanctus ergo ſecurus eſſe non debet, quamdiu in hujus vitæ agone verſatur, ſed totum quo

a *Aug. tract. de Cant. novo cap. 7.* b *Paul. epiſt. ad Celan. in fine inter epiſt. Hier. to. 1.*

quo tenditur ſpatium, vitæ tuæ eſt, ut peragere poſſis juſtitiam, nec de præteritâ juſtitiâ confidens remiſſior efficiaris.

a Quare ſemper tibi diſpliceat quod es, ſi vis pervenire ad id quod nondum es; nam ubi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. Si autem dixeris; ſufficit, & periſti; ſemper adde, ſemper ambula, ſemper profice, noli in viâ remanere, noli retroredire, noli deviare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia revolvitur, unde jam abceſſerat; deviat, qui apoſtatat. Meliùs it claudus in viâ, quàm curſor præter viam.

b Et quid claudicatis in duas partes? dixit Elias populo. Si Deus eſt, ite poſt illum; ſi mundus eſt, ite poſt illum; ſi Deus eligitur, ſerviatur illi, ſecundùm ipſius voluntatem; ſi mundus eligitur, ut quid fictum cor quaſi Deo accommodatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde teneri vis pergens, quid faceres ſi remaneres? quem non deciperes dulcis, ſi amarus alimenta mentiris?

c Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quaſi cervorum.

d Sperabam aliquando in virtute meâ, quæ tamen non erat virtus, & ſic volui currere? ubi magis ſtare credebam, ibi magis cecidi, factuſq; ſum magis retrò, & non antè, & quod credebam conſequi, magis elongatum eſt à me.

a *Auguſt. ſerm. 13. de verbis Apoſt.* b *Aug. l. 4. de ſymb. de Catech.* c *Habacuc 3.* d *Aug. Soliloq. c. 25.*

a Cogitavi [ergo] *vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua.*

b Adhuc ſequor, adhuc proficio, adhuc ambulo, adhuc in viâ ſum, adhuc me extendo, nondum perveni.

IV.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. *Pſal. 118.*

Littera prima rudi quondam inculcata juventæ,
Fertur ab antiquis, Numinis eſſe Timor:
Certáque non aliâ Sapientia diſcitur arte
Si qua fides verbis, Nate Davide, tuis.
Hoc quoque noſtra ſui, formata puertia ludo,
Doctáque ſidereas mens trepidare minas.
Semper at heu! tantis ſtupuit mens cæca tenebris,
Ut neque, quod toties audiit, Alpha ſciat.
Triſtibus Orbilii plectenda ignavia ſceptris,
Poſt malè tot poſitos, nil didiciſſe, dies.
Et queri ſerulis ſegnes Elementa docentur,
Quæ levis aſſequitur ſedulitate labor;
Aſpiciunt nigras Cadmi bis, térve, puellas,
Aſpectásque vocant, nomine quamque ſuo:
Et licet atrato ſit par color omnibus ore,
Signa tamen faciem propria quamque notant.
Cur ergo quod teneris Infantia combibit annis,
Diſcere non etiam tempore poſſe putem?
Plurima ſunt, nullo penitus mihi docta Magiſtro.
Cur diſci nequeat, arte juvante, Timor?

Ab

a *Pſal.* 118. b *Aug. ſerm.* 15. de verb. Domini.

Confige timore tuo carnes meas, á judiciis enim tuis timui. Psalm. 118.

Ah pudet! en timeo, quæ contempsisse decebat;
Non timeo, justos quæ meruêre metus.
Flagitium, minimo timeo committere teste,
Non timeo facinus, teste patrare Deo.
Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones,
Nil metuens Animæ certa pericla meæ,
Nempe fugit pictæ sic passer imagine larvæ,
Illita cui visco virga timenda fuit.
Sic tremit aspectæ cervus formidine pennæ,
Nec tremit obstantes, agmina rauca, canes.
Sic quoq;, Marmaricæ trepidat leo terror arenæ,
Et cadit in tensas, territus igne plagas.
Heu! premit humanas furor hic caligine mentes,
Fulgetras metuunt fulmina, nulla pavent:
Subjicitur pedibus nigri metus omnis Averni,
Creduntur stygii fabula ficta foci.
Scilicet, abjecto leve fit scelus omne Timore,
Sed gravis insequitur pœna Timore, scelus.
Flagitiis demum incipiunt trepidare peractis,
Ante scelus, nullus pectora terror habet.
Tum pavor heu madidis mentem sudoribus angit,
Et læsi ante oculos Numinis ara redit!
Tum subitus strato vigiles Timor excutit artus,
Propria tum vacuos terret imago thoros.
Si strepitum moti dederit mus stramine lecti,
Creditur è sylvis exiluisse leo:
Nocte levis, quassâ si murmuret arbore ventus,
Horrescunt rigidæ, fronde sonante, comæ.
Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther,
Aut sonet æthereo grandior axe fragor?
Pectora cœlesti stupeant perculsa tumultu,
Et flammâ metuant dissiliente peti.

Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet umbræ,
Augurióque notant omnia signa necem.
Quin etiam nemorum nocturna silentia terrent,
Ipsáque se sontem mens furiata timet.
En quantum miseris pœnæ, mens conscia donat;
Ipse in sese animus verbera tortor agit.
Heu quoties stygii, turbato in Cæsare, manes;
Pharsali quoties emicuistis agri!
Sæve Patris vindex, furiis agitaris, Oreste,
Umbra trucidatæ viva Parentis erat.
Mœste colubrifera Pentheu laniaris Erynni,
Vindicat hoc læsos verbere Diva Deos.
Nulla reos animos agitat magè dira Tyrannis,
Quàm testem assiduè pectore ferre suum.
O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!
Ne peccem, furor hâc cuspide noster eget.
Utilis ante scelus Timor est qui frena gubernet,
Qui timet, admisso crimine, serò timet.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Psalm. 118.

a NIsi timor instituendæ vitæ nostræ rudimenta jaciat, impossibile fuerit sanctimoniam legitimè observari. *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent clavis transfixa, ad actionem quamlibet im̃obilia ea retinent, sic ii, quorum animam occupavit *Dei timor*, omnem prorsus importunam peccati & obstreperam occasionem vitant: Timenti itaque nulla ad comple-

a *Basil. hom. in Psalm.* 33.

complectendam virtutem desit facultas, cùm per *Timorem* ab indecorâ omni & absurdâ actione revocatur & impeditur.

a Nam quemadmodum quercus altiùs demissis radicibus, nullius venti viribus sternitur, ita animam *Divino timore confixam* nullus tentationum ventus evellit.

b Sunt autem & carnes quædam animæ, sicut corpus est animæ. Carnes animæ, sunt carnales cogitationes: *Configat has carnes timor Domini & judiciorum ejus.*

c Ejusmodi ergo timore eruditus, quasi freno quopiam abarce, & inhibe animam ad vitiosam concupiscentiam propendentem.

d Prudenter sagittari & impugnari salubriter postulat Sanctus cùm dicit in oratione: *Confige timore tuo carnes meas;* optima *Timor* iste *sagitta*, qui configit & interficit carnis desideria, ut spiritus salvus sit.

e Teneat ergo & terreat timor Judicii, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis urens, vermis corrodens, sulphur fœtens, flamma tartarea & omnia mala.

f In veritate enim didici, nihil æquè efficax esse ad gratiam promerendum, retinendam, recuperandam; quàm si omni tempore, coram Deo, inveniaris non altum sapere, sed timere. Beatus es si cor tuum triplici amore repleveris;

 ut ti-

a *Chrys. hom. 53. in Joan.* b *Ambr. in Psalm. 118. Octon. 15.* c *Basil. hom. in Psal. 33.* d *Bern. serm. 29. in Cant.* e *Bern. l. de interiore domo, c.36.* f *Bern. serm. 54. in Cant.*

ut timeas quidem pro acceptâ gratiâ, ampliùs pro amisſâ, longè plus pro recuperatâ.

a [Sed multi] *trepidaverunt timore, ubi non erat timor:* numquid enim timor eſt ſi quis perdat divitias? non eſt ibi timor, & ibi timetur, ſi quis autem perdat ſapientiam, ibi verè timor, & ibi non timetur. Stultitia, dicens in corde ſuo: non eſt Deus; timuiſti perdere terram & perdidiſti cœlum!

b [Sed] ita ſe habet peccatum, ut priusquam fiat & ad opus perveniat, obtenebret & decipiat mentem; poſtquam autem conſummatur, manifeſtè nobis ſuam abſurditatem proferat & oſtendat. Unde brevis illa & abſurda voluptas continuum menti dolorem inſerit, conſcientiæque fiduciam aufert, confuſione captam perfundens. Miſericors enim Deus ejuscemodi accuſatorem nobis aſſiſtere voluit, ut nunquam ſoli relinquamur, ſed indeſinenter ille congrediens clamet, & pœnam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamſi omnium oblivíſci queat, nunquam tamen ſic in ſolitudine verſatur, quin habens acrem illum accuſatorem, ſuſpiciones timeat, umbras tremiſcat, & eos qui conſcii ſunt, & qui non ſunt; perpetuaque in animo ejus poteſtas eſt, ac reciprocantes, & contrarii fluctus. Inſuper neque ſomnus ei ſuavis, ſed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet, neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab urgente anxietate poſſunt: ſed quaſi *Carnificem geſtaret ſe lan-*

a *Aug. in Pſ.* 52. b *Chryſ. hom.* 20. *in Geneſ.*

se lancinantem & flagellantem continuò, ita post admissum facinus obambulat; nullo conscio, sustinens intolerabiles pœnas illas, & judex sui ipsius factus & accusator.

a Sonitus terroris semper in auribus illius: & cùm pax sit, ille semper insidias suspicatur.

b Explica mihi [improbi] conscientiam, & videbis intùs gravem peccatorum tumultum, jugem metum, tempestatem turbationum videbis, velut in curiâ, mentem ad thronum conscientiæ conscendisse regalem, & tanquam Judicem quempiam sedentem & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo suspendentem, lateraque conscientiæ radentem ungulis; pro commissis vehementer inclamantem, cùm nemo sciat, nisi quòd solus Deus hæc videre noverit. Etenim qui committit adulterium, etiamsi millies fuerit dives, etiamsi nullum habeat accusatorem, non desinit tamen intùs se accusare. Et voluptas quidem temporaria est, dolor verò perpetuus, timor undique ac tremor, suspicio & anxietas: angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios; illam ipsam quam corrupit, & virum quem affecit contumeliâ. Obambulat, amarum accusatorem circumferens, conscientiam, cùm sit suo ipsius judicio damnatus, nec possit vel ad breve tempus respirare. Nam & in lecto, & in mensâ, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & in ipsis frequenter somniis,

a *Job 15.* b *Chrysost. conc. 1. de Lazaro, in cap. 16. Luc.*

somniis, hæc iniquitatis simulacra videt, ipsiusque Cain vitam vivit, gemens ac tremens super terram, cùm nemo sciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebriosi, & in summâ quotquot in peccatis vivunt. Neque enim ullâ ratione judicium illud potest corrumpi muneribus.

a Externi Judices pecuniis corrumpuntur, & assentationibus delinquuntur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ rectum illorum judicium depravant: At conscientiæ tribunal, nulli hominum novit cedere, sed quamvis dederis pecunias, quamvis mineris, quamvis aliud quidlibet feceris, justam feret sententiam adversus peccatorum cogitationes, adeò ut ipse quoque, qui peccatum admisit, seipsum condemnet, etiamsi alius nullus accuset.

b Incorruptus judex, conscientia, cùm adversus hominem exurgit, clarâ voce clamat & accusat, & ostendit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem.

c *Confige* [ergo Domine] *timore tuo carnes meas*; lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Utinam te sic timeret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum!*

V. Aver-

a *Chrys. conc. 4. de Lazar.* b *Chrys. hom. 17. in* Gen. c *Aug. medit. cap. 34.*

Averte oculos meos ne videant vanita-tem. Psalm. 118.

V.

Averte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm. 118.*

PErvigilant geminæ celso mihi vertice stellæ,
Queis est perpetuis munus in excubiis,
Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,
Sed meritò, duplex utraque nomen habet.
Errat ab officio vaga sæpiùs utraque jusso,
Utraque docta suum fixa tenere locum.
Motibus ambæ agiles, fixæ stationibus ambæ,
Quod genus hoc stellas Oedipus esse putet?
Vos, oculi; vos conspicuæ duo lumina frontis,
Sidera vos estis, quæ mihi bina micant.
Vos, quibus in celsâ statio data pervigil arce,
Excubat ut summâ lucida flamma Pharo.
Aut qualis speculâ servans spectator ab altâ,
Quæque propinqua, videt, quæq; remota videt.
Non tamen, ut trepidis qui lucent navibus ignes,
Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem:
Flamma regit nautas, dum flammam teda ministrat,
Aut flammam retrahant quæ posuêre manus;
Vos (velut excussis rapidus ruit axis habenis,
Frenáque qui rupit durior oris equus)
Quò lubet, indomitum differtis in avia cursum,
Jam nullâ Domini lora regente manu.
O oculi scopuli titulo meliore vocandi!
Heu quibus allisæ tot periêre rates!
Dina peregrinas virgo visura puellas;
Mater, depositâ virginitate, redit.

Rex

Rex videt Uriaden nitido ſemel amne lavantem;
Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.
Pulchra Duci Aſſyriodum comit Juditha formam.
Aſſyrium truncat Juditha compta Ducem.
Fortè ſenes niveam ſemel aſpexêre Suſannam,
Ambo ſenes oculis interiêre ſuis.
Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,
Hypotadœ laceras contudit ira rates.
Non tot, inexpletis fera faucibus unda Maleæ,
Scillâque vel feras hauſit avara trabes.
Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Jobi,
Quæ cum luminibus ſanxerat ille ſuis?
O oculi! ô quanto vos tutius illa revulſit,
Democriti, propriis dextera magna cavis!
Quàm benè, Chriſtiadûm quoque nobile, Luciæ, nomen,
Extrudit intrepidâ lumina bina manu!
O oculi! ô ſcopuli! crudelia, barbara ſaxa!
Saxa, quibus magnæ tot cecidêre Animæ!
Quàm malè commiſſo geritis pro munere curam;
Ad mala quos toties ſenſimus eſſe Duces!
Scilicet hâc vobis: capitis cuſtodia lege,
Præcipúæque arcis credita cura fuit.
Ut rectos hominum vultus, ſublimiáque ora
Digna Polo, brutâ deprimeretis humo.
Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,
Hâsque ſuper terras, Oceanúmque ſuper?
Stellarúmque ſuper, mundíque volubilis orbes,
Denique quicquid habet, lunáque ſolq; ſuper?
Illius, ô oculi! ſpectacula pulchra theatri,
Materies, veſtris luſibus apta foret.

Putre

Putre sed æternis cœnum præponitis Astris,
Omnis & in terras pronior ivit amor.
Quid faciam? abruptis oculi regnatis habenis,
Jam frenum ind ciles imperiúmque pati.
Obde, Deus piceas oculis erronibus umbras,
Aut superinjectâ lumina claude manu!

Averte oculos meos ne videant vanitatem.
Psalm 118.

a VÆ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cœlum & terram! væ caligantibus oculis, qui te videre non possunt! *væ avertentibus oculis ut non videant veritatem! væ non avertentibus ut videant vanitatem.*

b Numquid, quamdiu sumus in hoc mundo, possumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati subjecta est.* An iste fortassis hoc orat, ut non sit ejus vita sub sole, ubi omnia vanitas?

c Qui in viâ est Dei, vanitates non aspicit: via perfecta CHRISTUS est; qui igitur in CHRISTO est, quomodo potest vanitates aspicere, cùm CHRISTUS in carne suâ omnes hujus mundi crucifixerit vanitates? *Avertamus igitur oculos nostros à vanitatibus,* ne quod oculus viderit, animus concupiscat. Pantomimum aspicis, vanitas est: luctatores aspicis, vanitas est: equos currentes aspicis, vanitas est, Ante nos est CHRISTUS; ante nos bravium ejus; ad hunc

a *Aug. soliloq. cap. 4.* b *Aug. in Psal. 118.*
c *Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.*

ad hunc dirige oculos tuos, averte à ſpectaculis, averte ab omni ſæculari pompâ; ſerva eos, ut erigas melioribus. Erige ad Cœlum; vel nocte, ſtellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, ſolem aſpice. Specta mare; terram circumſpice, ut opera facta divino omnis creatura te paſcat. Quæ formarum gratia in ipſis beſtiis? quantus decor in hominibus? quanta in avibus pulchritudo? hæc intuere, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per feneſtras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiſcendam eam; intravit mors per feneſtram: ſi videris poſſeſſionem minoris aut viduæ, & concupieris deripere eam, intravit mors per feneſtras: ſi videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris ut extorqueas; intravit mors per feneſtram. Claude ergo hanc feneſtram, cùm videris alienæ mulieris pulchritudinem, ne mors poſſit intrare. Vanitas eſt, ſollicitudo vitæ hujus. In vanitate currit, qui ſibi ſucceſſibus videtur affluêre ſæcularibus, qui tanquam umbra prætereunt; *Averte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem;* Sed non ſatis eſt ut tu avertas, ne fortè velis & non poſſis; ſi offundat tibi diabolus vanitatum ſpectacula, incentiva inſerat voluptatum; pete ut Dominus avertat oculos tuos.

a [Etenim] pulchras formas & varios, nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneant hæc animam meam. Teneat eam Deus, qui

a *Aug. lib. 10. Confeſſio, cap. 34.*

qui hæc fecit bona quidem valde, sed ipse est bonum meum, non hæc. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te invisibiles oculos, ut tu evellas de laqueo pedes meos. Tu subinde evellis eos, nam illaqueantur. Quàm innumerabilia variis artibus & opificiis, in vestibus, calceamentis, vasis & hujusmodi fabricationibus, picturis etiam diversisque figmentis, atque his usum necessarium atque moderatum, & piam significationem longè transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foràs sequentes quod faciunt, intùs relinquentes à quo facti sunt, & exterminantes quod facti sunt! At ego, Deus meus, & decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, & sacrifico laudem sanctificatori meo, quoniam pulchra trajecta per animas in manus artificiosas, ab illâ pulchritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atque discernens etiam istis pulchris gressum innecto, sed tu evellis Domine; evellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, nam & ego capior miserabiliter, & tu evellis misericorditer, aliquando non sentientem; quia suspensiùs incideram, aliquando cum dolore, quia jam inhæseram.

a Ut Deum contemplere, factus es; non ut humi irrepat vita tua, non ut pecudum ritu, voluptate perfruaris; veriùs ut ad normam & institu-

a *Basil. hom. 11. in Hexameron.*

institutum cœlestis vitæ, tuam ipsis componas: & hâc gratiâ non inscitè dixit sapiens Ecclesiastes: *sapientis oculi in capite ejus.* Cujusnam oculi non sunt in capite? atque hic, *in capite*, hoc est, ut ea contemplentur quæ in sublimi sunt; nam qui non ad bona quæ in sublimi sunt, sed quæ in terrâ respectat, is utique defigit detrahitve oculos in terram.

a Perversa res est & fœda, luteum vas (quod est corpus de terrâ) oculos habere sursum, cœlos liberè suspicere, cœlorumque luminaribus oblectare aspectum; spiritualem verò cœlestemque creaturam, suos è contrario, oculos trahere in terram deorsum; & quæ debuit *nutriri in croceis*, hærere luto tanquam unam de suibus, *amplexarique stercora.* Erubesce anima mea divinam in pecorinam commutasse similitudinem. Erubesce volutari in cœno, quæ de cœlo es.

b Qui fecit omnia, melior est omnibus, pulcrior est omnibus; qui fortia, fortior est; qui magna, major est. Quicquid amaveris, ille tibi erit. Disce amare in creaturâ Creatorem, & in facturâ factorem; ne teneat te, quod ab illo factum est, & amittas eum, à quo & ipse factus es. Ergo *beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.* Fortè nobis dicturus est, qui versu isto percussus corrigi voluerit, & cœperit ambulare angustam viam; ambulare non durabo, si nihil spectabo; quid ergo facimus, fratres?

a *Bern. serm. 25. in Cant.* b *Aug. in Psal. 39.*

fratres? dimissuri vos sumus, sine spectaculo. Demus pro spectaculis, spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano homini? *Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia sua*, hæc respiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & sine lapsu atque offensione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriam, regat ignaviam, regat injustitiam, regat imprudentiam, & regat & subdat sibi, & teneat habenas. Nunc specta histrionem (didicit enim homo magno studio in fune ambulare, & pendens, te suspendit) illum attende editorem majorum spectaculorum: Didicit iste in fune ambulare: numquid fecit in mari ambulare? obliviscere theatrum tuum; attende Petrum nostrum, non funambulum, sed ut ita dicam, mariambulum. Ambula & tu (non in illis aquis, ubi Petrus aliquid significans ambulavit, sed in aliis, quia hoc seculum mare est) hîc ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum, hæc miracula Dei sunt, hæ cogitationes Dei sunt, quibus nemo est similis, ut spectator ille abducatur à curiositate, & quærat ista & meliora, fructuosiora, de quibus inventis gaudebit.

a Porrò autem oculis maximè parcendum est, quoniam melius est labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus scandalizat oculus, exscinde eum.* Lascivi autem aspectus & versatilibus, ac tanquam

a *Clem. lib. 3. in pædag. cap. 11.*

tanquam conniventibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cum per eos cupiditas prima ineat pugnæ præludia. Nam ante totum corpus, corrumpuntur oculi.

a Pulchrè igitur David, qui periculosos etiam ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui spes omnis in Dei nomine est. Hic enim non *respicit in vanitates & insanias falsas*. Unde iterum ad ipsum conversus ait: *Averte oculos meos ne videant vanitatem!* Vanitas, circus est, quia nihil prodest, vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est; vanitas, ludus omnis. *Omnia vanitas*, inquit Ecclesiast. *quæ in hoc sæculo sunt.*

b Quàm multos scio per visum esse deceptos, & in laqueum diaboli missos! Dina filia Jacob, egressa est ut videret mulieres Regionis, & adamavit eam Sichem atque rapuit, & virginitatem illius turpiter corrupit. Et sic misera puella, quia carne vidit quod videre non debuit, honestatem ac virginitatem perdidit. David etiam stans quâdam die in solario domus suæ, vidit mulierem & adamavit eam; pro cujus amore committit adulterium & homicidium; & sic deceptus factus est legis Dei reus. Fortissimus Samson descendit in Regionem Philistinorum, & vidit ibi mulierem, atque adamavit, & in gremio illius dormivit.

c (Utinam tam prudens ad cavendam mulierem,

a *Ambr. de fugâ sæculi cap.1.* b *D.Bern. de modo bene viven. serm.23.* c *Paulin. ep.4. ad Sever.*

Fiat cor meum immaculatum in justifi- cationibus tuis, ut non confudar. Psalm. 118.

lierem, quàm fortis ad ſtrangulandum leonem!)

a Illa verò crines capitis ejus raſit, & tradidit eum in manibus inimicorum ejus, qui ſtatim oculos ejus eruerunt. Moneo ergo ut *facias pactum cum oculis tuis*, ne incautè videas, quod videre non debes.

b Videtur enim ſuper omnia eſſe adverſandus mulierum aſpectus; non ſolùm enim ſi tangantur, ſed etiam ſi ſpectentur, poteſt peccari, quas maximè vitare oportet eos qui rectè & ſincerè conſtituuntur. *Oculi enim tui recta videant.* Etſi enim fieri poteſt, ut qui viderit, ſe fortiter gerat, veruntamen cavendum eſt ne cadat; fieri enim poteſt, ut qui viderit, labatur; ſed fieri non poteſt, ut qui non viderit, concupiſcat.

VI.

Fiat cor meum immaculatum in juſtificationibus tuis, ut non confudar! *Pſalm. 118.*

SI tibi me gratam facie fore, ſponſe, putarem,
Nulla mihi prior hoc cura labore foret.
Primáque de nitidis cautela coloribus eſſet,
Altera, deformes ore fugare notas;
Nulláque deficerent medicandis vultibus arma,
Multa ſed omnigenas pixis haberet aquas;

G *Mul-*

a *Bern. de modo bene vivendi, ſerm. 23.*
b *Clem. lib. 3. pædag. cap. 21.*

Multáque compositos celaret capsa colores,
Quæque novant vetulam picta venena cutem;
Lanaque purpurei madefacta rubedine fuci,
Cretáque montanas vincere nata nives.
Et nitri rubra spuma & pinguia poppæana,
Quæque curis maculas, Halcyonæa, necant.
Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puellæ,
Ah nimiùm formæ gens studiosa tuæ!
Tunc quoque corrigerem speculа censore lituras,
Ore nec in toto menda notanda foret.
Síque supercilii pilus unus abesset ab arcu,
Unicus ecce pilus, vociferarer, abest.
Si color inficeret vitiatos decolor orbes,
Luminibus color hic, vociferarer, obest.
Si nimis adductam convolveret area frontem,
Quæ mihi ruga cutem, vociferarer, arat?
Nempe vel exiguo metuam te lædere nævo
Ulla foret formæ si tibi cura meæ.
Unáque, quæ tumidum faceret verrucula clivum,
Hæc foret offensæ causa putata tuæ.
Atque ita de minimis audirer dicere mendis
Displicet hæc sponso fortè litura meo.
Nostro igitur reliquus si quæ decor abforet ori,
Eximeret vitium factus ab arte decor;
Cæsariémque alto struerent tabulata capillo,
Staret & in volucri plurima gemma comâ:
Aure duplex gemini pretium pendere Elenchi,
Iret Erythræus colla per alba lapis.
Túmque ego sic faciem, rutilos ita compta capillos,
Auderem ternas vincere quarta Deas.
Sed memini, neque te facies, neque forma lacessit,
Spes capit hæc cæcos invidiosa procos;

Quid,

Quid, quid ament, inter phaleras tot sæpè requirunt;
Quas ubi sustulerit, pars quota Virgo sui est?
Fallitur insidio prope, turba levissima, fuco;
Præter & has phaleras, vix quod ametur, habent,
Æquabat niveos par Wilgefortis olores
Nota nimis formæ nomine virgo suæ:
Fiat ut Androgynos setosis hispida malis;
Barba, rogat, teneras, vestiat hirta genas.
Lucia sydereis, ceu fax, lucebat ocellis,
Cunctorúmque oculis, Lucia, sidus erat.
Ne malè luceret, mea lux, extinguere dixit;
Fodit & impactâ lumen utrumque manu.
Læserat egregio multos Euphemia vultu,
Fecerat & roscis vulnera multa labris;
Ut fieret mutilo, fœdóque inamabilis ore,
Abscidit ense duas, bina labella, rosas.
Maxima de facie verus præconia rumor,
Déque tuis dederat Andragesina genis,
Non poteras veram falsi convincere famam,
Quod poteras, facta est per tua vota, brevis.
Sponse, peregrinæ non caperis igne figuræ,
Nec bene crispatæ falleris arte comæ:
Cor tibi labe carens, tibi cor sine crimine, cordi est;
Obstet & ut facies, cor tibi, sponse, placet.
O utinam mihi cor nullis infame lituris,
Flagitii purum suspicione vacet!
Tum, secura tui mihi mens gestiret amoris,
Nec mea dejiceret conscius ora pudor.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar. Psalm. 118.

a MEritò omnis cura Sanctorum, spreto ornatu, cultuque superfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni se diligentiâ præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei est, & renovatur de die in diem.

b Hæc, hæc profectò pulchritudo est, cui nihil deest, quæ sola meretur audire à Domino: *Tota es formosa proxima, & reprehensio non est in te;*

c Pulchritudo enim optima, primùm est pulchritudo Animæ. Est autem absurdum, eos qui facti sunt ad imaginem Dei & similitudinem, (tanquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

d Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento est ornandus.

e Non intelligunt [enim] miseræ, se propriam perdere pulchritudinem, dum externam inducunt. Antiphanus Comicus in Malthæa: irridet.

Venit ipsa, transit, accidit, non transit,
Venit, adest, abstergitur, accidit,

Smeg-

a *Bernard. serm. 25. in Cant.* b *Ambros. lib. 1. de virtut.* c *Clem. lib. 1. pædag. c. 2.* d *Ibidem.* e *Ibidem.*

Smegmate, ſaponeve purgatur,
Pectitur, ejicit, teritur, lavatur,
Se contemplatur, componitur, unguentis perfunditur,
Ornatur, ungitur, & ſi quid non habeat, enecatur,
Ter enim, non ſemel dignæ ſunt, quæ pereant,
Quæ Crocodylorum excrementis utuntur.
Et ſpumâ lacertarum unguntur;
Et ſupercilia fuligine illinunt
Et cerusſâ.

Porrò autem alias quoque arguit Comicus, nempè Alexis, ejus enim verba afferam.

Eſt aliqua parva, ſuber, inſuitur in ſoleis:
Longa eſt aliqua, tenue geſtat diabathron:
Caput in humerum demittens ingreditur,
Hoc ei detrahit de longitudine;
Depresſiores alicui ſunt coxæ & femora;
Eis aliquid asſuit, ———
Mollem ac prominentem habet ventrem;
(Ut comicorum nutrices) appoſitis nonnullis, eum erigit:
Depresſus eſt venter; veluti contis efficit ut anterius procedat:
Supercilia habet flava; ea aliquâ depingit fuligine:
Contigit alicui ut ſit nigra; tollit nigrorem cerusſa:
Eſt aliqua nimis alba, interitur farina:
Habet aliquam coporis partem candidam, eam nudat, oſtendit;
Bellos habet dentes; rideat, necesſe eſt;
Et quamvis non ſit læta, toto tamen die ridet,

In labris tenuem habens myrrhi tabellam,
Ut velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.

a Resideat quidem in vultu pudor & viraginem aspectu præ se ferat, procul autem absit caligo myropolarum, aurificum, lanificum, cæterarumque officinarum.

b Atque cùm caro quidem serva sit, quemadmodum testatur Paulus, quomodo quispiam jure ancillam, lenonis instar, exornaverit? Ipsum autem Dominum fuisse aspectu deformem testatur spiritus per Isaiam; *& vidimus ipsum, nec habebat speciem, nec pulchritudinem.* Quis est autem Domino præstantior? sed non carnis pulchritudinem (quæ visione apprehenditur) sed veram animæ & corporis ostendit pulchritudinem: Animæ quidem beneficentiam; carnis verò immortalitatem.

c Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi diligebas, polire faciem purpurisso, & cerussâ ora depingere; ornare crinem & alienis capillis turritum verticem struere. Ut taceam de inaurium pretiis, candore margaritarum, rubri maris profunda testantium; smaragdorum virore, cerauniarum flammis, hyacinthorum pelago, ad quæ ardent & insaniunt studia matronarum.

d Ablue è malitiâ cor tuum.

e Quam enim mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulchram definire?

a Nemo

a *Clem. lib. 3. pædag. cap. 11.* b *Clem. l. 3. pædag. c. 1.* c *Hieron. ad Demetr. de virg. servan. c. 5.* d *Hier. 4.* e *Gilb. serm. 29. in Cant.*

a Nemo mundus à ſorde.

b Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam Borith, maculata es iniquitate tuâ.

c Da mihi, Domine, cor quod te timeat, mentem quæ te diligat, aures quæ te audiant, oculos qui te videant!

d Cor enim hominis quadam velut indecentium cogitationum colluvie maculatur. Noli extraordinariis cogitationibus adverſa naturæ contaminare penetralia, manus lavas, quaſi poſſis crimina eluere, cùm mentem tuam vel nudis cogitationibus inquinatam lavare non poſſis. Didiciſti cor eſſe mundandum; diſce quemadmodum mundes. Mundat hunc fontem juſtificatio legitima, hoc eſt, confeſſio peccatorum. Munda ergo aquam tuam, illam aquam, de qua dictum eſt, *aqua alta, conſilium in corde viri*, quæ ſint juſtificationes, audiſti dicentem: *Dic iniquitates tuas, ut juſtificeris:* Ergo qui iniquitates ſuas dixit, juſtificatur, qui autem juſtificatur non confunditur, quia pudorem peccatorum maturâ confeſſione prævenit.

e Neſcis ergo, Anima mea, quam fœda priùs fuiſti, quàm deformis & ſquallida, diſciſſa & diſſipata, omni horrore, & enormitate plena! Priùs ſtude formam tuam excolere, faciem ornare, habitum componere, maculas tergere, munditiam reparare, mores corrigere, diſciplinam

a *Job.* 25. b *Hier.* 2. c *Aug. med. cap.* 40. d *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 11. e *Hugo de S. Victor. in Arrha Anima.*

plinam servare, & omnibus tandem in melius commutatis, digno sponso dignam sponsam reddere. Numquid audisti, quid Rex Assverus fecit? *Factum est Regis praeceptum, ut de omni Regno suo congregarentur puellæ speciosæ virgines, & adducerentur ad Civitatem Susan, & traderentur in domum fœminarum, ibiq; acciperent mundum muliebrem, & cætera ad usum necessaria. Sicque omnibus abundanter secundùm Regiam ambitionem suppletis, excolerentur, & ornarentur. Per sex menses, oleo mirthyno ungerentur, per alios seu quibusdam pigmentis uterentur, & sic compositæ & ornatæ de triclinio fœminarum ad Regis cubiculum transirent, ut quæ ex omnibus, magis oculis Regis placuisset, illa pro Vasthi in solio Regni sederet.* Consideremus ergo si fortè exemplum hoc, præsenti (de quo agimus) negotio valeat adaptari. Rex, summi Regis filius, venit in hunc mundum, desponsare sibi uxorem electam, uxorem unicam, uxorem nuptiis Regalibus dignam. Missi sunt Ministri Regis, Apostoli videlicet, per totum mundum congregare animas ad sanctam Ecclesiam, in quâ domus est & mansio mulierum regiarum, id est, sanctarum Animarum, Ibi sacramenta CHRISTI, quasi quædam unguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatum animarum præparata, accipiunt. Vide ergo ubi posita es, & intelliges quid facere debeas. Posuit enim te sponsus in triclinio, ubi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diversas species dedit, cibosque Regios de mensâ suâ, tibi mini-

ministrari præcepit; quidquid ad sanitatem, quidquid ad refectionem, quidquid ad reparandam speciem, quidquid ad augendum decorem valere potest, tribuit. Primò fons Baptismi est hic positus, & lavacrum regenerationis, in quo sordes præteritorum criminum abluis. Deinde chrisma & oleum, in cujus unctione, Spiritu sancto liniris. Post hæc, delibuta & unctione lætitiæ perfusa, ad mensam venis, & percipis ibi alimentum corporis & sanguinis CHRISTI, quò interiùs saginata, atque refecta, noxiam illam præteritorum jejuniorum maciem depellis. Deinde vestimenta bonorum operum induis, & fructu eleemosynarum, cum jejuniis & Orationibus, cum sacris vigiliis, aliisque operibus pietatis quasi quodam vario ornatu decoraris. Ad ultimum sequuntur aromata virtutum, quarum odor suave spirans, omnem illum antiquarum sordium fœtorem fugat. Datur etiam tibi *speculum, sancta Scriptura, ut ibi videas faciem tuam*, ne quid minùs, aut aliter quàm decet, habeat compositio ornatus tui.

O quàm multa sunt in me, de quibus coram oculis ejus erubesco, & pro quibus jam magis illi displicere timeo, quàm pro iis, quæ laudanda in me sunt, (si qua sunt) placere posse in me confido! O utinam ad modicum ab oculis ejus possem abscondi, donec maculas omnes istas detergerem, & sic demum ante conspectum ejus, sine maculâ, immaculata apparerem! Nam quomodo in hâc deformitate placere

cere illi potero, quæ & mihi quoque in illâ vehementer displiceo? ô maculæ veteres! ô maculæ fœdæ & turpes! quid tamdiu hæretis? abite, discedite, & ne præsumatis ampliùs oculos dilecti mei offendere.

VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Cantic.* 7.

Jam satis urbanas, mea lux, habitavimus ædes;
Quin semel in virides exspatiamus agros?
Tuta quidem validi circumdant oppida muri,
Portáque ferratis non caret ulla seris:
Est tamen in patulis, quid nescio, tutius hortis,
Quod nusquam in clausæ mœnibus urbis habes,
Magnificis turgens urbana palatia tectis,
Multus & hic celsâ cuspide surgit apex.
Nescio quid melius tamen illa mapalia spirent,
Rustica qua tenui stramine canna tegit.
Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul urbibus agri,
Tam procul agrestum, distet ab urbe quies;
Fabula cantatur vatum notissima lusu,
Ad benè fallendas fabula ficta vias:
Et facit ad rerum modò quas tractavimus, usum;
Si lubet, auditu decipiemus iter.
Rusticus urbanum tecto mus paupere murem,
Fertur & appositis detinuisse cibis.
Músque epulas muris ridens urbanus, agrestis,
Hæc tua si mensa est, sat mihi ruris, ait.

Mox

Veni dilecte, mi egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cantic. 7.

Mox vice conversâ, mus Rusticus ivit in urbem,
Urbico in hospitum mure vocante suum:
Magnáque cùm tanto minor esset mensa paratu,
Ut sonuêre fores mensa relicta fuit.
Et propè deprenso convivâ expalluit hospes,
Turbatíque suum vix reperêre cavum.
Rusticus ast animo sensim cum voce recepto,
Corripuit celerem Musculus urbe fugam:
Et procul è clivis oculis ad mœnia torquens;
Quàm meus his præstat mœnibus, inquit, ager!
Jam satis urbanas, mea lux, habitavimus ædes.
Urbe volant strepitus, Rus colit alta quies.
Si memor es (subeat tibi pars tantissima vulgi)
Quísque suburbanum rus propè civis habet;
Cúmque suam assiduè commendet quilibet urbem,
Re tamen, ipsa magis rura; placere docent.
Quin, quorum imperiis urbésq; arcesq; reguntur,
Anxia securo pectora rure levant.
Et magis hic puri libertas aurea Cœli,
Quàm laqueata, domi, marmore tecta placent.
Nec quæ centeno sinuat se porticus arcu,
Lenit, ut ambiguos parvula villa, metus.
Jam satis urbanas, mea lux, habitavimus ædes,
Quin semel in villis degimus, aut in agris?
Est mihi fontanis circumdata villula rivis,
Villula, quâ nusquam cultior ulla viret.
Seu cœli ingenio, seu fertilis indole terræ;
Aptáque vicini commoditate loci.
Huc mea lux, paucis tantùm si veneris horis,
Oblitus patriæ protinus urbis eris.
Tumq; ego, ceu tacitâ turtur meditatus in umbrâ,
Libera, colloquiis, Sponse, vacabo tuis,

Et procul à populis, procul urbibus atque tumultu
Optata toties, sola, quiete fruar.
Audiet hîc nullus quæ mutua verba loquemur,
Nostráque qui turbet otia nullus erit.
Quiq; notet nostros, nemo metuendus, amores,
Tetricus hic nullum jus sibi Censor habet.
Tunc mihi tu promes secretis intima fibris
Qúæque juvent animum verba cupita meum.
Tunc ego, sim quantâ, dicam tibi, saucia flammâ;
Qúæque, licet similes, dicta placere, scio,
O semel optati micet hæc mihi sideris aura;
Quàm fortunato lux erit illa die!
Jam satis urbanas, mea lux habitavimus ædes;
Nostra sit exiguo tempore, villa domus.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cantic. 7.

a QUIS dabit me in solitudine diversorium viatorum?

b Mallem [enim] in solitudine habitare, per quam nullus vel rarus transit.

c Utinam nullus hominum esset mecum exteriùs, ut familiariùs loqui possem cum Deo interiùs! ipse enim & secretum quærit, & solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia & colloquia; ut in secreto cordis mei Deum habitatorem habere possim. Assuescam ergo sola intima cogitare, sola interiora diligere, & in illis permanere, ut possim audire *quid loqua-*

a *Hieron.* 2. b *D. Thom. Aquin. hoc loco.*
c *Bern. de inter. domo cap.* 66.

loquatur in me Dominus Deus meus. Ecce adſum piiſſime Deus, tecum ſum, intùs ſum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam intrà audire non potui. Nunc autem reverſus ad me, ingreſſus ſum ad te, poſſim te audire, & tibi loqui.

a Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine.

b Fugiens ſe elongat, qui à turba deſideriorum temporalium in altam Dei contemplationem ſe ſublevat.

c Oppidum, carcer; ſolitudo, paradiſus eſt.

d O ſolitudo beata! ô Ereme, mors vitiorum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mirantur, & quicunque ad perfectionem venerunt, per te in Paradiſum introierunt: ô beata vita ſolitaria & contemplativa! quid ultrà de te loquar? ipſe Dei filius Salvator & Magiſter noſter, exemplum dedit nobis, fugiens in deſertum & manſit in ſolitudine, ubi ſunt Roſæ charitatis, quæ ſemper flammeſcunt, quæ ſemper in ſancto odore vivunt? ô ſolitudo negotiorum cœleſtium apotheca! in te tranſitoria & terrena mutantur in cœleſtia & æterna. Denique in te, lacrymæ mutantur in riſum, & gaudium pariunt ſempiternum.

e Pia anima [Deo] ſe totam exhibere nitens in ſtudio contemplationis, *Veni*, inquit; *in agrum, commoremur in villis:* congruentiſſimè

a *Pſal. 54.* b *Greg. l. 4. mor. c. 35. in Job.* c *Hier. Epiſt. ad Ruſtic.* d *Bern. hom.* Simile in Regnum cœlorum homini negotianti. e *Mich. Gisler. in cap. 7. Cantic.*

contemplationis ſtudium, *agri* exprimit vocabulo, quia & illud in ſolitudine, longeq; ab hominum converſatione exerceri ſolet; & novimus agrum eas dici terras, quæ ſunt in ſolitudine, longeque à conventibus humanis; Ac, ſicut ager ſi excolatur, ingentem profert fructuum ubertatem, quibus nutrimur in corpore, ita & contemplatio, ſi rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiam,ut per illas, in vita alamur ſpirituali. Unde bene & libro Geneſis dicitur de S. Iſaac: *Et egreſſus fuerat ad meditandum in agro inclinatâ jam die?* Nec minùs congruè particulares meditationes, villarum nomine deſignat; quandoquidem, ſicut villas ea appellare ſolemus prædia,in quibus præclaræ in agro ſunt habitationes, ad id potiſſimùm extructæ, ut in illas tunc ſe conferant homines,cùm à mundanis negotiis reſpirare voluerint; cùm ex infirmitate aliquâ convaleſcere, aut quoquo pacto ſe recreare voluerint, & cùm fructus ex agro colligere, atque ſervare curaverint: ita & meditationes pariter præclara ſunt ædificia ab Animâ ipsâ in agro contemplationis ſibi extructa, in quibus illa, fugiens præſentis ſæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine convaleſcat,ſummiſq; fruatur deliciis, ac demum eximios virtutum colligat, ſervetq; fructus. Benè quoque pia anima, cum Deo dilecto ſuo, *egredi* ſe, inquit, vel in *agrum* contemplationis, & *commorari in villis* meditationum, cùm voluptatem nullam percipiat ex hominum converſatione.

Quin

Quin imò quamvis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo; quamvis prosperè sibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hisce quippiam percipiat voluptatis, nec unquam verè se arbitratur lætam, nisi cum sibi egredi liceat in hunc contemplationis agrum. Quâ in re, videtur se habere instar avis illius, quæ tametsi in caveâ omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessaria, tum quæ voluptati illi esse possent; lætam tamen nunquam se reputat, quoad usque permissum ipsi fuerit, à caveâ ipsâ egredi, liberè volare, & commorari in foraminibus petræ. Jure autem cum Deo egredi vult, quem unum habet dilectum; quia nec homines ardenter quempiam amantes, villarum quippiam percipiunt gustus, nisi amicum illum comitem habeant, ideoque ipsum invitant. Et experientia comprobamus, etiam summos Reges ac Principes, ad quos difficillimus aditus esse solet, cùm in palatio Regioque in throno resident, in villis commorantes, etiam cùm infimis rusticis libentissimè conversari; & hoc illud est, quod anima intendit, cùm illum in dictum invitat agrum & villas, ut familiariter cum eo agat, uti cum unico dilecto. Neque verò admodum temporis huic indulgere vult studio contemplationis, & familiariter agere cum Deo, sed delectatione maxima, diutiùs in eo optat persistere; id namque iis indicat verbis; *commoremur*, sed *pernoctemus*, aut *requiescamus in villis*.

a Quamdiu [enim] animus permixtus est turbis

a *Laur. Just. in lig. vit. tract. de orat. c. 5.*

turbis & in multitudine fluctuantium volutatur, nec vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo. Propterea, ô anima, quæ per orationem & contemplationem Deo vacare decrevisti, esto sola, hominum consortia fuge, tumultuosas mortalium conversationes devita, ut illi soli te solam serves, quem ex omnibus elegisti.

a O sancta Anima, sola esto, ut soli omnium serves te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere præsentiam, præsentibus cæteris? secede ergo, sed mente, non corpore, sed intentione, sed devotione, sed spiritu; de cætero, sola indicitur tibi mentis & spiritus solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes præsentia, si despicias quod multi suscipiunt, si fastidias quod omnes desiderant, alioquin nec si solus corpore es, solus es.

b O desertum CHRISTI floribus vernans! ô solitudo in quâ illi nascuntur lapides de quibus in Apocalypsi civitas magni Regis exstruitur! ô Eremus, familiariùs Deo gaudens! quid agis? quamdiu te tectorum umbræ premunt? quamdiu famosarum urbium carcer includit? Crede mihi nescio, quid plus lucis aspicio; libet sarcinâ corporis abjectâ, ad purum ætheris evolare fulgorem.

VIII.

a *Bern. hom. 40. in Cant.* c *Hieron. epist. 1. ad Heliod.*

Trahe me post te, coremus in odorem unguentorum tuorum, Cant, i,

VIII.

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. *Cant. 1.*

ASpicis ut jaceant strati sine viribus artus,
Nec sim qualis eram, sola sed umbra mei?
Vix traho pertæsæ fastidia tetrica vitæ,
Ipsáque sunt oneri languida membra sibi.
Lassa jacet capitis nimio sub pondere cervix,
Sarcina súntque manus, sarcina suntq; pedes.
Assiduéque novam quærunt jactata quietem,
Nec scio quo tandem fessa locare situ.
Surgere nunc meditor, nunc lassa recumbere strato,
Nunc nixum cubito sustinuisse caput.
Nunc lubet inverso, nunc ore cubare supino,
Nunc aliud lateri substituisse latus.
Cúmque tori cunctas peragravi languida partes,
Quilibet ex æquo displicet usque locus.
Heu! quid agam, gravis ipsa mihi languénsque, jacénsque,
Téque volens cursu, non tamen apta, sequi?
An fugis, & mediis morientem deseris agris,
Nec mora tanta datur dum comes ire queam?
Æger ita in Libycis, à milite, miles arenis
Deseritur, subitæ cùm data signa fugæ;
In triviis genitrix ita projicit impia natum,
Quem lactare pudor, paupeniésve vetat.
Tende manum, nostríque pius miserere doloris;
Tende manum refugo vel pede siste gradum.
Troica Dardanius cùm Pergama cingeret ignis,
Quisque senem rapuit filius igne Patrem.

Trans mare defessam fert nata Cyconia matrem,
Sustinet hinnulei Cerua natantis onus.
Tu solam ignotis, fugitive, relinquis in arvis,
Nec sinis hoc humeris ponderis esse tuis?
Quanquam ego, vel fieri tibi sarcina tanta recusē,
Si modò vel leviter traxeris, ipsa sequar.
Et sequar & curram, rapiarq; simillima vento,
Languida funesto quæ modò strata solo.
Nec quibus invitam cogas, opus ense, vel armis,
Sponte nec injecto, libera, fune sequar.
Traxit ad impulsæ querulos testudinis ictus,
Cum sylvis Geticas Thrax Cytharista feras
Traxit, & attonitæ sylvæque, feræq; stupebant;
Sic fide sic filo, se potuisse trahi.
Non ego Bystonii movear testudine Vatis,
Nec trahar Aoniæ voce sonante lyra.
Quemq; sui rapiunt sensus, sua quemq; voluptas,
Se sinit hic oculis auribus ille capi.
Non ego luminibus, non auribus otia venor;
Noster Achæmenii languor odoris eget.
Lux mea, rorilegis balat tibi spica capillis,
Manat odoratæ Palladis imbre caput.
Uda Palæstino fragrant tibi tempora nardo
Myrrháque de madidis stillat odora labris.
Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
Verbáque quot loqueris tot jacis ore rosas.
Albáque Panchæo cervix tibi sudat olivo,
Assyriòque humeros rore perungit Onix.
Et manus Ambrosiis pluit utraque roscida guttis,
Et digiti Libycæ germina messis olent,
Deniq; quidquid olent, conchis unguenta Sabæis,
Balsama quidquid olent, hoc meus balat Amor.

Nec

Nec solùm Assyriis quæ sudant balsama ramis,
Natáque odorifero thura Sabæa solo:
Fragrat Orontæis hic spica suavior herbis,
Guttáque Panchæis nobilior lacrymis.
Nempe tuo qualis, Basilissa pudica, cubili,
Qualis odor thalamo, Cæcili casta, tuo;
Aut qualis, cùm Dorotheæ pennatus Ephebus
Attulit hybernas germina verna rosas;
Aut Nasatenigenæ qualis cum Virginis ædem
Sparsit Iessæi floris anhelus odor;
Denique Divorum qualis cùm gemmea stillant
Indigetum liquidis amphitheatra crocis.
O semel has liceat mihi ducere naribus auras!
Quæ modò languebam, sana repentè sequar.
Multáque currentem sociarum turba subibit,
Ut glomerat socios uncta columba greges.

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1.

a ANima amans fertur votis, trahitur desideriis.

b Fessa sum, deficio; noli me deserere, *sed trahe me post te*, ne incipiam vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertum, *Trahe me post te*, quia satius mihi est ut me trahas, ut scilicet vim qualemcunque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore securam derelinquas. *Trahe me* quodammodo invitam, ut facias

a *August. man. c.* 20. b *Bernard. serm.* 21. *in Cant.*

ut facias voluntariam: trahe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoniam voluntariè & cùm omni alacritate curremus.

a Quid? sponsáne ergo necesse habet trahi, & hoc post sponsum? quasi verò invita eum & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, & invitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eum scilicet qui per se ire non valet) trahi ad balneum, seu ad prandium non piget; etsi reum pigeat trahi ad judicium vel ad pœnam. Denique trahi vult quæ & hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectum, prout vellet, valeret, ut quid verò non valet? An infirmam fateamur & sponsam? si qua ex adolescentulis infirmam se diceret & peteret trahi, nequaquam miraremur. At verò de sponsa, quæ trahere & alios (utpote fortis & perfecta) posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, quod & ipsa trahi tanquam infirma vel debilis necesse habeat: de quânam animâ jam confidimus, quòd valida sit & sana, si illam infirmam dici consenserimus, quæ pro sui singulari perfectione & excellentiori virtute, sponsa Domini nominatur? Quantævis perfectionis anima, quamdiu quidem gemit sub corpore mortis hujus, & hujus sæculi nequam retinetur inclusa carcere, vincta necessitatibus, totque sceleribus, libentiùs, segniusque assurgat necesse est ad contemplanda sublimia, nec omninò liberum habet, sequi sponsum quocumque

cumque

a *Ibidem initio.*

cumque ierit. Hinc lacrymoſa vox illa gementis : *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* hinc ſupplex illa precatio : *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam ſponſa : *Trahe me poſt te, quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.*

a Propterea opus habeo trahi, quoniam refriguit paulifper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris hujus currere modò ſicut heri & nudiustertius. Curremus autem poſtea, cùm reddideris lætitiam ſalutaris tui, cùm redierit melior temperies gratiæ ; cùm Sol juſtitiæ iterum incaluerit & pertranſierit tentationis nubes, quæ nunc operire ad horam cernitur, atque ad levem flatum auræ blandioris ſolito, cœperint unguenta liqueſcere & aromata fluere, & dare odorem ſuum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, ſpirantibus, inquam, unguentis curremus, quoniam abſcedet torpor qui nunc eſt, & revertetur devotio, & jam non erit opus nobis ut trahamur, quippe odore excitatis, ut ſpontè curramus. Nunc verò interim *trahe me poſt te*, non curram ego, ſola etſi ſolam me trahi petierim, current & adoleſcentulæ mecum. Curremus pariter, curremus ſimul ; ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac per hoc omnes, *in odore unguentorum tuorum curremus.*

Cur-

a Bern. ſerm. 21. in Cant.

Curremus, curremus, ſed *in odore unguentorum tuorum*, non in noſtrorum fiducia meritorum, nec in magnitudine virium noſtrarum. Currere nos confidimus, ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nam etſi quando cucurrimus ac voluntariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei.* Revertatur miſeratio, & curremus. Tu quidem in virtute tuâ, *tanquam Gygas* & potens curris; nos, niſi unguenta tua ſpiraverint, non curremus. Tu, quem Pater *unxit oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*, curris in ipsâ unctione; nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

a Odor ſuper omnia neceſſarius utpote infirmis purgativus, proficientibus confortativus, perfectis verò ſanativus: nónne vides agrum hujus mundi hoc odore plenum; cùm videas alios juſtitia fortes, alios claritate ferventes, alios promptos ad obediendum & humilitatis obſequium, hos lacrymis irriguos, & ad eleemoſinas profuſos? de odore autem, ſcriptum eſt: *Trahe me poſt te in odorem unguentorum tuorum.* Et alibi: *Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni, cui bene dixit Dominus.*

b Nec currimùs æqualiter omnes in odore omnium unguentorum, ſed videas alios vehementiùs ſtudiis flagrare ſapientiæ; alios magis ad pœnitentiam, ſpe indulgentiæ animari, alios ampliùs ad virtutum exercitium, vitæ & converſationis ejus provocari exemplo; alios ad pieta-

a *Abſalon Abb. ſerm. 1. de annun. B. Virg. qui eſt 20.* b *Bern. ſerm. 22. in Cant.*

pietatem, passionis memoriâ magis accendi. Currebant in odore sapientiæ, qui missi fuerant à Pharisæis, cùm reversi dicerent: *Nunquam sic loquutus est homo.* Currebat in hoc ipso odore S. Nicodemus qui *venit* ad JESUM *nocte*, in splendore multo sapientiæ. In odore justitiæ, cucurrit Maria Magdalena, cui *dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum.* Cucurrit & Publicanus, qui cùm propitiationem peccatis suis humiliter imploraret *descendit justificatus*, testante ipsâ justitiâ. Cucurrit Petrus, qui lapsus *flevit amare.* Cucurrit David, qui reatum agnoscens & confitens, audire meruit: *Et Dominus transtulit à te peccatum tuum.* Porrò in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur, cùm CHRISTI esse se imitatorem gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Jam qui in odore cucurrerunt passionis, omnes Martyres accipe. Et quatuor unguenta assignata habetis, Primum sapientiæ, secundum justitiæ, tertium sanctificationis, quartum Redemptionis.

a Fac me, dulcissime Domine, amare te, & desiderio tui deponere pondus omnium carnalium desideriorum & terrenarum concupiscentiarum gravissimam sarcinam, quæ impugnant & aggravant miseram animam meam, ut *post te*, expeditè *in odorem unguentorum tuorum currens*, usque ad tuæ pulchritudinis visionem effica-

a *August. medit. cap. 35.*

efficaciter ſatiandus, quantocyùs te quoque duce, merear pervenire.

a Deſcendat, Domine, deſcendat, precor deſcendat in cor meum odor tui ſuaviſſimus, ingrediatur amor tui mellifluus.

b Trahe me, ſurſum ad te, ut *curram poſt te in odorem unguentorum tuorum*; curram & non deficiam te trahente, te ducente me currentem.

c Tenax enim funiculus amor: amor affectuosè trahit, cui eſt idipſum alloqui quod eſt allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentius.

IX.

Quis mihi det te fratrem meum ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te, & jam nemo me deſpiciat! *Cant. 8.*

Quis cumulet patrias tanto mihi ſtemmate ceras,
Frater ut ad fratres annumerere meos!
Non tamen hoc facio pro ſtirpis imagine votum;
Nulla mihi augendi ſanguinis ambitio eſt.
Stirpe licet noſtrâ ſanguis tibi vilior eſſet,
Optarem fratrem te tamen eſſe meum.
Non pubente quidem vernantem flore juventæ,
Prima cui roſeas veſtiat umbra genas:
Sed

a *Auguſt. medit. cap. 35.* b *Auguſt. medit. cap. 37.* c *Gilil. in Cant. hom. 19.*

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris et de, osculer te, et iam nemo me despiciat. Cant. 8.

Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
Lactis adhuc mater quem mea pascat ope.
Quique ego quas suxi, parvo trahat ore papillas,
Insideatque illos, quos ego sæpè, sinus.
Hoc ego vel simili cupiam te corpore fratrem,
Si fueris major, non ego te cupiam.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Et videam cunas pusio parve, tuas?
Et nisi fallor, habent pueri quid amabile mores,
Quóque carent juvenes, vírque senexq; carent.
Utq; suam quævis laudem sibi vendicet ætas,
Ille tamen pueros scilicet ornat amor.
An dubitas, alias puerili pusio vultu,
Ipse Deûm domitor, parvulus esset, Amor?
Non nisi quod reliquis, magis hæc sit amabilis ætas,
Nulláque sit tantum quæ, quod ametur, habet.
Hæc quoq;, cur voveam puerum Te caussa coëgit,
Crediderim, puero quod mage posse frui.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis
Ut videam cunas parve puelle, tuas?
Tum mea, ceu nato, quoties daret ubera Mater
Parve, Tui toties copia prompta foret.
Prompta foret noctúque, diúque, domiq;, forisque,
Et sine sollicito copia multa metu.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Osculer ut cunas parve puelle tuas.
Casta, soror parvo quæ porrigit oscula fratri,
Oscula derisor carpere nemo potest.
Et licet illa frequens spectaverit oscula testis,
Illa tamen testis carpere nemo potest.
Et licet inceptas stiterint hæc oscula voces,
Semper habent justas oscula casta moras.

O bona, quæ nostris faveant ita Numina votis,
Téque velint fratrem sic semel esse meum!
Nascere parve puer, fratérque admitte vocari;
Omnia te mundi vota, precésque petunt.
Quid præ lætitiâ facerem tibi, parvule frater?
Ah! præ lætitiâ, quid tibi non facerem?
O quoties vetitis furtim deprenderer horis,
Pervigil, ad cunas, nocte stetisse tuas!
Quo tibi servitiis soror obsequiosa studerem,
Fortè vel officiis facta molesta meis.
Nempè dato quoties depelleret ubere mater,
Depulsum geminis exciperem manibus;
Aut quoties tepidâ gestare juberet in umbrâ,
Gestarêre ulnis sarnica grata meis.
[illegible] quoties blando dare languida lumina somno,
Somniferis caneret vox tibi nostra modis.
Ipsáque, cùm digitos cunis adhiberet agendis,
Ilicet hoc à me præriperetur opus.
Mox ubi te nostræ concederet anxia curæ,
Discedénsque, mihi diceret; esto vigil:
Excubiis, soli propè Te mihi, parve, relictis,
Quàm facerem votis libera frena meis!
Continuò, tacitè velo de fronte reducto,
Exemplum aspectu lumina nostra tuo.
Inq; tuo, fixis hæres obtutibus, ore,
Uterer oblati commoditate loci:
Et citò subjicerem capiti, collóque sinistram,
Apprimerétque meo Te mea dextra sinu.
Et tibi, vix tactis furarer basia labris,
Basia sit somno non nocitura tuo.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Ut semel optatas suâvier ore genas?

Mox

Mox ubi lactanti ſenſim tibi creſceret ætas,
Primáque diſcenti verba docenda forent;
Diſcenti cuperem fieri tibi, parve, Magiſtra,
Blæsáque, truncatis verba præire ſonis:
Cúmque geri alterius nolles modò grandior, ulnis,
Auſus arundineo currere ſolus equo,
Inſtruerem ſtabili veſtigia figere greſſu,
Membráque conſtanti firma locare pede.
Tumq́; moleſto aliquod ſi offenderet obice ſaxum,
Tutus in extenſas exciperêre manus.
Quin tua ſæpè velim falli veſtigia lapſu,
Lapſus ut amplexu ſuſtineare meo.
Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
Suaviolo pretium ſolveris omne tuo.

Quis mihi det te fratrem meum ſugentèm ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te, & jam nemo me deſpiciat! Cant. 8.

a QUæ amatrix unquam optavit, ut is quem diligit, parvulus efficiatur ejus frater, & in infantem verſus ſugat ubera matris?

b Ergo antiquorum vox eſt iſta juſtorum, qui Dominum ſalvatorem, quem in divinitate Patri & Spiritui ſancto conſubſtantialem credebant, ac debitis venerabantur obſequiis in hominis quoque habitu & hominibus conſubſtantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*; ſed ut foris

a *S. Tho. in c. 8. Cant.* b *Beda c. 7. in Cant.*

quoq; poſſet inveniri, *verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis;* viderunt namq; Patriarchæ, viderunt Prophetæ Dominum, ſed intus, id eſt, in contemplatione mentis ſpirituali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, ſed in imagine, ſed in Angelicæ forma ſubſtantiæ; at ipſam ejus naturam, nequaquam videre valebant. Denique legifer ipſe, qui audire meruit, *oſtendam omne bonum;* rurſum audivit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit faciem homo, & vivet:* felices; qui inter ſe conferre meruerunt: *Invenimus Meſſiam qui dicitur* CHRISTUS. Hoc eſt namque oſculum, id eſt amantiſſimum illud oris illius donum, ac mutuæ commercium allocutionis.

a [Sed &] ingens in his ſuum, pia anima, exprimit deſiderium; quo eâ ratione per amorem, Deo uniri peroptat, ut nedum in ſecreto contemplationis, verùm etiam foris & coram proximis, in vitâ activâ eidem inhærere ſibi liceat, ita ut omnibus ædificationi ſit, nec quorumcunque mundanorum hominum vereatur contemptum: æquè enim eſt ac ſi dicat: O utinam, tanto mihi aſtringereris amoris vinculo, Deus meus, quanto adſtringuntur frater atq; ſoror! ô utinam tam tenerè te diligerem, quàm tenerè â ſorore diligitur frater parvulus, ſugens ubera matris ſuæ! ita ut etiam palam & coram fratribus, dum proximorum indulgeo utilitati, deoſculer te oſculo charitatis; ita ut non pudeat ante omnes, te confiteri, tibiq; obſequi, oratione ac bonis operibus. Quis mihi det ut jam nedum te timeam ut Deum

a *Mich. Gisler. c. 8. Cant. expoſ. 3.*

at Deum zelotem, Dominum exercituum, ignem comburentem, & quidquid tale nominari voluisti, quo mihi tui incuteres pavorem, sed ut etiam diligam tanquam fratrem meum, & talem fratrem, qui ob infantiam nihil incutiens metus, vel lapidea ad amorem pertrahas corda!

a Tu qui modò es in sinu Patris, quis det, ut homo efficiaris & particeps ac consors naturæ nostræ existens, frater meus appelleris? ut hominem factum in aperto videam, *& deosculer te*, id est, apertâ visione te aspiciam, quem nunc totum in fide teneo!

b Cùm magnus & excelsus esses, bonorum meorum non indigebas; utinam detur mihi, ut propter magnam charitatem tuam, factus frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo sustenteris; sic enim confido, aliquâ ex parte amorem meum, me tibi exhibituram. Priùs te invenire nequibam, unde & querebar; deploransq; cum Prophetâ, dicebam: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Ubi est Deus tuus?* At nunc audiens Angelum ad pastores dicentem: *Invenietis infantem positum in præsepio;* confido sanè, me quoq; inventuram te foris; extra incomprehensibilem majestatem illam, quâ intra temetipsum ab æterno latebas; quærebam te jam in hoc mundo, & in creaturis: *In lectulo*, namq; mentis meæ, *quæsivi te, quem diligit, anima mea: quæsivi, & non inveni*, surrexi, & circuivi civitatem præsentis mundi: per *vicos & plateas* creaturarum, *quæsivi te, & non inveni.*

a S.Tho.in c.8.Cant. b Gisler.c.8.Cant.expos.3.

inveni. At modò te inter creaturas, *parvulum fratrem meum*, ex uberibus Virginis Matris tuæ, ſimul ac meæ, pendentem inveniens, haud continere me potero, quin tota in tua prorumpam oſcula, quin tota tibi per dilectionem uniar, & *jam me nemo deſpiciat,* quod adorem, quem neſciam; quod oſculer, quem non videam; quod illi offeram preces, qui noſtra non curet; quódve illi obſequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deoſculans profectò te, in primo conceptionis inſtanti, *unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis;* oſculis meis, ita te meum adorabo fratrem, ut iisdem te quoque meum profitear. Regem dilectiſſimum: eo modo quo & Samuelem Saul in Regem unctum, oſculo adoraſſe, lego in lib. Reg. Tibique ut Regi morem geram in omnibus, id quod & iisdem conteſtabor oſculis meis, quæ tuo imprimam ori, ſicut antiquo illi Joſeph, per Ægyptiaci populi oſculi ſignum, totius Ægypti obedientiam promiſſam lego à Pharaone, cùm ei dixit: ***Et ad os tuum cunctus populus deoſculabitur.***

a Ignoravi, quòd tam ſuavis, ô bone JESU, eſſet tuus amplexus, tam honeſtus attactus tuus, tam delicioſus convictus tuus! Cùm enim te amavero, munda ſum, cùm tetigero caſta ſum, cùm accepero, virgo ſum. Tuus, ô dulciſſime JESU, amplexus non maculat, ſed mundat; tuus attactus, non inquinat, ſed ſanctificat. O JESU fons univerſæ & dulcedinis & ſuavitatis, ignoſce mihi, quod tam ſerò credidi quantum habet deliciofi-

a *Bonav. ſoliloq. c. 1.*

In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea; quæsivi illum, et non inveni. Cant. 3.

liciositatis, quantum honestatis, quantum jucunditatis, quando *læva* tuæ æternæ sapientiæ & cognitionis, est *sub capite meo*, id est ratione, & *dextera* tuæ Divinæ clementiæ & dilectionis *amplexabitur me*, id est voluntatem. Heu me miseram! quid unquam tam dulce, tam suave, tam deliciosum & salutiferum potest experiri, quàm inter brachia tanti Sponsi quiescere, inter oscula tanti Regis & amico tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem senserat anima devota, quando optabat dicens: *Osculetur me osculo oris sui.* Numquid has delicias anima devota erat experta, quando orabat ardens, & jam penè deficiens præ dilecti sui concupiscentiâ, dicens, in Canticis: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ; ut inveniam te solum foris, & deosculer te?* Quis enarrare sufficeret, nisi qui mente gustasset, quantum habet hoc verbum dulcedinis & devotionis, quando bene ponderatur & recte cibatur devotâ mente? sed ô Domine Deus, si hæc tam dulcia sunt cogitanti, quàm dulcia esse possunt degustanti? si tam suavia sunt legenti, quàm consolatoria erunt per affectum sentienti?

X.

In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni. *Cant. 3.*

CAsta canunt nostræ suspiria, votáque Musæ,
Nulláque de thalamis vox, Hymenæe tuis.

Ut sua corporibus, sic mentibus est quoq; flamma,
Et propè deterior corpora flamma coquit.
Intus, in accensis qui mentibus æstuat ignis,
Delicias liquidi solus amoris habet.
O quantò his, Animæ, facibus melioribus ardent!
Oscula quàm certâ dántque ferúntque fide!
Quàm placidis castas complexibus itur in ulnas,
Quàm sanctæ sociant mutua vincla manus!
Et suus hic etiam torus est genialis amori,
Qúæque maritali fœdera nexa face;
Casta Cupidineæ sed fœdera nescia tedæ,
Nec, nisi quem cupiat Vasta subire torum.
Sed neque cycnæis hîc turget culcitra plumis,
Fartáque Amyclæ vellere fulcra tument.
Quo duo tam casti thalamo sociantur amantes
Lectus olorinas non habet ille nives.
Lectulus auspiciis tantorum stratus amorum
Mens est lætitiæ pace quieta suæ.
Lectule; pax animæ; cœlestis lectule tedæ;
Pronube sidereis lectule caste toris!
Tu Sponsi atq; Animæ thalamus secretus aman- (tum,
Solus es ô tantas dignus habere faces!
Hoc ego consuevi, meditans, traducere noctes,
Cùm requiem pulso cura sopore negat.
Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,
Est solitus vigili secubuisse toro.
Et mihi tunc imas urit fax Dia medullas,
Inque vicem flammis uritur ille meis.
Tunc desideriis querimur sine voce loquentes;
Mutáque plus verbis lacryma vocis habet.
At nova quæ subiti sit, nescio, caussa recessus;
Subvereor, vitio sit data caussa meo.

Nam

Nam mihi jam ſpatio plus uſus abeſſe diurno,
Et ſecus atque ſolet nocte fuiſſe foris.
Hæccine ſigna forent mutati forſan amoris?
Aut illum melior lectulus alter habet?
Hei mihi quàm miſeris ea nox fuit acta querelis,
Quæ ſine te, viduâ nox fuit acta domo!
Jam propè conſtiterat medio vaga Cynthia cœlo,
Altáque ſopierat lumina laſſa quies;
Cùm mihi viſa tori pulsâ vox dicere ſpondâ,
Surge parat thalamo Sponſus abire tuus,
Suſcitor, & piccos oculis detergeo ſomnos.
Impoſitum cubito ſuſtineóque caput:
Et deſolatas implens ululatibus ædes,
Sollicitâ, dormis lux mea? voce rogo.
Hei mihi! reſponſum nullum dedit ille roganti,
Fugerat è thalamis transfuga nempe meis.
Protinus accenſo reperi veſtigia lychno
Quæ cuperem nunquam viſa fuiſſe mihi.
Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, Sponſus?
Perfide, dic meus heu! lectule, Sponſus ubi eſt?
Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
Ut tua te viduâ luxit Alexi, domo.
Quos ego tunc animo ſenſi effervere tumultus,
Cygnæus fuerat Pax cui fida torus!
Quæ mentem ſubitò inſanæ vertêre procellæ,
Inſolitam dubiis pandere lina Notis!
Quàm ſterili jacuit damnatum pectus arenâ,
Dia cui æthereis vena ſcatebat aquis!
Jam gravidos labor eſt oculos attollere cœlo,
Oráque divinâ ſolvere laude, labor.
Jam neq; ſacra valent priſcæ in certamina vires,
Quæ modò luſus erant prælia, facta dolor.

Scilicet optatâ dum felix uterer aurâ,
Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
Tunc ut inexpertis Tiro temerarius armis,
(Omnia qui linguâ prælia victor agit)
Optabam rabidis caput objectare Tyrannis,
Aut animam pulchrâ fundere posse nece.
Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma, rosetum;
Tunc rota Costiadæ Virginis, esse trochus:
Visaque sunt Agathæ gemini duo vulnera, torques,
Blandáque Blandinæ, Taure putatus ovis:
Denique barbarici laniena infanda macelli,
Totáque carnificum visa theatra, jocus.
Nempe erat in calidis tam fervida flamma medullis,
Aurea cùm placidus Pax mihi lectus erat.
At simul ac Sponso calor hic abeunte recessit;
Frigidior Scythica mens mihi facta gelu est.
Sic nova, quas Zephyris spirantibus educat æstas,
Decoquit immeritas una pruina rosas.
Lampada sic tenui Pallas quam nutrit olivo,
Extinguit tremuli bucca soluta Noti.
Ah malè, te placido quæsivi Sponse cubili;
Qui Crucis in thalamo repperiendus eras!
Pax *mihi* lectus *erat, Tibi* Crux *erat aspera* lectus,
Hoc te debueram, quærere Sponse toro.
Lux mea, jam quota. Te quærendo perdita nox est!
Sed quæsivi, ubi non inveniendus eras.

In

In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni. Cant. 7.

a NOn est reversus Sponsus ad vocem & votum revocantis. Quare? ut desiderium crescat, ut probetur affectus, ut exerceatur amoris negotium. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio, superest ut quæratur, si fortè reperiatur quæsitus, qui vocatus non venit; dicente Domino: *Omnis qui quærit, invenit*, & primo quidem quærit illum in lectulo, sed minimè invenit, neque unius noctis quæsitio hæc est frustratio, cùm dicat ista; quia *quæsivi per noctes.*

b Legimus Psalm. 76. Piam quandam animam exquisisse Deum nocte, exquisisse verò manibus ac vocibus; illiusque inquisitionem haud quaquam spe frustratam: sic namque illa, id quod sibi contigit testatum omnibus volens ait: *In die tribulationis meæ Deum exquisivi manibus meis, nocte contra eum, & non sum deceptus*; at verò in hac sententiâ (*in lectulo meo per noctes quæsivi*) Anima pia Deum ipso noctu quæsisse se asserit, idque frequenter, per multas scilicet noctes; nullatenus tamen illum vel post diutinas inquisitiones reperisse.

c Quid est quod non invenitur quæsitus, cùm requiratur tam studiosè & impigrè, ipse autem dicat: *Quærito & invenietis: &, qui quærit, invenit;*

a *Bern. serm. 75. in Cant.* b *Gisler. in Cant. cap. 3. expos. 3.* c *Bern. serm. 75. in Cant.*

invenit; quomodo ergo implebuntur Scripturæ? neque enim quæ hîc inducitur quærens, una eſt ex his, quibus ipſe ait: *Quæretis me, & non invenietis.*

a Ob iſtiusmodi diverſitatem non modicùm primo aſpectu offenſus eſt animus, multoque magis offendebar; quia rationi magis conſonum mihi videretur, ut Deus ab illa citiùs inveniri ſe ſineret, illiusq; vocibus potiùs intenderet, quæ majori erga ipſum flagraret charitate; qualem absque dubio Sponſam cenſebam.

Verùm attentiùs utriusque animæ perpendens verba, percepi ſtatim rationem diverſitatis prædictæ. Intellexi quid cauſſæ fuerit, cur Anima loquens in Pſalmo, Deum repererit; Sponſa autem neutiquam eundem invenerit; quia nimirum iſta, etſi manibus Deum quæſivit, & vocibus; in lectulo tamen & lectulo ſuo ſingulari quietem agens & manibus palpans eum quæſivit, qui ibi haud quaquam eſſet. Illa autem de tribulationibus ad eum clamavit, qui ait: *De quacunque tribulatione clamaverint ad me, exaudiam eos.* Sicque facili negotio, non ſolùm invenit, ſed & apprehendit eum, qui dixit: *Cum ipſo ſum in tribulatione; in die tribulationis*, inquit, *Deum exquiſivi manibus meis nocte contra eum, & non ſum decepta.*

b Attendite [ergo] tres eſſe cauſſas, quæ interim occurrunt, & quærentes fruſtrari ſolent, cùm aut videlicet: *Non in tempore quærunt, aut non*

a *Gisler. in c.3. Cant. expoſ.3.* b *Bern. ſerm.75. in Cant.*

non sicut oportet, aut non ubi oportet. Si enim omne tempus aptum est ad quærendum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite dum inveniri potest:* erit absque dubio cùm inveniri non poterit, & hæc una caussa quæ impedire potest, ne inveniatur sponsus à quærentibus se, cùm non quærunt in tempore opportuno. At non ea caussa impedit sponsam, nempe invocantem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter seu perfunctoriè quærit; nam corde ardenti & omninò infatigabiliter, quærit planè ut decet. Restat ut de tertiâ videamus, ne videlicet, ubi non decet quærat. *In lectulo meo quæsivi per noctes quem diligit anima mea.* An fortè non *in lectulo*, quærendus erat, sed *in lecto:* quippe cui orbis angustus est? sed non horreo lectulum, qui novi parvulum. An non lectulus, tumulus? an non lectulus, præsepium? an non lectulus, uterus Virginis? neque enim magni Patris uterus, lectulus est, sed lectus magnus, de quo ad filium: *Ex utero,* inquit, *ante luciferum genui te.* Quanquam nec lectus quidem forsitan dignè censendus sit uterus ille, qui Regentis potiùs quàm jacentis est locus. Meritò proindè Sponsa, ponens lectulum, dicit; *Suum.* [Sed] quid in tuo quærebas, qui se jam in sua receperat? non videras filium hominis ascendentem ubi erat priùs? Jam cœlum tumulo commutavit, & tu illum, in tuo adhuc lectulo quæris? *Surrexit, & non est hîc.* Quid quæris, in lecto, fortem? in lectulo, magnum? in stabulo, clarificatum? Introivit in

potentias Domini, *decorem induit & fortitudinem*, & ecce ſedet ſuper cherubim, qui ſub lapide jacuit. Ex hoc, jam non jacet, ſed ſedet, & tu tanquam jacenti ſubſidia paras: ſive ut abſolutior veritas ſit, aut ſedet judicans, aut ſtat adjuvans. Ex tunc ergo & deinceps fruſtrà in lectulo quæſitus eſt ſponſus: pulchrè verò ſponſa, non quem diligo ego, ſed *quem diligit anima mea*, inquit, quod verè & propriè ad ſolam pertineat animam illa dilectio, quâ aliquid ſpiritualiter diligit. Nam cùm ſecundùm carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus eſt. Et benè *per noctes ſe* quæſiſſe eum ait, nam non abſurdè dici poteſt, quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærit quod palam habet? Nox eſt itaque donec quæritur ſponſus, quoniam ſi dies eſſet de medio fieret, & minimè quæreretur, ſed dicet aliquis: quòd non ſit tam ſtulta tamque cæca ſponſa, ut quærat lumen in tenebris, quærat Dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eum. Quaſi verò ſe per noctes nunc quærere dicat, & non potiùs quæſiſſe? Non ait, Quæro, ſed quæſivi, *per noctes quem diligit anima mea*. Et eſt ſenſus, quia cùm eſſet parvula, ſapiebat ut parvula, cogitabat ut parvula, & quærebat veritatem ubi non erat, errans & non inveniens; juxta illud in Pſalm. *Erravi ſicut ovis quæ periit.*

a Quod ſi quis contendat ſponſam ipſam hîc ea referre, quæ ſibi tunc temporis evenere, cùm toto

a Gisler in cap. 3. Cant. expoſ. 3.

toto corde viribusque omnibus, ardentissimo amore Deum dilectum suum prosequeretur; Dicendum; nomine *lectuli*, non quamlibet hîc significari *quietem*, sed illam dumtaxat, *quâ anima sancta quiescit in pace interiore*, quam *pacem* & Isaias, *lectuli & cubilis* nomine insignivit, cùm de justo loquens dixit: *Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione suâ.*

a Dilectum [enim] *in lectulo quærimus*, quando in præsentis vitæ aliquantulà requie redemptoris nostri desiderio suspiramus. *Per noctem quærimus*; qui etsi jam in illo mens vigilat, atmen adhuc oculus caligat.

b Sed ingens illicò hîc insurgit difficultas, quâ ratione anima sancta in ejuscemodi lectulo Deum quæsisse se asserat, & non invenisse? cùm alibi fateatur, in eo ipso lectulo, se unà cum illo, quietissimè dormituram, dicens: *In pace in idipsum, dormiam & requiescam.* Cumque exploratum omnibus sit; *In pace factum esse locum ipsius Dei.* Si ergo in pace commoratur Deus: si in pacis lectulo, cum eo pacifica dormit anima: quomodo sponsa, ibi se eum invenisse negat, ubi jam præsens is adest? Ad hæc breviter respondendum: adesse quidem Deum, & ut proprio requiescere loco, in interiore pace, veruntamen, admirabili providentiâ, elongari nonnunquam, vel abscondi ab ipsâ animâ, cum quâ *lectulum habet communem*;

a *Greg. hom.* 19. *in Ezec.* & 25. *in Evang.*
b *Gisler. in c.* 3. *Cant. expos.* 3.

nem; ſinens eam eſſe *aridam*, & quodammodo dulci deſtitutam complexu.

a Sunt [enim] qui in ſtudiis ſpiritualibus fatigati, & verſi in teporem, atque in defectu quodam ſpiritus poſiti, ambulant triſtes via Domini corde arente & tædente, longos dies, longas conqueruntur & noctes, loquentes cum S. Job: *Si dormiero, dicam: quando conſurgam? & rurſum exſpectabo veſperam.* An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitavit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis.*

b Porrò id ob triplicem [accidit] rationem: Primò ut hâc ſuâ tantillâ elongatione, ad majorem perfectionem eam provehat. Secundò ut jucundior poſtea ſit ejus reditus vel ejus inventio. Denique quemadmodum chorda, quò magis ab arcu recedit, eò majore impetu ad ipſum accedit, majoremque exhibet vim ſagittæ, quæ per arcum jacitur; ita quò magis Deus videtur ſe ab anima amovere, eo ardentiori benevolentiâ, in eandem ſeſe poſtea inſinuat. At, ſi ob allatas rationes ab illâ ſe abſcondit, cur non inveniri ſe ſinit ab eâ, quæ tanto ſtudio ibi ipſum quæſivit, ubi quæri is velit? *Quæſivi illum*, inquit, *& non inveni*; ut videlicet, ejus perſeverantiæ periculum faceret, utque experiretur, quò ea tenderet, cùm aliquando ab internæ pacis lectulo ſurgeret.

c Abſcondit ſe [ergo] Sponſus cùm quæritur, ut non inventus ardentiùs quæratur; & differ-

a *Bern. ſerm. 32. in Cant.* b *Gisler. in cap. 3. Cant. expoſ. 3.* c *Greg. lib. 5. mor. cap. 4.*

Surgam, et circuibo civitatem; per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea; quæsivi illum, et non inveni. Cant. 3.

differtur quærens Sponſa ne inveniat, ut tarditate ſuâ capacior reddita, multiplicius quandoque inveniat, quod quærebat.

a [Sed] Domine, ſi non es hîc, ubi te quæram abſentem? ſi ubique es, cur non video te præſentem? ſed certè habitas lucem inacceſſibilem. Et ubi eſt lux inacceſſibilis, aut quomodo accedam ad lucem inacceſſibilem? aut quis me ducet, aut inducet in illam ut videam te in illâ? accedere ad te deſiderat ſervus tuus, & inacceſſibilis eſt habitatio tua. Invenire te cupit, & neſcit locum tuum. Obſecro Domine, doce me quærere te, & oſtende te quærenti; quia nec quærere te poſſum niſi tu doceas, nec invenire niſi te oſtendas: quæram te deſiderando, deſiderem quærendo, inveniam amando, amem inveniendo.

XI.

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea; quæſivi illum, & non inveni. *Cant.* 3.

Tandem, ſerò licet, meus eſt mihi cognitus error:
Si bene quæſiſſem, Sponſe, repertus eras.
Crediderам placido ſomnos te carpere lecto,
Commodus, at video, non fuit ille torus.
Quid faciam cœptæ pergam dare membra quieti,
Et ſine te ſomnus lumina noſtra teget!

Ah,

a *Anſelm. in protolog. c.* 1.

Ah, sine te, nequeam solito dare membra sopori,
Aut illâ, sine te, Sponse, quiete, frui!
Non si somniferis invitet lympha susurris,
Lympha cavernoso præcipitata jugo;
Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,
Multáque quæ sylvis garrula cantat avis:
Aut Heliconiadum, Parnassia turba, Dearum,
Aut pater auratæ Delius ipse lyræ.
Nec tua discutiant mihi, Somne, papavera curas,
Humida nec virgâ tempora tacta tuâ.
Noxia nec vigilem quæ sopiit herba Draconem,
Fistula quæque oculos condidit, Arge, tuos.
Vix ubi composui luctantia lumina somno,
Rumpitur indomito cœpta dolore quies.
Et nullam accipiunt oculiq; aut pectora noctem,
Quin mihi, nox etiam creditur, una decem!
Fingit & assiduè de te, mihi somnia Morpheus,
Nec fugis ex oculis flebilis umbra meis.
Cur toties igitur somni mihi nocte petuntur,
Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?
Eripiar stratis, mediámque vagata per urbem,
Quò sors aut ratio me volet ire, ferar.
Et circumspiciens, num fortè quis angulus abdat,
Quæram quem propriâ diligo plus animâ.
Quæram porticibus, quæram stabulisq; casisque,
Pérque semel tritas ibo, redibo, vias.
Nec malè perspectæ fallet specus ulla latebræ,
Nec quem transiero, circulus ullus erit.
Qualis odora canis vestigia pressa ferarum
Mersâ nare legens lustra, rubósque subit:
Aut qualis siculas Ops errabunda per urbes,
Aspicit an flores perdita Nata legat,

Ruráque piniferis veſtigans avia tedis
Perſephonen ſtygiis optat adire vadis.
Aut potiùs Solymis qualis vaga Magdala campis
(Cùm flebat Domini marmor inane ſui)
Saxa peralta rudéſque ruit furiata peragros
Qua dolor ancipitem quà rapiebat amor.
Omnibus una locis aderat, comes omnibus una,
Una ſuper Domini funere multa rogans.
Attica ſic viduo volucris gemit anxia nido,
Luctiſoniſque nemus perſonat omne modis:
Et circum, ſupráque volans, nunc ardua ſummo
Vertice, nunc imâ pendula fronte ſedet;
Et raptam ſobolem, raptoris & aucupis artes
Heu! conſanguineo nunciat orba gregi.
Haud alter cunctis luſtravi compita vicis,
Non tamen eſt ullo præda reperta loco.
Infames vici, loca deteſtanda plateæ,
Decepto toties compita trita pede!
Amiſſum in thalamis, foris hîc reperire putabam,
Sed malè quæſitus, perditus usque latet.

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæſivi illum, & non inveni. Cant. 3.

[a] EFFUNDITE lacrymas oculi mei, plorate & nolite deficere. Ambulate pedes mei, diſcurrite, & nolite quieſcere. Heu! heu! quò abiit gaudium meum, ubi latet amor meus? ubi eſt dulcedo mea? cur dereliquiſti me, ſalus mea?

a *Orig. homil. 10. in diver.*

mea? O dolores! ô anguſtiæ! Intolerabiles anguſtiæ ſunt mihi undique, & quid eligam, ignoro. Quò me vertam? ad quem ibo? à quo conſilium petam? quem percunctabor? quis mei miſerebitur? quis me conſolabitur? quis indicabit mihi quem diligit anima mea? Revertere, dilecte mi! revertere, dilecte votorum meorum! ô amabilis! ô deſiderabilis! redde mihi lætitiam ſalutaris præſentiæ tuæ.

a Heu me! ubi eum quæram, ubi eum inveniam? ſurgam certè, & circuibo omnia loca quæ potero; non dabo ſomnum oculis meis, non dabo requiem pedibus meis, donec inveniam illum, quem diligit anima mea.

b Sedens in lectulo, quæſivi, cùm adhuc infirma & invalida forem, & omninò minùs idonea ſequi Sponſum quocunque ierit; ſequi ad ardua & excelſa ſublimitatis illius. Incidi in multos, qui cognoſcentes deſiderium meum, dicebant mihi: *Ecce hîc eſt* CHRISTUS, *ecce illic eſt*, & neque hîc, neque illic erat; & dixi: *Surgam & circuibo civitatem per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea.* Intuere vel nunc quia jacet, quæ dicit *ſurgam*.

c Adhuc ut parvula ſapit; per vicos & plateas, quærendum putavit, fruendi avida, ſed ignara myſterii; iterum ergo fruſtrata repetit dicens: *Quæſivi eum, & non inveni.* Non eſt, ut iſta ſuſpicata eſt, in plateis, aut vicis; niſi fortè in illis, de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hieruſalem,*

a *Orig. Ibid.* b *Bern. ſerm. 7. in Cant.* c *Bern. ſerm. 76. in Cant.*

lem, sternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluja cantabitur.

a Anima [enim] quæ amat, adscendit frequenter, & currit familiariter per plateas cœlestis Hierusalem, visitando Patriarchas & Prophetas, salutando Apostolos, admirando exercitus Martyrum, & Confessorum, chorosque Virginum speculando.

b Ibi, ibi illum, qui quæret, inveniet, & videbit gloriam ejus, non gloriam quasi unius cæterorum, sed planè gloriam, quasi unigeniti â Patre, quid facies, ô Sponsa! putas, potes sequi eum illic? aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, tamque arcano sanctuario, ut filium in patre, & patrem intuearis in filio? non utique; ubi est ille? tu non potes venire modò; venies autem postea: Age tamen, sequere, quære, nec te inaccessibilis claritas, vel sublimitas â quærendo deterreat, ab inveniendo desperare faciat. Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Propè est, inquit, verbum in ore tuo, & in corde tuo. Crede & invenisti, nam credere, invenisse est. Norunt fideles, habitare CHRISTUM, per fidem, in cordibus suis. Quid propius est? Quære ergo secura, quære devota, bonus est Dominus animæ quærenti se. Quære votis, sequere actibus, fide inveni; quid non invenit fides? attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit novissima; ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumducit, fidenter

a *Aug. man. cap.*24. b *Bern. serm.*76. *in Cant.*

denter dixerim: æternam, beatamque Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

a Quid hoc desiderii est & ardoris, ut surgens de nocte publicum non erubescat? percurrat civitatem? percunctetur palam & passim de dilecto, atque â vestigandis semitis ejus nullâ valeat ratione averti? nullâ præpediri difficultate, non tempestivæ retineri amore quietis, non Sponsæ verecundiâ, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est usque adhuc â desiderio suo. Quare? quid sibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio; tædiorum nutrix, suspicionum fomes, impatientiæ fax, noverca amoris, mater desperationis? si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta. Esto, quod piè, utiliterq; interim fuerit dissimulatum, donec in solâ adhuc vocatione, seu revocatione res erat: nunc verò cùm requiritur, & ita requiritur, quid jam conferre poterit dissimulatio? si de carnalibus sponsis, & pudendis amoribus quæstio est, sicut literalis superficies prælusisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint.

b Nolo te sponsum quærere per plateas, nolo te circumire angulos civitatis, dicas, licet: *Surgam circuibo civitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea;* & interroges; *Num, quem dilexit anima mea; vidistis?* nemo tibi respondere dignabitur; sponsus in plateis non

a *Bern. serm. 75. in Cant.* b *Hieron. epist. 22. ad Enstoc.*

non poteſt inveniri. Arcta & anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam, zelotypus eſt JESUS, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines ſtultæ, tu intrinſecus eſto cum ſponſo.

a Non in foro, non in plateis CHRISTUS reperitur: non eſt CHRISTUS circumforaneus; CHRISTUS enim pax; in foro, lites: CHRISTUS juſtitia eſt: in foro iniquitas: CHRISTUS operator eſt; in foro inane otium: CHRISTUS charitas eſt, in foro obtrectatio; CHRISTUS fides eſt, in foro fraus atque perfida, fugiamus ergo forum, fugiamus plateas. Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire, quæ dixit: *Exurgam, ibo & circuibo in civitate, in foro, & in plateis, & quæram quem diligit anima mea; quæſivi eum, & non inveni eum.* Nequaquam igitur ibi quæremus CHRISTUM, ubi invenire non poſſimus.

b Non pedum paſſibus, ſed deſideriis quæritur Deus; & ubique non extundit deſiderium ſanctum, felix inventio, ſed extendit. Numquid conſummatio gaudii, deſiderii conſumptio eſt? oleum magis eſt illi, nam ipſum flamma. Sic eſt; adimplebitur lætitia, ſed deſiderii non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animer ad quærendum, experta clementiam, & perſuaſa de pace?

c Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abeſſe dilectum ſuſtinet, nec ſufficit præſenti; ibi, vota anhelata laborant; hîc exhauſta relinqui

a *Ambr. lib. de virg.* b *Bern. ſerm. 84. in Cant.* c *Guilib. Abb. ſerm. 45. in Cant.*

relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quâdam viciſſitudine, aut liqueſcit in ipſo, aut quærens, anhelat ad ipſum! *quæſivi & non inveni.*

a Ego erravi, ſicut ovis quæ perierat, quærens te exteriùs, qui es interiùs; & multum laboravi quærens te extra me, & tu habitas in me, ſi tamen ego deſiderem te. *Circuivi vicos & plateas civitatis* hujus mundi, quærens te *& non inveni,* quia malè quærebam foris, quod erat intus. Miſi nuncios meos, omnes ſenſus exteriores, ut quærerem te; *& non inveni,* quia malè quærebam. Video enim, lux mea, Deus; qui illuminaſti me, quia malè te per illos quærebam, quia tu es intus, & tamen ipſi, ubi intraveris, neſciverunt. Serò te amavi pulchritudo tam antiqua & tam nova, ſerò te amavi; & tu intus eras, & ego foris, & ibi te quærebam, & in iſta formoſa quæ feciſti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè â te, quæ eſſe non poterant, niſi in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogavi terram, ſi eſſet Deus meus, & dixit mihi, quod non: & omnia quæ in ea ſunt, hoc idem confeſſa ſunt. Interrogavi mare & abyſſos & reptilia quæ in eis ſunt, & reſponderunt, non ſumus Deus tuus: quære ſuper nos eum. Interrogavi flabilem aërem, & inquit univerſus aër, cum omnibus incolis ſuis: fallitur Anaximenes, non ſum ego Deus tuus. Interrogavi Cœlum, Solem, Lunam

a *Aug ſoliloq. cap.* 31.

Num quem dilligit anima mea vidistis: paullulum cùm pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea; Tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

Lunam & Stellas; neque nos ſumus Deus tuus, inquiunt. Interrogavi deinde mundi molem. Dic mihi, ſi es Deus meus, an non? & reſpondit voce forti: Non ſum, inquit, ego, ſed per ipſum ſum ego; quem quæris in me, ipſe fecit me; ſupra me quære eum qui regit me, qui fecit me.

XII.

Num quem diligit anima mea vidiſtis? Paullulùm cùm pertranſiſſem eos, inveni quem diligit anima mea; Tenui eum, nec dimittam. *Cantic. 3.*

REſtat adhuc totâ locus ullus omiſſus in urbe?
Aut regio noſtro non peragrata pede?
Flammiferis cunctæ facibus luxêre plateæ,
Nulláque vel minimæ compita ſpreta viæ.
Hei mihi! quos vicos, quæ non loca triſtis obivi?
Urbs etiam in tantâ defuit urbe mihi.
Sed quod in hos fruſtrà juvat incubuiſſe labores,
Si Sponſum ſemper quæro, nec invenio?
Ergo domum lacrymans, veſtigia retrò ferebam,
Quíque rogaretur, nemo viator erat.
Cùm propter portis à mœnibus aufero greſſum,
Et vigil ad portas occupat ecce cohors.
At prior hic dixi, quem diligo fortè latebit;
Et ſubitò, vigiles, reppererintne? rogo.
Illi, cum tacito convertere lumina riſu,
Verbáque dentatis reddere ſalſa jocis.
Et quidam; Quisnam ille tuus quem diligis ignis,
Absq; ſuo noſci nomine poſſe putas?

Parcite, respondi, tam rusticus est mihi candor,
Scire omnes rebar; quis meus esset amor.
Nec mage vel Pyladis notum, vel nomen Orestis,
Néve tuum, Thiisbe, Pirame, néve tuum:
Vósque etiam quamvis, quem diligo, scire negetis,
Scire, nec ignotum posse latere, puto,
Obsecro, dic igitur Custodia pervigil urbis,
Num meus hac vobis tendere visus Amor?
Ille meus, propriâ quem plus ego diligo vitâ,
Qui quoque me vitâ plus amat ipse suâ.
Dicite, quando abiit? quantillo tempore mansit?
Quáque prehensurum se simulavit iter?
Hac iit aut illac? dextrâ vel fortè sinistrâ?
Solus erat? sociis an comitatus erat?
Excubiæ salsis iterum risêre cachinnis;
At mihi salsa meas obruit unda genas.
Transieram: Sponsi neque spes super ulla videndi,
Ménsque erat in damni mersa dolore sui:
En subitò, dumcuncta animo tristissima volvo,
Nulláque quam tantæ, vota minora spei;
Ille meus, totâ toties quæsitus in urbe,
Jam non quæsitus constitit ante oculos.
Exilii, mystóque metu perterrita gaudens
Vix potui propriis credere luminibus.
Et, Téne aspicio, mea lux, mea vita? volentem
Dicere, vox hærens faucibus impediit.
Qualis ubi viso conjux inopina marito,
(Quem mendax tulerat rumor obisse diem)
Obstupet ac visâ veluti percellitur umbrâ.
Optantémque loqui, pallida facta, fugit.
Nec nisi jam noto reducis fidentior ore,
Audet in amplexus conjugis ire sui:

Tumque veretur adhuc, ne se malè credula fallat,
Inque fidem levior decipiatur amor:
Sic ego, dum trepido rediêre in pectore vires,
Teque iterum ante oculos, Sponse, *reviso meos;*
Subdubitans speransque timensque & amore fatiscens.
Túne es, quem video, clamo, vel umbra tui?
Ah Sponse! *ah non es! non es, quem diligo, non es!*
Imò es quid dubito? numquid es? haud dubito.
O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
Nil ultra dubito, lux mea, te video.
Agnocénsque tui vocem præsentis & ora,
Involo in amplexus, Sponse *reperte, tuos.*
Jámque ego te teneo, neque per vaga compita quæram,
Ludibrium vigili, nocte futura gregi.
O mea si geminis mutentur brachia vinclis,
Atque manus manicis, compedibusque pedes!
Quàm te complicitis, mea lux amplecterer ulnis!
Arctius amplexu, vitis & ulme, tuo.
Arctius anguipedum manibus, pedibusque hederarum,
Queis obit annosas herba marita domos.
Sed neque te nostri lassent, mea vita, lacerti,
Sæpè nec errantes per tua colla manus:
Longa Tui subeat, mea lux, absentia mentem,
Nec nisi pensari tempore posse putes.
Ah citò tam longi quæreris compendia damni.
Vix ego jam cœpi, tu satur, ecce fugis.
Non ita discedes non tam citò liber abibis;
Non nisi pugnando viceris, effugies.

Num quem diligit anima mea vidiſtis? Paullulùm cùm pertranſiſſem eos, inveni quem diligit anima mea. Tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

a O AMOR præceps, vehemens, flagrans, impetuoſe! qui præter te,aliud cogitare non ſinis, faſtidis cætera, contemnis omnia, præter te, te contentus: confundis ordines, diſſimulas uſum, modum ignoras. Totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod conſilii, judiciive videtur, triumphas in temetipſo, & redigis in captivitatem En omne quod cogitat iſta & loquitur, te ſonat, te redolet, & aliud nihil, ita tibi, ipſius & cor vendicaſti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vidiſtis?* quaſi verò hi ſciant, quid cogitet ipſa! Quem diligit anima tua de ipſo ſciſcitaris? & non habet nomen? Quænam verò tu, & ille quis?

b Quo pacto inveniri poſſet, quod nullæ res nobis cognitæ oſtendere poſſunt? non forma, non color,non circumſcriptio, non qualitas,non locus, non figura, non conjectura, non adſimilatio, non proportio; ſed quod ſemper extra omnem perceptionis viam poſitum,comprehenſionem perveſtigantium planè fugit. Propterea, inquit, *quæſivi eum*, per animæ facultates eas quæ inveniendi vi præditæ ſunt; per ratiocinationes & cogitationes: at extra hæc omnia poſitus erat, acceſſum mentis propiorem effugiens. Qui verò ſemper reperitur omni notâ carere,de quâ

a *Bern. ſer. 79. in Cant.* b *Nyſſ. ora. 12. in Cant.*

quâ possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

a [Sed] sicut Conjux amatrix viri, absente marito suo, per fenestrás circumspicit, ipsum requirens, & ubiq; speculans, in mari & in terrâ; & si viderit navem venientem, ibi suum putat esse virum & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens: Dicite mihi ubi eum dimiseritis, in quâ regione, aut in quâ civitate? quid dicentem, aut quid facientem, aut quando venientem? in hunc modum, omnis sancta [anima] constricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, ubi pascit, ubi cubat, quem diligit anima mea?*

b Jam optas videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & desiderii intentionem suaviter illum pervestigas, nunc moras accusas, nunc te cernis contemptum, nunc te visitatione confiteris indignum, & iterum de ejus, (totiens expertus) bonitate præsumis nunc quasi ulteriùs non sustineas, spirituali quodam litigio vel luctamine evincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ suspiria? quæ voces? nunc oculi fletu graves, cùm intimis singultibus eriguntur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia, nunc pectoris contusione animæ tarditas accusatur. Proferuntur interim verba sine principio, sine fine, quorum nec sententiæ cohærent sibi, nec rationes similes sunt, nec alicujus linguæ sensus vel idioma servatur:

a *Chrys. hom. de virt.* b *Bern. hom. infr. oct. Epiph.*

quando vox aliquando respondet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille JESUS tali certamine superari.

a Superest itaque ut ad eum recurrat, in quo solo vera est consolatio, & per istius vitæ noctes, in lectulo cordis DEUM quærat: Quem si primò non invenit, magis ad quærendum animetur, surgat ad amorem cœlestium; civitatem circumeat exultatione universæ terræ fundatam; interroget vigiles, qui custodiunt Ecclesiam, nudetur pallio sæcularis ornatus, & charitatis sagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo desistat; quàm mœrentium consolatorem inveniat. Inventum autem summoperè teneat, donec redemptus ope adjutricis gratiæ, à conscientiæ eripiatur tribulatione.

b Est enim quidam spiritualis amplexus, atq; utinam contingat, ut meam Sponsam altior Sponsi amplexus includat, ut ego quoq; possim dicere, quod in eodem libro scriptum est: *Sinistra ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!*

c Quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec ventis dissolvitur, nec scinditur gladiis? Deniq; *aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem. Tenui eum nec dimittam.* Et sanctus Patriarcha: *Non te*, inquit, *dimittam, nisi benedixeris mihi:* Ista non vult eum dimittere: & fortè magis quàm Patriarcha id non vult, quia nec pro benedictione quidem; siquidem ille, benedictione acceptâ, dimisit eum: hæc autem non sic,

Nolo,

a *S. Greg. in Psalm. pœn.* b *Orig. hom. 1. in Cant.* c *Bern. serm. 79. in Cant.*

Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. *Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* non dimittam te, nec si benedixeris mihi. *Tenui eum, nec dimittam.* Nec minùs forsitan ille teneri vult; cùm perhibeat dicens: *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum.* Quodq; pollicens ait: *Ecce ego vobiscum sum, usq; ad consummationem sæculi:* quid hâc copulâ fortius, quæ una, duorum tam vehementi voluntate fundata est? sed nihilominùs, illa vicissim tenetur ab eo quem tenet; cui alibi dicit: *Tenuisti manum dexteram meam.* Quæ tenetur & tenet, quomodo jam cadere potest? tenet fidei firmitate, tenet devotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non teneretur. Tenetur autem potentiâ & misericordiâ Domini. *Tenui eum, nec dimittam.*

a Inveniam [& ego] Te desiderium cordis mei, teneam Te, amor animæ meæ, amplectar Te sponse cœlestis, exultatio mea summa, intus & extra, possideam. Te beatitudo sempiterna, possideam. Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo summa animæ!

b Ecce quod concupivi jam video, quod speravi jam teneo, quod desideravi jam habeo; illi namque in cœlis junctus sum, quem in terris positus totâ virtute dilexi, totâ caritate amplexus sum, cui toto amore inhæsi, ipsum laudo, benedico, atque adoro.

c Tantò instantiùs inventum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inveni.

 a O piis-

a *Aug. soliloq. c. 1.* b *Aug. med. c. 37.* c *Beda in c. 3. Cant.*

a O piissime Domine & dulcissime Magister! quàm bonus es his, qui recto sunt corde, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati, qui in simplicitate cordis quærunt te, & quàm felices qui sperant in te! Verum certè est, & indubitanter verum, quòd tu diligis omnes diligentes te, & numquam derelinquis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua simpliciter quærebat te, & veraciter invenit te. Sperabat in te, & non est derelicta à te. sed plus est consecuta per te, quàm expectârat à te.

b Gratias Tibi, lux mea, quoniam illuminasti me, & inveni Te, & me, ubi inveni me, ubi cognovi me, ibi inveni Te, ibi cognovi Te; ubi autem cognovi Te, ibi illuminasti me.

XIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. *Psalm. 72.*

QUàm mea, per varios, vita est exercita casus!
At pila, percussu pulsa, repulsa manu.
Munera belligeri primùm placuêre Gradivi,
Armáque spe laudis, sanguinolenta tuli.
Arma dabant animos, & erat spes omnis in armis,
Ceu foret hæc votis meta futura meis,
Sæpè vigil tetricas traduxit cantibus horas,
Et custos speculæ tædia longa tuli.
Nec semel admonitu fraus hostica prodita nostro (est,
Cùm signum toties, ore, vel ære dedi.

Addidici

a *Orig. hom. 10. in divers.* b *Aug. soliloq. c. 38.*

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, pone=
re in Domino Deo ſpem meam, Pſalm. 72,

Addidici septis fossam producere castris,
Et sude præfixas impediisse vias.
Quin etiam subitæ faciem componere pugnæ,
Et trepidis animos addere, voce, globis.
Denique non tenuit belli quis certiùs artes,
Militis auxilio seu Ducis esset opus.
Ah, quoties Libycas pressit pes lassus arenas,
Et cecidit madidis sudor in ora comis!
Colláque magnanimus tinxit fumantia pulvis;
Nec tamen unda, sitim quæ recrearet, erat.
Ah quoties gelidos fluviorum innavimus alveos.
Ære gravante humeros, ære gravante caput!
Oráque prensatos retinebant mordicus enses,
Nando per obstantes cùm veheremur aquas.
Bellantem tenuit jam tot me Marspiter annis,
Principióque pedes, fine merebar eques:
Quóque tegor, decimâ fuit ictus arundine thorax,
Læsáque, sunt totidem cassis & umbo locis.
Lethifero cecidit sonipes mihi tertius ictu,
Crista quater galeæ cuspide, rapta fuit.
Quin animam præceps in aperta pericula misi,
Dum nimis hostili dextera cæde calet.
Nulla tamen nostro tunc sunt data vulnera tergo,
Omne sed adverso pectore vulnus erat.
Nempe gradum tenui, contra ferrúmque facésque,
Teláque præcipiti grandine plura tuli.
Pérque meo factos gladio spatiabar acervos,
Imposito subigens corpora strata pede.
Quis putet, hoc tantis caput insuperabile bellis,
Non etiam bellis, vota tulisse suis?
Heu mihi! post partas proprio tot sanguine lauros,
Post tot ad infernos funera missa lacus;

Post toties meritas gladio victore coronas,
Post tot fixa tuo signa, Gradive, tholo:
Una tot egregios delevit culpa triumphos,
Nec fuit ulla super nominis umbra mei:
Et gravis in pœnam me diruit ære Tribunus,
Jussit & incincto turpiter ire sago,
Gloria quin odiis popularibus obruta vertit,
Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
O utinam potiùs pro te, Deus, arma tulissem!
Non ita cassa suis laudibus arma forent.
Te super, intrepidâ meliùs spe, vota locantur,
Ut fundat trepidas anchora fida rates.
Ergo suum Odrysio positum suspendimus ensem,
Æráque sunt curvæ jussa valere tubæ,
Tum lucra, tum vigiles, lucro arrisêre tabernæ,
Unáque Mercurio cura litasse fuit.
Tum piper & lanas lydo reparavimus auro,
Veximus & gravidâ grana, merúmque trabe.
Nostráque Barbaricos tetigerunt lintea portus,
Et sinus invectâ vix sine merce fuit.
Scilicet, è minimâ magnum re cogere quæstum,
Maximus hâc studii parte triumphus erat.
Creverat aggestis jam densa pecunia nummis,
Nec domus immensas arcta tenebat opes.
Classis & ambustis onerata redibat ab Indis,
Sed periit, patriis proxima classis aquis.
Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
Credita perjurus debitor esse negat.
Ergo velut liquidis sal crescit & interit undis,
Ut crevistis opes, sic periistis opes.
O quanto placidos tranquillius exigit annos,
Qui neque lucra cupit, qui neque bella movet!

Dives

Dives Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,
Nulla mihi vestrâ merce redempta quies.
Quid facerem, toties frustrantibus omnia votis,
Marte negante decus, Mercurióque fidem?
Regis in ignotam subrepsi nobilis aulam;
Magnáque mox regi fama relata mei est.
Et vocor, & videor, placidóque arrideor ore;
Dúmque loquor, pronâ Principis aure fruor.
Nescio quid fuerit, quod Rex ita cœpit amare;
Non fuit hoc meriti, sed magè fortis opus.
Seu fuerit virtus, seu sors, seu Regius error,
Maximus exiguo tempore crevit amor.
Sæpè diem nocti conjunximus, inque loquendo,
Non fuerat visus præcipitasse dies.
Sæpè domi tacitas lusu traduximus horas,
Unáque sæpè foris mensa duobus erat.
Non ita Sejanum Latiæ favor extulit Aulæ;
Clitus Alexandro non ita carus erat.
Comodus haud tantum potuit tribuisse Cleandro,
Aut Constantini plus amor Ablavio.
Jamque, suâ fateor, favor hic, novitate placebat,
(Ut propè non solitæ res novitate placent)
Auláque felicem, felicem turba vocabat,
Quòd mihi tanta Ducis gratia parta foret.
Vah! nimis infidis subnixa potentia sceptris,
Quæ minimo sortis turbine versa ruit!
Ecce, minax tetricos cœpit Rex ducere vultus,
Nec tamen est vitio gratia læsa meo.
Hei mihi! cœptus amor, subitam se vertit in iram,
Hostis & è patrio cogor abire solo.
Et veteres auxi casus nova fabula fastos;
Fabula sic elegis tristè carenda meis.

Arcadii Eutropius, Stilico redivivus Honorî,
Et Constantini Cæsaris Ablavius;
Clitus Alexandri; Tiberî Sejanus; imago
Heu nimis historiæ vera fuêre meæ!
O Deus! ô quantò tranquilliùs exigit ævum,
Qui locat in sceptris votáque spésque tuis!

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Psalm. 72.

a COR humanum in desiderio æternitatis non fixum, numquam stabile potest esse: sed omnî volubilitate volubilius de alio in aliud transit, quærens requiem, ubi non est. In his autem caducis & transitoriis, in quibus ejus affectus captivi tenentur, veram requiem invenire non valet, quoniam tantæ est dignitatis, ut nullum bonum præter summum bonum, ei sufficere possit.

b [Et ego] aliud & aliud sequebar, & à nullo implebar; dum non in me inveniebam te, incommutabile & singulare, indivisum, unum bonum, quod consequutus, non egeo; quod consequutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum.

c [Sed nunc] nihil mihi tam dulce quàm cum Domino meo esse. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* Da mihi, Domine, donec his fragilibus assisto membris, *tibi adhærere*, sicut scriptum est, *qui adhæret Domino; unus spiritus est cum eo.*

a Eligant

a *Aug. med. cap. 25.* b *Aug. soliloq. c. 13.* c *Aug. med. cap. 37.*

a Eligant alii militiam, alii advocationem, alii diversas variasque doctrinas, alii negotiationem, alii agriculturam, *mihi autem adhærere Deo bonum est.* Deo adhærere nihil est melius quando eum videbimus facie ad faciem: modò ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor. *Adhærere Deo bonum est*; sed modò in peregrinatione, quia nondum venit res: *ponere in Deo spem meam.* Quamdiu ergo nondum adhæsisti, ibi pone spem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præsentiam? inhære per spem: & quid hîc ages, ponens in Deo spem tuam? quod erit negotium tuum, nisi ut laudes, quem diligis: Ecce si amares Aurigam, non raperes cæteros ut tecum amarent? Amator Aurigæ quacumque transit, loquitur de illo, ut eum ament & cæteri.

b Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. Fluxa est divitiarum natura, suos possessores, ocyùs torrente prærapido, prætercurrit; alios alio modo, apta mutare Dominos. Hodie hujus est ager, cras erit alterius, & paulò pòst ad alium perveniet. Respice parumper ad civitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerunt ædificatæ, sortitæ sunt, aliter ab aliis atque aliis appellatæ possessoribus? Et aurum è manibus habentis se, fluens semper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter possis, quàm divitias conservare tibi ipsi.

a *August. in Psalm. 72.* b *Basil. in Psalm. 61.*

a Juſtorum judicio (quælibet bona adfuerint) cum ſanctis deſideriis æſtuant, bona minimè videntur, unde David Propheta, qui Regni divitiis, multisq; obſequiis fulciebatur, quamvis & hæc ad neceſſitatem bona eſſe conſpiceret, uni tamen ſingulariter bono inhians æſtuabat, dicens: *mihi autem adhærere Deo bonum eſt.*

b Sit ergo Dominus Deus ſpes tua, non aliquid aliud à Domino Deo tuo ſperes: ſed ipſe Dominus tuus ſit ſpes tua. Namque multi de Deo ſperant pecuniam; multi de Deo ſperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet â Deo, præter ipſum Deum, ſed tu ipſum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulchrior eſt ille qui fecit cœlum & terram. *Beatus vir cujus eſt nomen Domini ſpes ejus, & non reſpexit in vanitates & inſanias mendaces.*

c Sicut autem nemo poteſt duobus Dominis ſervire, ita nemo poteſt in duobus Dominis ſperare. Nemo poteſt in incerto divitiarum ſperare, & in Domino. Nemo poteſt ſperare in Principibus, & in Deo. Nemo poteſt ſperare in viribus equi, & in Deo. Nemo poteſt ſperare in ſæculo, & in Deo. Niſi enim in ſolo Deo ſperaveris, & videat Deus ſpem tuam, in ſæculum æternum eſſe converſam, & quia aliam nullam omninò ſpem geris, niſi in ipſo, qui vivificat mortuos, & vocat, quæ non ſunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus eſt enim ipſe *qui ſalvos facit ſperantes in ſe.*

a Huic

a *Greg. homil.* 4. *in Evang.* b *Auguſt. in Pſalm.* 30. c *Orig. in Pſalm.* 36. *hom.* 5.

a Huic qui in homine ſpem ponit magnoperè eſt metuendum, ne in execrationem illam indicat: *Maledictus homo, qui confidit in homine, & fulcit carnem brachii ſui, & defecit à Domino anima ejus.* Quæ verba cùm dicunt, *Qui confidit in homine*, illud præcipiunt; nequaquam in altero ſpem poni debere: cùm autem, *& fulcit carnem brachii ſui*; in ſe, ſui habendam fiduciam vetant.

b Quidquid igitur agendum ſit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum. Tu es Domine, ſpes mea, hæc una mihi omnium promiſſionum cauſa; hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum; ſuſtinere ſe jactet pondus diei & æſtus; jejunare bis in ſabatho dicat, poſtremò non eſſe ſicut cæteri hominum glorietur; *mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam.* Sperent in aliis alii; fortè hic in ſcientiâ literarum; hic in aſtutiâ ſæculi; ille in nobilitate; ille in dignitate; ille in aliâ qualibet vanitate confidat; propter te, *omnia detrimenta feci, & ut ſtercora arbitror: quoniam tu es Domine ſpes mea.* Speret, qui vult, *in incerto divitiarum*; ego verò ne ipſa quidem, niſi abs te victui neceſſaria ſpero. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda ſperabo. Si inſurgant adverſum me prælia, ſi ſæviat mundus, ſi fremat malignus, ſi ipſa caro adverſus ſpiritum concupiſcat, in te ego ſperabo.

a *Baſil. in reg. fuſiùs diſp. q.42.* b *Bern. ſer.2.* Beati qui habit.

rabo. Quid cunctamur abjicere omninò ſpes miſeras, vanas, inutiles, ſeductorias, & huic uni, tam ſolidæ, tam perfectæ, tam beatæ ſpei, totâ devotione animi, toto fervore ſpiritus, inhærere? ſi quid illa impoſſibile, ſi quid vel difficile eſt, quære aliud in quo ſperes.

a *Fortiſſimum ſolatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propoſitam ſpem: quam ſicut anchoram habeamus animæ tutam ac firmam.*

b Jam ſpem quaſi anchoram [præmiſimus] ne in iſto mari turbati, naufragemur. Quemadmodum enim de navi, quæ in anchoris eſt, rectè dicimus, quod jam in terrâ ſit, adhuc tamen fluctuat, ſed in terrâ quodammodo educta eſt contra ventos, & contra tempeſtates; ſic contra tentationes hujus peregrinationis noſtræ, ſpes noſtra fundata, facit nos non abripi in ſaxa.

Adhæreat, quæſo, Domine, *anima mea poſt te*, ſuſcipiat me dextra tua; ſuſtollat me ſuper altitudinem terræ, & cibet me illâ cæleſti hæreditate, cui ſuſpirat peregrinatio mea die ac nocte.

XIV.

Sub umbrâ illius, quem deſideraveram, ſedi. *Cant. 2.*

Fors iter ignotas longum meditabar in oras,
Et bona jam cœptæ pars erat acta viæ.
Utque ſolet laſſus metam ſpectare viator,
Credebam ſpatiis pauca deeſſe meis.

Ut cœpi

a *Heb. 6.* b *Auguſt. in Pſalm. 64.*

Sub umbrâ illius, quem deſideraveram ſedi. Cant. 2.

Ut cœpi reliquos metiri provida passus,
Majus erat medio, quod superabat, iter.
Hei mihi! tum refugæ ceciderunt corpore vires,
Tótque nimis durus, millia visa labor.
Ergo oculos cœlo miserá cum voce tetendi,
Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
Et mihi, quis, dixi, dabit hisce sub æstibus umbram?
Solis ab infesto verberor igne caput.
Aspice, sub plantis quàm ferveat arida tellus,
Siccáque semustos urat arena pedes
O nemora! ô riguæ, frondosa cacumina, sylvæ:
O latebræ! ô fontes! arboréæque domus!
O utinam, virides pandat mihi populus alas,
Aut caput hoc, mali fronde comante tegar!
Audiit ille meas solitus lenire querelas,
Cujus erat toties umbra petita mihi.
Et scio, quò properas, scio, quas, ait, arripis oras,
Et scio, quam toties anxia poscis opem
Cœlestis Solymæ longinquam tendis in urbem,
Quámque agis in terris, huc tibi, vita, via est.
Jámque gravat longi te tanta molestia cursus.
Et cuperes Mali fronde virente tegi.
Ecce tuis venio sperata laboribus umbra,
Quámque voves, placido tegmine, Malus ero,
Aspicis hærentes funestâ ex arbore palmas,
Quósque fodit geminos cuspis acuta pedes?
Aspicis innumero laniatum vulnere corpus?
Aspicis? heu vix est corporis umbra mei.
Hæc tibi quæsitam fessæ dabit umbra quietem,
Portus & in duris, hæc tibi Malus, erit.

Dixe-

Dixerat, & vires ſubitò rediêre jacenti,
Tanta loquente Deo, visque vigórque fuit
Tunc ego ſuſpiciens, in Sponſum lumina fixi:
Hei mihi, ſuſpenſus de Cruce Sponſus erat!
Et qualis, Sponſe, inquam, hæc eſt, quàm triſtis imago?
Haccíne eris capiti Malus aprica meo?
Hac ego ſanguineâ languens reſidebo ſub umbra,
Tu, crucis infami ſtipite fixus eris?
O mala Malus! & infelix, quæ te manus unquam
Fixit humo! manus hæc, cæde cruenta fuit.
Attamen hæc lætos Malus jacit ardua ramos,
Utque cubent, placidos umbra dat apta toros;
Umbra dat apta toros, ſed non tamen apta ſopori:
Ah! magis hæ lacrymis, Malus & umbra petunt,
O bona Malus! & ô felix, quæ te manus umquam
Fixit humo, hanc ſidus jam decet eſſe manum.
Ah video, cui te ſimilem, mi Sponſe, vocabo;
Sæpè mihi umbriferæ munere functe domus.
Qualis onuſta rubris latè ſua brachia pomis
Spargit, & apta ſui munera Malus habet;
Exſuperátque ſuas, numeroſâ fruge ſorores,
Una nemus laſſis, hoſpitibúsque penus:
Talis es æſtivis mihi, Sponſe, caloribus umbrâ;
Lympháque dum ſitio, dum fameóque cibus.
O quoties ego te! quoties, mi Sponſe, vocavi,
Ut ſemel illa meum conderet umbra caput!
Hic ego, ſi liceat, dixi, gemebunda ſedebo;
Ut ſedet amiſſo mœſta columba viro,
Et modò purpurei concreto ſanguine crine,
Et modò materies, labra, doloris erunt.

Nunc

Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula cervix,
Nunc os, nunc atro barba cruore madens.
O quoties latus hoc, lacrymansque gemensque videbo!
Ne videam lacrymis impediárque meis!
Multa tamen dabit hoc unum mihi vulnera, vulnus,
Saucia dum geminos labar ad usque pedes.
Túncque iterum amplexu lignum lacrymabile stringens,
Subscribam hæc plantis verba suprema tuis:
En duo qui caussam præbent sibi mortis, Amantes;
Mergitur hæc lacrymis, ignibus ille perit.

Sub umbrâ illius, quem desideraveram sedi, Cant. 2.

a AMoris enim vulnere percussa arborum solatia sylvarumque sectatur.

b Sicut [namque] arbor mali inter reliqua ligna sylvæ, sic est sponsus inter reliquos filios, habens fructum, qui non solùm sapore omnes, sed & odore præcellat; & duos animæ sensus: id est, gustum & odoratum reficiat: diversis namque copiis mensam suam nobis præparat sapientia, in quâ non solùm panem vitæ apponit, sed immolat carnes verbi; & non solùm miscet in cratere suo vinum, sed mala adhibet odorata & dulcia, quæ non tantùm in ore & labiis suavitatem reddant, sed & interioribus tradita faucibus dulcedinem servent.

Is enim

a *Orig. hom. 3. in Cant.* b. *Orig. ibid.*

a Is enim qui in sylvâ naturæ nostræ, ob suam erga genus humanum benevolentiam germinavit, eo ipso quo carnis ac sanguinis particeps factus est; quasi malum quoddam existit. Nam in hoc fructu videre est quiddam, quod cum utroque, nimirum, carne ac sanguine, similitudinem aliquam habeat: etenim ratione coloris subalbi; carni quod proprium est imitatur; rubedinis specie cognatio quasi quædam cum sanguinis naturâ indicatur.

b Meritò ergo ejus desideraverat umbram, de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem sylvarum ligna etsi umbram solatii habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis, unus est etenim vitæ auctor, unus mediator Dei & hominum homo CHRISTUS JESUS, qui dicit sponsæ suæ: *Salus tua ego sum.* Propterea ergo CHRISTI potissimùm desideraverat umbram; quòd solus sit, qui non solùm ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutum. *Sub umbrâ ejus quem desideraveram sedi*, umbra ejus, caro ejus.

c Quis enim posset, sustinere Solem justitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radiis ejus? assumpsit ergo Sol justitiæ hominem mediatorem, & ita ex conjunctione solis & humani corporis facta est umbra.

d CHRISTUS ergo affixus ad lignum, sicut *malum*

a *Nyss. in orat.4. in Cant.* b *Bern. serm.48. in Cant.* c *Guil. apud Delrio in c.2. Cant.* d *Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.*

malum pendens in arbore, bonum odorem mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati gravem deterſit fœtorem & unguentum potus vitalis effudit. *Tanquam malum*, inquit, *in lignis ſylvæ, ita conſobrinus meus in medio filiorum. In umbrâ ejus concupivi & ſedi.* Bona umbra, quæ nos ab iniquitatis ſole defendit, *& fructus ejus dulcis in faucibus meis.* Quis fructus ejus dulcis, niſi prædicatio Dominicæ paſſionis?

a Nathanaël *ſub arbore fici* videtur; David, *in umbrâ alarum* Domini JESU ſperare ſe dicit, Zacchæus *in arborem ſicomori* aſcendit, ut CHRISTUM videret. Nobis quoque expandit manus ſuas JESUS, ut totum mundum obumbraret, quomodo non ſumus in *umbrâ*, qui Crucis ejus protegimur velamento? quomodo non ſumus in *umbrâ*, quos crucifixus à malignitate ſæculi, & corporis ardore defendit.

b Hâc umbrâ David protegi ſe poſtulabat, ne eum *per diem Sol ureret vel luna per noctem. Hanc umbram* ſpiritalis miniſtrat gratia, torrida ſæculi hujus, & mundi æſtiva fugientibus. In hâc ergo *requieſcamus umbrâ*, peccatorum noſtrorum æſtibus fatigati; ſi quos aduſſit libido, hos Domini Crux refrigeret, in quâ ſe reclinavit, ut noſtra delicta ſuſciperet.

c Umbra fit ex corpore & luce, & eſt itinerantium refrigerium ab æſtu, & protectio à tempeſtate. Arbor vitæ, ſcilicet *malus*, eſt *ſancta Crux:* fructus ejus, *Chriſtus*, *umbra*, tutela vel refri-

a *Ambr. in Pſalm. 118. Octon. 3.* b *Idem. ibid. Oct. 4.* c *Hon. apud Delr. in cap. 2. Cant.*

refrigerium humani generis, quod gravi onere peccatorum per æſtum concupiſcentiæ premebatur.

a Umbra Chriſti [ſiquidem] omnem tentationum fervorem temperat, & dum aura ſuæ inſpirationis ſuaviter mentem tangit, quidquid noxii caloris ſuſtinebat, expellit, & quam jam forſitan nimius vitiorum æſtus marcidam fecerat, umbra ſancti Spiritus, protegens recreat, ut dum in ejus inſpiratione ſedens pauſat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robuſtiùs currat.

b Per *umbram* ex ſupernâ protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut Sponſa in Canticis Cant. adventum Sponſi præſtolata prænunciat, dicens: *Sub umbrâ illius quem deſideraveram ſedi*, ac ſi dicat: ab æſtu carnalium deſideriorum, ſub adventus illius protectione requievi.

c Nónne merito ſub arboris hujus umbrâ ſedit genus humanum, quod per eſum ligni ſcientiæ boni & mali paradiſum amiſerat? grave onus peccatorum in æſtu vitiorum portabat, quod deorſum in præcipitium tormentorum trahebat, & ideò ad arborem vitæ JESUM CHRISTUM feſtinabat.

d Tu ergo, vide, ut vivas in umbra ejus, ut quandoque & regnes in lumine ejus. Non enim tantùm umbram habet, habet & lucem.

a Apo-

a *Greg. in cap.2.Cant.* b *Greg.l.33. mor. cap.3. in c.40. Job.* c *Honor. apud Delr. c.2.* d *Bern. ſerm. 48. in Cant.*

a Apoſtolus dicit: legem, umbram habere futurorum bonorum, & omnem veterem culturam umbram & exemplar pronunciat eſſe cœleſtium. Nos autem alieni ſumus ab umbrâ eorum quoniam non ſumus ſub lege, ſed ſub gratiâ, ſed quamvis non ſumus ſub umbrâ illâ, ſumus tamen ſub umbrâ meliore; in umbrâ enim CHRISTI vivimus inter gentes.

b Et meritò ſponſa ſub mali umbrâ ſedere concupiſcit; ſine dubio, ut vitæ, quæ eſt in ejus umbrâ, particeps fiat, videtur omnis [quoque] anima, donec in præſenti vitâ eſt, umbram habere neceſſariam, propter illud, credo ardorem Solis, qui cùm exortus fuerit, continuò ſemen, quod non altâ radice demerſum eſt, areſcit & deperit.

c Sed fortaſſe felicius aliquid iſta expertam ſe gloriatur in eo quod ſe in umbrâ dicit non (ut Propheta) vivere, ſed ſediſſe: ſedere enim quieſcere eſt. Plus autem eſt quieſcere in umbrâ quàm vivere; ſicut vivere plus eſt quàm tantummodò eſſe in eâ. Igitur quod eſt commune multorum, Propheta aſſumens ſibi: *in umbrâ ejus vivimus*, inquit; ſponſa verò, habens prærogativam, etiam quòd ſub eâ ſingulariter *ſederit* gloriatur, ubi itaque nos cum labore vivimus, qui conſcii peccatorum ſub timore ſervimus, ibi hæc devota & amans ſuaviter requieſcit. Denique timor pœnam habet, amor ſuavitatem, unde ait; *Et fructus ejus dulcis gutturi*

a *Orig. hom. 3. in Cant.* b *Ibidem.* c *Bern. ſerm. 58. in Cant.*

gutturi meo; gustum contemplationis significans, quem obtinuerat per amorem suaviter sublevata. Ast istud, *in umbrâ*, quia, *per speculum & in ænigmate*, erit cùm *declinaverint umbræ* crescente lumine, imò penitùs disparuerint, & subintrabit sicut perspicua ita & perpetua visio, eritque non modò suavitas gutturi, sed & satietas ventri, sine fastidio tamen: *sub umbrâ ejus quem desideraveram sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.*

a In te ergo, dulcissime Domine JESU, quiescat mens nostra, & à te, nec ad modicum separetur. Stultissimum quidem est, etiam nobilissimo & jucundissimo loco exire. Quomodo audemus, nisi dulcissimum sponsum inspicere, ne subtrahatur à nobis? quid, quæso, nos movet, aliud intueri? quomodo omnia non desipiunt & despiciuntur?

b Confugiat, Domine, mens mea, *sub umbrâ alarum tuarum*, ab æstibus cogitationum hujus sæculi; ut in tui refrigerii temperamento absconsa, lætabunda cantet, & dicat: *In pace in idipsum dormiam & requiescam.*

XV.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ. *Psalm. 136.*

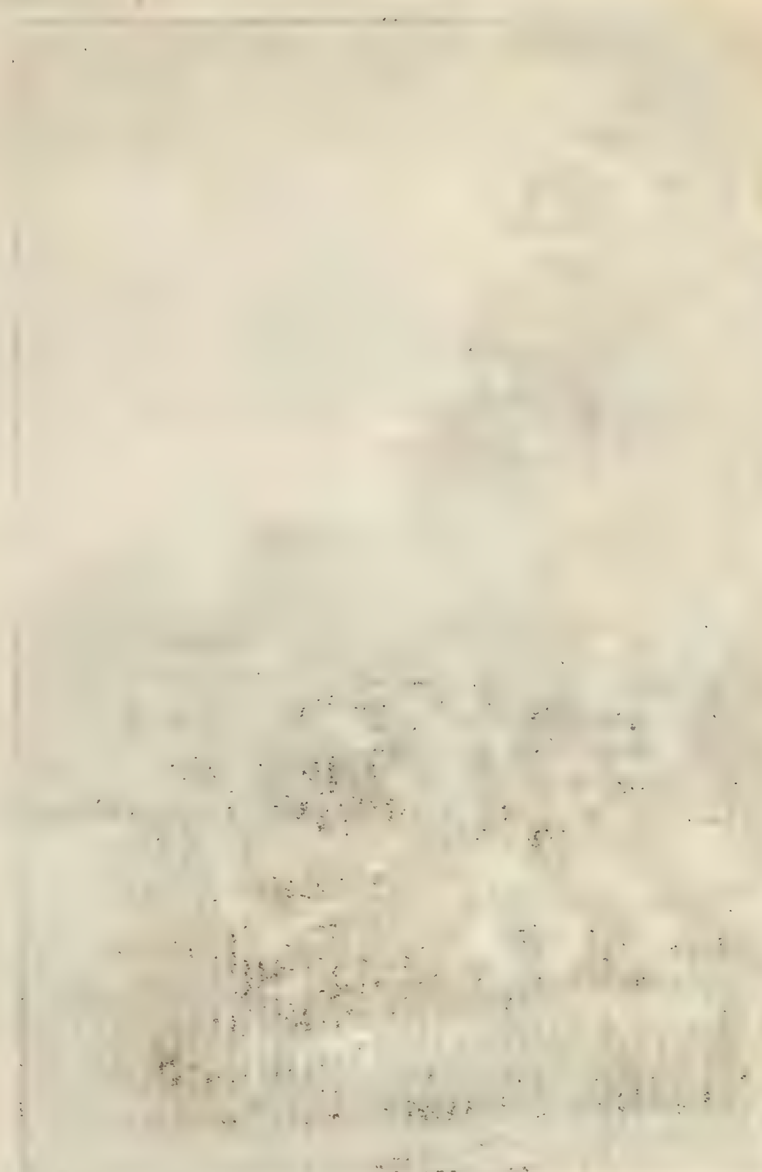
QUid toties cantus iterare jubetis amici,
Seu lubeat digitis, seu juvet ore loqui?

Læti-

a *Bonav. 2. part. stimul. c. 8.* b *Aug. med. c. 37.*

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ Psalm, 136,

Lætitiam cantus poſcunt, animíque quietem,
Turbida cùm mens eſt, os digitique dolent,
Quin mage cantandum cum mens jacet ægra, monetis;
Túncque opus eſſe lyrâ, túncque opus eſſe chely.
Nempè ſuo nimiùm ne merſa dolore laboret,
Aut intenta ſuis, ſit nimis ipſa malis:
Quid quòd opem certæ promittitis usque medelæ,
Veſtra nec exemplo dicta probante carent:
Dicitis hanc cauſam defeſſus navita cantet,
Sollicitat celeri cùm freta lenta manu.
Quíque gregem virides paſcendum ducit in agros,
Non niſi, ne nimiùm ſit mora longa, canit.
Et canit ut fallat faſtidia longa viator,
Miles & ut cantet, nóxque labórque facit.
Non ego, quod faciunt, miles, nauta, atque viator,
Quódque facit paſtor, damno rebellis opus.
Adde quod & Dominæ jam dudum aſſueta querelis,
Ad ſolitos gemitus plus mea lingua valet;
Vixque retentanti jam carmina priſca ſubibant,
Muſica quin etiam res mihi viſa nova eſt.
Utque timet longo veniens è carcere Solem;
Sic mea lætitiam lingua modóſque timet.
Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,
Aut ſolitam digitis, ſollicitare chelyn;
Aut docto querulas impellere pectine chordas,
Aut mollem articulis increpuiſſe lyram;
Aut leve ceratis modulari carmen avenis,
Aut voci liquidas aſſociare fides.
Heu! toties lacrymæ ſunt, me tentante, profuſæ,
Et lacrymis, digiti, vóxque retenta fuit.

Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
Et querulâ digitos attenuasse lyrâ;
Ne quicquam adversis sensi me tendere Musis,
Ulla nec est nostrâ barbitos ista manu.
Interea longâ jam desuetudine pigrâ,
Artem dedidicit vôxque manúsque suam.
Nec si nunc studium gravitatis inane retentem,
Molescant studio tristia fata meo.
Esto, sciam levibus tamen addere carmina nervis,
Aptáque mutandis sit mihi-lingua sonis;
Et vincam Aonias digitis aut gutture Divas,
Et mea sit melior, Marsia Canna tuâ,
Panáque multi forem cogam submittere buxum,
Et superem Thressæ stamina docta lyræ:
Questibus, an cantu videor debere teneri,
Maxima cui flendi copia semper adest?
Ah! bene, ne cantem, mihi per mala plurima cautum est;
Vertit & in mortem, jam mihi pœne dolor.
Nec locus, ut cantem, patitur, neq; tempora prosunt;
Utq; locus sinat aut tempora, mœror obest.
Quid? vultis patriâ procul à tellure jacentem,
Externo patrios orbe sonare modos?
Parcite, fortunæ nimis exulis ista repugnant:
Non est conveniens cantibus ille locus.
Exul & à patrio tam longè dissita Cœlo,
Impellam patriæ dulcia fila lyræ?
Parcite tam miserum fortunæ vulnus habenti;
Cantandi, externo nulla libido solo est.

Tristia

Tristia stabilibus manant mihi lumina rivis,
Et videor festam posse ferire chelym?
Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
Et cytharâ videor posse, vel ore loqui;
Heu! nimis insistunt præsenti pectora fato.
Et numquam exilii sensus acerbus abest.
Si quisquam his jubeat Amphionia vivere terris,
Aonia numquam pectine tangat ebur.
Respectu Euridicen propero cùm perdidit Orpheus,
Ilicet artifices obriguêre manus;
Et manibus cecidit leve cum testudine plectrum,
Fractáque sunt casu garrula fila suo.
Quid mihi, non unâ fatorum clade sepultæ
Præcipitis, toties ungue ciêre fides?
Dum circumspiciens, ubi sim, te Patria specto,
Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo!
Cùm semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar,
Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ? Psal. 136.

[a] UTINAM possem talia dicere qualia hymnidici Angelorum chori! ô quàm lubenter me in tuis laudibus totum effunderem? ô quàm devotissimè illa cœlestis melodiæ cantica, ad laudem & gloriam nominis tui, in medio Ecclesiæ infatigabilis perorarem!

a *August. med. cap. 35.*

a O beatæ nimiùm illæ Cœlorum virtutes, quæ laudare possunt te sanctè & purissimè, cum nimiâ dulcedine & ineffabili exultatione! Inde laudant unde gaudent, quia semper vident unde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis pressi procul à vultu tuo in hâc peregrinatione positi, atque per mundanas varietates distenti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per speciem. Illi verò Angelici spiritus per speciem & non per fidem.

b Nostra certè natura usque adeò delectatur canticis & carminibus, & tantam cum eis habet necessitudinem & convenientiam, ut vel infantes ab uberibus pendentes, si fleant & affligantur, eâ ratione sopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos gestant in ulnis, sæpè adeuntes & redeuntes, & quædam puerilia iis carmina decantantes, supercilia eorum ita sopiunt: quocirca sæpè quoque viatores meridie agentes jugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris molestiam illis canticis consolantes; nec solùm viatores, sed etiam agricolæ, uvas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcunque aliud opus facientes sæpè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

c Jam verò mulieres quoque texentes & confusa stamina radio discernentes, sæpè quidem & per se singulæ, sæpè autem etiam omnes concor-

a *August. med. cap. 33.* b *Chrysost. in Psal. 61.* c *Ambros. enarrat. in Psalm. 36.*

concorditer, unam quandam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores, & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo ſuſcipitur, cantu conſolari volentes? utpote quòd anima, ſi carmen & canticum audierit, moleſta & difficilia ſit faciliùs toleratura.

a [Sed] *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Hebræi non canebant in terrâ captivitatis, quod in ſuâ patriâ canere conſueverant. Hæc terra captivitatis eſt, alia terra libertatis eſt; iſta peccati, illa quietis æternæ; valleſtris iſta, illa cœleſtis.

b [Imò] ſi caro menti repugnat, nec ſubdita eſt animi gubernaculo, & mentis imperio, *aliena eſt terra*, quæ non domatur exercitio cultoris, & ideò non poteſt fructus charitatis, patientiam pacis afferre; *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

c Qui cantat, vacuus eſt, & diverſarum cogitationum curas relevat, culpas relegat, ſequeſtrat avaritiam, & non ſolùm corporis voce, ſed etiam mentis ſuavitate ſe mulcet.

d Nam cùm mens querulo ſemel eſt obſeſſa dolore,
Ad læta occluſas tunc habet illa fores:

e In regione umbræ mortis ſumus; abſcondita eſt vita noſtra, non libera. Erit enim libera

a *Ambr. enarrat. in Pſalm.36.* b *Ambr. lib.2. de pœnitent. c.11.* c *Ambr. in Pſal.118. Octon.7.* d *Nazianz. de humana natur.* e *Ambr. in Pſal. 118. Octon. 22.*

bera in regione vivorum. Ibi ergo vivit anima noſtra, ubi nihil mortale, nihil infirmum amicta ſit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Dominum, ubi depoſito infirmitatis corpore, conformis eſſe cœperit gloriæ corporis CHRISTI, nam dum in peccato ſumus, plenè laudare quid poſſumus. In umbrâ ſumus hîc poſiti, in umbrâ vivimus, in umbrâ laudamus: perfectè in umbrâ laudare non poſſumus. Denique *in terrâ alienâ* ſumus: *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

a Eructabat hymnum anima pia, cui dicebat Dei verbum: *inſinua mihi vocem tuam, quia vox tua ſuavis eſt*, eructabat hymnum cui dicebat: *Favum diſtillant labia tua ô ſponſa, mel & lac ſub linguâ tuâ*; ſed non poteſt quis ante eructare hymnum, niſi didicerit juſtitias Dei, & didicerit ab ipſo Domino Deo ſuo, ideò ſpecialiter hoc David petit ut eum doceat Deus, quomodo cantare poteſt in metu poſitus & in timore pœnarum? quomodo cantare poteſt gravium ſibi conſcius delictorum; niſi priùs fiat veniæ ſecurus? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ*, in quâ impugnetur, in quâ captivetur in lege peccati, in quâ defleat atque deploret ſuæ captivitatis ærumnas?

b O pax illa, quam videbimus apud Deum! ô illa ſancta æqualitas Angelorum! ô illa viſio & ſpectaculum pulchrum! ecce in Babylonia pulchra

a *Ibidem ſuperiùs.* b *Aug. in Pſalm.* 136.

pulchra ſunt quæ tenent; non teneant, non decipiant. Aliud eſt ſolatium captivorum, aliud gaudium liberorum.

a Facilè poteſt demonſtrari captivos nos eſſe: Non enim reſpiramus jam in auras illius libertatis; non enim fruimur libertate veritatis; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum ſuggeſtionibus illicitarum voluptatum. Vix reſpiramus, vel in oratione, captivos nos eſſe intelligimus.

b Illi autem *qui captivos duxerunt nos*, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis: *Cantate nobis verba canticorum*: Quid reſpondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia te nutrit, Babylonia de te loquitur; non noſti capere niſi quod fulget ad tempus: æterna meditari ignoras, non capis quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ.*

a *Ibidem.* b *Ibidem.*

LIBER TERTIUS.

SUSPIRIA ANIMÆ AMANTIS.

I.

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei: quia amore langueo. *Cant. 5.*

COelestes animæ, Solymæ cœlestis alumnæ,
Quæ teritis niveo cærula templa pede;
Vos ego, vos nunquam violando carmine testor,
(Si meus est vobis fortè repertus amor)
Dicite, quòd cæcâ, sic ejus langueo flammâ,
Languet ut Assyrio flosculus ustus agro.
Nempe suas nuper cùm spargeret ille sagittas,
Delituit propriis mistus arundinibus:
Et summâ trifidi præfixus cuspide teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna redunca fidit,
Ah quibus, ah quantis tum pectus amoribus arsit!
Non furit Ætnæo sævior igne rogus.
Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,
(Namque solent cupidi multa rogare proci)
Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;
Pluráque languentem non potuisse loqui.
Si roget; an lento mihi febris inæstuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.
Si roget, an mortis proprior sim visa periclo?
Dicite quæ vobis, ore tacente, loquor.

Dicite,

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis di-
lectum meum, ut nuncietis ei: quia amore
langueo. Cant. 5.

Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantùm reddere verba mei.
Si lubeat nostros tamen illi noscere vultus,
Nec grave sit vobis dicere, qualis eram:
Hâc, precor, aut simili, tum me depingite formâ,
Quâ sciat & morbi quæ sit origo mei.
Dicite, quòd jaceam tenebris exsanguis obortis,
Succiduo in nudum corpore lapsa solum.
Sintque hebetes oculi, mediâ ceu morte natantes,
Inque sinu jaceat languida facta manus:
Nec rosa picta genis, neque viva corallia labris,
Venáque vix, quamvis pollice tacta, micet:
Jámque diu nullo constet me vivere signo,
Quàm quod anhelanti pectore sæpe gemam.
Quodq; mihi certam non possim fingere caussam,
Cur toties nullo læsa dolore querar:
Non possim, nisi fors gemitu se prodere cogat,
Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
Hæc reor, hæc nostri fuit unica caussa doloris,
Et quid amans esset nescii, amánsque fui.
Hoc fuit, hoc toties me suspirare coëgit,
Per gremium injussæ cùm flueretis aquæ.
Hoc, fuit, ut quamvis toties aliena loquenti,
Illius assiduè nomen in ore foret.
Ergo meis, oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
Illius immodicâ quod cremor ægra face:
Dicite, quòd lento sic torreor illius igne,
Vt rosa cœlesti torrida facta cane.
Dicite, quòd longâ sic ejus langueo flammâ,
Ut languent sicca lilia cana coma.
Dicite quodque mei caussa unica sit languoris,
(Qui simul est mortis caussa futurus) Amor.

Adjuro vos, filiæ Hierusalem si inveneritis Dilectum meum, ut nuncietis ei: quia amore langueo. Cant. 5.

a PROBAVIT dilectionem suam nobis præclarus ille procus animarum nostrarum CHRISTUS, quâ adductus etiam tum, cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis mortuus est. Idcirco sponsa vicissim, amore incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, demonstrat latens in se dilectionis telum, imò in pectore.

b Sagittarius autem ejaculatus hoc telum, est ipsa dilectio, & Deum esse dilectionem, sacris è litteris didicimus, qui quidem, telum electum, Deum illum unigenam, ad eos mittit, qui servantur; spiritu vitæ, triplicem cuspidis aciem inungens, ut eum in quem immissa fuerit, unà cum telo, & ipso sagittario, is unum colligat. Itaque videt jam anima per divinos gradus in sublime deducta dulcedinem dilectionis, tamquam telum in sese quo vulnerata est. O præclarum vulnus! ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quasi quoddam ostium & januam sibi aperiens ipsâ divisione.

c Quàm pulchrum est, quàm decorum, vulnus à charitate accipere? Alius jaculum carnei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus est; tu nuda membra tua, & præbe te jaculo formoso; siquidem Deus sagittarius est. Audi scripturam de hoc eodem jaculo; imò

a *Nyssen. orat. 13. in Cant.* b *Nyssen. orat. 4. in Cant.* c *Orig. hom. 2. in Cant.*

imò ut ampliùs admireris, audi ipſum jaculum quid loquatur: *Poſuit me in ſagittam electam, & in pharetra ſua ſervavit, & dixit mihi: magnum eſt tibi hoc vocari puerum meum.* Intellige ſagittam, quid dicat, & quomodo à Deo ſit electa. Quàm beatum eſt, hoc jaculo vulnerari!

a Nec mirum ſi ſponſus habeat plures ſagittas, de quibus in 119. Pſalmo dicitur: *Sagittæ potentis acutæ.* His ſagittis & Cleophas in itinere cum altero vulneratus, aiebat: *Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis?* Et in alio loco legimus: *Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filii excuſſorum.* His ſagittis totus mundus vulneratus & captus eſt. Paulus ſagitta fuit Domini, qui poſtquam ab Hieroſolymis usque ad Illyricum miſſus arcu Domini, huc illucque volitavit; ad Hiſpanias ire feſtinans, ut velox ſagitta, ſub pedibus Domini ſui, Orientem Occidentemque proſternat.

b Quid ergo dicam? quid faciam? quò vadam? Ubi eum quæram? vel quando inveniam? quem rogabo? quis nunciabit Dilecto meo, *quia amore langueo?*

c O vita, cui omnia vivunt, vita quæ das mihi vitam? vita quæ eſt mea vita! per quam vivo, ſine quâ morior; vita per quam reſuſcitor, ſine quâ pereo; vita per quam gaudeo, ſine quâ tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, ſemper memorialis, ubi quæſo es? ubi te inveniam, ut in

a *Hier. epiſt. 104. ad Principiam.* b *Aug. med. c. 40.* c *Aug. ſoliloq. cap. 1.*

ut in te deficiam, & in te subsistam? propè esto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, *quia amore langueo*, quia sine te morior?

a Anxia vota, suis nesciunt esse contenta meritis: ideò alienæ precis mendicant suffragia: *Adjuro vos*, inquit, *filiæ Hierusalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris accessus; vos nunciate, quæ nostis ex parte, quanta sit amatorii virtus languoris, quàm sit fortis ut mors dilectio.

b Sed quorsum sic adjurat? Nónne Dilectus cuncta noverat, & in his amorem Sponsæ amantis? si Petrus dixit: *Tu scis, quia amo te*, quantò magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipsam absque internuntiis dicere poteras Dilecto, & frequenter sine dubio dixisti; dilecte nullum tibi absconditum est cor, nullius occultus amor, *tu scis, quia amore tui langueo.* Quorsum igitur, tendit hæc adjuratio? Nónne ut percussa, percutiat? ut vulnerata, vulneret?

c Nunciate ei, non quasi ignoranti (nihil enim ei incognitum est) sed quia gaudet, quæ novit de dilecta etiam ex aliis intelligere.

d Narrate & annunciate, & exaudiet vocem vestram, ut refoveat vota mea, *Annunciate, quia amore langueo.* Non languet amor, sed languet amans; ubi viget amor, ibi viget languor;

a *Guilb. Ab. serm. 46. in Cant.* b *Rupert. in Cant.* c *Guilb. apud Delr. Cant.* d *Guilb. Ab. serm. 64. in Cant.*

guor; si absit, quod amatur, languet animus dum æstuantis voti nimietate conficitur; liquefactus se fugit animus amoris violentiam ferre non valens. Sic enim in consumptâ materiâ & jam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et *Deus noster ignis consumens est*, ô potens & præpotens passio charitatis! si non temperatur non toleratur. Jure potens, quæ animum, quem possederit, suiipsius efficit impotem.

a Annunciate, quia amore langueo, præ magno faciei ejus videndæ desiderio; vitæ tædium patior, & vix præsentis exilii moras sustineo.

b Singultus de imis prodeuntes præcordiis, crebri gemitus, nónne sunt quædam eructationes spiritus & conceptæ gratiæ? nónne talibus indiciis se probat languor amoris? Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cùm hæc producit indicia.

c Langueo in amore mei, præ amore Sponsi cœlestis. Amor ejus languidum & remissum in me facit amorem mei ipsius. Meo amori mortua, vivo ego, jam non ego, sed vivit in me Sponsus. Me namque amo, non amore mei, sed amore sponsi qui me amat. Non amo me, in me; sed me in ipso, & ipsum in me.

d Eja dulcissime JESU, transfige saluberrimo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ,

a *Rupert. in Cant.* b *Guilb. Ab. serm. 66. in Cant.* c *Guilielm. apud Delrio in cap. 5. Cant.* d *Bonav. soliloq. cap. 3.*

ut verè ardeat, *langueat*, & liquefiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat; *cupiat diſſolvi, & eſſe tecum.* Te ſolum ſemper eſuriat panem vitæ, qui de Cælo deſcendiſti. Te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis. Te ſemper ambiat, te quærat, teq́e inveniat, in te dulciter requieſcat.

II.

Fulcite me floribus, ſtipatẽ me malis; quiȧ amore langueo. *Cant. 2.*

O Amor! ô quantis torres mihi viſcera flammis!
O Amor! ô animi blande Tyranne mei!
O Amor! ah tantos quis pectore comprimat ignes?
Parce, vel in vapidos diſſolvor cineres.
Parce Amor, ô toties repetitis parce ſagittis!
In nova, pars animi, vulnera nulla vacat.
Parce Amor, & nocuæ procul abjice tela pharetræ,
Proxima quam jacies figet arundo necem.
Ah perii! néque nota mihi ſuſpiria duco,
Quæ ſonat, ignoto vox ab amore ſonat.
Scilicet arcanos penitus graſſatus in artus,
Jam mea, victor ovans, regna ſubegit Amor.
Me miſerum! tantos nemo miſerabitur ignes?
Nemo vel è terris, nemo vel è ſuperis?
Túque meus (tanti cauſſa unica qui tormenti es)
Tu meus, hæc ſicco lumine cernis Amor?
Vos ſaltem Ætherii Cælo properate coloni,
Vos, quibus à ſimili mens calet icta face:

Ferte

Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo. Cant. 2.

Ferte rosas, date mala, & odora Chloridis herbas,
Quidquid & Alcinous, Floraque quidquid habet.
Ferte rosas, date mala ardentibus obvia flammis,
Mitior in malis est amor, inque rosis.
Ferte rosas manibus, calathis effundite mala,
Fors erit hinc nostris certa medela malis.
Sed quid ago? quid posco rogas? quid postulo mala?
Est dolus in malis, est dolus inque rosis:
Forsan Amor falsi tegitur velamine mali,
Aut sua spiniferis occulit arma rosis.
Perjuro simplex malo delusa Cydippe est,
Et Venus armatæ cuspide læsa rosæ.
Nolo tuas Cytherea rosas, tua mala, Cydippe,
Nescia perfidiæ mala rosásque volo.
Quales Dorotheæ superis tulit Ales ab hortis,
Canáque quas stupuit Bruma rubere rosas.
Quale tibi Elysiis venit, Luduina, viretis
Angelico carptum pollice liliolum.
Has mihi posco rosas, hæc mala, hæc lilia posco,
Nescia perfidiæ lilia, mala, rosas.
His mihi vernantem viridi super aggere lectum,
Pictáque puniceis sternite fulcra crocis.
Fiscináque è lento fiat pulvinus hibisco,
Fiscina quam viridi farciat herba toro.
Jungite vimineis collecta ligustra quasillis,
Et pluat in laxos lutea Caltha sinus:
Junceáque egregiis onerate canistra Hyacinthis,
Misceat & calyces Bellis amœna suos:
Spicáque Narcissúsque & apex stellatus Amelli,
Pulchráque cæruleis cum Cyanis Anemon,

Et Nym-

Et Nymphæa marina, immortatalésque Amaranthi,
Iridis & Violæ multicoloris opes.
Junctáque Smilacibus Pæonia regia parvis,
Cunctáque quæ Pasto divite serta virent.
Addite deceptas Arabo de cortice frondes,
Et Myrthum & Daphnen Cecropeúmque Thymum.
Serpillúmque Chamæmelúmque Aloénque, Cipe-rúmque,
Et Nardum & Tymbram, Cynnamáque & Casiam:
Et Costum & Stracten, & olentis germen Amomi,
Et cilicum tota sternite messe solum.
Sternite, & hoc animæ quidquid super exspirandum est,
Roscidulis, sinite, elangueat in foliis.
Tunc ego sic moriens componam leniter artus,
Ut Rosa deciduas ungue resecta comas.
Aut moritura graves inclinant Lilia culmos,
Qúæque balant animas gramina messa suas.

Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo. Cant. 2.

[a] CREVIT amor, quia incentiva amoris plura solito processerunt. [sed] post illa omnia, Sponso (more suo) secedente; illa, languere amore se perhibet, id est, præ amore. Quo enim graviorem fuerat experta præsentiam, eò postmodum absentiam molestiorem sensit.

a *Bernard. serm. 51. in Cant.*

ſenſit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio deſiderii eſt, & quod ardentiùs deſideras, eo cares ægriùs. Rogat proinde iſta interim odoramentis florum ac fructuum confoveri, quo usque denuò revertatur, quem moleſtisſimè ſuſtinet remorantem.

a [Nempe] quod amentibus ſæpè evenire ſolet puellis, ut præ amore ad illius quem depereunt abſentiam, & corporis languorem & animi patiantur deliquium, hoc Sponſæ frequentiùs in Cantico Cant. eveniſſe comperimus. Nam in hujuscemodi deliquio conſtituta prima illa protulit verba: *Oſculetur me oſculo oris ſui*, hanc ægritudinem ſeſe opprimentem, Sponſo, ut nuncient, ſocias ſupplicibus exorat verbis; cùm defatigata jam eſſet in illo quærendo, dicens: *Adjuro vos filiæ Hieruſalem, ſi inveneritis Dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore langueo;* quin imò & hoc ipſo amore, eadem in ſomnum dicitur incidiſſe, ita ut Sponſus eam miſeratus, in ea ipſa proruperit verba: *Adjuro vos, ne ſuſcitetis.* At nullibi ſanè clariùs deſcribitur iſtiusmodi ejus deliquium, quàm in præſenti ſententiâ, in quâ ipſamet ægritudinem ſuam, ſimul cum illius causâ exprimens illa expoſcit remedia, quæ præſentanea iis exhiberi ſolent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

b Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc non ſit ad mortem, ſed ad vitam, ut glorificetur

a *Gisl. in cap. 2. Cant. expoſ. 1.* b *Idem ibid. expoſ. 3.*

ficetur Deus per eam. Cùm ardor, febrisve ista, non sit ab igne consumente, sed ab igne potiùs perficiente. Porrò quod advertitur in ægritudinibus corporalibus, ut languens (cum sibi integrum non sit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum sibi curet viridi fronde convestiendum, ac variis & odoratis floribus, pomísve exornandum, quibus visum & defessum mœstúmve soletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentissimo laborans Divini amoris languore, cùm humanos gustus nequeat percipere, divina verba audire exoptat, & toto laborat studio, ut actiones, operaque sibi recenseantur CHRISTI dilecti sui, & istiusmodi florum ac pomorum suavissimo odore ac pulchritudine, vires sibi ad serviendum Deo, & spiritus suppeditandos confidit.

a *Fulcite me floribus*, ô columnas admirabiles! ô nova fulcra! quomodo flores columnæ fiunt? quomodo queunt retinere nutantem? quid ni sustineant, nixam lacerti fortissimorum athletarum & gigantum; quorum robur inexpugnabile fuit? quidni sunt columnæ, & quidem adamantinæ, quæ duratione sunt æternæ, celsitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara usque penetrârunt.

b *Stipate me malis.* Non vult super fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum,

a *Delrio in c. 2. Cant.* b *Ibidem.*

num, non ſtipulam; quia hæc ignis abſumet; ſed poma ſuaviſſima.

a Quodnam enim ſpectaculum elegantius excogitare quis poſſit, malorum compoſitione? cum ordine continuo fructus hîc bellè collocatus, atque in loco confertim poſitus varietatem quamdam aſpectui exhibet; rubedine, cum colore ſubalbo, permiſtâ.

b Sponſa [verò] quia amore languet; fulciri ſe floribus, & ſtipari malis appetit? quia, dum ſe æternitatis deſiderio afficit? dum, qualiter illuc perveniet, totâ anxietate perquirit (eò quòd perfectionem, dum in carne vivit, omninò non invenit) fatigata in deſiderio ſuo requieſcit? & in hoc ſolo gaudet, ſi circa ſe reſpicit, vel quibus ipſa proficiat; vel in quorum profectione conſolationem, de languore ſuo, recipere poſſit.

Fidem [ergo] florem; fructum, actum intellige. Nec incongruè, ut opinor, id tibi videbitur, ſi advertas quomodo inſtar floris neceſſariò præcedentis fructum, bonum quoque opus, fide oporteat præveniri. Alioqui ſine fide, impoſſibile eſt placere Deo. Itaque nec ſine flore fructus, nec ſine fide, opus bonum. Sed & fides ſine operibus mortua eſt; ſicut inutiliter quoque flos apparet, ubi non ſequitur fructus. *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.* Cùm præſto eſt quod amatur, viget amor; languet cùm abeſt: quod non eſt aliud, quàm

a *Nyſſen. orat. 4. in Cant.* b *Greg. in cap. 2. Cant.*

quàm tædium quoddam impatientis desiderii, quo necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo quem amat; dum toties in expectatione, quantamlibet festinationem, reputat tarditatem. Et ideò ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus, cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente sponso, interim requiescat.

III.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. *Cant. 2.*

FElices animæ populus genialis Amantum,
Quas amor irruptâ nectit utrímque fide!
Non ego præ vestrâ, fortunam optavero Regum;
Nam puto Cœlicolûm vos ego sorte frui.
Sed neque jam Siculi mirer nova vota Tyranni,
Optantis, Pythiæ tertius esse Comes.
Ecquis enim sociis medius neget esse duobus,
Quos sibi tam sancto fœdere junxit Amor?
Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
Reddit & alternas mutua flamma vices!
Hâc ego me toties optavi lege beatam,
Ad sua cùm trepidam signa vocaret Amor.
O quoties dixi; si quando cogar amare,
Non nisi qui pariter me redamârit, amem!
Audiit optantem volucrum Deus ales Amorum,
Et quid, ait, dubitas? ut redameris, ama.
Vicino extimui præsentis Numine Divi.
Attonuitque meum vox inopina caput.

Ecquid

Dilectus meus mihi et ego illi, qui pascitur inter illia, donec aspiret dies, et inglientur umbræ. Cant. 2.

Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide castris,
Auspiciisque jubes æra merere tuis?
Sæpè quidem inveni mihi narravêre sodales.
Gaudia quanta suis polliceatur Amor.
Sæpiùs at contra monuit me sedula nùtrix,
Cùm veherer gerulæ sarcina parva sinu.
Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,
Quæ cecinit castis ingeminanda choris:
„ Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hyblâ,
„ Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
„ Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores,
„ Res est solliciti plena timoris Amor.
Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,
Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.
Fida vel alternis si sint rata fœdera vinclis.
Tum gravis, ut constent fœdera, cura subit.
Curre per historias; quotus, heu! securus amavit?
Hunc brevis, hunc fictus ludificavit Amor.
Quâ Paris Oenone sine vivere posse negabat,
Oenonem potuit deseruisse Paris.
Dilecti Hypsyphile non mansit Jasonis uxor,
Non mansit reducis, sicut euntis erat.
Thesia crudelem quoties Ariadna vocavit.
Navigio numerum questa deesse suum?
Quin etiam levibus monstras, Puer improbe, pennis,
Quàm citò succedat, quàm citò cedat amor.
Ite igitur, levibúsq; animas modò credite flammis
Cùm sua non aliter sceptra Cupido gerat.

„ Et

„ Et levis eſt multoque ſuis ventoſior alis.
„ Gaudiaque ambiguâ datque negatque fide,
Tum pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
Téque levem celeri faſſus es eſſe fugâ,
Tuncque ego, Cyprigenæ detecta fraude, triumphans,
Inſtabilem juſſi læta valere Deum.
Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera jungam,
Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
Donec ab aëris labentur montibus umbræ,
Et reducem fugiant umbráque nóxque diem.
O liquidæ ambroſiæ! ô Divini nectaris hauſtus!
O amor! ô quanti pocula mellis habes!
Quid totis Te, Dius amor, ſit amare medullis,
Expertus niſi ſit, dicere nemo poteſt:
Quid verò ſit amare, iterúmque abs te redamari,
Sit licet expertus, dicere nemo poteſt.
Omnibus bísque etiam ſupereminet illa voluptas.
Fidus hic æternum quòd ſibi conſtet amor.
O amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!
Aut melli geminum ſi quid Hymettus habet!
O Amor! ô quoties, ô quæ mihi gaudia miſces,
Dum, quod amans redamer, dum, quòd amere, ſubit!
Dùmque iterum æternos recolo fore fœdere nexus
O Amor! ô quantis geſtio lætitiis!
Non habet hic miſeros Amor, ut levis ille, timores:
Affluit hic lætis, ingemit ille malis.
Paſcitur irriguis, ubi candent lilia, campis,
Et ſua Virgineos ducit in arua greges.
Scilicet æthereum decet hîc flos purus Amorem,
Et benè tam caſtas paſcit hic ortus oves.

Dilectus

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Cant. 2.

a QUID est hoc quod dicit, *ille mihi, & ego illi?* Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter favorabiliterque discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, túque vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud? si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, evidenter quod sentis; edicito: quousque animas nostras tollis? An secundùm Prophetam, secretum tuum tibi? Ita est. Affectus locutus est, non intellectus; & ideò non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisi quod mirabiliter? delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo faciente, nec tacere omninò quivit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neque enim ut exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantiâ cordis, os locutum est; sed non pro abundantiâ. Habent suas voces affectus, per quas se etiam cùm nolunt, produnt. Timor, meticulosas; dolor gemebundas; amor jucundas. Ejusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor præsertim Divinus, cùm se intrà cohibere non valet, non attendit quo ordine, quâ lege, quâve serie, seu paucitate verborum ebul-

a *Bern. serm. 67. in Cant.*

ebulliat, dummodo ex hoc nullum ſui ſentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omninò ullas; ſolis adhuc contentus ſuſpiriis. Inde eſt quod ſponſa ſancto amore flagrans, idq́ue incredibili modo, ſanè pro captandâ quantulacumque evaporatione ardoris quem patitur, non conſiderat, quid, qualiter eloquatur, ſed quidquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, ſed eructat: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Nihil conſequentiæ habet, deeſt orationi. Quid inde? Ructus eſt. Quid tu in ructu? quæras orationum juncturas, ſollemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? Non eſt dubium, duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; ſed in amore ſummo, unius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neque enim inter pares eſt conſenſio ſeu complexio hæc. Ait itaque: *Dilectus meus mihi, & ego illi*, principium *Dilecto* tribuens; in conſequentibus; *Ego*, inquit, *Dilecto meo, & Dilectus meus mihi:* conſummationem æquè illi concedens. Nunc jam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi.* Si enim hoc recipitur, ut ſubaudiamus, intendit, & ſicut Propheta ait: *Expectans expectavi Dominum & intendit mihi:* ego in verbo iſto ſentio, neſcio quid, non planè exiguum, nec mediocris prærogativæ.

a Audite gaudium meum quod ſenſi; & veſtrum eſt, audite gaudentes ſponſa locuta eſt, & dixit, ſponſum intendere ſibi. Quæ eſt ſponſa, & quis

a *Bern. ſerm. ſequenti.*

& quis eſt ſponſus? Hic, Deus noſter eſt; & illa, ſi audeo dicere, nos ſumus; gaudeamus. Nos ſumus in quos intendit Deus. Quanta tamen diſparilitas! qui terrigenæ & filii hominum coram illo? quid ſibi vult ergo iſta inter tam diſpares comparatio? Aut illa in immenſum gloriatur, aut is in immenſum amat. Quam admirabile eſt quod illius intentionem iſta quaſi ſibi propriam vendicat, dicens: *Dilectus meus mihi.* Nec eo contenta tamen pergit ampliùs gloriari, reſpondere ſe illi, quaſi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim: *& ego illi*, inſolens verbum, *& ego illi*; nec minus inſolens: *dilectus meus mihi*, niſi quod utroque inſolentius, utrumque ſimul. O quid audet cor purum & conſcientia bona, & fides non ficta! *Mihi*, inquit, *intendit.* Itáne huic intenta eſt illa majeſtas, cui gubernatio pariter & adminiſtratio univerſitatis incumbit & cura ſæculorum, ad ſola transfertur negotia, imò otia amoris & deſiderii hujus. Ita planè. Providentiam cæteris creaturis non negamus; curam ſponſa vindicabit ſibi. [Sed &] propterea utrumque ponit, dicens: *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & miſericors eſt; ego illi, quia non ſum ingrata: Ille mihi gratiam ex gratiâ; ego illi gratiam pro gratiâ; Ille meæ liberationi, ego illius honori; ille ſaluti meæ, ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam una ſum columba ejus; ego illi & non alteri, nec enim audio vocem alienorum.

a Anima [enim] ex eo, quod ſe diligere & vehementer diligere ſentit, etiam diligit nihilominus vehementer, non ambigit, ac de ſuâ ſingulari intentione, ſollicitudine, curâ, operâ, diligentiâ, ſtudioque, quo inceſſanter & ardenter invigilat, quemadmodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipſo indubitanter agnoſcit, recordans promiſſionis ejus; *in quâ menſurâ menſi fueritis, remetietur vobis*, ergo nec dubitat ſe amari, quæ amat. Ita eſt. Amor Dei amorem animæ parit.

b Et unde tibi, ô humana anima, unde tibi hoc? unde tam inæſtimabilis gloria, ut ejus ſponſa merearis eſſe, *in quem deſiderant Angeli proſpicere?* unde tibi hoc, ut ipſe ſit ſponſus tuus, *cujus pulchritudinem Sol & Luna mirantur*, ad cujus nutum univerſa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? ut ſis ſocia menſæ, ſocia Regni, & ſocia thalami, ut introducat te Rex in cubiculum ſuum, vide quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus, & amplectendus ſit qui tanti te æſtimavit, imò qui tanti te fecit. Deſere carnales affectus, ſæculares mores dediſce, conſuetudines noxias obliviſcere. Quid enim putas? Nónne ſtat Angelus Domini, qui ſecet te mediam, ſi fortè (quod avertat ipſe) alterum admiſeris amatorem?

c Zelotypus eſt ſponſus iſte, ſi fortè alium ama-

a *Bernard. ſerm. 69. in Cant.* b *Bern. ſerm. Domin. 1. poſt octa. Epiph.* c *Auth. Scalæ paradiſi cap. 9. tom. 9. Auguſt.*

amatorem acceperis, si aliis placere studueris, statim discedet à te; & aliis adhærebit adolescentulis.

a Quis huic jam imputet præsumptioni vel insolentiæ, si se dicat iniisse societatem cum illo qui pascitur inter lilia? etiamsi inter sidera pasceretur, eo solo quo pasceretur, nescio quid magnum videri possit cum ejusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Non ignorat [sponsa] unum esse, & qui nascitur, & qui pascit; inter lilia commorantem, & regnantem inter sidera: Nam qui in altissimis est Dominus, in imis est Dilectus; super sidera regnans, & inter lilia amans. Amabat & super sidera, quia nusquam & nunquam potuit non amare, quia amor est: sed donec ad lilia descendit, & pasci inter lilia compertus est, nec amatus est, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligi quàm agnosci, ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum sponsum! quærenda in spiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea cogitare, ridiculum est. Quin ipsa lilia spiritualia à nobis demonstranda erunt. Quæ ergo sunt illa lilia è quibus species decoris ejus? *Procede*, inquit, *& regna, propter veritatem & mansuetudinem & justitiam.* Bonum lilium *veritas*, candore conspicuum, odore præcipuum. Est & *mansuetudo.* Quod autem *justitia* lilium sit, recordamini de scriptura; quia *justus geminabit sicut lilium.* Sunt multa apud sponsum, & alia lilia

a *Bern. serm. 70. in Cant.*

præter hæc: quis illa enumeret? nempè quot virtutes, tot lilia. Et fortasse propterea ipse se lilium appellavit, quòd totus versetur in liliis; & omnia quæ ipsius sunt, lilia sunt: conceptio, ortus, conversatio, eloquium, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio. Quid horum non candidum, & non suavissimè redolens?

a Nimirum hic est præclarus ille pastor, qui non fœnum gregi, pabuli loco præbet, sed puris liliis oves alit, non ampliùs fœno fœnum nutriens. Est enim fœnum brutorum naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cùm rationis sit particeps, verâ ratione pascitur. Quod si ejusmodi fœno saturaretur, & ipse in fœnum commutaretur. Est enim præscriptum, *omnis caro fœnum est*; quamdiu scilicet caro existit; at si quis spiritus fiat è spiritu progenitus, non ampliùs victu gramineo pascetur, sed spiritus ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lilii obscuriusculè denotat. Quin etiam ipse, lilium fragrans ac purum erit, in naturam ipsius alimenti commutatus, atque hoc sibi vult; *Dies per radios diffusa* sive *perflans*, quemadmodum Divina vox loquitur, cùm diffusionem, per spiritum radiorum factam, *perspirationem* appellat, per quam umbræ hujus vitæ removentur, in quas studiosè defixis oculis respiciunt, qui necdum luce veritatis animi oculum illustrarunt, qui umbram ac vanitatem sic intuentur, quasi revera quiddam subsistens;

a *Nyss. orat. 4. in Cant.*

ſtens; quod autem verè exiſtit, quaſi non exiſteret, negligunt. At qui liliis veſcuntur, hoc eſt, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pingueſcit, omni fraudulentâ, amoriſque conſimili rerum ſpecie (quæ res hâc in vitâ caræ ducuntur) rejectâ ad veram ipſarum rerum ſubſtantiam reſpiciunt, effecti lucis ac diei filii.

a Tu ergò qui hæc audis, vel legis; cura habere lilia penes te, ſi vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, ſtudium tuum, deſiderium tuum lilia eſſe proteſtentur, moralis quidam rerum ipſarum candor atque odor. Habent & mores colores ſuos, habent & odores. De colore, Conſcientia conſultetur, de odore, fama: ſponſus itaque & cùm ſit virtus; in virtutibus complacet ſibi, & cùm ſit lilium, libenter inter lilia commoratur; & cùm ſit candor, delectatur candidis.

b O anima mea, inſignita Dei imagine, dilige illum, à quo tantum dilecta es! Intende illi, qui intendit tibi! Quære quærentem te, ama amatorem tui, à quo amaris; cujus amore præventa es, qui eſt cauſa amoris tui. Eſto ſollicita cum ſollicito, cum vacante vacans, cum mundo munda, cum ſancto ſancta. Elige illum amicum præ omnibus amicis tuis, qui cùm omnia ſubtracta fuerint, ſolus tibi fidem ſervabit: in die ſepulturæ tuæ, cùm omnes amici tui recedent à te, ille te non derelinquet, ſed tuebitur *à rugientibus præparatis ad eſcam.*

a *Bern. ſerm. 71. in Cant.* b *Aug. man. cap. 24.*

IV.

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus. *Cantic. 7.*

MOesta cupressiferi nemoris spatiabar in umbrâ,
Tristitiam lacrymis compositura meis:
Jamq; sinum tepidis submerserat imbribus unda,
Conciderámque meis pæne subacta malis.
Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea nostris,
Mœstitiæ quondam certa medela chelys:
Obruta tristitiâ, frondente sub arbore sedi,
Associans querulis talia verba modis:
Ergo mei vidui, sine lusibus, ibitis anni,
Nullus & in nostro carmine vivet amor?
Ah! precor, eveniant hæc hostibus omnia nostris,
Et procul his flammæ tam bona tela cadant!
Vivere se juret, non hunc ego vivere credam,
Qui trahit vos vacuos frigidus igne dies.
Unicus est homini vivendi fructus, amare;
Solus amans, vixi, dicere jure potest.
Qualis, in ima, suo desidit pondere tellus,
Et subit aërias, ardua flamma, vias;
Nos ita fax animi, violento cogit amore,
Abripimúrque omnes, impetu quisque suo.
Me quoque nativâ stimulari sentio flammâ,
Visque adhibet tacitas, nescio, quanta faces.
Quo meus ergo suos Amor ejaculabitur ignes;
(Primitiæ nostri namque caloris erunt)
Auferar humanæ furiata Cupedine tedæ,
Cognata Angelicis, stirpsque, sororq; choris?

Aut

Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus. Cantic. 7.

Aut mea mortales venient in colla lacerti,
Quæ ſum immortali Sponſa creata Deo.
Ah, ſuper háſce hyemes, noſtri rapiuntur amores,
Terra parem thalamis non habet iſta meis.
Nympha puellarum pulcherrima Romulearum
Agnes, Auſonio ſponſa petita preco;
Abſit, ait, juvenis mea ne tibi fœdera ſperes,
Jam mea cœleſtis fœdera ſponſus habet.
Sic noſtra ætherios ambit quoque fax Hymenæos,
Inde petendus erit qui mihi ſponſus erit.
Hunc ego non aliúm, ſolū hunc ego diligo ſponſum,
Nemo poteſt uno tempore amare duos:
Illius ante oculos mihi ſemper oberrat imago,
Ante oculos, quamvis longiùs abſit, adeſt.
Et loquor abſenti momentis omnibus, abſens,
Abſentisque ſonos illius aure bibo.
Sic ubi magnetis vim ferrea linea ſenſit,
Semper ad agnati vertitur alta poli.
Et ſua Sydoniis patet hinc Cynoſura carinis,
Servat & hinc Helicon cymba palasga ſuam;
Sic læſi ſequeris ſtudioſa pediſſequa Phœbi
Dilectam Clytie, flos modò facta, facem:
Bisque die quovis; verſo jubar ore ſalutans,
Manè precaris Ave; ſerò precare Vale.
Obvia fraternos ita ſpectas Cynthia vultus,
Et reparat vultus ignibus ille tuos. (hum
Sponſe, ego ſum Clytie, Tu Sol; ego Cynthia, Phœ-
Quâlibet obverſo perſequor ore meum:
Es mihi, ſponſe, Helyce, Cynoſuráq; duplicis Arcti
Quo trahis, huc oculis ad tua ſigna volo.
Quid mirum, alterno reſpondemus amori?
Magnetem ſequitur linea tacta ſuum.

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus. Cant. 7.

a IMpossibile est, ut non semper humana natura aliquid amet, omnis namque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, seu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; seu rectè & utiliter, cùm amat quæ oportet.

b Cor meum per multa dispergitur, & huc, illucq; quærit ubi requiescere possit, & nihil invenit, quod ei sufficiat donec ad ipsum redeat.

c Duo enim amores, alter bonus, alter malus, alter dulcis, alter amarus, non se simul in uno capiunt pectore. Et ideò si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua Deus, in eo, amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, sed delectans, amor sincerè casteque permanens in sæculum sæculi, amor qui semper ardes & nunquam extingueris, dulcis CHRISTE bone JESU, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, suavitate & dulcedine tuâ, ita ut nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

d Nam Christo & mundo quisquis partitur amorem,
Hujus amor planè levis est & frigidus; at qui
Totam animi flammam penitùs defixit in uno,
Ille procul dubio, constans & certus amator.

Quin

a *Orig. in prologo Cant.* b *Bernard. med. cap. 9.* c *Aug. cap. 35.* d *Nazianz. de laudib. Virgin.*

Quin etiam latomi sollertes, quique fabrilem
In lignis artem exercent; cùm linea recta
Quaritur, exactâque operâ captatur amussis,
Ex oculis unum claudunt, & lumine toto
In socium fuso, visus aciéque coactá,
Recta sequente tenent duro vestigia ferro.
Sit collectus amor, propiùs conjungit amantûm
Pectora casta Deo, cupientem qui cupit, atque
Cernentem cernit, fitq; obnius advenienti,
Quem quò plus quisquam cupit, hoc magè cernit eundem,
Quòque magis cernit, tantò magis expetit illum
Cernere: Sicque bonus semper convolvitur orbis.

a Carissima illa est, una uni, non adhærens alteri sponso, non cedens alteri sponsæ. Quid ista non audiat apud tam ambitiosum amatorem?

b Paveant quæ non amant. Egò verò amans, amari me, dubitare non possum, non plusquam amare: nec possum vereri vultum cujus sensi affectum.

c Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilaverint ad me, invenient me. Vide quomodo non solùm de amore suo certum te reddat, si quidem tu ames illum; sed etiam te sollicitudine suâ quam pro te gerit, si te senserit esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille. Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarum, accelera quantum vis, etiam ipsas anticipare vigilias; invenies eum, non prævenies. Temerè in

L 5 tali

a *Bern. serm. 98. in Cant.* b *Bern. serm. 98. in Cant.* c *Bern. serm. 69. in Cant.*

tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus: & magis amat & antè.

a Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ, ut quacunque ex parte inſpiciantur, ſemper videantur habere oculos ad intuentes converſos. Hujuscemodi ſanè imagines, ex parte ſuâ, ſemper ad quoscunque converſæ ſunt, qui in illo reperiuntur cubiculo, ubi ipſæ fuerint: quod ſi quis minimè percipiat ab illis ſe reſpici, id haud ab eis, ſed ab ipſo provenit potiùs, qui ſuam avertit faciem; ideoque ut primùm is ad illas ſeſe converterit, eas pariter ad ſe animadvertet converſas: Quid ſimile & in re noſtrâ fieri cenſendum eſt.

b Ego dilecto meo, & ad me converſio illius. Ac ſi diceret: quoniam fide ac dilectione, ſoli CHRISTO adhæreo, ſolum ſequor, ſolum videre concupiſco; reſpectionis ejus ſuavitatem, viſitationis benignitatem, converſationis dulcedinem gaudenter experior.

c Ille quippe ſingularis amor eſt, qui ſoli non adjungit alterum, & æternus, qui nec primo ſecundum.

d Magna res amor, ſi tamen ad ſuum recurrat principium, ſi ſuæ origini redditus, ſi refuſus ſuo fonti, ſemper ex eo ſumat, unde jugiter fluat. Solus eſt amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo poteſt creatura,

a *Gisler. in cap. 7. Cant. expoſ. 3.* b *Greg. Papa in Cant.* c *Hugo de S. Vict. ſerm. de Aſſum.* d *Bern. ſerm. 33. in Cant.*

tura, & ſi non ex æquo, reſpondere auctori, vel de ſimili mutuam rependere vicem. Verbi gratiâ: ſi mihi iraſcatur Deus: num ego illi ſimiliter rediraſcar? non utique. Ita ſi me arguat, non redarguetur à me. Nec ſi me judicabit, judicabo ego eum. Si dominatur, me oportet ſervire: ſi imperat, me oportet parere. Nunc jam videas de Amore, quàm aliter ſit? nam cùm amat Deus, non aliud vult quàm amari; quippe non ad aliud amat, niſi ut ametur; ſciens ipſo amore beatos qui ſe amaverint.

a Revera hæc eſt vera cordis requies, cùm totum in amorem Dei, per deſiderium figitur, nec quicquam aliud appetit, ſed in eo quod tenet, felici quâdam dulcedine delectatur, delectando jucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, indè aliquantulum abſtractum fuerit, ſummâ cum feſtinatione illuc redire feſtinat (exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

b Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, ut alter alterum vix patiatur abeſſe: ſi ſponſa ſponſo, tanto conglutinatur mentis ardore, ut præ magnitudine amoris, nullâ perfrui valeat requie, Chari ſui abſentiam non ſine magno mœrore ferens; quâ dilectione, quo ſtudio, quo fervore anima, quam deſponſaſti fide & miſerationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcherrimum ſponſum.

a *Aug. man. cap.* 29. b *Aug. med. cap.* 25.

V.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. *Cantic 5.*

TE semel ut cursim tantùm, mea vita, videre,
Quot juga, quot sylvæ, quot loca visa mihi!
Ut semel audirem tantùm, mea vita, loquentem,
Ah! quot inaccessis rura petita viis!
Aërii montes, metuendáque culmina rupes,
Saxâque sylvivagis vix adeunda feris.
Nec tamen, ecce, tui data spes fuit ulla videndi,
Vixque vel alloquii spes fuit ulla tui.
O quoties dixi! quæ te, mea vita latebræ,
Quæ cava, quæ terræ, quæ nigra lustra tegant?
Sed neque lustra meum, neque rus solata dolorem,
Respondit lacrymis sylva nec ulla meis.
Fors semel ignotos, me duxerat error in agros,
Solus ubi ante oculos campus, & error erant.
Metior hîc oculis Cœlos, clamoribus agros;
Sed neque vox Cœlis, nec data vox ab agris.
Inde deerranti vallis se monstrat opaca,
Vociferor, nullus fit mihi valle sonus:
Ecce cavâ densum, procul haud à valle, viretum
Adjacet, æstivo textilis umbra gregi:
Hîc erit, hîc forsan, dixi, mea vita, latebit;
Heu dolor! ut vidi, nulla latebra fuit.
Ergo amens tandem lacrymánsque ad littora curro,
Littora, quæ refluis Neree tundis aquis:
Hîc Pharos ingenti se tollit in ardua clivo,
Unde suam ratibus navita captat iter.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus lo-cutus est. Cantic. 5.

Scando Pharon, totóque oculis circumfero ponto,
Et quantâ possum littora voce voco.
Littora, littora, vos cautes, vósque æquoris undæ,
An latet æquoreis lux mea mersa vadis?
Vix prior attigerat resonantia littora clamor,
Cùm citò littoribus vox geminata redit.
Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,
Et nimiùm pronâ luserit aure fidem:
Tristibus ergo iterum cava littora pulso querelis;
Littoribúsque iterum vox repetita redit.
Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,
Et mihi voce Tuâ, reddita vita fluit.
Ibam semianimis, subitò ad tua verba revixi,
Ne penitùs morerer, vox satis una fuit.
Scilicet ora loquens, quoties cœlestia solvis,
Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.
Ignivomæ non quale nucis, testudine clausum
Efflabas Syrie fraudibus, Euna, Deæ,
Quale sed in comites, Emmautia rura petentes
Sparsisti stygiis Dux redivive plagis,
Frigida cùm subitis arserunt pectora flammis
Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
Hinc mihi succensis caluit quoque flamma medullis.
Ictáque cœlesti vocis ab igne frui:
Et licet Oceano, gelidis licet undique saxis,
Undíque cæruleis obsita cingar aquis;
Intus agunt flammæ, sic loquor ab ignibus intus,
Liquitur ut lento pinea teda foco.
O utinam, mea vita, animam liquamur in unam,
Unáque vita duos jungat Amórque duos?

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cant. 5.

a QUID est hoc quod sentio? quis est ignis qui calefacit cor meum? quæ est lux quæ irradiat cor meum? ô ignis qui semper ardes & nunquam extingueris, accende me? O lux quæ semper luces, & nunquam obfuscaris, illumina me! O utinam arderem ex te, ignis sancte! quàm dulciter ardes, quàm secretè luces, quàm desideranter aduris.

b *Sicut cera fluit à facie ignis*, sic anima succensa est à facie ejus; *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est*, quàm dulcis hora, quando anima huic igneo torrenti, liquefacta miscetur, quàm subtilis est in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis? Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens & liquens. Cognata sunt sibi invicem liquidum & calidum; in his duobus contemplationis usus consistit. Quod liquidum est, calorem citiùs concipit, & conceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc aliis nominibus, est succensum & sincerum. O mira vis verbi & ignita vehementer! inflammat cor, commutat renes, in nihilum (in conspectu suo respectu Dei sui) animum redigit; à seipso liquescere & deficere facit; ut jam anima non sit tecum.

a Ausculta

a *August. Soliloq. c.* 34. b *Guilb. Ab. serm.* 44. *in Cantic.*

a Auſculta & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehenſæ, quid Samaritanæ, Chananææ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis ſermones & clementiæ, cujus non molleſcat affectus viſcera liqueſcant! Ad tam vehementes flatus Auſtrinos, etiam de duriſſimo pectore, quantumlibet annoſa poterat glacies diſſolvi. Sentio me affluentis olei liquore perfundi & ſimili affectu liqueſcere, quoties miſericordiæ tuæ opera & verba perfecta recenſeo. *Ignitum eloquium tuum vehementer, & ſervus tuus dilexit illud.*

b Dum [enim] CHRISTUS ſe per ſpiritum ſuum animæ deſideranti infundit, omnem duritiam cordis mox diſſolvit, & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, ut vix capere poſſit hoc quod ſe capere intra ſe exultat, & intus miretur quid fuerit & quid factam ſubitò ſeipſam videat. Quem liquorem dum ſentit, perfectiùs apprehendere concupiſcit, & aliquando dum hoc ipſum cogitat, hoc quod modò ſentiebat, jam non ſentit.

c Quia nimirum mens dum occultæ locutionis aſpiratione tangitur, à ſtatu ſuæ fortitudinis infirmata, ipſo quo abſorbetur deſiderio, liquatur.

d Sed res corporeæ cùm per calorem extrinſecus liquefiunt, in ſemetipſas reſolvuntur; animæ

a *Ibid. ſupr.* b *Gregor. in cap. 5. Cant.* c *Greg. c. 39. in c. 3. Job.* d *Guill. Abb. apud Delr. c. 5. Cant.*

animæ verò, cùm per calorem intimum liquefiunt, non in ſemetipſas reſolvuntur, ſed in reſolventem. Reſolvuntur à ſemetipſis, ſed non in ſemetipſas; reſolvuntur igne Dei, ab amore ſui in amorem ſponſi cœleſtis. Hoc Paulus inſinuans, *qui adhæret*, inquit, *Domino, unus ſpiritus eſt*. Et ſuam animam hoc modo liquefactam indicans: *Vivo*, inquit, *ego, non jam ego, vivit autem in me* CHRISTUS.

a Quid verò congruentius eſt quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum eſt, redditur fluens; cùm exploratum ſit, eos eſſe præcipuos amoris effectus, ut amantem impellat ad amatum, eundemque cum illo uniat, quæ certè unio tunc fit pulchriùs, cùm amor ipſe fit mutuus, atque adeò & ambos amantes ad alterutrum fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarum JESUM CHRISTUM dixiſſe, in Pſalmo 21. *Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens*, unde ſi liquefacta anima fluat ad JESUM, qui & liquefactus ut cera, fluit ad ipſam animam, quid exinde conſequitur niſi perfecta unio;

b Anima mea liquefacta eſt, ut dilectus locutus eſt, ô mira & inæſtimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mentem elevat ad patriam & Deum & animam vel hominem ſimul conglutinat ad gloriam; Deum facit hominem & hominem facit Deum; temporalem

a *Giſl. in cap.7. Cant. expoſ.3.* b *Bonav. ſtimuli amoris, p. 1. cap. 8.*

ralem facit æternum, immortalem occidit, mortalem facit immortalem, & imum excelſum conſtituit, inimicum facit amicum, ſervum facit filium, & abominabile facit glorioſum, frigida facit ignea, obſcura facit clara, dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta eſt.* O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego viliſſimus & nequiſſimus ſervus tuus Domine Deus meus, qui etiam non ſum dignus aliqua creatura tua vocari, nec eſſe, quomodo ſum tibi tanto vinculo charitatis colligatus, ut ad verbum tuum, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris qui intima mentis in Deum infundis! Nam adamantina erat anima mea; & ejus intima nimiùm ſolidata. Nunc amore liqueſcit, nunc extra ſe exit, & in Deum tota ſe diffundit, proprium locum relinquit, & in Deum currit, abſorbetur à Deo & obliviſcitur ſui. O amor! quid tibi tribuam, qui me feciſti divinum? *Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me* CHRISTUS. Inenarrabilis eſt virtus tua, ô amor, qui lutum in Deum tranſfiguras! Quid ergo te potentius, quid dulcius, quid jucundius, quid & nobilius, obſecro? O deſiderabilis amor, qui ſummis deliciis reples egentes! ſed ſi liquefacta es, ad verbum ejus, ô anima mea, quomodo ſuſtines amplexus ejus? Quomodo non es aſſumpta ad oſcula ejus? ſi liquefacta es ad affatum ejus, quomodo non es abſorpta, cùm intras per vulnera & per venas, ad cor ejus? ſed ô mira dulcedo, & mira jucunditas, ut quod non meremur

remur nominare, possimus masticare! Non mereor esse ancilla, & facta sum in deliciis carissima. Quis sufficit tanti amoris, etiam scintillam minimam intueri! Non ergo mirum, si ad verbum tuum, *liquescit cor meum:* imò de cætero, totus accendar, & totaliter *liquefiam*, ut in te totaliter sim effusus. Nihil præter te videam, nec in aliud, cogitata, dicta vel facta transeant ullo modo. Imò mirum videtur, quomodo non simus sic intenti ad te, ut ignoremus omnia præter te. Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulcissime Domine JESU, quiescat mens nostra, & à te nec ad modicum separetur!

VI.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? *Psalm. 72.*

QUid cœlo, mea lux, terráve, maríve requiram?
Nec cœlum, sine te, terra, nec unda placet.
Non equidem ignoro, quæ, quantaque gaudia Cœlum,
Terráque quas fundat, undáque condat opes.
Sed sine te, mea lux, mala sunt, quæcunque vel æther,
Vel tellus gremio, vel tegit unda salo.
O cœlum! ô tellus! ô cærula marmora ponti!
O tria deliciis regna superba suis!
Delicias cumulus vestras licet aggerat unus,
Non sunt deliciæ, si meus absit amor.

Sæpè

Quid enim mihi est in cælo, et â te quid volui super terram. Psalm. 72.

Sæpè tulit, fateor, vaga per divortia mentem
Hinc Thetis, hinc Tellus, arduus inde Polus.
Sed totum injectis, mundum si metiar ulnis,
Non tamen hæc ulnis par erit ulna meis.
Mens aliquando fuit gravidam recludere terram,
Æráque divitibus vellere fulva cavis,
Aurúmque, argentúmque nitentis germina venæ,
Quáque metallifero nutrit arena sinu.
Ferro igitur magnæ Matris suffodimus alvum
Totáque telluris gaza coacta fuit.
Quid juvat? aggestas licet aurum fregerit arcas,
Non tamen est animo nausea pulsa meo.
Ergo sub æquoreos rapuit me cura penates,
Quâ subit Eoas Indus adustus aquas.
Quidquid & aurifluis gemmarum nascitur undis
Carpere sub liquido gurgite fervor erat.
Et pressum roseis conchylibus edere rorem,
Rideret patulis purpura si qua labris.
Et sparsas rutilis baccas conquirere ripis,
Dives Hydáspæi quâ nitet unda vadi.
Hei mihi! tam vario lectis ex æquore gemmis,
Littoribus totidem fluminis atque maris,
Tot cyanos, tot chrysolitos, tat jaspidas Inter,
Nulla meæ potuit gemma sat esse siti.
Quid facerem, votis, terráque marique negatis?
Sidereos, dixi, vota subire lares.
Visa igitur superi circumvaga machina mundi,
Templáque luciferis fulgida lampadibus.
Obstupui stabili currentes ordine flammas,
Astráque perpetuos ducere nexa cohors:
Inter at indigenas tot Olympi pensilis ignes,
Flamma capax animæ non fuit ulla meæ.

Nempe

Nempe ita cùm totum requievit in Hercule Cœlum,
Non illi requies ſidera, pondus erant.
Ah! piget è terris Cœli convexa tueri,
Jam ſuper alta feror nubila, terra vale.
Jam cunctæ ex oculis, turréſque urbesq; recedunt,
Jam coit in minimam pendula terra pilam:
Jam lunæ, ſoliſque, Joviſque ſupervehor orbes,
Et ſeptena premens ſidera, calco pedes:
Jámque pavimentum ſtellarum illuſtre pyropis,
Sub pede deſpicitur, quod modò culmen erat:
Altáque jam cingunt flammantis mœnia mundi,
Et propior cœli regia tota patet.
Quin properant volucres, pennata examina, cives,
Et ſociant variis verba fidéſque modis.
Saltantéſque obeunt pedibus plaudentibus orbem,
Lætáque ceu feſto perſonat Aula die.
O cœlum? ô cœlum! ô fulgentia lumina ſtellæ!
O, niſi ſidereis, atria digna choris!
O volucres animæ, rutili reſpublica Regni!
O chelys Angelicis aſſocianda modis!
O ubi ſum? prope facta ſui immemor, exciderat mens?
Sed redit ut ſponſum ſenſit adeſſe ſuum.
Aſtra valete, valete Poli; Volucréſque valete;
Nil mihi vobiſcum eſt ſi meus abſit amor.
Jam video, mihi quid terráque polóque petendum,
Si meus abſit amor, Terra, Polúſque vale.
Magnanimas juvenis lacrymas, Pellæe, dediſti,
Nulla tibi domito terra quod orbe foret:
Quid mihi millenos ſi fregero viribus orbes?
Non ſatis eſt votis gloria tanta meis.

Ah, mi-

Ah, minus est animo, quidquid sola dissita terræ,
Astriferæque obeunt mœnia vasta plagæ!
Quod neq; terra capit, neq; regna liquentia ponti,
Non hominúmque lares, non aviumq; domus;
Quod neque siderei claudunt amplexibus orbes,
Id voto spes est, résque petita meo.
Hactenus heu fateor, vacuas dum prendimus auras,
Semper ab amplexu mens malè lusa suo est!
Tu mihi Terra, Deus, mihi tu Mare, tu mihi cœlum,
Denique cuncta mihi es, Te sine, cuncta nihil.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Psal. 72.

a DIc mihi, quæso, anima mea, quid est quod super omnia diligis; ego scio quòd vita tua dilectio est, & scio quòd sine dilectione esse non potes. Aspice mundum & omnia quæ in eo sunt, multas ibi species pulchras & illecebrosas invenies, quæ humanos affectus alliciunt, & secundùm varias utentium delectationes ad fruendum se, desideria accendunt. Habet aurum, habent lapides pretiosi fulgorem suum? habet decor carnis speciem, picta tapetia & vestes fucatæ colorem. Dic ergo, obsecro, mihi; quid de his omnibus unicum tibi feceris, quod singulariter amplecti, quod semper perfrui velis? Certus enim sum, quod aut horum quæ videntur aliquid amas, aut

a *Hugo de S. Victore in arrhâ Animæ.*

aut si jam postposuisti universa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

a Quid tibi placet in sæculo? quid est quod vis laudare? quid est quod vis amare: quocunque corporeis sensibus te converteris, occurrit tibi cœlum, occurrit tibi terra. Quod amas in terrâ, terrenum est; quicquid amas in Cœlo corporeum est. Jam ergo diu occupata vixisti, & desideriorum diversitate verberata, portas plagas, saucia, divisa per amores multos, ubiq; inquieta, nusquam secura. Colligere ad te ipsum; quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratiâ, quàm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita; quid melius in Cœlo, sole, lunâ, sideribus? Totum cogita; omnia ista simul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; undique pulchritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non occuperis in eo quod factum, & discedas ab eo qui fecit: hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

b Anima humana, quæ ad Deum appetendum facta est, quicquid infra Deum appetit, minus est, ideoq; jure ei non sufficit, quod Deus non est. Sed cave, anima mea, ne non sponsa, sed adultera dicaris, si munera dantis plusquam affectum amantis diligis. Væ tibi, si oberras vestigiis suis, si nutus suos, pro eo amas, & non advertis purgatæ mentis intelligentiâ, quid innuat lux illa beatis-

a *Aug. in Psal. 143.* b *Bonav. soliloq. cap. 1.*

beatissima, cujus nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si fortè *ignoras te ô pulcherrima mulierum, egredere, & abi post vestigia gregum*, id est, irrationabilium creaturarum, quæ sunt vestigium Creatoris tui; tu verò speculum sanctissimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior comprobaris. Et *pasce hœdos tuos, juxta tabernacula pastoris*, id est, converte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in naturâ & concivis eris in gloriâ.

a Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubesco, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non adverti, quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo unam guttam tuæ inæstimabilis pulchritudinis communicasti. Quis enim ornavit cœlum sideribus, aërem volucribus, aquam piscibus, terram plantis & floribus? sed quid sunt hæc omnia, nisi tuæ pulchritudinis modica scintilla? dulcedo etiam Creaturarum decepit gustum meum, & non adverti, quòd melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem suam, imò tuam commodasti. Decepit etiam odor creaturæ olfactum meum, & ignoravi quòd odor tuus, ô bone JESU, redolet super omnia aromata. Decepit etiam sonus falsus sive fallax creaturarum, auditum meum, & nescivi nec sensi quam dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

b Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur,

a *Bonav. cap. 1. soliloq.* b *Bern. med. c. 9.*

ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, ut ſaltem varietate ipſarum rerum impleatur, quarum qualitate ſatiari non poteſt.

a Sed hoc ſcio Domine Deus meus, quia ubicunque ſum ſine te, malè eſt mihi præ te; non ſolùm extra me, ſed etiam in me; quia omnis copia, quæ non eſt Deus meus, mihi eſt egeſtas. *Satiabor* tunc *cùm apparuerit gloria tua*.

b Anima [enim] quam creaſti, ita facta eſt capax majeſtatis tuæ, quòd à te ſolo & à nullo alio poſſit impleri; quando autem te habet plenum eſt deſiderium ejus, & jam nihil aliud quod deſideretur exteriùs, reſtat. Dum autem aliquid exteriùs deſiderat, manifeſtum eſt, quòd te non habet interiùs; quo habito, nihil eſt quod ultra deſideret: cùm enim ſis ſummum, & omne bonum, non habet quod deſideret amplius, ſed poſſidet te omne bonum.

c Bruma, calens æſtas, ver, Autumnusq́, viciſſim,
Spectra duo vitæ, nox ſimul atque dies;
Cœlum, æquor, tellusque novum nihil eſt mihi prorſus,
Non quæ ſunt motu prædita, quæque carent.
Nil moror hæc, alium mihi da Rex optime, mundum,
Propter quem hîc prompta tot mala corde fero.
Cætera quæ terris volvuntur, nil moror ipſe
Ampliùs, humanis linquere cuncta libet.

d Ad quodcunque me convertero, vileſcit mihi

a *Aug. ſoliloq. c.* 13. b *Aug. ſoliloq, c.* 30. c *Nazian. carm. de externi hominis utilitate.* d *Aug. in Pſal.* 102.

mihi adeptum, quamvis acciderit desideratum, quando satiabitur desiderium meum in bonis? non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum tuum quære, ô anima. Est enim bonum illud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, integritatis suæ & perfectionis naturæ suæ interest, quid cuique rei imperfectæ necessarium sit, ut perficiatur: Quære tuum bonum, *Nemo bonus nisi unus Deus*, summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest, cui summum bonum, bonum est? sunt enim & inferiora bona, quæ aliis & aliis bona sunt: Pecori quid bonum est, nisi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, gestire, vivere, sanum esse, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes; quia socius es pecori? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium [ad eum] *qui satiat in bonis desiderium tuum.*

a Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi est in Cœlo?* & illud: *A te quid volui in terrâ?* ac si dixisset nullius prorsus alterius rei, nec cœlestis, nec terrestris sed tuo unius desiderio teneor.

Hoc est; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæsivi aliud, nisi ut te partem haberem; nullas sæculi hujus divitias & voluptatum illecebras concupivi. Nullius ego, qui à te assumptus sum, nec superest in cœlestibus, quòd ampliùs quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTUM habeo: omnia ergo in illo

M habens,

a *Chrys. hom. 5. in ep. ad Roman.*

habens, aliam non quæro mercedem, quia ipse merces est universorum.

a Nihil [enim] aliud desiderat anima, nihil aliud à Deo quærit, quàm ipsum Deum, ut jam ex affectu cordis, atque sententiâ clamet illud de Psalmo: *Quid enim mihi est in cœlo, & à te qnid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus, cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Neque enim sum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tanquam privato sui ipsius amore desiderat anima, quæ istiusmodi est, sed tota pergit in Deum, unicumque ei ac perfectum desiderium est, ut introducat eam Rex in cubiculum suum, ut ipsi adhæreat, ipso fruatur.

b Vidit [nempe] quid ibi servaretur, & cogitans & æstuans in cogitatione cujusdam rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit; non dixit: Illud aut illud mihi est in cœlo; sed: *quid mihi est in cœlo?* quid est illud, quod habeo in Cœlo? quantum est? quale est? & cùm non transit, quod habeo in Cœlo, *à te quid volui semper terram?* servas tu mihi in cœlo divitias immortales, teipsum; & ego volui à te in terrâ, quod habent & impii, quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ fæminæ turpes, multi viri turpes? Hæc pro magno desideravi à Deo

a *Bern. de divers. affectionib. animæ.* b *Aug. in Psal. 72.*

Heu mihi quia incolatus meus prolon„ „gatus est! habitavi cum habitantibus Cedar; multum incola fuit Anima mea. Psalm. 119.

Deo meo ſuper terram, cùm ſervet ſe mihi in Cœlo Deus meus.

a Defecit gaudium cordis mei, verſus eſt in luctum riſus meus; *defecit caro mea & cor meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Renuit conſolari anima mea, niſi de te, dulcedo mea. *Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* Te volo, te ſpero, te quæro; *Tibi dixit cor meum? Quæſivi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne avertas faciem tuam à me.*

b Scis igitur, occultorum cognitor Deus, quia non ſolùm terrâ & omnibus quæ in eâ ſunt, ſed ipſo Cœlo, & omnibus quæ in eo ſunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabilior es; diligo enim te ſupra Cœlum & terram, & cætera omnia, quæ in eis ſunt.

c Quidquid enim cœli ambitu continetur, inferiùs ab anima humanâ eſt, quæ facta eſt ut ſummum bonum ſuperiùs poſſideret, cujus poſſeſſione beata fieret.

VII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. *Pſalm. 119.*

AN peragit ſolitis Phœbi rota curſibus annum,
Sidereúmque ſuo tempore finit iter?

 Credi-

a *Aug. med. cap.40.* b *Ambr. in orationib.* c *Aug. ſoliloq. cap.20.*

Credideram fractis currum consistere loris,
Tempora tam lentis ire videntur equis.
Hei mihi, decretos jam dudum explevimus annos,
Nec tamen è vitâ cedere Parca jubet!
Cur mea tam longo ducuntur stamina filo?
Debueras, Lachesis, deproperasse colum.
Ecquid in his adeò delectet vivere terris?
Quidve quod invitet, tristis hic orbis habet?
Qualibet, ah! simili mihi mors minùs aspera vitæ est.
Si genus hoc mortis vita vocanda fuit.
Nempe gradu stabili nihil hîc immobile constat,
Cuncta sed assiduâ mobilitate fluunt.
Manè dies oritur Phœbeo splendidus auro,
Squallidus emoritur, nocte premente, dies.
Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,
Nox iterum Cœlo, sole fugante, fugit.
Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit,
Nunc claudit gelidos, stante Aquilone, sinus.
Nunc canet nivibus, nunc spargitur alba pruinis,
Nunc tepidi solis veris amicta viret.
Mollia jam liquidas pandunt freta navibus undas,
Jam tenet inclusas unda gelata rates.
Nunc agitat tumido venti fera prælia Ponto,
Nunc stagnat placidis cærula Tethys aquis.
Humidus effusis nunc liquitur imbribus æther,
Nunc aquâ nitidus stat sine nube Polus.
Nunc fragor horrisono Cœlum quatit omne tumultu,
Nunc silet, & superas pax tenet alta plagas.
Deniq; (quæ reliquos superant incommoda casus)
Mœsta ferè in mediis vita trahenda feris.

Quæque domus hominum, magè sunt ſpelæa ferarum,
Quique homines, hominum nil niſi nomen habent,
Scilicet inſidiæ, fraudéſque dolique triumphant,
Nec, niſi quod rigido jus datur enſe, viget.
Exulat hinc pietas, terríſque Aſtræa receſſit,
Fáſque relegatum ſub pedibúſque jacet.
Adde loci faciem; locus eſt inamabilis, & quo
Libera vix riſu ſolvere corda queas.
Martius, heu! ſævis ardet furor undique bellis!
Nec numerat plures altera terra neces.
Hoſtibus in mediis, inter gladioſque facéſque,
Hâc geris arma manu, quâ ſeris arva manu.
Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,
Sortis & aſſiduis ictibus eſſe ſcopus?
Hei mihi, decretus, jam dudum explevimus annos!
Tempora cur fati ſunt ita lenta mei?
Tempora cùm numero (numero quæ ſæpiùs exul)
Jure graves damnat noſtra querela moras.
Nec ſcio quæ cœcas hebetent oblivia mentes,
Omnia queis longi ſunt ſua vota, dies:
Crediderim miſeræ neſcire pericula vitæ,
Nec quàm ſit gravis hic conditione locus.
Nam bona ſiderei ſi noſſent maxima mundi,
Arceri patriâ ſe quererentur humo.
Sed procul abſentes cœleſtia gaudia fallunt,
Raráque de Cœlo nuncia rumor habet.
Hei mihi, quàm procul his diſtas, mea patria, terris!
Quàm procul à cœli finibus exul agor?

Exulibus quoddam tellus fuit ultima, Tybur;
Me profugam ſatis ultimus orbis habet.
Et nondum infauſtas colui ſatis incola ſedes,
Squallentes tenebris, triſtitiâque domos?
Sexta Ceres caſis quoties procumbit ariſtis,
Servus ab Hebræo pilea ſumit hero:
Cur ego non etiam ſervili emancipor agro?
Et rudis immunem verbere virga facit?
Cur patriæ fines, portúsque relinquere cogor,
Nec ſinor ætherios exul adire lares?
Deſerit externas peregrina Ciconia ſedes,
Inque ſuas revolat, per mare vecta, domos.
Nuncia veris avis, nidos quoque mutat hirundo,
Cúm redit ad notos Biſtonis ales agros.
Urbe relegatus, patriis Antiſtius oris,
Redditus, exilii ſine favente, fuit.
Hei mihi, cognatis cur exul abarceor aſtris?
Nec ſinor illa meo tangere regna pede?
Lux mea, rumpe moras, ſatis his habitavimus oris,
Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. Pſalm. 119.

a TÆDET enim me, Domine, valde vitæ hujus, & iſtius ærumnoſæ peregrinationis! Tota quippe vita iſta, intelligentibus tribulatio eſt; ſunt enim duo tortores animæ,

a *Auguſt. med. cap.* 11. *Auguſt. ſerm.* 42. *de verbis Domini.*

animæ, non ſimul torquentes, ſed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina ſunt, timor & dolor. Quando tibi benè es, times; quando malè es, doles.

a Vita hæc, vita miſera, vita caduca, vita incerta, vita laborioſa, vita immunda, plena miſeriis & erroribus, quæ non eſt vita dicenda ſed mors; in quâ momentis ſingulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diverſis generibus mortium. Mors iſta vitalis, & vita mortalis, licet his aliisque ſit reſperſa amaritudinibus, proh dolor! quàm plurimos ſuis capit illecebris, & quàm multos ſuis falſis promiſſionibus decipit!

b Dulcem [namque] hanc lucem, quâ nunc utimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lucis ignorant, ſed ne auſpicia quidem veri luminis ulla ſenſerunt, nec ſciunt Angelicam vitam ſperandam eſſe animæ, cùm ex vanitate hujus vitæ evaſerint.

c Quid amiſſa cœleſti patriâ, repulſus homo delectatur exilio?

d Vitium [hoc eſt] noſtræ infirmitatis, qui voluptate corporis; & delectatione vitæ iſtius capimur, & curſum hunc conſummare trepidamus, in quo plus amaritudinis, quàm voluptatis eſt. At non ſancti ac ſapientes viri, qui longævitatem vitæ hujus ingemiſcebant, diſſolvi & cum CHRISTO eſſe pulchrius æſtimantes:

a *Auguſt. med. cap.* 21. b *Origen. homil.* 1. *in Pſalm.* 38. c *Gregor. l. amor. in cap.* 14. *Job.* d *Ambroſ. de bono mortis cap.* 2.

æstimantes: denique idem generationis suæ execrabantur, sicut ille qui ait, *Pereat dies illa: in quâ natus sum.* Quid enim est, quo hæc vita delectet? plena ærumnarum & sollicitudinum, in quâ innumeræ calumniæ & multæ molestiæ, & multæ lacrymæ eorum qui afflictantur molestiis, *& non est*, inquit, *qui eos consoletur*, & ideò laudat Eccles. *defunctos magis quàm viventes.*

a Vita [certè] mea, vita fragilis, vita caduca, vita quæ quantò magis crescit, tantò magis discrescit; quantò magis procedit, tantò magis ad mortem accedit. Vita fallax & umbratica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc statim tristor, nunc vigeo, jam infirmor, nunc vivo, statim morior, nunc felix appareo semper miser, nunc rideo, nunc fleo; sicque omnia mutabilitati subjacent, ut nihil una hora in uno statu permaneat.

b Nec terra intrepida est, quatitur sed turbine venti,
Inq; vicem cedunt tempora prompta sibi
Nox tegit atra diem, tempestas æthera fuscat,
Astrorum obscurat sol radiánsque decus.
Sol tegitur nebulis, redivivâque luna resurgit,
Dimidiá Cœlum parte latétque sui.
c Quæ vita hæc? tumulum? à tumulo peto rursus, & ignis
Post tumulum rursus me tumulabit edax.

Idque

a *August. soliloq. cap.* 2. b *Nazianz Carm. de human. nat.* c *Nazianz. Carm. de externi hominis vilitate.*

Idque ipsum est, quod vivo, velut rapidissimus amnis,
Qui sursum exoriens semper ad ima fluit.

a Est enim præsens vita *Incolatus* & quid dico *incolatus*, cùm res sit vel *incolatus* inferior, unde *Christus* etiam, ipsam vocavit viam, dicens : *angusta est porta, & arcta est via quæ ducit ad vitam.*

b Via quippe est vita præsens, quâ ad patriam tendimus; & idcirco hîc occulto judicio, frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patriâ diligamus. Solent enim nonnulli viatores, cùm amœna fortasse in itinere prata conspiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare; eorumque gressus tardat pulchritudo itineris dum delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus Dominus, hujus mundi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ præsentis requie, quasi amœnitate vitæ pascitur; magis eum diu pergere, quàm citiùs pervenire delectet; ne dum oblectatur in viâ, obliviscatur, quod desiderabat in patriâ.

c Sed hæc est doctrina optima atque adeò prima, scire nos esse *inquilinos in vitâ præsenti.* Qui rerum quæ hîc sunt, est hospes, erit rerum supernarum civis. Qui eorum quæ hîc sunt, est hospes; non lubenter versabitur in præsentibus. Non domus, non pecuniæ, non alimenti, nec alterius ejusmodi curam gerit, sed

a *Chrys. in Psal. 119.* b *Gregor. lib. 23. mor. cap. 24. in cap. 33. Job.* c *Chrys. in Psal. 119.*

quemadmodum qui in aliena verſantur, nihil non agunt & procurant ut patriæ ſuæ reſtituantur, & quotidie urgent & feſtinant, ut eam quæ eos tulit, videant. Ita etiam qui amore futurorum tenetur, nec rebus præſentibus adverſis animum demittet, nec ſecundis efferet, ſed utrasque prætercurret tanquam qui viam ingreditur. Quocirca jubemur etiam dicere in Oratione: *Adveniat Regnum tuum*, ut illius diei deſiderium & cupiditatem animo noſtro verſantes & ipſum præ oculis habentes, ne videamus quidem præſentia. Si enim Judæi Hieroſolymam deſiderantes, etiam poſtquam liberati ſunt, deflent præterita; quænam dabitur nobis venia, quænam relinquetur defenſio, ſi non ſupernæ Hieruſalem teneamur vehementi deſiderio? Vide ergo quomodo hi quoque lamentantur, quod cum illis verſentur: *Habitavi* dicentes, *cum tabernaculis Cedar, multùm incola fuit anima mea:* Hîc enim non ſolùm deflent quòd in aliena habitent, ſed etiam cum Barbaris verſentur. Neque enim hæc vita eſt eò tantûm laborioſa, quòd plurimam habet vanitatem & curas importunas, ſed quòd etiam multus ſit malorum proventus. *a* Nihil eſt autem gravius & moleſtius, quàm quæ eſt cum hujusmodi hominibus congreſſio. Eſt Barbarorum, cum iis in quos imperium obtinuerunt, inſtar ferarum agere; ut qui tuguriis & tentoriis utantur, & ad immanitatem ferarum ſint redacti: ſed his multò ſunt efferaciores, raptores, avari & qui impu-

a *Nyſſ.*

dicè,

dicè, ac libidinosè & in deliciis vitam transigunt. *Multum incola fuit anima mea*; non multùm propter multitudinem, sed propter rerum difficultatem. Etsi enim sit exiguum, videtur esse multum iis qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, pusilli & abjecti animi, qui etsi per multos annos vixerint, eos paucos esse dicunt. Quibus, quid esse potest à ratione alienius? quid verò crassius iis, qui cœlo proposito, & iis bonis quæ sunt in cœlis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audivit*, ore hiante umbras stupent, nec volunt vitæ præsentis Euripum trajicere, in perpetuis fluctibus, tempestatibus & naufragiis volutati?

a O via quæ tantos decipis, de propriis tantos seduxisti, tantos excœcasti! Quæ dum surgis, nihil es: dum videris umbra es, dum exaltas fumus es. Dulcis es stultis, amara sapientibus, qui te amat, non te cognoscit, qui te contemnunt, ipsi te intelligunt. Væ qui tibi credunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam tu ostendis. Aliis ostendis te longam, ut perdas in finem, ut faciant quod volunt aliis brevem, ut dum pœnitere volunt, non permittas. Sic est vita nostra, quasi homo in domo alienâ, nesciens quâ horâ vel die Dominus domus dicat: vade foras, quia non est tua domus in qua es. O sæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

b Erravi fateor, *sicut ovis perdita, & incolatus meus*

a *August. serm. 49. ad fratres in Eremo.*
b *Ambros. in orationib.*

meus prolongatus est; atque procul projectus sum à facie Dei mei, in hanc exilii cœcitatem, ubi expulsus à Paradisi gaudiis, deploro quotidie mecum super miserias captivitatis meæ, lugubre carmen, ingentésque lamentationes, dum recordor tui, mater Hierusalem, dum stant pedes mei in atriis tuis sancta & decora Sion!

a Heu quassa nostro CHRISTE *mi, vis concidit!*
Heu quas procellas excitat corpus mihi!
Heu quàm incolatus *se meus longè extulit!*
Omninò rerum sum satur præsentium,
Census, inopiæ, gaudii, molestiæ,
Famæ, decoris, hostium, & chari gregis.

b Infelices quorum vita est in exilio, vita in periculo, finis in dubio, nesciens finem nostrum, quia omnia in futurum reservantur incerta. Adhuc in Pelagi fluctibus versamur suspirantes ad te, portum maris. O patria nostra! patria secura! à longè te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & nitimur cum lacrymis, si quo modo ad te perveniamus.

c Sed quia *dum sumus in corpore, peregrinamur* à te Domine, *non habemus hîc civitatem manentem, sed futuram inquirimus;* noster autem municipatus in cœlis est. Ideò duce gratiâ tuâ, ingredior in cubile cordis mei: & canto tibi amatoria, Rex meus, & Deus meus, gemens inenarrabiles gemitus, in loco peregrinationis meæ, ubi *cantabiles mihi sunt factæ justificationes*

a *Nazianz. ad Christum. Alibi optant finem vitæ.* b *Aug. soliloq. cap. 35.* c *Aug. med. cap. 18.*

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? ad Roman. 7.

tiones tuæ. Et recordans Hierusalem, extendo in eam, sensum cordis; Hierusalem patriam meam, Hierusalem matrem meam; teque super eam regnatorem, illustratorem, patrem, tutorem, patronum, rectorem, pastorem, castas & fortes delicias, solidum gaudium & omnia bona, ineffabilia simul omnia, quia unum summum & verum bonum,

a O gaudium super gaudium, vincens omne gaudium, extra quod non est gaudium. Quando intrabo in te, ut videam Deum meum, qui habitat in te? Ibo illuc, *& videbo visionem hanc grandem.* Quid est, quod me detinet? *Heu me quia incolatus meus prolongatus est!* Heu me quamdiu dicetur mihi; *ubi est Deus tuus?* Quamdiu dicetur mihi: *expecta, reexpecta & nunc, quæ est expectatio mea? nonne Deus meus? Salvatorem expectamus Dominum nostrum* IESUM CHRISTUM, *qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Expectamus Dominum quando revertatur à nuptiis, ut indicas nos ad suas nuptias.*

VIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? *Ad Roman.* 7.

INfelix! *ubi nunc bona tot, quæ perdita plango,*
Sed frustrà, planctu non revocanda meo?

 Tot

a *Aug. Soliloq. cap.* 35.

Tot bona! quid repetit dolor! ah! meminiſſe nocebit:
Amiſſæ cruciant dum memorantur opes.
Utilius veteris fortunæ neſcius eſſes.
Cùm mala ſors fato deteriore premit.
Paſſim hominum ſatyra eſt, decepti noxa parentis,
Stultitiæ ſolus ſcilicet ille reus.
Adam, Adam ſimplex, Adam, Adam uxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eva probris.
Non ego ſic: ſed, ſi gemitus ſinit edere vocem,
Pars, fateor; mundi in crimine, magna fui.
Te quoque, cui primos ſtudium damnare parentes,
Peccati memorem convenit eſſe tui.
Cùm vitæ & mortis non felix alea jacta eſt,
Colluſor proavi dilapidantis eras.
Credite poſteritas, Adam vos eſtis & Eva,
Et veſtræ pomum corripuêre manus.
Hinc nudi, gens pelliceâ digniſſima zonâ,
Et pudor & dolor, & Numinis ira ſumus.
Non querar acceptæ tot publica vulnera cladis,
Materies elegis ſum ſatis apta meis.
Ordior à cunis; hîc mecum lacryma nata eſt,
Hîc docuit vitæ ſyllaba prima, queri.
Menſis erat Majus, menſis gratiſſimus orbi,
Sed, mea ſi reputem fata, December erat.
Septima lux ibat, quæ ſi ſuprema fuiſſet,
In cineres iſſet muta querela meos.
Cum tandem poſt luctam uteri horribilèsque ululatus;
Progenies cervæ parturientis eram.
O Mater, ſcio, tunc Mater, nova facta Rebecca es,
Tunc ſerus ſubiit virginitatis amor.

Dirigait

Diriguit nutrix, pallens pater ora retorsit,
Et cunæ in lævum procubuêre latus.
Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus una,
Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!
Atra dies, Ægyptiacâ dignissima nocte;
Quâ, de me, licuit dicere; Natus homo est.
Atra dies! neque te Titan, neque Cynthia nôrit,
Nec stata qui Cœli tempora, Janus agit.
Illa dies, abeat Grajas orsura Kalendas,
Nullus eam cupiat mensis habere suam.
Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,
Et gelidum densâ grandine tunsa caput.
Tum tonitru & fulmen funesto adverberet igne,
Et sibi sic hostem noverit esse Deum.
Sentio jam, quod fatidici plorastis amici:
Mentitur vitæ, clepsydra nulla meæ.
Tanti erat hæc soboles, lacrymis assuevimus indè,
Indè oculos rarò deseruêre meos.
Nam postquam posita est prætexta, nucesq;, trochusq;
Et bulla ad patrios victima facta lares;
Tunc ego, quæ meliùs nescirem, discere cœpi;
Primus erat, sortem plangere posse, dolo.
Et vix posse datum est, sæpè obluctata fuit mens,
Naturæ impatiens sub pede serva premi.
Surgere sæpè adnixa, suòque irrumpere Cœlo,
Nec poterat pigrâ tollere corpus humo.
Tum vibrans, oculos tristi valdè imbre natantes,
Ah superi! dixit, (cætera fletus erant)
Et rursum ah! ah! (sed per luctisonos singultus
Ipse sibi obsistens non sinit ire dolor)

Sic puto Rex fremuit, dum crescere cornua sensit
Qui bos ex homine est, de bove factus homo.
O Deus, ô superi, sapientia vincitur! ô quis,
Qui me mortali corpore solvat; erit?
O quis erit? nostris qui cantet in auribus, istud
Quod voveo toties, ilicet, ô quis erit?
Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
Pocula Thessalico misceat ille favo.
Nec liquido plumbo, nec avaro terreor unco,
Mors miseræ quâvis conditione placet.
Æratos gemitu doceam mugire juvencos;
Supposito quamvis excrucianda rogo.
Aut etiam jubear (quanquam pudor ista vovere)
Inter Ulysseos exululare lupos.
O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis
Qui me mortali corpore solvat, erit?
Parce Deus, ne crudelem vox impia jactet,
In furias quando præcipitata ruit.
Hîc propè barbaries poterit clementia dici,
Ad pœnas veniat si stupefacta meas.
Corpora corporibus conjunxit mortua vivis
Ille, hominem quem vix dicere fama potest.
Me, vivum cruciat (magis hoc ferale) cadaver;
Nec, quæ dissidium finiat hora, venit.

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ad Roman. 7.

[a] QUomodo vivit anima operta mortis involucro?

a Corpo-

a *Ambr. serm. 22. in Psalm. 118.*

a Corpori quonammodo conjunctus sim, haud equidem scio; quoque pacto simul & Imago Dei sim & cum cœno voluter; quod & cùm pulchrâ valetudine est, bello me lacessit; & cùm bello premitur, mœrore me afficit: quod & ut conservum amo, & ut inimicum odi atque adversor; quod & ut vinculum fugio & ut cohæres vereor: si debilitare illud & conficere studeo, jam non habeo quo socio & opitulatore ad res præclarissimas utar; sin contra, ut cum socio & adjutore mitiùs agam, nulla jam ratio occurrit, quâ rebellantis impetum fugiam, atque à Deo non excidam, compedibus degravatus, vel in terram detrahentibus vel in eâ desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. O miram conjunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector; quod amo pertimesco. Antequam bellum gesserim, in gratiam redeo; antequam pace fruar, ab eo diffideo.

b Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti?
Cur vitæ miseræ, cur cœnosóque barathro?

c Ecce *corpus quod corrumpitur, aggravat animam.* Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum (sicut dignum est, ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta revocant? quanta à sublimi intentione detorquent?

a *Nazianz. Orat.* 16. b *Nazianz. carm. ad Christum.* c *August. in Psalm.* 102.

quent? quanta interpellant? quæ turba phantasmatum? qui populi ſuggeſtionum? [Jam] qui non ægrotat in hac vitâ? quis non longum languorem trahit? Naſci hîc in corpore mortali, incipere ægrotare eſt. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentiæ noſtræ. Quotidiana medicamenta ſunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nónne te occideret, niſi medicamentum apponeres? Sitis, nónne te perimeret, niſi eam tu bibendo non penitus extingueres, ſed differres? reditura eſt enim ſitis paullulùm temperata. Temperamus ergo iſtis fomentis ærumnam ægritudinis noſtræ. Stando laſſatus eras, ſedendo reficeris: ipſum ſedere medicina eſt laſſitudinis. In illa medicina rurſus laſſaris, diu ſedere non poteris. Quicquid eſt, ubi fatigationi ſuccurritur, alia fatigatio inchoatur.

a Quod meliùs oſtendimus; ſi priùs carnis, & poſt, pondera mentis exprimamus, ut enim taceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, ſuâ quâdam ægritudine conſtringitur. Ipſa hæc corporis noſtri, quæ ſalus vocatur, ægritudo eſt. Nam otio tabeſcit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo reficitur ut ſubſiſtat; refectione laſſeſcens, abſtinentiâ relevatur, ut vigeat; aquâ perfunditur, ne areſcat; linteis tergitur, ne ipſa nimis perfuſione liqueſiat; labore vegetatur, ne quiete torpeat; quiete refovetur, ne laboris exercitatione ſuccumbat, fatigatur vigiliis, ſomno repara-

a *Greg. cap. 22. in c. 7. Job.*

reparatur; oppressa somno, vigiliis excutitur, ne suâ pejus quiete lassetur; vestibus tegitur, ne frigoris adversitate penetretur; quæsito calore deficiens, aurarum flatu refovetur; cumque indè molestias invenit, unde vitare molestias quæsivit, malè sauciata (ut ita dixerim) de ipso suo medicamine languescit. Remotis ergo febribus, cessantibusque doloribus, ipsa nostra salus ægritudo est, cui curandi necessitas nunquam deest. Quot enim solatia ad vivendi usum quærimus, quasi tot ægritudini nostræ medicamentis obviamus. Sed ipsum quoque medicamen, in vulnus vertitur, quia exquisito remedio paulò diutiùs inhærentes, ex eo graviùs deficimus, quod providè ad refectionem paramus. Ipsa quoque mens nostra, à secreti interioris securo gaudio exclusa, modò spe decipitur, modò pavore vexatur, modò dolore dejicitur, modò falsâ hilaritate relevatur; transitoria pertinaciter diligit, eorumque amissione incessanter atteritur, quia & incessanter, cursu rapiente, permutatur.

a Habes, ô anima mea inimicum domesticum, hostem amicum, adversarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & sub specie amicitiæ crudelior existens inimicus, his omnibus & aliis infinitis bonis te privavit! Hic hostis, (salvâ tuâ reverentiâ) est caro infelix & misera, multum tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cùm pavisti, inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cùm honorasti,

a *Bonav. c. 1. soliloq.*

noraſti, hoſtem crudeliſſimum contra te armaſti. Scio, inquit, Bernardus, ô anima, quendam qui plures annos tecum vixit, ad menſam tecum ſedit, cibum de manu tua ſumpſit, & in ſinu tuo dormivit; cùm voluit, tecum colloquium habuit. Hic jure hæreditario ſervus tuus eſt, ſed quia delicate nimis enutriſti eum, & virgæ peperciſti, levavit calcaneum ſuper caput tuum, & te in ſervitutem redegit. O anima miſerabilis & miſera, quis te liberabit de vinculo improperii hujus! Recordare, ô anima, primordia tua; attende quod es inſignita Dei imagine. Quid tibi cum carne, unde iſta pateris? ſi diligenter conditiones ejus advertis, nunquam vilius ſterquilinium vidiſti; ſi ejus miſerias enumerare velis, quam onuſta ſit peccatis, pruriens concupiſcentiis, occupata paſſionibus, polluta illuſionibus, confuſione plena, & ignominiâ repleta, quid eâ habes aliud quàm cogitationes fœdas & immundas?

a Exitioſa caro, Beliæ tenebroſa procella,
Exitioſa caro, quâ fluit omne ſcelus!
Cœnum, maſſa gravis plumbi, limoſa catena,
Bellua pugnaci prodita materiá.
Peſtifer æſtus, heræq; tuæ vinclum atq; ſepulchrum
Formæ, quæ ſuperâ venit ab arce mihi.

b Non ſine causâ dictum eſt; *hominum plasmatum*, non de terrâ quâlibet, ſed *de limo*. Vide enim quàm limoſum ſit corpus, quod ipſi quoque ſpiritu tam fortiter, & pene indiſſolubiliter

a *Nazianz. carm. adverſ. carnem.* b *Bern. ſerm. de tripl. gen. cogita.*

biliter inhæret, ut vix cum multâ afflictione possit aliquando separari.

a Eja age mens, nam te tunc alloquar, atque ea dicam,
Quæ fore narratu non aliena puto.
Ecquid es, ô mea mens? & quis tibi contigit ortus?
Atque cadaver olens quis tibi fortè dedit?
Quis solidis vitæ astrinxit gravibusque catenis,
Pendentem assiduè lumina fixa solo?

b Universa vanitas omnis homo vivens, quî autem de hâc vitâ accipiatur ista sententia; audi Ecclesiasten protestantem & dicentem: *laudavi omnes, qui mortui sunt super omnes qui vivunt, cuicunque ipsi vivunt usque modò, & bonus super istos duos qui nondum natus est.* Laudat ergo mortuos plusquam vivos; quia illi hoc saltem lucri habent, quòd de vinculis hujus corporis liberati sunt, nec ultra carne ac pellibus induti sunt, nec ossibus ac nervis inserti sunt, nec ultra subjacent necessitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit vivere in carne (etiamsi Moyses sit quis, vel quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Non enim à corruptione resolvitur, quæ mortali corpore, terrenoque circumdatur: vide ergo, quoniam *universa vanitas est omnis homo vivens*; contemnamus istam vitam, & festinemus ad sanctam vitam & beatam ac veram, & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate discussâ.

c Ex quo enim quisque in isto corpore moriturо

a *Nazianz. carm. de hum. nat.* b *Orig. hom. 1. in Psalm. 38.* c *Aug. lib. 13. de Civ. cap. 10.*

rituro esse cœperit, nunquam in eo non agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutubilitas; toto tempore vitæ hujus, si tamen vita dicenda est, ut veniatur in mortem.

a Et ideò laudat Ecclesiastes defunctos magis quam viventes, *& optimus*, inquit, *supra hos duos qui nondum natus est*. Et alibi idem Ecclesiastes, meliore longævo viro asseruit, quem ab ortu ejecit mater sua, qui non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulavit sæculi. Quid enim boni est homini in hâc vitâ?

c Cognovit se Paulus in miseriâ, in gemitu, in rixâ, in contentione: ipse secum sibi non concordans, à se dissonans, à se resiliens. Et quid ait optans pacem, pacem veram, pacem supernam? *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?*

IX.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum CHRISTO. *Ad Phil. 1.*

QUid faciam gemini flammata cupidine voti?
Anteferam terras? anteferámne Polum?
Terra tenet, cœlum revocat; lis magna moratur,
Jamq; volentem animum pondere membra premunt.
Sed procul illecebræ, semel impete rumpere modum
Præstat, & è vinclis eripuisse pedes.

Pergite

a *Ambr. lib. de bono mortis cap.* 2. b *August. in Psalm.* 102.

Coarctor é duobus, desiderium habens dissol-vi, et esse cum Christo. Ad. Phil. i.

Pergite festina persolvere stamina Divæ,
Nec Letho clausæ sint veniente fores.
Aspice, lux, quanto luxentur brachia nisu;
Utque ferè à membris distrahar ipsa meis.
Distrahar ut mediam tibi me conjungere possim,
Unáqua sit saltem pars tibi nixa mei.
Non sinis, & rides nil proficientia vota,
Quódque negas toties, vis tamen usque peti.
En peto quod rennis, geminasq́; exporrigo palmas,
Et tibi, quas nequeo nectere, tendo manus.
Sæpè mihi de te, mendacia dulcia fingo,
Vincula ceu positâ compede fracta forent:
Et dico; meus hic, prendíque & prendere certat,
Meque sed ut video, dissimulanter amat.
Tam bona credulitas erat haud indigna favore,
Debuératque meos expediisse pedes.
Si tamen implicitam pedicis, cupis usq; teneri,
Hîc ego conatu deficiente cadam.
Ast redit, & velut allabens sese ingerit ultrò,
Spémque iterum nutu sollicitante facit.
Surgam supremúmque amplexibus obvia curram,
Colláque furtivâ fraude, negata petam.
Quàm propè, quàm propè sum! vestis pars ultima tacta est.
Jam puto, vicinâ prendere posse manu.
O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,
Decipit amplexus mobilis aura meos!
Et licet aut digitis tribus aut vix quatuor absis,
Semotus medio crederis orbe mihi:
Nempe pater Pelopis sic poma fugacia captat,
Poma datam toties fallere docta fidem.

Dum modò prona arbos patulo ſuper incubat ori,
Osque iterum, fructu decipiente, fugit.
Ludicra res Amor eſt, fallíque & fallere gaudet,
Sed fraus ſupplicio non caret illa ſuo.
Decepti, quo tormento crucientur amantes
Exemplo poterit diſcere quisque meo:
Quique alium ludit (ſed rarum eſt iſta fateri)
Ipſe ſuo patitur vulnera facta dolo.
Neſcieram, mea lux, iſtis de fraudibus uti.
Sed nimis expertam jam ſua pœna docet.
Ut canis indomitá jactans cervice catenas,
A populo ſolvi prætereunte rogat;
(Ni faciat, querulis ululans latratibus auras,
In ſua converſo vincula dente furit.)
Sic queror & ſupplex toties ad vota recurro
Ut præſtes, quam me poſcere cernis, opem,
At poſtquam implacido vertiſti lumina vultu
Nec placuit pedibus demere vincla meis.
Clamavi; ô truculentum & inexorabile pondus!
Quin etiam dicta eſt ſæpè catena nocens.
Hanc trahat Autolycus, trahat hanc furiatus Oreſtes,
Aut qui tardipedes vertit in antra boves.
Sentiat hanc Scyticâ damnatus rupe Prometheus;
Aut Scinis, aut ſcelerum quis feritate prior.
Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,
Error & hîc ſeſe quo tueatur, habet.
Compedibus facile eſt ſævóque ignoſcere ferro,
Durior at vinclis qui ligat illa, ſuis.
O ubi littoreâ vinctam qui rupe puellam
Bellerophon volucri retulit ales equo?

En ego

En ego barbaricæ constringor mole catenæ
Servus vi à rigido transfuga vinctus hero.
Et quoties patrias assurgere nitor in auras,
Deprimor hospitii pondere victa mei.
Nempe ita dat pueris captus ludibria passer,
Dum fugit & revocant fila reducta fugam.
Et licet è dominis cœnetve, bibátve labellis,
Mavult in sylvas liber abire suas.
Sic quamvis nitidâ pastæ bene corte palumbes,
Anteferant caveæ rúsque nemúsque suæ.
O mea si lacrymis mollescere vincula possent!
Dudùm essent lacrymis mollia facta meis.
Lux mea, tende manus; contra tibi tendo catenas,
Has nisi qui vinxit solvere nemo potest.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum CHRISTO. Ad Phil. I.

[a] QUID faciam miser ego, gravedine *compedis* mortalitatis meæ constrictus? quid faciam?

b Quænam hæc lex? cur me constringunt vincula carnis?
Spiritus & socium tam grave corpus habet?

c Compedes sunt infirmitas & corruptibilitas corporis, quæ aggravant animam; ab his compedibus *concupiscebat dissolvi* Apostolus & *esse cum* CHRISTO.

d Ultinam remissa *peccatorum mole, me* [quoque] ultimum servorum CHRISTI, juberet

N Divina

a *Aug. med. cap.* 37. b *Nazianz. cur. de animæ calam.* c *Aug. in Psalm.* 78. d *Aug. man. cap.* 18.

Divina pietas, hanc carnis *sarcinam* deponere, ut in suæ Civitatis gaudia æterna repausandus transirem!

a Corporeâ nec mole gravis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi massa profunda petat.
b Me miserum, caro quem remoratur perfida, cæli
Ad Dominum, cursu dum properante feror!
Echenæidis instar
c Quæ velut injectâ properantem compede puppim
Detinet.
d Ah gravibus me solve, Pater supreme, catenis,
Inque Beatorum me trahe sancte choros!

e *Solvimur* enim *hoc nexu* animæ & corporis, cum recedimus: unde & David ait, *dirupisti vincula mea.* Mors igitur solutio est animæ & corporis. Denique & in Apostolo docuimus lectum. *dissolvi & cum* CHRISTO *esse multo melius.* Solutio autem ista, quid aliud agit, nisi ut corpus resolvatur & quiescat, anima autem convertatur in requiem suam, & sit *libera*, quæ si pia est cum CHRISTO futura sit. Quid igitur in hac vitâ aliud justi agunt, nisi ut exuant se hujus corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & se ab his molestiis separare contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammas libidinum?

f Justos enim quamvis nullus desideriorum carnalium tumultus possideat; duris tamen *vinculis*

a *Nazian. car. de animæ calam.* b *Nazian. in luctu.* c *Nazian. præcep. ad virgines.* d *Nazian. in luctu.* e *Ambr. de bono mortis, cap. 3.* f *Greg. l. 4. mor. c. 40.*

culis eos in hâc vitâ positos, suæ molestia corruptionis, ligat: scriptum quippe est: *Corpus quod corrumpitur aggravat animam.* Eò itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis suæ *pondere gravantur*, *& astricti molestiâ vincti sunt*, quia in illa adhuc libertate vitæ incorruptibilis non exurgunt, An non *duro molestiæ vinculo ligantur*, quorum nimirum mens, sine labore, in ignorantiâ solvitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? quæ coacta exigitur, libens jacet, ab infimis vix levatur, & tamen elevata protinus labitur semetipsam laboriosè vincendo, superna conspicit, sed reverberata. An non duro molestiæ vinculo ligantur, quos cùm accensus spiritus ad sinum pacis intimæ pleno desiderio pertrahat, fervente certamine, caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* sustinent, quæ gravis exteriùs necessitas astringit; esurire quippe, sitire, lassescere vincula corruptionis sunt, quæ scilicet solvi nequeunt, nisi cùm in illam immortalitatis gloriam, nostra mortalitas permutatur.

a Sed cùm corruptibili carne exuimur, quasi ab his, quibus nunc astringimur, molestiæ *vinculis* relaxamur. Præsentari namque jam Deo cupimus, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Jure ergo *vincti* dicimur: quia adhuc *incessum nostri desiderii, ad Deum liberum non habemus.* Unde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, *vinctus* clamat: *Cupio dissolvi, & esse*

a *Idem c. seq.*

& esse cum CHRISTO, *dissolvi* enim non quæreret, nisi se procul dubio *vinctum* videret. Hæc autem *vincula*, quia certissimè rumpenda in resurrectione conspexerat, jam quasi rupta gaudebat Propheta cùm diceret: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

a [Sic] Simeon se dimitti postulabat à Domino, quasi à *vinculis quibusdam ad libertatem festinaret.* Sunt enim velut *vincula* quædam corporis hujus, & quod gravius est *vincula tentationum, quæ nos alligant & ad injuriam captivitatis astringunt* quâdam lege peccati. Quid igitur tantopere istam vitam desideramus in quâ, quantò diutiùs quis fuerit, tantò majore *oneratur sarcinâ* peccatorum? unde Jacob dixit: *dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali*; non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum, malitiæ incrementa accumulantur.

Nullus enim dies sine nostro peccato præterit: unde egregiè Apostolus ait: *mihi vivere* CHRISTUS *est & mori lucrum*; aliud ad necessitatem vitæ referens, aliud ad mortis utilitatem. Et addidit: *Dissolvi enim & esse cum* CHRISTO *multo melius; permanere autem in carne magis necessarium propter vos.*

b Sed sicut *auceps avium*; aut visco aut reti in grano aliquo *captum tenet passerem*, & manu suâ *subtilissimo funiculo ligatum* retinet, & quasi dimittens laxum de manu suâ; dat ei liberam volandi potestatem; at ille avidus ad volandum, elapsum-

a *Ambr. lib. de bono mort. c. 2.* b *Chrys. serm. de pœnit.*

elapſumque ſe putans, alacer altiora appetit; ſed iſte ſummum funiculum tenens, reſtringit eum cùm volaverit, & ad ſe trahit ab ſpe volandi & vivendi deceptum; ita & diabolus verſutus venator & per ſpiritum præſumptionis, laqueo ſuo deceptum implicat hominem. Qui ſemel hæſerit, vult quidem ab eo evelli, ſed vinculum velox venator tenens, revocare captum ſemel in laqueo & revolutum premit.

a Quouſque [ergo] hîc erimus *affici?* adhæſimus terræ tanquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terrâ nobis Deus contulit, ut ipſum & in cœlum revehemus, non ut animam per ipſum *ad terram detrahamus.* Terrenum eſt, ſed ſi velimus efficitur cœleſte? trahe te ipſum ad illum, qui te ſurſum tollit, *pondere quodam vetuſtatis gravaris.*

b Erige te mea mens, capiant de oblivia mundi,
Nec trahat in vitium te malè blanda caro.

c Eja dulciſſime JESU, transfige ſaluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, ut verè ardeat, langueat & liqueſiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat, *cupiat diſſolvi & eſſe tecum.* Te ſolum ſemper eſuriat, panem vitæ cœleſtis qui de cœlo deſcendiſti! te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis, te ſemper ambiat, te quærat, teque inveniat, in te dulciter requieſcat!

a *Idem hom.* 55. *ad pop. Antio.* b *Nazianz. ad anim.* c *Bonav. c.* 1. *ſoliloq.*

X.

Educ de custodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo. *Psal. 141.*

Libera quæ potui spatioso ludere Cœlo,
Cernis; ut angusto carcere clausa premar?
Heu dolor! ut miseras me lux effudit in auras.
Ipsa loco caveæ membra fuêre meæ.
Pes compes, manicæque manus, nervique catenæ,
Ossáque cancellis nexa catasta suis.
Quo mihi cognati nativa repagula claustri.
Damner ut hospitii carcere vincta mei?
Siccine, more Chelys, brevibus tegar abdita conchis,
Regia cui Cœli vix satis ampla domus?
O quoties quæsiva fugæ fuit ansa pudendæ!
In votis quoties restis & unda fuit?
Sæpè quidem rapto felix Lucretia ferro,
Faustáque combibito Porcia dicta foco est.
Visa nec Assyria tristis mihi sica puellæ,
Heu nimis in geminas prodiga sica neces!
Sed negat hæc animis Numen solatia captis,
Nec sinit hâc vinctos fata præire viâ.
Ergo Syracusiis malim jacuisse cavernis,
Aut Danaës rigidâ delituisse serâ:
Nec verear curvi Cretæa volumina septi,
Unde citam rapuit Dædalus ala fugam.
Profugus immeriti damnet pia claustra rigoris,
Quæ sibi sollicitam non renuêre fugam.
Si mihi sideriis pateat vel rimula tectis
Non querar immites Ætheris esse fores.

Donec

Educ de custodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo. Psal. 141.

Donec at hæc captam retinent ergaſtula mentem,
Mens nequit agnati templa ſubire poli.
Quin ſuëta imperiis jacet hîc captiva voluntas,
Nec bona quæ, vincula velle ſinunt.
Euge ſemel noſtræ, mea lux, ſuccede cataſtæ,
Quantula ſit nobis experiere domus.
Si tamen inſidiæ vel ahena repagula terrent,
Fac pateat demptâ janua laxa ſerâ.
Captivum gemitu fertur revocaſſe Magiſtrum,
Oblitus caveæ pſittacus ipſe ſuæ.
Eja graves reſeras, nove Jane petulcie, vectes;
Non erit hæc dextræ gratia prima tuæ.
Angelico, memini, patefactas impete portas,
Clauſtráque ſuffractis diſſiluiſſe ſeris;
Cùm ſtupuit lapſas manibus, pedibúsque catenas,
Vixque Petrus patulas credidit eſſe fores.
Nullus obit noſtris obſes vadimonia vinclis?
Liberat Herculeâ Theſea nullus ope?
O ibi nunc Minyis fidiſſima turba maritis,
Vincula pro captis auſa ſubire viris!
Aut qui Wandalicis obſes ergaſtula nervis,
Ipſe ſui capitis juſſit abire lytro?
Lux mea, pande fores, in amœnáque clauſtra reſolve,
Et ſine ſidereas ætheris ire vias.
Aut ſpectanda tuo vis ducar præda triumpho,
Ut Scyticus caueæ pompa Tyrannus erat?
En manus, en digiti rimis hiſcentibus extant,
Cur ego non digitos tota manúmque ſequor?
Quâ caput, hâc reliquæ ſubrepit cauda colubræ &
Cur mihi ſerpentis lubrica pellis abeſt?

Cortis obit toties volucris captiva fenestras,
Et notat an tacitæ rima sit ulla fugæ;
Nexáque sollicitans furtivo vimina rostro,
Nativas nemorum tentat adire domos.
O Catharis, niveíque polo comes agminis Agnes!
O casta Ursulidum, Sophiadúmque cohors!
Vos ego, dimidium vestri modò nobile testor
(Dimidium vester quod sibi junxit amor)
Pandite ferratos, ergastula barbara, postes,
Inserar ut vestris dimidiata choris.
Dimidium felix, vinclis socialibus exsors,
Cui licet in plenas jam caluisse faces!
Lux mea, tam durum resîdet tibi pectore ferrum,
Ut neque captivæ commoveare prece?
Non ego, sed nostræ Tu maxima caussa querelæ es;
Spectat enim laudes ista querela tuas,
Non benè conveniunt rigidis tua carmina clathris,
Quis queat in caveâ cantibus esse locus;
Libera quæ cantat vernis avis Attica sylvis,
Capta silet, solitos nec ciet ore modos.
Eja age, pande fores inamœnaq; claustra resolve,
Et sine sidereas ætheris ire vias.
Aut tua si cupidam præconia dicere temnis,
Invidus in laudes efficiere tuas.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Psalm. 141.

[a] LAUDO quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter, quare? quia quamdiu sumus in corpore, *peregrinamur à Domino.* Quare sic laudas Dominum? non perfectè, non stabiliter?

a *August. in Psalm. 14.*

biliter? Interroga ſcripturam; quia *corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena cogitatio ſenſum multa cogitantem.* Tolle mihi corpus quod aggravat animam & *laudo Dominum.* Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem ſenſum multa cogitantem, ut à multis in unum confluam & *laudo Dominum.* Quamdiu autem ita ſum, non poſſum; prægravor.

a Nihil enim *præſens vita* differre videtur à *carcere*, ſed ſicut cum triſte illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus catenis, ita etiam nunc, ſi (extra omnia nos phantasmata collocantes) unius cujusque ingrediamur vitam, ejusque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

b In exitu ipſo videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim *ſolvat ſe vinculis carnis*, & ore emiſſa, evolet *tamquam carcereo corporis hujus exuta gurguſtio.*

c Carcere homo circumdatur, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur, & tamen carnis ſuæ corruptione præpeditur, quâ bene exui Pſalmiſta deprecatur dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia ſcriptum eſt, *corpus quod corrumpitur, aggravat animam*, intentione jam quidem ultra ſemetipſos eminent, ſed tamen

N 5 men

a *Chryſ. in cap. 4. Matth. hom. 14.* b *Ambr. lib. de bono mortis, cap. 2.* c *Greg. cap. 17. in cap. 7. Job.*

men adhuc infirmitatis ſuæ incertis motibus ſubditi corruptionis ſuæ ſe *carcere clauſos* dolent. Ait ergo Job; *numquid mare ſum ego, aut cetus, quia circumdediſti me carcere?* ac ſi apertè diceret; mare vel cetus (iniqui videlicet, eorumque auctor malignus ſpiritus) quia effrænari ad ſolam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ ſuæ carcere conſtringuntur; Ego autem quia jam æternitatis tuæ *libertatem deſidero*, cur adhuc *mea carcere corruptionis premor?*

a Videmus in hoc ſæculo *inſertos nexibus catenarum reos*, in ſpecie pompæ miſerabilis duci, & nonnumquam patiuntur inſontes, ut tolerabilius ſit mori, quàm talia ſubire ſupplicia. Optant utique audiri bene ſibi conſcii. Optant etiam hi qui gravibus flagitiis urgentur, pœnam, mortis celeritate tranſigere, ut aliquanta compendia pœnarum lucrentur, Spes eſt etiam de judicis miſericordia. Ipſo exilio *clauſtra carceris* duriora ſunt.

b Quemadmodum [igitur] eorum qui in carceres conjiciuntur; hi quidem in afflictione carceralium vinculorum detinentur, introcluſi diuturniore temporis morâ; illi verò ab eâ calamitate ſubmoventur, ſic & animæ. Etenim hæc diſtinentur in præſenti vitâ diutiùs; aliæ minùs, pro cujusque merito, dignitatéve, juxta Divinæ ſapientiæ profunditatem, ſic ut mens nulla hominum, ea poſſit attingere, quæ de unoquo-

a *Ambr. in Pſalm. 118.* b *Baſil. in hom. in Martyr. Julitram.*

unoquoque noſtrûm ipſe Creator prævidit. Non audis dicentem David: *Educ de carcere animam meam?* Non audiſti ut ſancti ejus exſoluta anima eſt? quid rurſus Simeon, Dominum noſtrum pio ulnarum aſtringens complexu, cujusmodi vocem emiſit? nónne hanc? *Nunc dimittis ſervum tuum Domine.* Ei enim qui ad ſupernum & cœleſte domicilium feſtinus contendit, ſupplicio omni, *omni carcere* gravior eſt hæc inhabitatio corporis.

a O miſera ſors hominis cùm hoc perdidit ad quod factus eſt! ô durus & dirus caſus ille! heu quid perdidit & quid invenit! quid abſceſſit, & quid remanſit? perdidit beatitudinem ad quam factus eſt; invenit miſeriam, propter quam factus non eſt. Abſceſſit ſine quo infelix eſt, & remanſit quod per ſe, non niſi miſerum eſt. Ærumnoſi! unde ſumus expulſi! quò ſumus impulſi? unde præcipitati? quo obruti? A patriâ, in exilium; à viſione Dei in cœcitatem noſtram; à jucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis. Miſera mutatio! de quanto bono, in quantum malum! grave damnum, gravis dolor, grave totum! ſed heu me miſerum unum de aliis miſeris filiis Evæ elongatis à Deo? quid incœpi? quid effeci? quò tendebam? quò deveni?

b Diſſolve me, oro, à vinculis, quibus constrictus teneor, ut relinquens iſta omnia, tibi feſtinem, tibi ſoli inhæream, ſoli intendam.

a *Anſelm. in proſolog. cap. 1.* b *Hugo de S. Victor. lib. 4. de anima cap. 4.*

a *Hinc me*, CHRISTE *potens, educ jam, quæso, malísque,*
Queis crucior medicam protinus affer opem,
Unum homini est certumque bonum, fixumque beata
Vita; animus cujus languet amore meus.

b Felix anima, *quæ terreno resoluta corpore libera cœlum petit!* secura est & tranquilla, non timet hostem neque mortem: habet enim semper præsentem, cernitque indesinenter pulcherrimum Dominum, cui servivit, quem dilexit, & ad quem tandem læta & gloriosa pervenit.

c Tu [ergo] Domine expectatio Israël, desiderium ad quod suspirat cor nostrum quotidie; festina, ne tardaveris; surge, propera & veni, *ut educas nos de isto carcere, ad confitendum nomini tuo.*

d Veni Domine, & noli tardare, veni Domine JESU, veni & visita nos in pace; veni & *educ vinctos de carcere*, ut lætemur coram te, corde perfecto; veni Salvator noster; veni desideratus cunctis gentibus; ostende faciem tuam & salvi erimus; veni lux mea, Redemptor meus, *educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini sancto tuo!* O verè felices, qui è *carcere ad palatium pervenerunt!*

XI. Que-

a *Nazianz. carm. de hominis utilitate.* b *Aug. med. c.* 13. c *Aug. soliloq. c.* 23. d *Aug. soliloq. c.* 35.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Psalm. 41.

XI.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. *Psalm. 41.*

Scire cupis, mea lux, quibus intùs amoribus urar?
Quantáque flamma tui pectora nostra coquat?
Nec satis extulero sitientis imagine prati,
Aut violæ, nimio quæ jacet usta die.
Nec satis æstiferæ depinxero fulmine stellæ,
Cùm canis ardenti sidere torret humum.
Ah! quàm pulvereæ Libyes patiuntur arenæ,
Æstuat hæc, nostro siccior ore, sitis.
Siccior Icario quàm dum canis imminet astro.
Aut violæ tosto flos cadit ustus agro.
Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Nempe venenifero pastus serpente medullas,
Cervus agit totis hausta venena fibris;
Aut humeros tincti trajectus arundine teli,
Carpitur infestâ viscera tacta lue:
Ille furit, pectúsque citatus anhelitus urget,
Cæcáque per sylvas saucius antra petit:
Antra petit fugiens salientibus humida lymphis,
Ut sua fontano guttura rore lavet.
Hic rivi scatebris fumantia temperat ora,
Pellit & amne sitim, pellit & amne luem.
Haud aliter scelerum mihi mens temerata veneno,
Tela venenatâ combibit uncta manu.

Et modò combibitum populatur pectora virus.
Ardet & in tacito noxia flamma ſinu.
Nempe graves, animi ſunt toxica vindicis, iræ,
Et tua quæ jaculas tela, venena, Venus.
Quæq; gravant nimio ſpumantia pocula Baccho,
Pocula quæ diro gramine pota necant.
Aſpicis ut tumido turgeſcunt pectora faſtu?
Pectoribus faſtus virus inane tumet.
Quò ſitiens igitur peterem de flumine lympham,
Cùm mea tam varium viſcera virus edit?
Ah! niſi te, nulla ſitis hæc placatur ab hauſtu,
Tu potes hanc ſolus, fonte domare ſitim.
Scis etenim, mea lux, quam te, meus ardor anhelet,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Cervus odoriſequi fugitivus ab ore Moloſſi,
In laqueos nullo ſæpè ſequente ruit:
Tunc denſam aſpiciens venantum, hinc inde coronam,
Tela ſuper, ſaltu corpora fertur agens,
Exoritur clamorq; canum, ſtrepitusq; ſequentûm,
Ille fugit, tergo cornua celſa locans;
Ambiguúſque pavet ne ſit comprehenſus, & ipſa
Quæ jam præteriit tela, canéſque timet
Reſpectánſque metu, per ſaxa, per avia currit,
Igneus atque illi ſpiritus ore micat.
Gutturáque ardenti flagrant arentia linguâ
Quaq; ſitim revelet, quærit anhelus aquam.
Tum fontis mediis venas rimatus arenis,
Fontano rabidam mergit in amne ſitim;
Et bibit & potis largè ſe proluit undis;
Haurit & exhauſto robur opémque lacu.

Sic

Sic ego tartareis cingor, mea vita, ſagittis,
Ægráque flammata torreor ora ſui.
Hinc puer Idalius, premit hinc ad retia Bacchus,
Et multâ ancipitem trudit uterque cane.
Sublimes levis hinc ſuſpendit Gloria caſſes.
Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor,
Indè cohors magnis ſociorum hortatibus inſtat,
Et docet exemplo crimina quisque ſuo.
Hei mihi quot circum venabula ſtricta minantur!
Ceu fera, cum cincto clauſa tenetur agro.
Mille vias repetens, infráque, ſupráque pererro,
Si quæ meæ pateant hoſpita luſtra fugæ.
Tum mihi per ſiccas ſitis æſtuat ignea venas,
Et ſenſim vapidas decoquit igne fibras.
Fontis inops igitur ad flumina quæque recurro,
Flamma ſed hæc nullo flumine victa fugit.
Sic cadit obſcœnos miles defeſſus inhauſtus,
Sit licet infami turbida lympha luto.
Sperabam effoſſis æſtum compeſcere rivis,
Æſtus at infuſæ gurgite crevit aquæ.
Qualis in amne levem ſectatur faucibus undam
Tantalus, & fallit, quam dedit unda, fidem.
Mobilibúsque inhiat, deluſo gutture, lymphis,
Semper aquæ locuples, ſemper egenus aquæ.
Scilicet haud ſimili calor hic extinguitur hauſtu
Nec domat hanc cœni turbida lympha ſitim.
Cœleſtis animus ſitit inſatiabilis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Ite igitur pigro torpentia flumina ſtagno.
Non bibit è vili gurgite noſtra ſitis.

Ite gra-

Ite graves ſtygiis ſerpentibus, ite lacunæ,
Noxia Tartareis flumina paſta vadis:
Ite, ſitit ſuperi dîas mens fluminis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.

Quemadmodum deſiderat Cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Pſalm. 41.

a HIc eſt mos amantium, amatorem non celare, ſed enunciare vicinis, & dicere, ſe amare. Ardens enim res eſt natura dilectionis, nec poteſt anima ſuſtinere ut eam ſilentio teneat. Ita hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non poteſt in animo inducere ut taceat, ſed aliquando quidem dicit: *Quemadmodum deſiderat Cervus ad fontes aquarum;* aliquando autem; *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

b Quis eſt qui ſic cantat? ſi volumus, nos ſumus; Et quid quæris extrà, quisnam ſit, cùm in tuâ poteſtate ſit, eſſe quod quæris? Eja fratres, ſimul amemus, ſimul in hac ſiti exardeſcamus, ſimul ad fontem intelligendi curramus. Deſideremus velut *Cervus fontem*. Deſideremus illum fontem, de quo ſcriptura dicit: *Quoniam apud te eſt fons vitæ.* Ipſe enim fons & lumen eſt, *quoniam in lumine tuo videbimus lumen.* Si & fons & lumen eſt, meritò & intellectus eſt; quia & ſatiat animam avidam ſciendi. Curre ad fontes, deſidera aquarum fontes. Apud Deum eſt fons vitæ, & inſiccabilis fons; in illius luce, lumen inobſcurabile. Lumen hoc deſidera; quemdam fontem, quod-

a *Chryſ. homil. in Pſ.* 41. b *Aug. in Pſ.* 41.

quoddam lumen, quale non norunt oculi tui; cui lumini videndo, oculus interior præparatur; cui fonti hauriendo sitis interior inardescit.

a Salutaris nimirum aqua, quæ noxiam hujus mundi sitim, & vitiorum ardorem prorsus extinguit, sordes omnes peccatorum eluit, animæ nostræ terram cœlesti imbre irrorat atque fœcundat; & ad solum Deum anhelo spiritu mentem humanam sitientem reddit. Hâc aquâ largiter potatus fuit Propheta, cùm totus ad Deum suspirans dixit: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus!*

b Curre ad fontem, desidera fontem, sed noli utcumque, noli ut qualecumque animal currere, ut *Cervus* curre. Quid est? ut *Cervus?* Non sit tarditas in currendo, impigrè curre, impigrè desidera fontem. Invenimus enim insigne velocitatis in Cervo, sed fortè non hoc scriptura solùm nos in Cervo considerare voluit, sed & aliud audi: Quid aliud est in *Cervo?* serpentes necat, & post serpentium internecionem, majori siti inardescit; peremptis serpentibus ad fontes acriùs currit. Serpentes, vitia tua sunt; consume serpentes iniquitatis, tunc ampliùs desiderabis fontem veritatis. Avaritia fortè in te tenebrosum aliquid sibilat, & sibilat adversus verbum Dei, sibilat adversus præceptum Dei. Et quia tibi dicitur: Contemne aliquid, ne facias iniquitatem; si mavis facere iniquitatem quam aliquod commodum temporale contemnere, morderi magis

a *Cyril. lib. 5. in Joan. c. 10.* b *Aug. in Ps. 41.*

magis eligis à ſerpente, quàm perimere ſerpentem. Cùm ergo faveas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, avaritiæ tuæ, ſerpenti tuo, quando in te invenio tale deſiderium, quo curras ad fontem aquarum? quando concupiſcis fontem ſapientiæ, cùm adhuc labores in veneno malitiæ? interfice in te, quidquid contrarium eſt veritati, & cùm te videris tamquam vacare à cupiditatibus perverſis, noli remanere, quaſi non ſit quod deſideres. Quæris fortè unde delecteris; Deſidera unde delecteris: *Deſidera ad fontes aquarum*, habet Deus unde te reficiat, & impleat venientem ad ſe, & ſitientem poſt interemptionem ſerpentium, tanquam velocem Cervum. Eſt aliud quod animadvertas in Cervo. Dicuntur Cervi, vel quando in agmine ſuo ambulant, vel quando natando, alias terrarum partes petunt, onera capitum ſuorum ſuper ſe invicem ponere; ita ut unus præcedat & ſequantur qui ſupra eum capita ponant; & ſupra illos alii conſequentes, & deinde alii, donec agmen finiatur. Ille autem unus, qui pondus capitis in primatu portabat, fatigatus redit ad poſteriora, ut alius ei ſuccedat qui portet quod ille portabat, atque fatigationem ſuam recreet poſito capite, ſicut & cæteri ponebant. Ita viciſſim portando quod grave eſt, & viam peragunt & invicem ſe non deſerunt. Nónne quoſdam Cervos alloquitur Apoſtolus dicens; *Invicem onera veſtra portare, & ſic adimplebitis legem Chriſti?* Talis ergo Cervus, in fide conſtitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur contra-

contrarios Cervos, non ſolum obſcuratos intelligentiâ, in tenebris interioribus conſtitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, inſuper inſultantes, & dicentes homini credenti, & quod credit, non oſtendenti, *ubi eſt Deus tuus?* quid ergo iſte Cervus fecerit contra hæc verba, audiamus; ut ipſi, ſi poſſimus, faciamus. Primò, expreſſit ſitim ſuam: *Quemadmodum,* inquit, *Cervus, deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Quid ſi Cervus ad fontes aquarum, lavandi causâ deſiderat? utrùm ergo bibendi, aut lavandi cauſa, neſcimus? audi quod ſequitur & noli quærere. *Sitivit anima mea ad Deum vivum.* Quid ſitivit? *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* hoc eſt, quod ſitio, venire & apparere, ſitio in peregrinatione, ſitio in curſu, ſatiabor in adventu. Sed quoniam ſicut *Cervus deſidero ad fontes aquarum,* & eſt apud eum *fons vitæ.* Quid agam ut inveniam Deum meum? Conſiderabo terram; & facta eſt terra: Eſt magna pulchritudo terrarum, ſed habet artificem: Magna miracula ſunt ſeminum, atque gignentium, ſed habent iſta omnia Creatorem: Oſtendo magnitudinem circumfuſi maris; ſtupeo, miror; artificem quæro. Cœlum ſuſpicio & pulchritudinem ſiderum; admiror ſplendorem ſolis, exercitio diei ſufficientem; lunam nocturnas tenebras conſolantem. Mira ſunt hæc, laudanda ſunt hæc, vel etiam ſtupenda ſunt hæc, neque enim terrena, ſed etiam cœleſtia ſunt hæc. Nondum ibi ſtat ſitis mea. Hæc miror, hæc laudo, ſed eum, qui fecit hæc ſitio.

a Anima

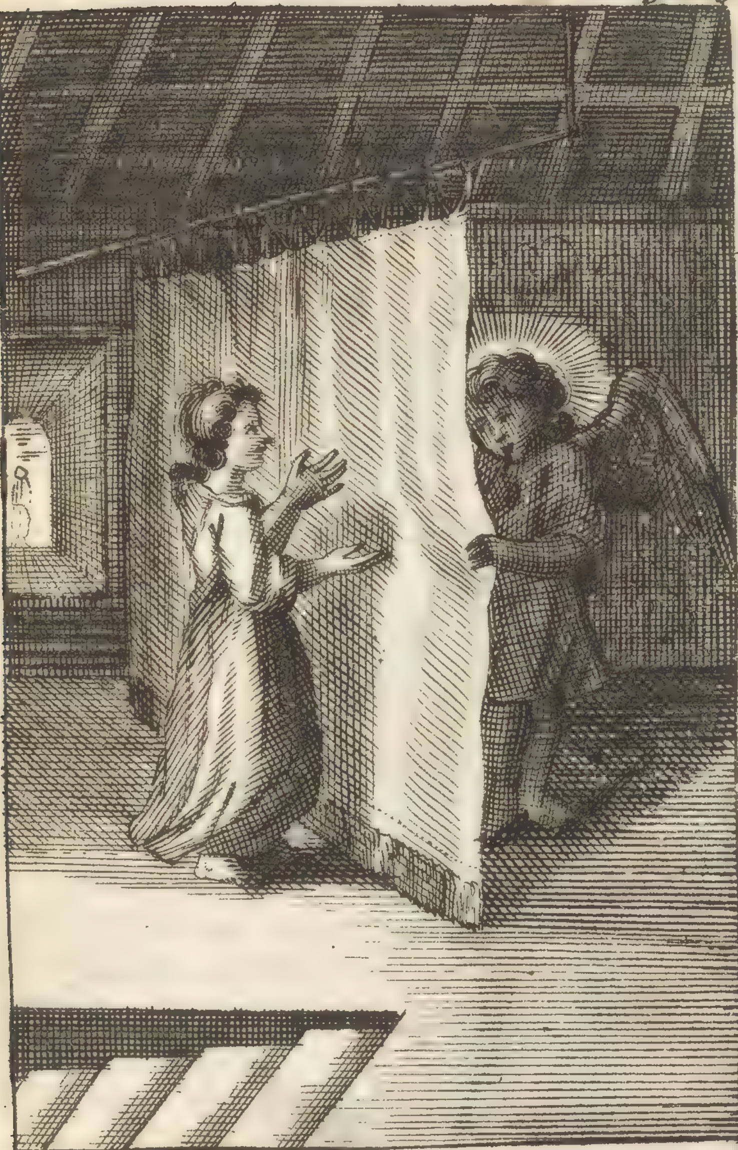
a Anima [enim] quam tangit amor Dei, nihil aliud poteſt cogitare, nihil deſiderare, ſed frequenter ſuſpirat, dicens: *Sicut Cervus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus meus.*

b O fons vitæ, vena aquarum viventium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terrâ deſertâ, inviâ & inaquosâ, ut videam virtutem tuam & gloriam tuam, & ſatiem ex aquis miſericordiæ tuæ ſitim meam? Sitio, Domine, fons vitæ es, ſatia me. Sitio Domine, ſitio te Deum vivum.

c Sitivit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. In aliâ vitâ, cùm reſurrexerit caro; ſatiabitur; modò ex corruptione fragilitatis ſi non manducemus, deficimus & eſurimus; ſi non bibamus, deficimus, & ſitimus. Si diu vigilemus, deficimus & dormimus; ſi diu ſtemus, fatigamur, ideò ſedemus; & ſi diu ſedeamus, fatigamur, & ideò ſurgimus. In iſtis omnibus multiplicibus defectionibus noſtris, ſitimus illam incorruptionem; & ſic caro noſtra, *multipliciter ſitit Deum.* In iſta Idumæa, in iſto deſerto, quàm multipliciter laborat, tam multipliciter ſitit, quàm multipliciter fatigatur, tam multipliciter ſitit illam infatigabilem incorruptionem, in terrâ deſertâ, ſine viâ, & ſine aquâ, talis enim eſt mundus iſte.

XII.

a *Auguſt. man. cap.20.* b *Auguſt. ſoliloq. c.35.* c *Auguſt. in Pſalm. 62.*

Quando veniam et apparebo ante faciem Dei! Psalm. 41.

XII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *Psalm. 41.*

AH quoties, mea lux, mihi seria verba dedisti.
Nulla secuta tamen, seria verba fides!
Euge brevî venies, toties dixisse recordor;
Adde fidem verbis, dic semel, Euge veni,
Heu mihi, quàm longæ sunt expectantibus horæ!
Plus ævi spatio creditur una dies.
Jam, mea lux, lapsi menses, tot aguntur & anni,
Spémque facis toties, spem tamen usque negas.
Quid miseram spatiis tam lentis ferreus uris?
Et toties, parvo hîc tempore, dicis, eris.
Jam lacerant falsis me publica compita sannis,
Et tuus ille Deus, dic, ubi? quisque rogat.
Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?
Quando adstabo oculis obvia facta tuis?
Aspicis ut misero consumar squallida luctu?
Quâ careo facies hæc mihi damna facit,
O facies animi crudele mei, tormentum!
Unica quæ præsens esse medela potes.
O quando, facies toto spectabilis orbe,
Quando tuo dabitur lumine posse frui?
Scilicet ut gravis est terris, absentia Phœbi,
Squallet & obscurus, sole latente, dies:
Nec color est hortis, nec amœnis gratia sylvis,
Jámque silent homines, jámque siletis aves:
Mox ubi purpureo roseum caput extulit ore,
Læta micat radiis, luce nitente, dies;

Et suus

Et ſuus eſt hortis color, & ſua gratia ſylvis,
Jámque ſtrepunt homines, jámque loquuntur aves:
Sic ego, te viſo, moriens, mea vita, reſurgo;
Vivaque non viſo protinus emorior.
Sæpè jubes, alio me paſcere lumina vultu,
Multáque conſpectu corpora pulchra refers.
Aſpice prata, inquis, formoſos aſpice flores;
Picta mei multum prata coloris habent.
Aſpice cæruleo palantes æthere ſtellas;
Hæ quoque de noſtro lumine, lumen habent.
Aſpice & humanis præſtantia corpora formis;
Eſt meus humano multus in ore decor.
Siccine, Lux, noſtris ſperaſti illudere votis?
Falſaque ſuppoſito vendere fruſtra vitro?
Non ego polliceor mortalis imagine formæ,
Ah, mea fax facies eſt, mea vita, tua!
Illa, ô digna Deo facies! gravis ille ſuavi
Mixtus in ore timor, párque timoris, amor.
Illa ſupercilii majeſtas dîa, cadentûm
Cœlituum prono quam colit ore tremor.
Nam quota pars tanti ſedet ulla in fronte decoris,
Lux mea, quanta tuâ fronte, geniſque ſedet?
Ah, neque ſi faciem coëat decor omnis in unam,
Tanta ſit ullius gratia, quanta tuæ!
Lux mea ſplendidior quantò ſupereminet aſtris
Lucifer, & quantò Cynthia Lucifero;
Ipſaq; quantò iterum ſuperatur Cynthia Phœbo,
Tantò formoſis omnibus ore præis.
De tribus id melius narrabit teſtibus unus,
Qui tibi tum comites vertice Thabor erunt.

Cùm

Cùm testata Deum facies tibi flammea luxit,
Cinxit & auratas fax radiata comas:
Nempe aliquis tantæ captus dulcedine lucis.
Et nimio formæ saucius igne tuæ;
Immemor & patriæ, oblitúsque suorúmque,
Optabat stabiles figere monte lares.
Nec tamen augustum, qualis, quantusque videri
Cœlitibus solitus, viderat ille Deum.
Viderat aërios absistere vultibus ignes,
Ut solet accenso candida mica foco.
Viderat ardenti rutilantem vertice flammam,
Quale lacessitum Sole refulget ebur.
Viderat, ut placidis Lucina videris in undis,
Cùm tuus in nitidis fluctuat ardor aquis;
Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
Unda repercussi cùm tremit igne poli.
Quid dicturus erat, totâ si luce coruscas
Vidisset, circum tempora bina faces?
Quid si oculos? quid si faciem sine nube micantem?
Quódque polo facies lumen utroque jacit?
Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
Numinis ambrosio cùm sinar ore frui!
Sæpè quidem vestros specto sub imagine vultus,
Cùm vultus obeunt spica, merúmque tuos;
Magna, equidem fateor, tamen imperfecta voluptas,
Pro facie, faciem nube tegente frui:
At mihi mens a'io stimulata cupidine flagrat,
Ardet & inubes læta videre genas.
Quando erit ergo dies, cùm te, sine nube, videbo?
Impedient faciem vela nec ulla tuam?

Soláque, quæ fueras animæ libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipiêre meis?
Illa dies, fausto si quando affulserit astro,
Juro, erit his oculis carior illa dies.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Psalm. 41.

a SI invenis meliùs quàm videre faciem Dei, illuc te præpara. Væ tali amori tuo, si vel suspicaris aliquid pulchrius, quàm est ille, à quo est omne pulchrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis.

b Dulcissime, amantissime, benignissime, carissime, pretiosissime, desideratissime, amabilissime, pulcherrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam?* quando satiabor de pulchritudine tuâ, quando educes me de hoc carcere tenebroso, ut confitear nomini tuo.

c Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo; *Quæro vultum tuum, vultum tuum Domine requiro.* Eja nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, ubi & quomodo te quærat, ubi & quomodo te inveniat. Quibus signis, quâ facie, te quæram? numquam te vidi, Domine Deus meus non novi faciem tuam, quid faciet altissime Domine, quid iste tuus longinquus exul? quid faciet servus tuus anxius amore tui, & longè projectus à facie tuâ? anhelat

a *August. in Ps. 43.* b *August. med. cap. 37.* c *Anselm. in prosolog. c. 1.*

anhelat videre te, & nimis abest illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me fecisti & refecisti, & omnia mea bona tu mihi contulisti, & nondum novi te. Denique *ad te videndum* factus sum, & nondum feci propter quod factus sum.

a Hæc est plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei sui*, videre eum, qui fecit Cœlum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui salvavit eum, & qui glorificavit eum. *Exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in quâ solâ, consistit tota gloria sempiterna beatorum.

b O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam ? putâsne, videbo diem illam, diem, inquam, jucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, ut exultemus & lætemur in eâ ?* O dies præclara & pulchra, nesciens vesperum, non habens occasum, in quâ audiam vocem laudis, vocem exultationis & confessionis ; in quâ audiam, *intra in gaudium Domini tui !* intra in gaudium sempiternum, in domum Domini Dei tui ; ubi sunt magna & scrutabilia & mirabilia, quorum non est numerus. Intra in gaudium sine tristitiâ, quod continet æternam lætitiam ; ubi erit omne bonum, & non erit aliquod malum ; ubi erit quidquid voles, & non erit, quidquid noles ; ubi erit vita vitalis, dulcis & amabilis,

O semper-

a *August. soliloq. cap. 36.* b *August. soliloq. cap. 35.*

ſemperque memorialis; ubi non erit hoſtis impugnans, nec ulla illecebra, ſed ſumma & certa ſecuritas, ſecura tranquillitas, & tranquilla jucunditas, jucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, beata viſio, quæ eſt gaudium Domini Dei tui.

a Hanc verò, dulcedinem, ut guſtavit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamavit quaſi ebrius, dicens: *Domine, bonum eſt nos hîc eſſe, faciamus nobis hîc tria tabernacula*, hîc moremur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine, *videre te*, ſufficit, inquit, tantâ dulcedine ſatiari: unam enim ſtillam dulcedinis guſtavit, & omnem aliam faſtidivit dulcedinem. Quid putas dixiſſet, ſi magnam illam multitudinem dulcedinis Divinitatis tuæ guſtaſſet, quam abſcondiſti timentibus te?

b Vide quoque ardentem hominem [Davidem] vide inflammatum, ſciens enim ſe cùm hinc receſſerit, eum eſſe *viſurum*, ne expectat quidem dilationem; moram enim non patitur, & ſi eſſet quidem privatus aliquis, humiliſque & abjectus, & vivens in paupertate, magnum quiddam eſſet, vel ſic, vitam præſentem contemnere; ſed non eſſet adeò magnum ut nunc eſt, utpote Rex eſt & tantis fruitur deliciis, tantæque eſt gloriæ particeps, & eſt innumerabiles victorias conſecutus, multaque bella vicit, & eſt omni ex parte clarus, inſignis

a *Aug. ſoliloq. cap.* 22. b *Chryſoſt. hom. in Pſalm.* 41.

insignis & illustris; qui hæc omnia irrideat, divitias & gloriam & omnes delicias, ad futura autem aspiret & inhiet, hoc est magni cujusdam & excelsi animi, hoc est animæ, quæ tenetur studio sapientiæ, & cœlesti amore verè capta est.

a Moyses sic desideravit & concupivit videre ipsam speciem Dei, & loquenti secum dixit: *Si inveni gratiam ante te; ostende mihi temetipsum, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo.*

b Et ego parvulus, inter parvulos familiæ tuæ, Deus pater, & virtus mea, *quando veniam & apparebo ante faciem tuam*, ut qui tunc tibi confiteor ad tempus, ex tunc confitear tibi in æternum? Beatus ero si fuero admissus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat, ut ad hoc venire permittas me!

c Sed *quando veniam?* en quod citius est Deo, tardum est desiderio. *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* ex illo desiderio est & hoc, quod clamatur alibi: *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc? ut contempler delectationem Domini, *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum meditor, dum curro, dum in viâ sum, antequam veniam, antequam appaream, *fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, cum dicitur mihi per singulos dies; ubi est Deus tuus?*

O 2 *a* Eja,

a *August.* in *Psalm.* 38. b *August. soliloq.* c. 23.
c *Aug.* in *Psalm.* 41.

a Eja, jam Domine! eja, appare mihi & consolatus ero! Exhibe præsentiam tuam, & consecutus ero desiderium meum, revela gloriam tuam, & erit perfectum gaudium meum, *Sitivit te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea! Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum; quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Quando venies consolator meus, quem expecto? ô si quando videbo gaudium meum, quod desidero? ô si satiabor, cùm apparuerit gloria tua, quam esurio! ô si inebriabor ab ubertate domus tuæ, ad quam suspiro! ô si potabis me torrente voluptatis tuæ, quam sitio! sint mihi, Domine interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea, Ecce sponsus tuus.

b Ostende te mihi, consolator meus, *videam te*, lumen oculorum meorum, veni gaudium spiritus mei; *videam te* lætitia cordis mei. Diligam te vita animæ meæ. *Appare mihi*, delectatio mea, solium meum dulce, Domine Deus meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ!

XIII.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? *Psalm.54.*

M*Agne opifex rerum, generis mortalis origo,*
Corpora nostra tuâ sunt fabricata manu.
Si

a *Aug. med. cap. 40.* b *Aug. soliloq. cap. 1.*

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam? Psalm. 54.

Si tamen advèrſis liceat contendere verbis,
Quos habeant nœvos corpora noſtra, querar.
In tria jus homini vaſtiſſima regna dediſti;
In maria, in terras, ætheriàsque domus:
Tanta ſed ut juſtis tria regna gubernet habenis.
Non quantum hæc poſſit machina, robur habet.
Parce, parùm timidè temeraria verba loquenti,
Plus operi vitii, quàm reputetur, ineſt.
Momus abeſſe homini; fertur, doluiſſe feneſtram,
Cætera tam nitidæ membra probaſſe domus:
Sed fueritne foris, fueritne foraminis uſus;
Lis erit arbitrio, Mome, ſecanda tuo.
Officit humanæ, me judice, turpius ædi,
Nulla quod obſequium ſquamma vel ala ferat.
Non quod opus ſquammis ut terra regatur & alis;
Imperium terræ ſquamma nec ala juvat.
Sed ſimul ætherias homo cùm moderetur habenas,
Et ſimul æquoreæ cærula ſceptra plagæ;
Quâ niſi ſint pinnæ, tumidas reget arte procellas?
Quâ niſi ſint pennæ, nubila lege premet?
Ut volet, aëriâ volucris petit ardua, pennâ;
Piſcis ut æquor aret, ſquammea pinna facit.
Sed neq; pinna vices homini, neq; penna miniſtrat,
Et ſimul hic fluctus & ſimul Aſtra reget?
Nec pelago piſcis, neque nubibus imperat ales,
Cur opus his, pennâ, remigióque fuit?
Scilicet, ingenii minus, orbis & artis haberet,
Ni ſtreperet pennis ſtridula muſca ſuis.
Nec ſtabili geminus penderet cardine mundus,
Bina niſi querulas ala moveret apes. (gno,
Quid, quod & in triplici, volucrum viliſſime, re-
Pcincipis inſtar, iter Merge natator, agas:

Et modò gramineâ pedes expatieris in herbâ;
  Mox avis, alta petas; mox freta nauta, seces.
Quin potius triplicis cessit tibi regia mundi,
  Per tria qui pennis hospita regna volas?
Aut tria si fuerint hominis loca credita curæ,
  Cur homini, triplici non licet ire viâ?
Cærulus æquorei Nereus pater ipse profundi,
  Non nisi squammigeris, currere fertur equis:
Juppiter, aërium qui flectere fingitur, orbem,
  Ætheris, ipse vehens alite; carpit iter.
Nec levitas hominem celeri fert plumea pennâ,
  Nec liquidas pinnâ remige findit aquas.
Et flectet geminum justis sine viribus, orbem,
  Æthere factus avis, factus in amne ratis?
Ut tamen undifragæ careat moderamine pinnæ,
  (Plurima cum pinnis corpora cassa natent)
At sine præpetibus nulli patet ardua pennis,
  Quæ patet aligero Regia sola gregi:
O liceat vacuas mihi tollere corpus in auras,
  Altáque sidereæ visere regna plagæ!
Aspice, quos inter jaceat mea patria mores,
  Indignus patriæ nomen habere locus. (nas,
Aspice, nec quod amem volucres, mirabere, pen-
  Ne gravior, quàm quæ Persea, caussa movet,
Pegaseis utinam rapiar super æthera plantis,
  Aut moveat volucres Perseos ala pedes!
Aut agiles humeris aptes mihi, Dædale, ceras,
  Icariis quamvis fabula labar aquis!
Aut lapsas agitem pennato pectore plumas,
  Quas vulsit vario picta columba sinu!
Astra columbinis meditabor protinus alis,
  Et ferar ante tuam, Juppiter, ales avem.

O stultæ

O stultæ volucres gens nata palustribus ulnis,
Sueta cavernosos turba natare lacus!
Non ego, si vestras mihi Dædalus applicet alas,
Littora vel scopulos imáque saxa legam.
Non ego, flumineæ volitem levis accola ripæ,
Aut mea percussas penna flagellet aquas:
Non mea torpentes circum volet ala paludes;
Ut propior segnes radit hirundo lacus,
Non meâ, ceu mœstis Ceyx dum plangitur undis,
Humida vicino se lavet ala freto
Persequar ætherium sublimior ales Olympum,
Altáque mox solitis nisibus astra petam.
O quondam felix hominum, modò turba volucrum,
Quos amor, in celeres iráque vertit aves!
Cur mea non capiunt agiles quoque brahia plumas,
Induit aut motas hispida penna manus?
Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
Aligeróque secant nubila celsa pede!
Si mihi, Nise, tuo plumescant brachia fato,
Cruráque Scyllæis vestiar hirta comis;
Si levis Aonio fierem certamine pica,
Aut, Cytherea, tuá verterer ales ave;
O mea si tangant aliquod suspiria Numen,
Muter ut in pennas, casta columba, tuas!
Scilicet advectam, ceu Chaonis ales, olivâ
Reppetiit notæ tecta Noëa ratis;
Protinus aligeris raperer super æthera velis,
Nostra nec has iterum viseret ala plagas.

Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? Pſalm. 54.

a INARDESCIT & ſuſpirat omnis peregrinus in ſæculo. Patria bona, patria cæleſtis, patria contemplationis, Angelorum patria! ubi nullus moritur, quo nullus hoſtis admittitur. Patria ubi habes ſempiternum Deum amicum, ubi nullum timeas inimicum.

b *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam?* Nihil mihi tam dulce, quàm cum Domino meo eſſe, præbe, mihi, rogo, *pennas*, quibus indutus, ad te volitem ſurſum.

c Quas *pennas*, niſi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, ſi recipiam, poſſum fugere à facie tuâ ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Jam volemus ſpe & deſiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc ſit ſpes noſtra, hæc ſit conſolatio noſtra. Recipiamus *pennas* per charitatem, quas amiſimus per cupiditatem; cupiditas enim *viſcum* facta eſt *pennarum noſtrarum*; eliſit nos de libertate aëris noſtri, id eſt, aurarum illarum liberarum ſpiritus Dei. Inde eliſi perdidimus *pennas*, & fuimus quodammodo captivati *in ancupis poteſtate*. In iſtâ vitâ, inter tanta ſcandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidiana-

a *Auguſt. ſerm.* 145. *de temp.* b *Auguſt. med. cap.* 37. c *Auguſt. in Pſalm.* 138.

dianarum, quotidianarum ſuggeſtionum malarum: quid facio?

a Omne tempus in ſollicitudine, omnis vita in moleſtiis: *in medio*, inquit, *laqueorum ambulas*, & alius; *in viâ quâ ambulat, extentos, ſibi, ſed abſconditos laqueos querebatur*, ne deprehenſus caderet; volebat fugere *ſicut paſſer*, ſed adhuc *laqueus contritus non erat. Periit*, inquit, *fuga à me*. Gravatus habebat *pennas* per illam *tenebroſam aquam in nubibus aëris*, & fortaſſe evolare non poterat. Denique *illa pennas* quærebat accipere, ut *evolaret & requieſceret* ſicut ſcriptum eſt: *Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ & volabo & requieſcam?*

b Etenim quaſi clavis quibusdam ſuffigitur anima, corporis voluptatibus, & cùm ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt, unde deſcendit, ſine Dei favore *revolare*. Actuum enim ſuorum laqueis vincta & deliciarum ſæcularium illecebris obnoxia jam tenetur.

c Volare non poteſt niſi quod parum leve atque ſubtile eſt, cujus nec ſinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole gravatur. Gravari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delictorum; unde puto etiam in ipſis avibus ideò velociùs *columbam* pænè præ omnibus volitare, quòd alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. David cùm puritate mentis volare concu-

a *Ambr. de fuga ſæculi cap. 5.* b *Ambr. lib. 4. in cap. 4. Luc.* c *Ambr. ſerm. 70.*

pisceret, non alterius animantis nisi *columbæ optavit alas*; dicens, *quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam!* Intelligebat enim quòd altiora faciliùs penetrantur simplicitate mentis, quàm *levitate pennarum.*

a Conceperat morem verbi Dei, & cupiebat ad ipsum *volatu celeri pervenire* dicens: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbæ, & volabo & requiescam? volabo* sensibus, *volabo* intellectibus spiritualibus, & *requiescam*, cùm apprehendero sapientiæ & scientiæ ejus thesauros. Puto enim, quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terram, consortes efficiuntur similitudinis mortis ejus; ita & hi qui virtutem Spiritus Sancti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis ejus replentur (quia ipse *in specie columbæ* apparuit) etiam ipsi *columbæ* fiant, ut de terrenis & corporeis locis *evolent ad cælestia, pennis Sancti Spiritus elevati.*

b Benefactum est *ut pennas* acceperetis sicut *columbæ, & volaretis ad requiescendum.* Nam in terrâ non erit requies, sed labor & dolor & afflictio spiritus. Quid ergo timendum est sic volanti? nisi fortè cadaver, vel simile aliquid videat in terrâ, cujus desiderio tractus, videatur à venatoribus illis pessimis, & præparatis laqueis capiatur, *& sint novissima hominis illius pejora prioribus?*

c Etenim tamdiu transilire debemus, quidquid

a *Orig. hom. 4. in Cant.* b *Bern. serm. super* Beati qui habitant. c *August. in Psalm. 76.*

Pag. 323.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum? concupiscit et Defecit anima mea in atria Domini, Psalm. 83.

quid nos impedit, quidquid irretit; quidquid *visco quodam illigat*, & onere aggravat *volatum nostrum* donec perveniamus ad id, quod sufficit, ultra quod nihil est, infra quod sunt omnia, ex quo sunt omnia.

a Da, quæso, toto desiderio & omni studio, tendere quò te ascendisse credimus, ut in præsenti quidem miseriâ solo tenear corpore, tecum autem sim cogitatione semper & aviditate, ut ibi sit cor meum, ubi tu es thesaurus meus desiderabilis, & incomparabilis, multumque amabilis. Assumat Domine, assumat, rogo, spiritus meus *pennas* & *volitet & non deficiat*, volet & perveniat usque ad decorem domus tuæ, & *locum habitationis gloriæ tuæ.*

b Tene cor meum manu tuâ, quia sine te ad altiora non rapitur, illic festino, ubi summa pax regnat & jugis tranquillitas rutilat. Tene & rege spiritum meum, & assume illum secundùm voluntatem tuam, ut te duce, ascendat ad illam regionem ubertatis, ubi pascis Israël in æternum pabulo veritatis.

XIV.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum? concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *Psalm. 83.*

O *Qui sidereas ducis fortissime turmas,*
Cui cingant decies millia mille latus!

a *August. med. cap. 37.* b *Ibidem.*

Quàm tua Regifico radiant Prætoria luxu!
Mens ſtupet, & tantæ languet amore domus,
Mœnia Tænario defendunt, marmore muros,
Limina ſunt Parius portáque celſa lapis.
Veſtibulo rutilant adamantum lumine valvæ,
Amplaq; magnificus culmina ſplendor habet.
Fulgurat excelſis fulvum laquearibus aurum,
Et camera auratâ cedrina fulta trabe,
Tectum auguſtum, ingens, gemmiſque auróque ſuperbum,
Quale putes ipſum poſſe decere Deum.
Stratus humi calcatur onyx, vitréique plateas
Stellarum fundant, marmora fulva, globi.
Jam ſua temperies placido mitiſſima Cœlo eſt;
Qualis ubi vernis aura tepet zephyris;
Nec glacialis hiems tremulo pede pulſat Olympum,
Icta nec hibernâ grandine tecta ſonant;
Nec pallent viſo moritura ſole pruinæ;
Nec ſtant marmoreo flumina vincta gelu.
Nec coquit æſtivi Cererem juba ſæva leonis,
Solſtitii medius nec furit igne dies.
Nec viridis foliis ſanguis fervore recedit,
Nec toſtus nimio ſole fatiſcit ager.
Perpetuum ver aſtra colunt, frigúsq; calorémque
Inter, Cœlicolæ tempora veris agunt.
O qui ſidereas habitas, Rex maxime ſedes,
Quàm tua præ terris invidioſa domus!
Quin abſunt gelidi bruma intractabilis imbres,
Quique regat madidos imbrifer hœdus agros;
Æoliæque ſilent animæ tranquilla per alta,
Quaſſáque nec venti murmure ſpica tremit.

Stat placidus positis Aquilonem flatibus æther;
Servat & æternus longa serena tenor.
Sed neque flammantes liquido lavat æquore currus,
Nec subit occiduas Sol fugitivus aquas.
Nec premit a astra dies, neque Sol fugat æthere stellas,
Nec premitur lassus nocte fugante dies.
Nulla polos tacitis nox obruit atra tenebris,
Nigráque subducto somnia sole vocat.
Exulat æthereis longè nox horrida terris.
Et nitet æterno lumine clara dies:
Clara dies, jucunda dies, setemplice Phœbi,
Fulmineam nostri lampada, luce premens.
O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes;
Quàm tua præ terris invidiosa domus!
Sollicitæ procul hinc, posuêre cubilia curæ,
Et metus & tristi luridus ore dolor;
Et caput atrato luctus velatus amictu,
Lessu, & impexis nænia mœsta comis.
Et labor & toto gemitus proscriptus Olympo,
Et lis & rabidi jurgia rauca fori,
Rixæque invidiæque, cruentáque sanguine bella,
Monstráque, quæ secum plurima, bella trahunt.
Pauperies febrísque famésque sitísque luésque,
Qúæque sequi solitæ Martia castra neces.
Hîc clausæ Bello portæ, & sine militis armis
Otia cœlicolæ mollia pacis agunt.
Non galeæ, non scuta micant, non classica clangunt,
Mitescunt positis aurea sæcla tubis.

Tabificique absunt, examina pallida, morbi,
Quæque cohors Letho prævia sternit iter.
Quin etiam Letho interdictum mœnibus urbis,
Nec quidquam in Superûm corpora juris habet.
Lætitiæ data cura domus, quæ sedula fletum
Elysii longè finibus arcet agri,
Instruit auratis convivia Regia mensis,
Quas recreant festis gaudia sancta jocis.
Non quia Cœlicolæ dapibus jejunia solvant,
Aut ullus Superûm proluat ore liquor.
Absq; epulis, hîc omnis amor compressus edendi,
Omnis & absque meri munere pulsa sitis.
Non istis temerant Superi convivia mensis,
Aut Regio similes suggerit illa dapes.
Elysium sine carne epulas Bacchóque ministrat
Cœlicolúmque venit nullus in ora cibus.
Cœlestes onerant, incognita fercula lances,
Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
Ambrosiæ, Superos hilarat, quis nescio, succus,
Deus, & ætherio nectare potus alit;
Sícque super strato æternùm discumbitur ostro,
Gaudet & auratis gens epulata toris.
Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hymnos,
Et salit, & rutilam sub pede plaudit humum.
O qui sidereas habitas Rex maxime sedes,
Quot tua deliciis affluit illa domus!
Jam flagrat & studio nimis inflammata videndi,
Mens desidero deficit ægra suo.

Quàm

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. Pſalm. 83.

[a] MATER Hieruſalem, Civitas ſancta Dei, chariſſima ſponſa CHRISTI, te amat cor meum, pulchritudinem tuam amat cor meum, pulchritudinem tuam nimiùm deſiderat mens mea. O quam decora, quàm glorioſa, quàm generoſa tu es. Tota pulchra es, & macula non eſt in te. Felix anima mea; ſemperque felix in ſæcula, ſi intueri meruero gloriam tuam, beatitudinem tuam, pulchritudinem tuam, portas & muros, & plateas tuas, & manſiones tuas multas; nobiliſſimos cives tuos, & fortiſſimum Regem tuum in decore ſuo. Muri namque tui ex lapidibus pretioſis; portæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex auro puriſſimo, in quibus jucundum alleluja ſine intermiſſione concinitur; manſiones tuæ multæ, quadris lapidibus fundatæ, ſaphyris conſtructæ, laterculis coopertæ aureis, in quas nullus ingreditur, niſi mundus, nullus habitat inquinatus. Specioſa facta es & ſuavis in deliciis tuis, mater Hieruſalem; nihil in te tale, quale hîc patimur, qualia in hâc miſerâ vitâ cernimus. Non ſunt in te tenebræ, aut nox, aut quælibet diverſitas temporum, ſed Deus de Deo, lux de luce, Sol Juſtitiæ ſemper illuminat te, Agnus candidus & immaculatus, lucidum & pulcherrimum eſt lumen tuum; Sol

a *Auguſt. med. cap. 25.*

Sol tuus & claritas tua & omne bonum tuum, hujus pulcherrimi Regis indeficiens contemplatio; Ipſe Rex Regum in medio tui, & pueri ejus in circuitu ejus.

Ibi Hymnidici Angelorum chori. Ibi ſocietas ſupernorum Civium. Ibi dulcis ſolennitas omnium, ab hâc triſti peregrinatione ad tua gaudia redeuntium. Ibi Prophetarum providus chorus. Ibi duodenus Apoſtolorum numerus. Ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confeſſorum ſacer conventus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi ſanctæ mulieres, quæ voluptates ſæculi, & ſexus infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos ſuos ſanctis moribus tranſcenderunt. Ibi oves & agni, qui jam hujus voluptatis laqueos evaſerunt. Exaltant omnes in propriis manſionibus, diſpar eſt gloria ſingulorum, ſed communis eſt lætitia omnium. Plena & perfecta ibi regnat charitas, quia Deus eſt ibi omnia in omnibus; quem ſine fine vident, & ſemper videndo in ejus amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei ſine fine, ſine defectione, & ſine labore. Felix ego & verè in perpetuum felix, ſi poſt reſolutionem hujus corpuſculi, audire meruero illa cantica cœleſtis melodiæ; quæ cantantur ad laudem Regis æterni, ab illis ſupernæ patriæ civibus beatorumque ſpirituum agminibus! Fortunatus ego, nimiumque beatus, ſi & ego ipſe meruero cantare ea, & aſſiſtere Regi meo & Duci meo!

a O tu

a O tu vita, quam præparavit Deus iis, qui diligunt eum! vita vitalis; vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine corruptione, sine perturbatione, sine varietate & mutatione, vita totius elegantiæ & dignitatis plenissima, ubi non est adversarius impugnans, ubi nulla peccati illecebra, ubi est amor perfectus, & timor nullus, ubi dies æternus & unus omnium spiritus, ubi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vitæ cibo, mens sine defectu satiatur. Libet me tuæ intendere claritati, delectant me bona tua avido corde. Quantò plus valeo mecum considerare, tantò plus amore tui langueo, tui vehementi desiderio, tuique dulci memoriâ admodum delector. Libet itaque, libet in te oculos cordis attollere, statum mentis erigere, affectum animi conservare. Libet sanè de te loqui, de te audire, de te scribere, de te conferre, de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie legere & lecta sæpiùs corde revolvere, ut vel sic possim ab hujus mortalis perituræque vitæ ardoribus, periculis & sudoribus sub tuæ vitalis auræ dulci refrigerio transire & transiens, sinu tuo fessum caput dormiturus vel paululum reclinare. O tu vita felicissima! ô Regnum verè beatum carens morte, vacans fine! cui nulla tempora succedunt per ævum, ubi continuus sine nocte dies nescit habere tempus, ubi vi-

a *August. med. cap.* 22.

ubi victor miles, illis hymnidicis Angelorum sociatus choris, cantat Deo sine cessatione canticum de canticis Sion.

a Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ ibi sine fine decantantur! sonant enim semper melliflua hymnorum organa, suavissima Angelorum melodia cantica canticorum mira, quæ ad laudem & gloriam tuam à supernis civibus in perpetuum decantantur.

b O anima, suspira ardenter, desidera vehementer; ut possis venire ad illam supernam Civitatem, de quâ tam *gloriosa dicta sunt*, in quâ *sicut lætantium omnium habitatio est!*

c Quanta erit illa felicitas, uti nullum erit malum, nullum latebit bonum! vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus! Admoneor etiam sancto Cantico, ubi lego: *Beati, qui habitant in domo tuâ Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te*, omnia membra & viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per usus necessitatis varios distributa, quoniam tunc non erit ipsa necessitas; sed plena, certa, secura, sempiterna felicitas, proficient in laudibus Dei.

Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore quisquam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi est, ubi nihil adversi nec à seipso, nec ab alio quisquam patietur. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit.

a *Hugo de S. Vict. lib. de anima cap.4.* b *Aug. man. cap. 24.* c *22. de Civit. Dei, cap. 30.*

dedit, eique seipsum, quo majus nihil possit esse, promisit. Quid enim est aliud quod per Prophetam dixi: *Ero illorum, Deus, & ipse erunt mihi plebs*; nisi ego ero unde satientur, ego ero quæcumque ab hominibus honesta desiderantur, & vita & salus & victus & copia & gloria, & honor, & pax, & omnia bona? sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus, *ut sit Deus omnia in omnibus*, *ipse finis erit desideriorum nostrorum*, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur: ubi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi pervenire ad Regnum, cujus nullus est finis?

a O Anima, quid dicere valeo, cùm, futurum gaudium aspicio? Jam pœnè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, subtus & supra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus.

b O Anima, qualis tibi erit dies illa, cùm ad hanc fecilem choream fueris assumpta, & cùm omne tormentum tibi (si piè vixeris, si patienter sustinueris) convertetur in æternum jubilum! Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum, labiis exultationis, dicens: *Misericordias Domini in æternum cantabo.*

c O domus Dei æterna, post CHRISTI dilectionem,

a *Bonav. soliloq. cap. 4.* b *Bonav. soliloq. cap. 4.* c *Ambros. in orationib.*

ctionem, tu esto lætitia mea & consolatio; dulcis memoria tui beati nominis, sit relevatio mœroris, tædiorumque meorum; Tædet enim me valde vitæ hujus & istius ærumnosæ peregrinationis.

a O domus Dei luminosa & speciosa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris & possessoris tui. Tibi suspiret peregrinatio mea die ac nocte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad societatem tuæ beatitudinis pervenire desideret anima mea.

b Quando transibo in illam admirabilem & pulcherrimam domum tuam, ubi personat vox lætitiæ & exultationis in tabernaculis Justorum? *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegisti & assumpsisti in illam Cœlestem hæreditatem. Ecce *sancti tui, Domine, florent ante te sicut lilium*; replentur enim ab *ubertate domus tuæ & torrente voluptatis tuæ potas eos*, quoniam tu es fons vitæ. O quàm mira, quàm pulchra, quàm acceptabilia sunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima mea! Domine *Dilexi decorem domus tuæ, locum habitationis gloriæ tuæ. Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

c O verè beati! ô terque quaterque beati, qui

a *Ambr. in orationib.* b *August. med. cap. 37*
c *August. soliloq. cap. 35.*

qui jam omnium malorum exuti, ſecuri de ſuâ immarceſſibili gloriâ ad te, Regnum decoris, pervenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium ſæculorum! ubi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem ſenſum, in quo ſanctorum animæ requieſcunt, *lætitia ſempiterna ſuper capita eorum: gaudium & exultationem obtinebunt*, & fugiet dolor & gemitus. *O quàm glorioſum eſt Regnum, in quo tecum, Domine, regnant omnes Sancti.*

a Ibi eſt lux ſine defectu, gaudium ſine gemitu; deſiderium ſine pœna, amor ſine triſtitiâ; ſatietas ſine faſtidio, ſoſpitas ſine vitio, vita ſine morte, ſanitas ſine languore. Ibi ſancti & humiles corde, ibi ſpiritus & animæ juſtorum, ibi cuncti cœleſtis Patriæ cives, & Beatorum ſpirituum ordines, Regem in decore ſuo videntes, & in gloriâ virtutis ejus exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas, una omnium lætitia, una jucunditas.

Bone Jesu, verbum Patris, ſplendor paternæ gloriæ, in quem deſiderant Angeli proſpicere, doce me facere voluntatem tuam, ut à ſpiritu tuo bono deductus, ad beatam illam perveniam Civitatem, ubi eſt dies æternus, & unus omnium ſpiritus; ubi eſt certa ſecuritas & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix ſuavitas, & ſuavis jucunditas; ubi tu Deus cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas per infinita ſæculorum ſæcula, Amen.

XV.

a Gregor. in Pſalm. 7. pœnitent.

XV.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnuloque cervorum super montes aromatum. *Cant. 8.*

OCyus aspectu, mea lux, te proripe nostro;
Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.
O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!
Quàm, mea Lux, mallem dicere posse, mane.
Non etenim tua me præsentia tempore lassat,
Ah sine te, gravis est quælibet hora mihi!
Sed probibent nimiis incendia dulcia flammis,
Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, conde facem.
Hæc mihi Tu, fateor, si jussa aliquando dedisses,
Exanimis misero lapsa dolore forem.
Parce, jubet sævis Amor ignibus, haud ego mando,
Stare velim totos in mea vota dies:
Si possem, cuperem non persuadere quod hortor,
Si potes, invitas aure repelle preces.
Ergo mane, mea lux, monitis neque flectere nostris,
Nec precor, audieris quæ modò jussa dedi.
Trans mare præcipites rapiant verba irrita Cauri,
Non mea, sed stolidi verba fuêre metûs.
At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,
Æstuo nec tantas mens capit ista faces.
Ergo fuge & celeres pedibus præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
Sed fuge respiciens, tanquàm discedere nolles,
Ut qui spectari, dum fugit, antè cupit.

Deus

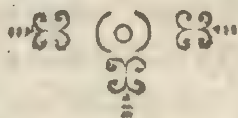

Fuge dilecte mi, et assimilare capræ hinulo, que cervorum super montes aromatum. Cant. 8.

Deus in Ephremi cùm pectore ferveret ignis;
Non ego par flammæ quin fugis, inquit, Amor?
Ille triumphato clarus Xaverius Indo,
Saucius ætheriâ pectora sæpe face;
Cælestis quoties ardebat arundinis ictu,
Ah satis est, satis est! dicere suêtus erat.
Cùm flagrat juvenis sceptri laus magna Poloni,
Corda rigat gelidis Staneslaus aquis.
Quis mea pectoribus compono pectora tantis?
Non ego sum toti, lux mea, par pharetræ.
Carpe fugam, pedibúsque leves præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos,
En jugo vicino cælos tangentia olivo,
Thuris ubi madido cortice gutta tumet;
Cedrus ubi, Laurusque & copia plurima Myrrhæ,
Mixtáque puniceis Cynnama læta crocis.
Huc fuge pennigeris super alta cacumina plantis,
Seu tua, Mons Amana, Libane sive tua?
Alta super juvenum fastigia Seraphicorum,
Cherubicósque apices, Astráque summa super.
Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,
Pectora quos imis in vallibus ista timent.
Una potest flammare meas scintilla medullas,
Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
Carpe fugam, pedibúsque leves præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
Sic tamen, ut fugiens oculis huc sæpè recurras,
Longiùs aspectu néve vagêre meo.
Qualis at oppositum spectat soror aurea Phœbum,
Cùm plus de radiis, quo magè distat, habet.

Parce

Parce, suas vires, mea lux, vitiùmque fatenti,
Nec tecum possum vivere, nec sine te.
Ardeo, si properas, rigeo, si fugeris; hei mî,
Et procul, & præsens, igne gelúque noces!
Quid facies, mea lux, sine te non esse volenti?
Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
Ergo fuge, alipedésque celer præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
Interea viridem fabricabor arundine cannam,
Et referet laudes fistula facta tuas.
Post, ubi vox longo modulamine fessa silebit,
Ore silente novum dextra capesset opus.
Arboribúsque meos foliisque insculpet amores,
Amborúmque uno cortice nomen erit.
Scriptáque præteriens ne noscat signa viator,
Littera confusum nomen utrumque teget.
Post opus hoc, reliquæ si quæ super hora diei,
Illa mihi in somnos hora quietis erit.
Si tamen ut vestri sit mixtus imagine somnus,
Et mihi stes clausos pervigil ante oculos.
Dum loquor, en tacitis gliscunt incendia flammis,
Ocyùs ingratam lux mea carpe fugam.
Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri;
Utq; brevi redeas, non Tibi dico Vale.

Fuge

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnulóque cervorum, super montes aromatum. Cantic. 8.

a SPONSUS plerumque præproperè & præmaturè fugatur, & ante tempus dicitur ei, *Fuge*, quippe tempus manendi sponso & tempus fugiendi. Tempus dicendi ei: *Mane nobiscum Domine;* & tempus dicendi ei: *Fuge dilecte mi.* Tempus dimittendi eum, & tempus dicendi ei: *Non dimittam te nisi benedixeris mihi*, nisi auxeris incrementa frugum justitiæ meæ, ut suo tempore dimittam te.

b [Sed] quis eum quem diligit, à suâ fugare præsentiâ velit? quod ergo ait: *Fuge dilecte mi*, non optando loquitur, sed ejus potiùs voluntate servendo.

c Sicut enim in quibusdam carnalibus officiis adeò vincitur carnalis concupiscentia, quod omnem usum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis? ita meritò in hac supernâ contemplatione, ita consumuntur & absorbentur carnales motus ab animâ, ut in nullo caro spiritui contradicat.

d Numquid hujus consolationis & lætitiæ testes sunt & nuncii, suspiria & lacrymæ? Si ita est, nova est antiphrasis ista & significatio inusitata; sed quid hujus secreti colloquia proferimus in publicum?

P *a Dimi-*

a *Guil. Abb. apud Delr. in cap. 8. Cant.* b *Beda in cap. 8. Cant.* c *Author Scalæ Paradisi, tom. 9. Aug. cap. 5.* d *Idem cap. 6.*

a Dimitte me, jam enim aſcendit Aurora: datâ ergo benedictione, mortificatio nervo femoris & mutato nomine de Jacob in Iſraël, paulisper ſecedit Sponſus, diu deſideratus, citò elapſus.

b Sed ne timeas, ô Sponſa, ne deſperes, ne exiſtimes te contemni, ſi pauliſper tibi ſubtrahit ſponſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur in bonum, & de acceſſu & receſſu lucrum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; venit ad conſolationem, recedit ad cautelam, ne magnitudo conſolationis extollat te. Hanc gratiam cùm vult & quando vult Sponſus attribuit, non jure hæreditario poſſidetur. Vulgare proverbium eſt, quod nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis aſſiduus, contemnatur, & abſens magis deſideretur, deſideratus avidiùs quæratur, diu quæſitus tandem gratiùs inveniatur. Ne ergo exilium deputemus pro patriâ, arrham pro pretii ſummâ, venit ſponſus & recedit viciſſim, nunc conſolationem afferens, nunc univerſum ſtatum noſtrum in infirmitate commutans, pauliſper nos permittit guſtare, quàm ſuavis eſt; & antequam plenè ſentiamus, ſe ſubtrahit, & ita quaſi alis expanſis ſupra nos volitans provocat nos ad volandum.

c Meritò proinde quærenti illum anima reſpondetur: *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.* Neque enim ſic Deum ſitiens anima, aut cum Petro, ei in terreno monte facere tabernaculum, aut

a *Idem cap. 7.* b *Idem. cap. 8.* c *Bern. ſerm. 9. ſuper*: Beati qui habit.

aut cum MARIA deinceps, eum tangere vult in terrâ, ſed planè clamat; *Fuge dilecte mi, aſſimilare capreæ, hinnulóque cervorum.*

a Hortatur enim, ut fugiat ſponſus, quia jam ſequi poteſt etiam ipſa terrena fugientem. Dicit autem, *ut ſimilis ſit damulæ*, quæ evadit de retibus. Vult enim & ipſa fugere & evolare ſupra mundum.

b Aſſimilare capreæ, hinnulóque cervorum ſuper montes aromatum; multùm optando ac ſupplicando proſequitur, ſciens hanc ſibi maximam in præſenti vitâ eſſe felicitatem; ut quia continuâ viſione non valet, ſaltem crebrâ ejus viſitatione conſoletur, quæ nimirum felicitas illis ſolùm conceditur, qui contempta terreſtrium & gaudiorum appetitu cœleſtium, appellari ſpiritualium merentur montes aromatum, aſſimilatur enim *capreæ hinnidóque cervorum* apparentibus *ſuper montes aromatum*, cùm rurſus, ut opportunum ipſe judicaverit, collatâ ibi luce ſui præſidii, ſive obſidentia tentationum pericula tollit, ſeu conſueta quæ ſubtraxiſſe videbatur, virtutum dona, reſtituit: conſtat enim de noſtrâ parvitate, quia nequaquam uno atque indiſſimili modo ſemper orationum dulcedini inſiſtere, lacrymas (vel pro reatus noſtri conſcientiâ, vel pro deſiderio patriæ cœleſtis) fundere valemus; ita ut nonnunquam multum conati, his uti bonis nequeamus. Ac rurſus aliquando, etiam minùs ipſi ſtudentes, horum

a *Ambroſ. de bono mortis cap. 5.* b *Beda in cap. 8. Cant.*

copiâ potiamur. Quod, unde agitur, nisi nunc fugit dilectus; nunc mentem nostram revisit.

a Quis verò mihi hujus mutabilitatis referet Sacramenta? quis mihi explicet ire, & redire *Verbi?* numquid levitate utitur sponsus? sensu animæ, non motu verbi, ista fieri sentiamus. Cùm sentit gratiam, agnoscit præsentiam? cùm non, absentiam queritur, & rursum præsentiam quærit: sed fortè ideò se subtraxit sponsus, quo avidiùs revocaretur, teneretur fortiùs? Nam & aliquando simulabat se longius ire; non quia hoc volebat; sed magis volebat audire: *Mane nobiscum quoniam advesperascit.* Nunc verò constat in animâ fieri hujusmodi vicissitudines euntis & redeuntis, *verbi*, sicut ait: *Vado & venio ad vos.* Item, *modicum & non videbitis me.* O modicum & modicum! ô modicum longum! Pie Domine, modicum dicis, quòd non videmus te? salvum sit verbum Domini mei, longum est; multum valdè nimis.

b Sed *fuge dilecte mi*, quia non possum adhuc sociari tibi in thalamo sicut vis.

c O vocem dignam auditu dilecti! vocem de corde fideli & mente humili! hoc enim est, quod anima quævis fidelis & sapiens dicere consuevit: Domine non sum digna ut intres sub tectum meum; non sum digna, út in me ostendas frequens aliquod præsentiæ vel visitationis tuæ miraculum. *Fuge*, inquam, *dilecte mi*, & saltus hujusmodi similes saltibus *capreæ* aut *hiñuli cervorum*

a *Bern. serm.* 75. *in Cant.* b *Anselm. in cap.* 8. *Cant.* c *Rupert. in cap.* 8. *Cant.*

vorum effice, non ſuper me, ſed ſuper montes aromatum, ſuper præcelſa merita ſanctorum, atque perfectorum.

a Aliquando intromittis me in affectum multum inuſitatum introrſus, ac neſcio quam dulcedinem; quæ ſi perficiatur in me, neſcio quid erit, quod vita iſta non erit; ſed recido in hæc ærumnoſis ponderibus, & reſorbeor ſolitis; & teneor, & mulùm fleo, ſed multùm teneor.

b Domine conſolator meus; in hâc vitâ *renuit conſolari anima mea*, ut digna habeatur conſolationibus æternis.

Recede à me, Domine, parumper; quoniam, vaſis hujus infirmitas ferre non poteſt.

S. *Auguſt.* 10. *confeſſ. c.* 40. *Aug. ſoliloq. c.* 22. ſ. *Eu. in vitâ ſuâ.*

SYLLABUS
LIBRI PRIMI.

GEMITUS
ANIMÆ POENITENTIS.

SYLLABUS

LIBRI SECUNDI.

VOTA

ANIMÆ SANCTÆ.

Confige

SYL-

SYLLABUS LIBRI TERTII.

SUSPIRIA ANIMÆ AMANTIS.

Que mad-

FINIS.

1828

[illegible]

